
Mondrala Press wishes to thank all its friends, fans, patrons, and
investors for making this book possible, and especially:

Ms. Randa Dumanian

Mr. and Mrs. Karol and Dagmara Maziukiewicz

de domo Sowul

without whose enthusiasm and open hearts this book
could never have happened.

ABOUT THE AUTHOR

Patrick John Corness holds a PhD in Literary Translation Studies from the University of Warwick. Formerly a university teacher of languages for over thirty years, in the 1990s he co-ordinated the co-operation of Coventry University with Lviv State Polytechnic University in a major four-year EU-funded project promoting development of the teaching of English and German in universities of western Ukraine. Since 2000, he has specialized in the theory and practice of literary translation, and he has an extensive portfolio of publications in this field. In 2013, he was awarded a Silver Medal by the Faculty of Philosophy, Charles University, Prague, for achievements in the international dissemination of Czech culture and scholarship. From 2014 to 2023 he was Visiting Professor of Translation at Coventry University, England. In 2015, as co-editor and translator from the Polish of *Selected Drama and Verse* by Franciszka Urszula Radziwiłłowa (1705-1753), published by Iter Academic Press, he received the Josephine Roberts Award from the Society for the Study of Early Modern Women and Gender for the best scholarly edition of 2015 in the field of women's studies and gender. In 2023, he was awarded *Honorable Mention* by the American Association for Ukrainian Studies for his scholarly bilingual edition of Lesia Ukrainka's *Лісова пісня* (*The Song of the Forest*) published in 2021 by the Canadian Institute of Ukrainian Studies Press.

English Translations
of Lesia Ukrainka's
Fairy Drama
The Song of the Forest

A comparative-historical study

Patrick John Corness

MONDRALA
PRESS

© Patrick John Corness, 2024

Mondrala Press is an imprint of
Ringel & Esch, S.A.R.L.-S
www.mondrala.com

All rights reserved. No part of this book may be reproduced in any form whatsoever without permission in writing from the publisher, except for brief quotations in reviews.

Editing by Chahary
Cover Design by Mondrala Press
Cover Image by Norkus

ISBN paperback:	978-2-919820-98-6
ISBN hardcover:	978-2-919820-99-3

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION LITERATURE, TRANSLATION AND UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY	11
CHAPTER 1 TRANSLATORS OF ЛІСОБА ПІСНЯ [THE SONG OF THE FOREST] 1950—2008.....	19
PERCIVAL CUNDY (1881—1947).....	19
Writings on translations by Percival Cundy.....	21
Roksolana Zorivchak.....	21
Mykola Zharkykh.....	22
Jennifer Hodges.....	25
Olena Dubenko	25
FLORENCE RANDAL LIVESAY (1874—1953)	26
Writings on translations by Florence Randal Livesay	30
Louisa Loeb.....	30
GLADYS EVANS	30
Writings on translations by Gladys Evans.....	33
Anatolii Savenets	33
Viktoria Prykhodko.....	34
Roksolana Zorivchak.....	35
Olena Dubenko	35
VERA RICH (1936—2009)	38
Vera Rich’s approach to translation	43
Writings on translations by Vera Rich	48
Hanna Kosiv	49
Roksolana Zorivchak.....	55
Svetlana Skomorokhova.....	56
VIRLANA TKACZ (*1952) AND WANDA PHIPPS (*1960)	58
Portfolios of Virlana Tkacz and Wanda Phipps	59

Writings on translations by Virlana Tkacz and Wanda Phipps	65
Ukrainian Institute in London	65
Roksolana Zorivchak	66
CHAPTER 2 PURPOSE AND DESIGN	
OF THE COMPARATIVE STUDY	68
SCOPE	68
THEORETICAL UNDERPINNINGS	69
OBJECTIVE AND METHODOLOGY	74
CHAPTER 3 NAMES OF MYTHOLOGICAL AND HUMAN	
CHARACTERS	80
COMPARISON OF ENGLISH COUNTERPARTS OF THE MYTHOLOGICAL	
CHARACTERS IN FIVE TRANSLATIONS	84
THE HUMAN CHARACTERS	98
SUMMARY OF THE TREATMENT OF MYTHOLOGICAL CHARACTER NAMES...	99
CHAPTER 4 COLOUR TERMS	101
COLOUR TERMS OCCURRING IN THE SONG OF THE FOREST	102
COLOUR TERMS IN THE CONTEXTS OF THE DRAMA	109
The Prologue	110
Act One	116
Act Two	132
Act Three	141
TRANSLATION COUNTERPARTS OF COLOUR TERMS	143
Summary of the transfer of colour terms	178
CHAPTER 5 DIMINUTIVE/ENDEARING LEXIS	180
INTRODUCTION	180
DIMINUTIVE/ENDEARING LEXIS AND ITS TRANSLATION COUNTERPARTS	
(IN CONTEXTS OF THE DRAMA)	191
The Prologue	192
Act One	208
Act Two	238
Act Three	260

CATEGORISATION OF COUNTERPARTS OF DIMINUTIVE/ ENDEARING LEXIS	264
Transfer of diminutive/endeoring content.....	265
Summary of the transfer of diminutive/endeoring content	303
CHAPTER 6 BOTANICAL TERMINOLOGY	306
INTRODUCTION	306
BOTANICAL TERMINOLOGY IN THE SONG OF THE FOREST	311
DENOTATION OF BOTANICAL SPECIES AND THEIR TREATMENT IN THE FIVE TRANSLATIONS	314
Generalisations of botanical terms.....	316
Semantic/terminological shifts/variation.....	319
Omissions of botanical terms	328
Summary of the treatment of botanical terms.....	330
CONCLUSION: A COMPARATIVE SUMMARY OF FIVE TRANSLATIONS	333
REFERENCES	337
ACKNOWLEDGEMENTS	344
APPENDIX: TEXT OF THE DRAMA ЛІСОВА ПІСНЯ	346
СПИС ДІЯЧІВ «ЛІСОВОЇ ПІСНІ»:	346
ПРОЛОГ	347
Дія 1	357
Дія 2	393
Дія 3	422
ADDENDUM: VOLHYNIAN FOLK TUNES SELECTED BY LESIA UKRAINKA.....	448
INDEX	453

INTRODUCTION

LITERATURE, TRANSLATION AND UKRAINIAN NATIONAL IDENTITY

The rationale and the stimulus for the present study are reflected in important observations by the leading Ukrainian translation studies scholar Professor Roksolana Zorivchak (1934—2018) of Ivan Franko National University, Lviv. In her article surveying the history of English translations of Lesia Ukrainka's works, she wrote (Зорівчак 2008: 60)¹ that these publications had not been adequately studied, mainly because in Soviet times the work of Percival Cundy, Vera Rich and others was ignored, silenced or subjected to unreasonably harsh criticism. In the author's view, one of the most urgent projects for translation studies

¹ Original text: Доробок англомовних перекладачів творів Лесі Українки в контексті українсько-англомовних літературних зв'язків дотепер вивчено недостатньо, зокрема тому, що протягом десятиріч офіційна критика в Україні необґрунтовано замовчувала перекладацький доробок П. Канді, В. Річ, К. Андрусишина, В. Кірконела або ж давала йому нещадно негативну, філологічно нічим не обґрунтовану характеристику. Тому-то одне з найневідкладніших завдань нашого перекладознавства – на належному фаховому рівні всебічно дослідити рецепцію творчості Лесі Українки англомовними літературами як складову частину проблеми „Українська література в англомовному світі”. І це дуже важливо, коли врахувати, що тепер англійська мова (подумати тільки: 400 років тому нею розмовляло лише 7 мільйонів на Британських островах) – найрозповсюдженіша в світі: як першою, другою чи третьою мовою нею розмовляє та пише понад мільярд населення Землі, для однієї третини (приблизно 350 мільйонів) англійська мова – рідна, у 60 країнах світу вона функціонує як державна або одна з державних мов.

specialists in her country to undertake was a thorough investigation of the reception of Lesia Ukrainka's work in the context of Ukrainian-English literary relations.

One academic who subsequently undertook such a study is Hanna Kosiv, the author of a valuable monograph on the life and work of the translator Vera Rich (Kociv 2011). In her preface to Hanna Kosiv's work, Professor Zorivchak expounded further (Kociv 2011: 7):

In contemporary academic circles it is a generally accepted axiom that the era of national histories of literature, focusing exclusively on internal developments without reference to the international literary scene, belongs irrevocably to the past. It follows that the outstanding writers of every nation belong to world literature, indeed to humanity. For writers working in less widely spoken languages, translation is virtually essential, indeed it should be translation at the highest artistic level. Since English is now the most widely spoken language in the world, English-language translations of Ukrainian literary works are one of the most important factors contributing to our recognition as a nation in the world literary arena.²

The present study investigates the respective contributions of five English translations of Lesia Ukrainka's *Лісова пісня* [The Song of the Forest] to cognition in the anglophone world of the ideo-aesthetic content of this classic masterpiece of modern Ukrainian literature, a literature which has grown out of the nineteenth-century revival of a rich national and cultural tradition reaching back to Kyivan times, that is to say to the times of the first Eastern Slavonic state, known as Kyivan Rus,

² Original text: У сучасній науці утвердилася думка, що час національних історій літератур, які оперують даними лише внутрішнього розвитку, без виходу на світовий літературний процес, уже минув безповоротно. Тому-то видатні письменники кожного народу належать водночас світовій літературі та людству. Для письменників, що пишуть мовами обмеженого користування, майже єдиний шлях – переклад, до того ж, на найвищому художньому рівні. Оскільки тепер англійська мова – найрозповсюдженіша в світі, агломовні переклади українського художнього слова – один з найвагоміших чинників нашого утвердження як нації у світовому літературному контексті.

from the year 879, the beginnings of written literature following Christianisation in the Greek Orthodox tradition in the tenth century and to earlier, ancient oral traditions.

The eminent Slavist Professor W K Matthews (1901—1958), in his posthumous *Russian Historical Grammar* (Matthews 1960: 66), identifies an early stage of the development of the Belarusian and Ukrainian written languages:

Since the time of Peter the Great Russian was inevitably accepted, occasionally perhaps under protest, all over the East Slavonic area till the emergence of nineteenth-century nationalism in the wake of the French revolution and the Napoleonic wars; and even in the nineteenth century its prestige was so great that it enabled historians of the language to conjure up and perpetuate the myth that White Russian and Ukrainian were dialects of Russian. Today, a volte-face in Russian scholarship justly accounts them independent languages, each with a literature of its own and a literary tradition ascending to the eleventh and twelfth centuries. We shall therefore not consider the writs or charters originating, say, in Smolensk and Polock in the thirteenth century or the literary remains directly associated with Kiev, Černigov and Galič, as material for the study of the history of Russian, but rather as material which helps to define the early stages of White Russian and Ukrainian respectively.

Following the sack of Kyiv by Batu Khan in 1240 and the dispersion of the Eastern Slavs in the wake of the incursions of the Golden Horde, their separate political, cultural and linguistic development began, leading to the formation of distinct ethnic identities, forged by their differing geopolitical experiences—Russian, Ukrainian and Belarusian, the forerunners of the Ukrainians and Belarusians falling under the rule of the Grand Duchy of Lithuania,³ later the Polish-Lithuanian

³ See Internet Encyclopedia of Ukraine: LITHUANIAN-RUTHENIAN STATE. A feudal state of the 13th to 16th centuries that included Lithuanian, Belarusian, and Ukrainian lands. Each of its constituent principalities enjoyed a wide-ranging autonomy. The ruler was the grand duke, who was assisted by a boyars' council. From 1323 the capital was Vilnius. Lithuania began to encroach on Ukrainian and

Commonwealth, while the Russians formed a state called Muscovy, which gradually took under its control all the remaining lands of the former Kyivan Rus and subsequently greatly expanded eastwards.⁴ In later centuries, the lands of today's Ukraine and Belarus were subjected to growing Russian power and influence, and their independence was lost. Ultimately, that independence was not regained until the collapse of the Soviet Union, but meanwhile a revival of Ukrainian language and national awareness had taken place in those Ukrainian lands which were then under the rule of the Austro-Hungarian Empire, enjoying relative freedom from Russian cultural and political domination, which sought to ban the publication of literary works in Ukrainian.⁵

Belarusian territories during the reign of its founder, Mindaugas (1236-63). Gediminas (1316-41) and his son, Algirdas (1345-77), annexed the Pynsk region, Berestia land and the lands of the Chernihiv principality, Siversk principality, Podilia, Pereiaslav principality, and Kyiv principality. Political and cultural life in the Lithuanian-Ruthenian state was based on the traditions of the Kyivan Rus' and Galician-Volhynian states. An official Ruthenian language evolved from the language used in Rus'. The legal system was based on the legal traditions of Kyivan Rus' (Ruskaia pravda and later the Lithuanian Statute). Dynastic ties between the princes of Rus' and Lithuania helped to maintain the Ruthenian influence. The Ruthenian princes belonged to the duke's councils and were part of the ruling class. The Orthodox church was allowed to develop freely, and it played an important role in the country's cultural and educational life. Manufacturing and trade developed rapidly in the cities and towns. The situation changed abruptly after 1385, when Jagiello (1377-1392) concluded the Union of Krevo and assumed the Polish crown.

http://www.encyclopediaofukraine.com/History.asp#Topic_8

⁴<http://www.encyclopediaofukraine.com/display.asp?linkpath=pages%5CR%5CU%5CRussia.htm>

⁵ In 1875, M. Iuzefovych, a Ukrainian cultural and public figure, wrote a report to St. Petersburg warning the authorities of the danger of the Ukrainian national movement for the unity of the Russian Empire. As a result of the report, the government formed a special commission (Iuzefovych became a member of that commission) with the aim to work out necessary measures to weaken the Ukrainian movement. The commission produced a report signed by the Emperor Alexander II on May 18, 1876. This report came down into history as the Decree of Ems (it was signed in a small

The beginnings of Ukrainian book publishing in Austrian-ruled Galicia date from the 1830s with the activity of publishing houses established by political parties and educational bodies, notably the Shevchenko Scientific Society, established in Lviv in 1873 to promote the development of Ukrainian literature.⁶ In the introduction to his translation of poems by Ivan Franko (who, according to the editor, Clarence A. Manning (Franko 1948: ix), was “the voice of Western Ukraine”), Percival Cundy (Franko 1948: 1) wrote:

During the last three decades of the nineteenth century, there was a great revival of Ukrainian life and culture in the province of Galicia, Western Ukraine, which was then a part of the Austro-Hungarian Empire. In Great Ukraine, then a part of Russia, dominated by the absolutist Tsarist regime, the Ukrainian people had seen their language and national aspirations strangled, but at an opportune moment, new life and cultural aspirations emerged again in that part of Ukraine which had been separated from the larger entity for long centuries. From early times the smaller portion had been a field of contention between Poles, Muscovites, and Ukrainians, but from 1382 to 1772 it remained under the sway of the Polish state. The Ukrainian inhabitants called their country Rus and themselves Rusins and

German resort town called Ems). The Decree of Ems of 1876 totally banned the import and publication of Ukrainian books, prohibited the use of Ukrainian on the stage (even the lyrics of Ukrainian songs that were sung in the theater were translated into other languages). The decree also banned all public lectures and concerts in Ukrainian. The Ministry of Education was instructed to prohibit the teaching of any subject in Ukrainian in schools, to remove from school libraries books in Ukrainian or by Ukrainophiles, and to replace Ukrainophile teachers with Russian patriots (many educated Ukrainians considered themselves Russian patriots at the time). Dozens of Ukrainian activists lost their jobs and were exiled from Ukraine. Many Russian intellectuals considered the hromada movement as an Austrian conspiracy to split Ukrainians and Russians and in such a way to weaken the Russian Empire. In 1881, however, the government modified the Decree of Ems to allow the publication of dictionaries and music lyrics in Ukrainian, as well as the staging of Ukrainian plays with permission from local authorities. (Дмитрий Нижеборец, *Ukraine in the nineteenth century: Political Developments in Russian-Ruled Ukraine at the Beginning of the 19th century.*)

https://www.academia.edu/8951653/SEMINAR_4_History_of_Ukraine

⁶ <http://www.encyclopediaofukraine.com/Culture.asp>

were designated officially by the name “Ruthenian” as the name Ukraine with its ancient associations was taboo to both Pole and Austrian alike.

This late nineteenth century Ukrainian national revival is considered to a great extent the achievement of Ivan Franko. Percival Cundy described him as “The principal hero who helped to bring about this change in his fellow-countrymen.”⁷ As a philosopher-politician as well as a poet, he exerted a powerful influence promoting cultural revival and social progress among Galician Ukrainians in the late 19th and early 20th centuries. “He was one of the founders of the first Ukrainian political party in Galicia to emerge with a program demanding social changes and the uplift of the masses.”⁸

At that time, awareness of Ukrainian culture in the anglophone world was notably beginning to develop in Canada, where indeed national self-awareness, not to mention self-esteem, still lay dormant amongst the Ukrainian immigrants who had come there in great numbers, especially between 1896 and 1914.⁹ They were mostly poor peasants from the western regions of Ukraine which were at that time under Austrian domination¹⁰ and where the growth of population and lack of industries made economic life unbearable. This forced emigration from the country. The more educated among them such as former teachers or students of gymnasia used the old name Ruthenian, the designation approved by the Austro-Hungarian government, as their nationality. Most immigrants referred to themselves as Austrians, Galicians or Bukovinians. The term Ukrainian was known at that time to only a very few intellectuals.¹¹ A group of Ukrainian socialists in Canada were among the first to use the name Ukrainian and they

⁷ Franko 1948: 5

⁸ Franko 1948: 6

⁹ “At least two hundred thousand,” according to O Wojcenko, *The Ukrainians in Canada*. Ottawa-Winnipeg, Trident Press, 1967, p. 107 (quoted by Loeb 1976: 11, fn. 2)

¹⁰ C. Davidson. *The Ukrainians in Canada*. Montreal, 1947, p. 1 (quoted by Loeb 1976: 11, fn 3)

¹¹ Loeb 1976: 11.

strongly popularised Ukrainian literature on the pages of their newspaper *Ukrainian Voice*.¹²

The flourishing activity of English-language translators of Ukrainian literature today, and the extent of publication of translations and critiques, is reflected in the extensive annotated bibliography published online by Marta Tarnawsky.¹³ North American learned bodies, as well as many university departments of Ukrainian Studies around the world, play an important role in the dissemination of Ukrainian culture amongst English-speaking readers.

Ukrainian Literature, a Journal of Translations,¹⁴ edited by Professor Maxim Tarnawsky of the University of Toronto, has been appearing regularly, both online and in print form, since 2004. In his introduction to the inaugural issue of the Journal, the editor wrote (pp. 5-6):

Translations of Ukrainian literature into English have a brief and uneven history. Aside from a few works by some of Ukraine's classic authors, before the mid-twentieth century hardly any Ukrainian literature appeared in English. Then the Cold War and the presence of a generation of Ukrainian refugees in North America created circumstances in which translating literature was part of an effort to promote Ukrainian identity. In Soviet Ukraine, translators presented politically correct versions of ideologically compliant works, mostly by classic authors and usually with an ethnographic focus. Outside Ukraine, literary translation was largely a labor of love for a number of dedicated individuals, among them Mary Skrypnyk, Marco Carynnyk, and the late George S. N. Luckyj, to name a few of the most productive. Here too, the selection of works was somewhat eclectic, with a strong leaning toward the classics, particularly works whose authors were ignored in Soviet Ukraine. Institutional involvement was minimal. The two major centers of Ukrainian scholarship in North America, at Harvard University and at the University of Alberta, showed little interest in translating literature. Until recently,

¹² Loeb 1976: 21

¹³ <http://sites.utoronto.ca/elul/English/ULE/>

¹⁴ Its stated role and particulars are given on the website as follows: Ukrainian Literature is a journal of translations. It publishes English translations of the finest works of Ukrainian literature. Ukrainian Literature appears on the internet in cooperation with our partner sites: the Electronic Library of Ukrainian Literature and Ukrainian Studies at the University of Toronto.

there were hardly any translation projects that originated outside the Ukrainian community or individual Ukrainians. [...] Ironically, the collapse of the Soviet Union and the emergence of an independent Ukraine was not a fortuitous development for Ukrainian literature in English translation. Soviet institutions that supported literary translations were not replaced by equivalents in Ukraine. In North America, the model of Ukrainian ethnic identity subtly changed from that of a diaspora, a refugee community with a shared cultural heritage in need of protection, to that of an expatriate fraternity with political, economic, social, and family ties to the motherland. In the earlier model, culture was a central component of the community's active concerns. In the latter model, culture is a product of the motherland that émigrés receive passively. Many Ukrainians in North America see themselves as conduits of western culture to Ukraine rather than the reverse. In this context, the establishment of a forum for translations of Ukrainian literature into English is an important development reversing the pattern of neglect.

In his editor's introduction to Volume 4 (2014: 6-7), at a time when Ukraine had come under military attack in the East—a renewed threat to its identity—Maxim Tarnawsky wrote these proud, stimulating words:

Ukrainian culture has outlived the cultural genocide of the Tsarist government, including its attempts to stifle the Ukrainian language. Ukrainian identity has outlived Communist totalitarianism, including the physical destruction of millions of Ukrainians in targeted campaigns against the peasants and against the cultural intelligentsia. Ukrainian culture has survived the ravages of post-Soviet corrupt governments in Ukraine. It will survive the current challenges as well, in part because the enemies who wish to destroy it don't have the power or support they think they command. The fate of this journal is not commensurate with the fate of Ukrainian culture, of course. But Ukrainian Literature is performing a unique service in that sphere. It allows a broad and worldly audience access to the variety, the richness, the exuberance, the insights, and the achievements of Ukrainian writing in the past and in our own time.

CHAPTER 1

TRANSLATORS OF ЛІСОВА ПІСНЯ

[THE SONG OF THE FOREST]

1950—2008

To place the five translations of Lesia Ukrainka's *Лісова пісня* [The Song of the Forest] published between 1950 and 2008¹⁵ in their cultural context, this chapter introduces the translators as literary personalities, with outlines of their biographical backgrounds and their broader contributions to the translation into English of Ukrainian literary works and of *The Song of the Forest* in particular. Extracts from earlier studies of the respective translators' achievements are included for comparison with the findings of the present study.¹⁶

Percival Cundy (1881—1947)

The earliest of the five published translations into English of *The Song of the Forest* which I have found appeared in *Spirit of Flame* (Cundy 1950),

¹⁵ My own translation, *The Song of the Forest*, in a scholarly edition with an introduction and footnotes, was published by Canadian Institute of Ukrainian Studies Press (Ukrainka 2021).

¹⁶ Full details of the numerous translations of Ukrainian literature by previous translators of *The Song of the Forest*, and their other publications on Ukrainian literature, can be found in Marta Tarnawsky's comprehensive online bibliography of Ukrainian literature in English, which includes bibliographical commentaries: <http://sites.utoronto.ca/elul/English/ULE/>

a collection of Lesia Ukrainka's works in English from the pen of Percival Cundy, an Englishman born in 1881 who emigrated to Canada and came into contact with the Ukrainian diaspora. It was published posthumously; Percival Cundy died in 1947.

Percival Cundy translated and interpreted works by major Ukrainian literary figures such as Taras Shevchenko (1814-1861), Marko Vovchok (pseud., i.e. Maria Vilinska) (1833—1907)¹⁷, Ivan Franko (1856—1916)¹⁸, Olha Kobylanska (1863—1942) and Lesia Ukrainka (1871—1913).¹⁹ He sought, in his words, to “interpret to his English-speaking fellow-Canadians something of the rich literary treasures that are to be found in the Ukrainian language.”²⁰

In a biographical note introducing Percival Cundy's above-mentioned translation of selected poems by Ivan Franko, the editor, Clarence A. Manning, wrote (Franko 1948: vii-viii):

In the death of the Rev. Percival Cundy,²¹ all Ukrainians and friends of Ukrainian culture felt a deep and personal loss. Dr Cundy was one of those quiet and unassuming gentlemen who in their modest way work for international friendship and understanding and who by their sincerity and industry leave a deep mark upon all with whom they come into contact.

¹⁷ Cundy 1964

¹⁸ Translations of poetry and biographical studies of Ivan Franko, a leading Ukrainian writer, literary and social critic, philosopher and political activist—notably Ivan Franko: the Poet of Western Ukraine. Selected poems (Franko 1968 [1948]); Moses (Franko 1973)

¹⁹ The best-known publication is his translated anthology of Ukrainka's works, *Spirit of Flame* (Cundy, 1950), which includes *Forest Song* (pp. 169-260).

²⁰ Quoted in an obituary by The Ukrainian Weekly Vol LV No. 121, 26th May 1947, p. 1, from Percival Cundy's foreword to *A Voice from Ukrainia*, his translation of poems by Ivan Franko, published in 1932. The article mentions that Cundy was a regular contributor to this Canadian-Ukrainian newspaper, describing him as “one of the finest translators and interpreters of the life and works of [...] leading Ukrainian poets and writers, particularly of the famous Lesya Ukrainka.”

²¹ Percival Cundy died in the United States in 1947 at the age of 67.

Dr Cundy was born in Manchester, England, in 1881. As a boy he was brought to Canada and received his education in the University of Manitoba. Then as a Presbyterian minister and travelling superintendent for religious and educational work among the New Canadians, to use his official title, he travelled extensively through the prairie provinces. This brought him into those regions which were being settled by the Ukrainians, largely from Western Ukraine, and he came to know them, to appreciate them and to understand their culture, their hopes, and their difficulties. When he commenced his work, he found among these new immigrants much of the same confusion with which Ivan Franko had to contend. They were entered on the records as Galicians, Ruthenians, Austrians and Russians. During the ensuing years, the consciousness of their unity developed so that they became fully aware that they were Ukrainians and underwent the same transformation as their relatives in Europe.

This made a great impression on Dr Cundy. He easily learned the language and began to publish scattered translations of their poems. Of all the authors, Franko made the greatest impression on him because of his intellect, his humanitarian interests, and his steady perseverance in his task as national leader, even under hardships and difficulties. He felt a natural and spiritual kinship with Franko and used him as the key to all his studies.

In 1937, Dr Cundy came to the United States and lived in West Collingwood, New Jersey, where he planned an extensive program of translations of the Ukrainian masterpieces, so as to familiarize the English-speaking world with the achievements of Ukrainian literature. The completion of this program was cut short by his sudden death in 1947.

Writings on translations by Percival Cundy

Roksolana Zorivchak

In her survey of English translations of the works of Lesia Ukrainka, Roksolana Zorivchak (Зорівчак 2008: 50) begins by mentioning Percival Cundy's translations of Lesia Ukrainka's poetry, published in his anthology *Spirit of Flame*, and Clarence Manning's introduction, discussed above. She adds that, in general, Percival Cundy "adequately

reproduced the spirit of Lesia's works, the modernism of expression, the power and intensity of civic lyrics, the touching femininity of intimate moods,"²² and that he correctly reproduced Lesia Ukrainka's characteristic final maxims, e.g. the words of the prophetess Tirtsa from the dramatic poem *On the Ruins*:

Благословенний той, хто хліб дає!
Лежачим краю рідного немає,
Чий хліб і праця – того і земля

To him who sows and reaps – to him the land!
Blessed is he whoever gives us bread!
He hath no native land who lies supine.²³

or the words of the Man from the same dramatic poem, spoken in despair:

Руїні не потрібна оборона

A shattered ruin needeth no defence.²⁴

Mykola Zharkykh

Mykola Zharkykh's article Англійський переклад «Лісової пісні» [An English translation of *The Song of the Forest*] (Жарких 2013) offers a critical study of Percival Cundy's translation. The author notes that to mark the centenary of the appearance of Lesia Ukrainka's *The Song of the*

²² In the light of archaisms found in Percival Cundy's translation *Forest Song*, and his failure to convey the functional-stylistic tone of the extensive diminutive/endearing lexis in the source text, these observations regarding his treatment of Lesia Ukrainka's modernism, lyrical intensity and intimate moods are surprising. No supporting examples are given by Professor Zorivchak; the reader may consider her views alongside my analysis in Chapters 3–6 in this volume.

²³ Cundy 1950, p.79, l.18-120

²⁴ Cundy 1950, p. 79, l. 8

Forest in 1911 a fine Ukrainian/English edition of the work was published by the Lesya Ukrainka Eastern European National University in Lutsk, Volhynia, in 2011, and republished in 2018,²⁵ pointing out that the foreword to the volume mentions the existence of three²⁶ English translations of the work, namely by Vera Rich, Gladys Evans and Percival Cundy, described as “three excellent translations” (Українка 2018: 7). The author selects for examination the translation by Percival Cundy, originally written in 1950 and reproduced in the centenary volume, to ascertain “how excellent it actually is,” exploring how key aspects of the drama are rendered in translation. As the author mentions that he lacks relevant expertise in foreign languages, his assessment of the translation as *apt* (вдалий) overall cannot be considered, but he usefully notes a striking example of an actual error in translation—the representation of *калина* [guelder-rose (scientific term: viburnum)] as *cranberry or cranberry tree*. He makes an important point here; Percival Cundy’s erroneous translation of *калина* as *cranberry* was also found in Florence Randal Livesay’s version (alternately with the transcription *kalina*). This is a significant shortcoming.²⁷ Percival Cundy, and others subsequently perpetuating his error, failed to convey an important cultural connotation of *калина*, familiar to Slavs generally, not only Ukrainians. This error was corrected by Gladys Evans and Vera Rich, but Virlana Tkacz and Wanda Phipps (for purposes of their dramatic adaptation) translate *калина* with the vague, generalised terms *berry tree* or *red berries*. The original error is perpetuated in the edition of Percival

²⁵ Українка, 2018.

²⁶ It is surprising that the editor of the centenary publication does not mention the translation by Florence Randal Livesay (Ukrainka 1981) or that by Virlana Tkacz with Wanda Phipps (Ukrainka 2008). In the light of my comparative study below, I also find it surprising that the somewhat archaic and in places inaccurate translation by Percival Cundy was selected in preference to the far more sophisticated and accurate version by Vera Rich, or the very competent and attractive translation by Gladys Evans.

²⁷ The cultural significance of *калина* is discussed in Chapter 6: Botanical Terminology

Cundy's translation re-published in 2011/2018.²⁸ A factual error is pointed out by Mykola Zharkykh in the line spoken by Kylyna:

Корова в мене турського заводу

which Percival Cundy translates as:

My cow is one of Turkish breed

The expression comes from the words of a folk song amongst the many such lyrics recorded by Lesia Ukrainka: *Ой рикнула коровиця турського заводу* [There bellowed a fine-looking cow, a wild ox breed she was]. One dictionary definition of *турський* is as an archaism for Turkish, but Mykola Zharkykh believes that *турський* refers to the small town of Тuriysk [Turiysk], 20 kilometres south-west of Kovel. However, the finding of my own research on this point is that the expression is a deliberate hyperbole, boasting of the quality of Kylyna's cow as belonging to a wild ox breed (*тур* means *aurochs*, symbolising fertility, abundance)²⁹, the folk-song allusion being an important stylistic component.

²⁸ This publication contains a borrowing from the translation by Gladys Evans at the end of Act II: (Ukrainka 1985:105) – "Mavka (tears off her festive clothing) Take me away! I wish now to forget... Mavka's words and the accompanying stage direction here—Мавка: (зриває з себе баграницю) Бери мене! Я хочу забуття!—are omitted in Percival Cundy's translation (Ukrainka 1950: 237)

²⁹ Самка тура за період лактації давала 500—700 кг молока [The aurochs cow in lactation yielded 500-700 kg of milk]. (Підпала Т. В. Скотарство та технологія виробництва молока і яловичини: Навч. посібник, — Миколаїв: Видавничий відділ МДАУ, 2007 [Pidpala T V. Livestock and milk and beef production technology: a manual for students. Mykolaiv, MDAU Press]. ISBN 978-966-8205-40-8 с.22-25

In 2018, The Lesser Known Players³⁰ staged a production of *Forest Song*, adopting the translation by Virlana Tkacz and Wanda Phipps, although the Director, Jennifer Hodges, told me she regretted the lack of rhyme in that version; she attempted to compensate by adding a specially composed musical accompaniment.³¹ Percival Cundy's translation was rejected for its "stilted and clunky" style. It is not clear whether the Director was aware of the existence of the other translations. She writes:

"Forest Song" is without doubt one of the most-beloved works of Ukrainian literature—but it's virtually unknown in the West, in part because of the challenge of translating the original Ukrainian verse to English. A prior effort in 1950 by Percival Cundy nobly tried to retain the rhyme and rhythm of the original, but the result is so stilted and clunky it's not surprising to me that it's rarely produced.³²

Olena Dubenko

Olena Dubenko (Дубенко 2019) discusses semantic shifts in poetry translation. She writes that an original poetic text is not simply created by the inspiration of an individual, but formulated under the influence of the author's native culture and national picture of the world. The translated text must therefore be adapted to anticipate certain expectations of its readership, conditioned by the perceptions of the target culture, eliminating barriers to comprehension. However, as translators are not always impartial observers, they may, as

³⁰<https://www.lesserknownplayers.org/about-us#:~:text=The%20Lesser%2DKnown%20Players%2C%20a,audience%20we%20feel%20they%20deserve>.

³¹ In her email to me dated 18/10/2018 (Hodges 2018), Jennifer Hodges wrote: "Our production featured an original score by Seattle composer Jon Brenner [...] His beautiful score helped us re-capture some of the magic that was lost in abandoning Ukrainka's verse, I think." PJC

³² Jennifer Hodges, Director, The Lesser-Known Players <https://img.pr.com/release-file/1807/758286/ForestSongPressBackgrounder.docx>

representatives of a different culture, misinterpret important semantic features of the source text. The author refers to such shifts in the semantics of the source text as *aberrations*. In the article, examples are given of aberrations which may occur through inertia, under the subconscious influence of conceptual patterns and poetic pictures of the world associated with the translator's native culture.

As an example of such aberrations, where translators impose patterns of their own historical and cultural tradition, the author (Дубенко 2019: 12) goes on to discuss Percival Cundy's translation of Ivan Franko's poem *Дивувалась зима* [Spring Song],³³ in which personified *Winter* is the central image. She points out that in the original poem, Winter is grammatically and conceptually feminine, whereas in the translation this image becomes masculine (Old Winter wondered why / He felt no more so stout), representing a very different interpretation: "The translator gives the poem a new title, *Spring Song*, removing mention of surprise, and he also removes the element of uncertainty, replacing all interrogative structures of the first four stanzas of the original with affirmative sentences." (Дубенко 2019: 12). The change of gender is said to characterise the image of winter in what the author calls the English poetic picture of the world: an authoritarian, dominant figure (And with a pall of snow / He tried to hold them fast), actualised through the addition of the verb *prevail* (Old Winter marvelled more / That he could not prevail). The author adds (Дубенко 2019: 12) that, similarly, aggression—a characteristic of personified masculine entities—is highlighted in the target text by the addition of the adverb *fiercely* (Old Winter fiercely blew).

Florence Randal Livesay (1874—1953)

Percival Cundy's *Forest Song* was the only English translation of the fairy drama to have been published until the manuscripts of Florence Randal

³³ Franko 1948: 107-108

Livesay (1874–1953)³⁴ were discovered by Louisa Loeb, who had investigated her contribution to awareness of Ukrainian literature and culture among Canadians for a doctoral dissertation on *The Ukrainian translations and interests of Florence Randal Livesay* (Loeb 1976). In this dissertation, Louisa Loeb (1976: 7-8) wrote:

Mrs. Livesay was one of the first and most influential translators and interpreters of Ukrainian folklore, poetry, and prose into English. Her first published translation appeared in December, 1916 in the book *Songs of Ukraina*. Her translation of Kvitka's Marusia appeared in 1940. Many more translations by Mrs Livesay including those of such literary giants of Ukrainian literature as Shevchenko, Franko and Ukrainka have never been published. [...] Fortunately, her daughter, Dorothy Livesay, a prominent Canadian poet, writer and speaker had preserved the complete collection of her mother's writings. Especially important in this collection are the unpublished translations by Mrs. Livesay of many Ukrainian literary works, among them, works as significant as "Lisowa Pisna" (Song of the Forest) by Lesia Ukrainka and a collection of "dumy" (historical ballads).³⁵

Song of the Forest was published in 1981 in a collection of Florence Randal Livesay's translations in Louisa Loeb's volume *Down Singing Centuries: Folk Literature of the Ukraine* (Loeb 1981), which included translations of the *dumy* and a biographical study of the translator. Louisa Loeb wrote:³⁶

This book is the outcome of my extensive research—both across Canada and in Eastern and Western Europe—about Florence Randal Livesay and her work. I talked to people who had known her and influenced her observations and appreciations of Ukrainian culture. Through this research some of Florence Randal Livesay's exquisite translations of Ukrainian folk literature are available to the public. FRL was one of the first English-speaking Canadians to appreciate Ukrainian culture and she made every effort to make others aware of the "treasure-trove" of experience her translations of this literature had unearthed. Although Mrs. Livesay was not a scholar and her work has some errors of translation and of

³⁴ See <https://www.poeticous.com/florence-randal-livesay>

³⁵ <https://digital.library.upenn.edu/women/livesay/ukraina/ukraina.html>

³⁶ On the back of the dust cover of *Down Singing Centuries* (Loeb 1981)

fact, this does not detract from the “spirit of Ukraina” that she managed to convey to the written page. Hers was a poet’s rendition of an *élan vital*. The shortcomings are the result of the biases of the people who interpreted for her and her own imperfect knowledge of the Ukrainian language. Nevertheless we have all benefited from her work and we are grateful for her perseverance at a time when interest in “foreign” literature and customs was not popular.

Florence Randal Livesay was born in 1874 in Compton, Quebec. She began her career as a journalist in Ottawa, as a society reporter,³⁷ moving in 1903 to Winnipeg, where she met her future husband, J F B Livesay, a reporter colleague. Louisa Loeb writes that “the years in Winnipeg were probably the most eventful of Florence Randal Livesay’s life.”³⁸ Her interest in Ukrainian culture was perhaps first aroused when she heard folk songs sung by immigrant Ukrainian girls working in the family home in Winnipeg. Her daughter Dorothy Livesay recalls:

She was so charmed with the folk songs they sang whilst they did their ironing or tidying up that in the course of teaching them English words she sought to ascertain the meaning of the Ukrainian words in the ballads. When searching for Ukrainian sheet music [...] she was referred to the reverend Paul Crath, a Ukrainian émigré and baptist minister who was himself a writer and a linguist. [...] She persevered, soon learning to read Ukrainian, although she never spoke it. She accepted Crath’s guidance in interpreting the essential meaning of the ballads.³⁹

In 1920, J F B Livesay gained a new position with the Canadian Press in Toronto, and the family moved to Clarkson, Ontario. Florence Randal Livesay continued to translate and to undertake lecture tours and radio broadcasts, speaking about her Ukrainian as well as other interests. In later years, after the death of her husband, her most consuming task was her translation of the works of Lesia Ukrainka, Ivan Franko and Taras Shevchenko. The remaining years of her life were dedicated to these translations and her desire to have her writings published. She believed

³⁷ Loeb 1981: 172-173

³⁸ Loeb 1981: 175

³⁹ Loeb 1981: 11

they were important contributions to understanding the complexity of Canadian culture.⁴⁰

Florence Randal Livesay died accidentally in 1953, at the age of seventy-nine.⁴¹ Despite her enthusiasm and her love of Ukrainian literature, Florence Randal Livesay had been unable to persuade publishers to adopt all her major translations during her lifetime, and it is thanks to a similar enthusiasm on the part of the scholar Louisa Loeb that readers have the opportunity to be acquainted with further important works, including her *Song of the Forest*, in the attractive volume *Down Singing Centuries* (Loeb 1981), which includes, besides Florence Randal Livesay's translation of *Лісова нічня* [Song of the Forest], ten *Dumy* (songs to be accompanied by the kobza or lyre) and a prose work: *The Devil Fallen in Love: a Zaporogian Cossack legend*. In *Down Singing Centuries* Louisa Loeb (1981: 179) writes:

Florence Randal Livesay was a champion of Ukrainian culture in Canada. She was interested in Ukrainian people and their traditions and she wanted to make other Canadians aware of the rich heritage of folk art and literature Ukrainians had brought with them to Canada. Although she worked tirelessly throughout her life to have her translations of Ukrainian folk literature published she was not altogether successful. For one thing Ukrainians and their ways were not a popular subject with English-speaking Canadians who at the beginning of this century had little interest in the contribution of "foreign" cultures to the Canadian scene. Ukrainians themselves, accustomed to struggling for their existence, and still having a difficult time establishing themselves and making a life in a new land, were for a long time passive about recognition for their unique heritage.⁴²

⁴⁰ Loeb 1981: 177

⁴¹ Loeb 1981: 177

⁴² Loeb 1981: 179

Louisa Loeb

In her Preface to *Down Singing Centuries*, Louisa Loeb writes:

Regarding her mother's linguistic skills, Dorothy Livesay noted that:
F.R.L. was neither a scholarly linguist nor a historian of comparative literature. [...] Thus, though not a scholar and likely to make mistakes, F.R.L. approached oral Ukrainian literature with a poet's delight. These folk songs fired her enthusiasm. Why, she would be asking, should such a beautiful literature be unknown in Canada?⁴³

Nevertheless, of Florence Randal Livesay's version of *Лісова пісня*, Louisa Loeb considered that "The translation is contained in 75 pages of exquisite imagery and moving prose."⁴⁴

Gladys Evans⁴⁵

A few years after the publication of Louisa Loeb's (1981) *Down Singing Centuries*, including Florence Randal Livesay's translation *Song of the Forest*, Gladys Evans's translation *Forest Song* appeared in Kyiv, in a bilingual edition published by Dnipro Publishers (Ukrainka 1985).

Whereas the earliest translators, Percival Cundy and Florence Randal Livesay, having been inspired by the culture of the numerous Ukrainian diaspora in Canada, sought to promote awareness of Ukrainian literature to English-speaking readers, especially in that country, Gladys Evans published in the Soviet Union of the 1970s and 1980s, contributing to the translation programme of the Dnipro publishing

⁴³ Loeb 1981: 11

⁴⁴ Loeb 1976: 136

⁴⁵ Only limited biographical information about Gladys Evans is available, as discussed below.

house in Kyiv, which was designed to promote international awareness of classics of Ukrainian literature.⁴⁶ Apart from the occasional translations appearing in *Ukrainian Canadian*, her work was published in Kyiv or in Moscow. She was also employed by the English-language newspaper *News from Ukraine*, published in Kyiv and addressed to the Ukrainian diaspora.⁴⁷ Some articles have appeared in Ukrainian academic journals, and those I have found are discussed below. However, by comparison with the other translators included in the present study, little information is available about Gladys Evans as a personality. Incidentally, on the evidence of her occasional characteristic Welsh expressions such as *look you!*⁴⁸ and *boy-o*,⁴⁹ she appears to have been of that origin. Information obtained informally from former colleagues of Gladys Evans at the Dnipro publishing house shows that she apparently

⁴⁶ Information supplied by Eugenia Kononenko

⁴⁷ Information supplied by Eugenia Kononenko

⁴⁸ Came the hiss of barbed wire and clanking of iron [...] Oh, how I'd like to have two hearts... Look you. Vasil Bondar: The first from the left in the line (Trans. Gladys Evans). Quoted in: Tarnawsky, Marta. *Ukrainian Literature in English, 1980-1989. Books and Pamphlets*. [...] B002. Anthology of Soviet Ukrainian Poetry / Compiled by Zakhar Honcharuk. Translated from the Ukrainian. Kyiv: Dnipro, 1982. 462 p. ports. Contents: [...] Vasil Bondar: [...] The first from the left in the line (Came the hiss of barbed wire and clanking of iron).*** (Oh, how I'd like to have two hearts... Look you). [<http://sites.utoronto.ca/elul/English/ULE/RR62/rr62-b.htm>] Look you, just see how yonder all the grass grows greener. (Ukrainka 1985: 1007) Oh, look you! You talk just like the ash tree, with your nodding. (Ukrainka 1985: 1083) Oh, last summer, look you, long ago was over! (Ukrainka 1985: 1130) Look you, my night of love! Till now, I've never known such a time of joy and blessing as you, dear night, have brought (Ukrainka 1985: 1254) But, look you... Mother scolds me over you...! (Ukrainka 1985: 2053)

⁴⁹ Ivan boy-o (=Ivanchyku-bilodanchyku). In: Turbovsky 1981: Come Out, Come Out, Sun-Beaming. Ukrainian folk songs for children. Tr. from the Ukrainian by Gladys Evans. Kiev: Muzychna Ukraina. Quoted in Tarnawsky, Marta. *Ukrainian Literature in English, 1980-1989. Books and Pamphlet s* [...] B019 [<http://sites.utoronto.ca/elul/English/ULE/RR62/rr62-b.htm>]

lived in Kyiv in the 1970s and 1980s. Her husband (whose name is unknown) died during this time; they had two sons.⁵⁰

Previously to her *Forest Song* (Ukrainka 1985), Gladys Evans published translations of poetry by Lesia Ukrainka (Ukrainka 1975), poetry by Taras Shevchenko (contributing to the *Selected Poetry of Taras Shevchenko*, Dnipro Publishers, Kyiv, 1977) and of poetry by Pavlo Tychyna published in an *Anthology of Soviet Ukrainian Literature* by Dnipro Publishers in Kyiv in 1982, and in the journal *Soviet Literature* in Moscow. She also published the following poetry translations in the Ukrainian Canadian journal in the 1970s:

Hanna Chubach. The rose (Barbed wire still cuts the fields in early morn).

Ukrainian Canadian. 27.579 (72) (May 1975)

Svitlana Iovenko. Woman (I never have felt envious of men). Ukrainian Canadian. 25.567 (60) (March 1974)

Volodymyr Ivasiuk. Oh, my darling (I'm away to far off mountains) Ukrainian Canadian. 25.565 (58) (January 1974): [24-25]

Volodymyr Ivasiuk. Magic red rue. Ukrainian Canadian. 24.249 (42) (July-August 1972): 24-25.

Borys Oliinyk. Song about mother (She sowed fields of life) Ukrainian Canadian. 30.611 (105) (May 1978)

Lesia Ukrainka. I do not love you and I do not dream of becoming your wife.

Ukrainian Canadian. 24.544 (37) (February 1972): [25].

Gladys Evans also translated some titles in an anthology of short stories edited by Arthur Bernhard: *Stories by Soviet Ukrainian Writers About the Great Patriotic War of 1941—1945*. Kyiv, Dnipro, 1975.⁵¹ Her translations of folk poems and folk songs were published in Kyiv: *Spring gales of nightingales: Ukrainian folk rhymes for children*. Kyiv, Veselka Publishers (1979)⁵² and *Come Out, Come Out, Sun-Beaming*.

⁵⁰ Information supplied by Eugenia Kononenko

⁵¹ Details of the above publications are taken from Tarnawsky, Marta. Ukrainian literature in English: an annotated bibliography. <http://sites.utoronto.ca/elul/English/ULE/>

⁵² Details from Worldcat.org

Ukrainian folk songs for children (Muzychna Ukraina [Musical Ukraine] (1981).

Writings on translations by Gladys Evans

Anatolii Savenets

Anatolii Savenets (Савенець 2001) views Gladys Evans's approach to translation as somewhat idiosyncratic, leading her to commit errors avoided by other translators. For example, he mentions that in the *Seven Strings* cycle, unlike Vera Rich, she fails to preserve the correspondence between the names of musical notes as the titles of the stanzas and as the initial syllables of the verse.⁵³ Gladys Evans's translation of *Forest Song*, published in 1985 by the Dnipro Publishing House, is said by Anatolii Savenets to have drawn comments on her rendering of the realia of the forested regions of Volhynia and on her style, and it is noted by the author that there are also some misunderstandings of the grammatical structure of the original. These perceived shortcomings are not specified, however. It is suggested that the images of folk mythology apparently remained a mystery for the translator, a native speaker of another language with a different cultural background. Nevertheless, the author does emphasise that Gladys Evans displayed considerable skill as a translator, clearly inspired by Lesia Ukrainka's work. He notes approvingly that Gladys Evans generally matches the metre of the original, and that she effectively employs the technique of alliteration, finding, however, that in the poem *Надія* [Hope], certain Ukrainian realia are not correctly conveyed, for example *веснянки* as spring songs of maidens and *кобза* transliterated as *kobza*. He claims that *guelder-rose*

⁵³ DO/До тебе, Україно, RE/Реве-гуде негодонька, MI/Місяць ясененький. FA/Фантазіє! ти сило чарівна, SOL/Соловейковий спів навесні LA/Легідні веснянії ночі зористі! SI/Сім струн я торкаю,

belongs to the context of botanical terminology, lacking the required folk-style tone of *калина*, and *the snowball-tree* is proposed here.⁵⁴

The author considers Gladys Evans's treatment of diminutive/endearing lexis, a very significant stylistic feature of Lesia Ukrainka's poetics, less successful.

Viktorія Prykhodko

Reviewing the treatment of colour terms in the translation of *Forest Song* by Gladys Evans (Ukrainka 1985), Viktorія Prykhodko (Приходько 2008: 511) notes that in some cases the translator interprets the colour term *білий* according to the context and the style of Ukrainian folklore: *біле тіло* (i.e. beautiful, young)—*pretty body*; *біла голівонька*—*blond head*; *біле личко*—*shining face*; *біла галявина*—*snowy glade*, but that in the phrases *білі зруди* and *біла постать* the colour term is omitted [...] She correctly concludes (Приходько 2008: 513) that where the translation fails to take into account the folkloric connotations of colour terms this entails a loss of aesthetic, stylistic and sometimes even semantic content present in the context of the original, and she points out that English translations of the achromatic terms *білий* and *чорний* in *The Song of the Forest* must therefore take into account the respective contexts, referents and folkloric associations.

The referents mentioned by Viktorія Prykhodko can be identified as falling into the following categories: articles of clothing or details of these, artefacts—e.g. the walls of the cottage, flora, fauna, the elements,

⁵⁴ The translation of *калина* is an important issue in English translations of *The Song of the Forest*, and it is discussed in detail elsewhere in the present work (see Chapter 6 in this volume: Botanical Terminology). The important cultural significance of *калина* has been lost in some translations of *The Song of the Forest*, incorrectly translated as *cranberry*. *Snowball tree* might be an appropriate counterpart, but only in certain contexts. *Gelder-rose* is a correct poetical rendering; its counterpart in a scientific, botanical, context is *viburnum*.

abstract concepts, proper names and the (mythological or human) body and its parts.

Roksolana Zorivchak

Roksolana Zorivchak (Зорівчак 2008: 57) gave a brief assessment of Gladys Evans's translation of *Forest Song*:

The translator quite successfully recreated the form of the drama and its images, the life of the Volhynian village in the late nineteenth century, producing an interesting, creative translation. The English-speaking reader will be greatly impressed by the sharp, irreconcilable conflict between personified nature, touchingly dreamy, tender and beautiful, and the sad life of the people. In the English text, blank verse is preserved where it is found in the original, and the rhyming lines also mostly correspond to the rhyming ones.⁵⁵

Some illustrative examples would have been useful here, without which the commentary is not very meaningful, giving the reader no opportunity to assess its validity; the impression is rather of a characterisation of Lesia Ukrainka's original work than of a comment on Gladys Evans's translation.

Olena Dubenko

As a quite striking example of a translator following by inertia the conceptual image of the target culture, Olena Dubenko (Дубенко 2019: 11) cites Gladys Evans's translation of a poem by Lesia Ukrainka,

⁵⁵ Original text: Перекладачка досить вдало відтворила форму драми та її образи, побут волинського села кінця XIX сторіччя, створивши цікавий переклад, зі справжніми творчими знахідками. На англомовного читача чимале враження справить гострий, непримиренний конфлікт між персоніфікованою природою, зворушливо мрійною, ніжною та прекрасною, і сумним життям людей. В англійському тексті збережено білий вірш там, де він є в оригіналі, римованим рядкам також в основному відповідають римовані.

Забута тінь [The Forgotten Shadow], devoted to Dante's wife Gemma. I summarise her critique as follows:

The poem, on an eternal theme of world literature, concerns the internal conflict between the demands of earthly existence and imperatives of artistic creativity. The reckless devotion and self-sacrifice of Dante's wife, supporting him in hardship and in the worst days of exile, does not elicit an appropriate response from the poet, for whom there existed, throughout his life, only one woman. That was his muse, Beatrice Portinari. He only ever saw her three times. On the first occasion she gave him a smile; on the second occasion she passed by without noticing him; and on the third occasion *На неї він дивував / Коли вона в труні лежала нерухома* [He looked upon her / When in her coffin she lay motionless]. It is her name that remains in posterity, thanks to the genius of Dante, whereas memories of Dante's wife, celebrated by no artist, lie buried *на дні історії* [in the depths of history]. The poem is read as a protest against the injustice of the oblivion to which Dante's ever-faithful earthly shadow was consigned by posterity. This statement by its author, Lesia Ukrainka, is highlighted by two stylistically powerful features in the text—the title, and the lines mentioning the tears of Dante's wife shed for him during sleepless nights and her anxious waiting (*турботне чекання*):

По тих сльозах, мов по росі перлистій, Пройшла в країну слави – Беатріче!

[Through those tears, like pearly dew, Beatrice attained the realm of glory!]

This excerpt from the poem, in which Lesia Ukrainka characterises Dante's relationship with Beatrice, is of exceptional significance:

Вона була для нього наче сонце,
Що світло, радощі й життя дає,
Не знаючи, кому дає ті дари.
І хоч зайшло те сонце променисте,
Він не забув його ні в темряві понурій,
Ані при хатньому багатті привітному,
Ні на землі, ні в пеклі, ні в раю
Він не забув своєї Беатріче.
Вона одна в піснях його панує,
Бо в тій країні, де він жив душею,
Він іншої дружини не знайшов.
Він завітчав її вінцем такої слави,

Якою ні одна з жінок ще не пишалась.
Безсмертна пара Данте й Беатріче,
Потужна смерть не розлучила їх.

Lesia Ukrainka here refers to Beatrice as Dante's wife and she describes them as an "immortal couple." This is an artistic decision of great significance, yet it is "demonstrably ignored" by the translator:

For Dante, she was like the sun that shines
And gives forth light and joy and life,
All unaware of who received its gifts;
And though that radiant sun had set,
He never could forget the orb in gloomy darkness
Nor by the warm hearth-fire of an inviting house.
O not on earth, in hades, nor in heaven
Could he forget his lovely Beatrice!
He never found another love like this,
Not even in that land where dwelt his soul,
For she alone reigned in his every song.
He crowned her with a coronet of glory
That not one other woman could ever boast of.
For Dante and his Beatrice are immortal,
And death, all-powerful, could never part them.

Gladys Evans strips the image of Beatrice of its semantic component of intimacy.⁵⁶ This is all the more significant in that there are no prosodic grounds preventing the adoption of *wife* instead of *love*. The change represents a substantial departure from the artistic semantics representing Beatrice as Dante's love. The idolisation of Beatrice in the sensitive soul of the great artist is relegated to the role of the poet's platonic love. These semantic shifts undoubtedly obscure, or at least considerably simplify, the conflict skilfully incorporated in the original poem; a more trenchant, stricter formulation is demanded. The drama of Gemma's whole life was that Dante's faithful, but then forever forgotten, earthly shadow was unable to compete in the battle for Dante's heart with Beatrice Portinari, chosen by the poet as his wife

⁵⁶ Here, Olena Dubenko uses the term *сімейність*. Its dictionary definition is: 1. стан сімейного [family status, family relationship]; 2. інтимність; душевність [intimacy; sincerity] 3. перен. Порочний стиль добору кадрів, розподілу роботи [nepotism]. <http://ukrlit.org/slovnyk/сімейність>

on the existential level to which his heart belonged. It was Beatrice who was his true, only wife.

Despite all its semantic significance, self-evident to any representative of the source culture, Gladys Evans decided to abandon the image suggesting intimacy (дружина, пара [wife, couple]) for the concept of love. This translational decision was conditioned by conceptual norms of the target culture, in which intimacy has a more restricted definition than is the case in the Ukrainian historical-cultural tradition, limiting the range of its poetical expression.

Vera Rich (1936—2009)

The fourth translation of *Лісова пісня*, by Vera Rich, was serialised in the journal *Ukrainian Review*, the journal of the Association of Ukrainians in Great Britain (Ukrainka 1994).⁵⁷

Vera Rich was a British poet and journalist who devoted much of her life to translating Ukrainian and Belarusian literature into English, writing literary essays and commenting on Eastern European cultural and political affairs. She translated literary works by fifty Ukrainian writers in all.⁵⁸ She also translated from Belarusian. Her *Like Water, Like Fire* published in 1971 became the world's first anthology of translations of Belarusian poetry into a western European language.⁵⁹

Her translations were published mainly in the London-based *Ukrainian Review*, as well as in other periodicals, including her own journal of poetry, *Manifold: The Magazine of New Poetry*, which she founded in 1962.⁶⁰ There are also many unpublished manuscripts, some

⁵⁷ <http://ounuis.info/library/journals/595/the-ukrainian-review.html>

⁵⁸ A full bibliographical listing of the published and unpublished translations is found in the excellent monograph by Hanna Kosiv (Kociв 2011: 206-233). For details and commentaries, see Marta Tarnawsky's online bibliography at <http://sites.utoronto.ca/elul/English/ULE/>

⁵⁹ *Like Water, Like Fire: An Anthology of Byelorussian Poetry from 1828 to the Present Day*. Translated by Vera Rich. UNESCO Collection of Representative Works, European Series. London: George Allen & Unwin, 1971.

⁶⁰ Kociв 2011:14

of which are held in the M Drahomanov Library at Ivan Franko National University, Lviv. They include poetry by Taras Shevchenko, Ivan Franko, Mikhail Orest and others. There are plans to transfer the library of Vera Rich to the Drahomanov Library, in accordance with her last will and testament.⁶¹ The majority of Vera Rich's translations are from Ukrainian and Belarusian, but she translated from Croatian, Czech, Polish, Russian, Slovak, Spanish, Romanian and Old Norse as well. She was also a poet in her own right, having begun writing poems at the age of ten.⁶² Her poetry written in English appeared in *Manifold*. It included poems incorporating images and themes found in the poetry of Taras Shevchenko and Mikhail Orest.⁶³ Judith Vidal-Hall wrote in *Index on Censorship*, 8 January 2010:

Poetry was Vera's first and abiding love: her first two collections, *Outlines and Portents* and *Images* were published in 1960 and 1963 respectively and in 1962 she launched the "magazine for new poetry" *Manifold*. In 1969 it went to earth and was not resurrected until 1998 when Vera re-launched it with huge enthusiasm to a receptive audience.⁶⁴

Having a wide range of interests, Vera Rich contributed hundreds of articles on Ukraine and neighbouring countries formerly belonging to the Soviet sphere of influence,⁶⁵ writing in *The Economist*, the *Times Higher Education Supplement*, *Nature* (working for 20 years as Soviet and East European correspondent for this scientific weekly), *The Lancet*, *New Scientist*, *Physics World*, and *Index on Censorship*.

⁶¹ KociB 2011: 20

⁶² KociB 2011: 28

⁶³ KociB 2011: 31-32

⁶⁴ <https://www.indexoncensorship.org/2010/01/obituary-vera-rich/>

⁶⁵ KociB 2011: 4

Vera Rich's first translation from Ukrainian⁶⁶ was the Prologue to Ivan Franko's *Moses*, published in the Spring 1957 issue of the *Ukrainian Review* (Vol 4, 1957, No. 1: 7-8). Her first major translation project was an anthology of 30 poems by Taras Shevchenko, *Song out of Darkness*. Following initial scepticism in some quarters occasioned by the translator's youth (she was 20 years of age), this publication was soon greeted with wide acclaim.⁶⁷

Some of Vera Rich's earliest translations of works by Lesia Ukrainka appeared in a volume of selected works published by Toronto University Press in 1968 (Bida 1968): *The Stone Host* [Камінний господар] pp. 87-142; *The Orgy* [Оргія] pp. 143-180; *Cassandra* [Кассандра] pp. 181-239). This volume also contained her translation of the dramatic poem *Robert Bruce, King of Scotland* [Роберт Брюс, король шотландський] pp. 240-251, *Seven strings* [Сім струн] pp. 252-255,⁶⁸ and three shorter poems: *Contra spem spero* [Contra spem spero] p. 256,⁶⁹ *Untitled (And thou, like Israel once fought great battles)* [І ти, колись боролась, мов Ізраїль] pp. 257-258,⁷⁰ and *Epilogue* [Епілог] p. 259.

Vera Rich's published translations of poems by Lesia Ukrainka were: *Rhythms Part I* [Ритми I]. London, The Ukrainian Review, Vol. X, 1963, p. 88; *In memory of Serhiy Merzhynskyi* [Уста говорять], London, The Ukrainian Review, Vol. 45, 1998, No. 3, p. 88; *He who dwelt not among tempests* [Хто не жив посеред бурі], in: Luchuk, O &

⁶⁶ З перекладу «Прологу», який було надруковано в першому номері лондонського квартальника «The Ukrainian Review» за 1957 р., й почался англomовна українiана Віри Річ, яка постійно поповнювалася новими перекладами [The translation of the Prologue, published in the Spring 1957 issue of the London quarterly The Ukrainian Review, initiated Vera Rich's portfolio of English translations from Ukrainian, which would be continuously expanded].

⁶⁷ Косів 2011:15

⁶⁸ Previously published in The Ukrainian Review in 1963: Vol. X, No. 4, p.73-77

⁶⁹ Previously published in The Ukrainian Review in 1963: Vol. X, No. 4, p. 87

⁷⁰ Later published in The Ukrainian Review in 1971: Vol. XVIII, No. 1, pp. 2-3

Naydan, M, ed. 2000. *A hundred years of youth: A bilingual anthology of 20th century Ukrainian poetry*. Lviv, Litopis.⁷¹

From 1993 to 1995, Vera Rich was Research Editor, and from 1995 to 1999 Deputy Editor, of *The Ukrainian Review*,⁷² published in London. The purpose of this journal, stated in the inaugural issue in 1954, was to improve communication between the Ukrainian and English-speaking worlds for the deepening of friendship and mutual understanding, something Ukrainians living in Britain in particular perceived to be lacking. They found a lack of awareness of Ukraine not only amongst the general public but also in many political and academic circles in the West:

The Association of Ukrainians in Great Britain has pleasure in presenting a journal which should serve as a link between the Ukrainian and the English-speaking worlds. The lack of such a medium for deepening mutual understanding and friendship between the two has been felt for some time by many people, and particularly by the Ukrainian community in Great Britain, who had to face the fact that their native country was practically terra incognita not only to the general public but also to many of the political and academic circles of the West. Thus the idea of publishing *The Ukrainian Review* grew out of a need for reliable information about an important part of the world and about the nation that inhabits it—Ukraine. The decision to take this step was further prompted by the fact that available information about Ukrainian problems has often been incomplete and liable to distortion by people and groups who, for one reason or another, are biased against the aim of Ukrainian national independence. (*The Ukrainian Review*, Vol. I, 1954, No. 1, p. 3)

The *Ukrainian Review* published Vera Rich's translations of three further dramas by Lesia Ukrainka: *Iphigenia in Tauris* [Іфігенія в Тавриді] Vol. XVIII, 1971, No. 2: 45-50; *Her Excellency* [Бояриня] Act I, II Vol. XL, 1992, No. 1: 28-54, Act III, IV Vol. XL, 1992, No. 2: 23-

⁷¹ Косів 2011:216-217

⁷² The *Ukrainian Review* was published in London from 1954 to 1999. It is now archived online at <http://ounuis.info/library/journals/595/the-ukrainian-review.html>

37, Act V Vol XL 1992, No.3: 37-44; *Babylonian Captivity* [Вавильонський полон] Vol. XL, 1993, No. 3: 45-60. Her translation of *Лісова пісня* did not appear until much later, in *The Ukrainian Review* (Ukrainka 1994). Regrettably, it was never published in book form.

In many cases, Vera Rich's translations were accompanied by her introduction on the life and work of the Ukrainian writer, and a commentary, sometimes including notes on the translation. She also contributed various critical articles to the *Ukrainian Review*.⁷³

As a human rights activist, Vera Rich was subject to censorship and more or less unknown in Ukraine in Soviet times. Her first visit to the country was in 1991, when—digressing from the academic theme of her address—she spoke in favour of Ukrainian independence.⁷⁴ In 1997, she was awarded the Ivan Franko Literary Prize; in 2005 she was elected a full member of the Shevchenko Scientific Society of New York, and in 2006 she was invested with the Order of Princess Olha, third class (awarded for “Personal merits of women in state, scientific, educational, cultural and other social areas”)⁷⁵ by decree of the President of Ukraine, V. Iushchenko.⁷⁶

⁷³ “The Caucasus” of Shevchenko (Vol VI, 1959, No. 1: 49-53); T. Shevchenko and W. Shakespeare (1964); Ivan Franko and the English poets (1966); Ivan Kotlyarevsky: an appreciation (1969); Why Shevchenko? (1979); Thinking aloud or You don't have to be a woman to love Lesya (1980); “Song out of darkness” revisited (2005); Franko's “Moses”: a translator's view (2006); Accuracy and artistry in H Kochur's translation of “Hamlet” (2009). Kociv 2011:35

⁷⁴ Kociv 2011: 24

⁷⁵ 3. Орденом княгині Ольги нагороджувати жінок за визначні особисті заслуги в державній, виробничій, громадській, науковій, освітянській, культурній, благодійницькій та інших сферах суспільної діяльності [Women are awarded the Order of Princess Olga 3rd Class for outstanding personal merits in national, industrial, scientific, educational, cultural, charitable and other spheres of public activity]. <https://www.president.gov.ua/documents/82797-20207>

⁷⁶ Kociv 2011: 24

Vera Rich had many unfulfilled plans. At the time of her death in 2009, she was continuing to work on translations of Shevchenko and Franko and she had plans for the celebration of the centenary of the death of Lesia Ukrainka in 2013.⁷⁷

Vera Rich's approach to translation

According to Hanna Kosiv (Kociv 2011: 49), Vera Rich's principles of translation were formed under the influence of Ukrainian researchers such as M Rylskii, Viktor Swoboda, P Zaitsev, Roksolana Zorivchak and others.⁷⁸ However, no evidence is given, and it seems likely that what she gained from Viktor Swoboda and Roksolana Zorivchak (whom she met at London University School of Slavonic and East European Studies where she attended their courses in Ukrainian) was mainly a better knowledge of Ukrainian language and literature.

Vera Rich considered herself chiefly a follower of the methodology of Dorothy Sayers, a British writer and translator, best known in the latter role for her translation of Dante's *Divine Comedy* and Old French poetry.⁷⁹ In the *Translator's Preface* to her translations of works by Lesia Ukrainka (Bida 1968: vi-vii), Vera Rich declares:

My thanks are also due to the illustrious dead—to Lesya Ukrainka herself, for gracing the world with the originals of these works, and to Dorothy L. Sayers, whose ideal of fidelity to form and rhyme, rhythm and alliteration it has been my constant aim to follow. For, if I may interpose a word of comment into this expression of gratitude, as a poet myself I am only too aware that the form of a poem has a vital part to play in the conveying of the message of that poem: if the meaning is the soul of a poem and the words are its body, then surely the form, in

⁷⁷ Косів 2011: 28

⁷⁸ Original text: Перекладацькі принципи Віри Річ сформувались як під впливом українських дослідників, таких, як М Рильський, В Свобода, П Зайцев, Р Зорівчак, так і зарубіжних вчених.

⁷⁹ Косів 2011: 49

all its ramifications of rhythm, rhyme, and the like, is the skeleton without which the flesh would collapse into an amorphous, amoeboid mass.

Dorothy Sayers also writes (Dante Alighieri 1949: 65-66) in favour of adding critical apparatus or other accompanying commentary where necessary, to convey implicit meaning that is contained in the source text and understood by readers in the source culture but that is not so self-evident to readers of the target culture. In the Introduction to her translation of Dante's *Divine Comedy*, (Dante Alighieri 1949: 9) she writes:

The ideal way of reading *The Divine Comedy* would be to start at the first line and go straight through to the end, surrendering to the vigour of the story-telling and the swift movement of the verse, and not bothering about any historical allusions or theological explanations which do not occur in the text itself. [...] Yet the twentieth-century reader who starts out on this tremendous journey without any critical apparatus to assist him is liable to get bogged half-way unless he knows something of Dante's theological, political, and personal background. For not only is the poem a religious and political allegory—it is an allegory of a rather special kind. If we know how to read it, we shall find that it has an enormous relevance both to us as individuals and to the world situation of to-day.⁸⁰

Hanna Kosiv (Kociv 2011: 49) notes that this practice of adding endnotes is found in Vera Rich's translations and that Vera Rich also followed the approach of Dorothy Sayers in the use of all available resources of modern English, referring to Dorothy Sayers's statement of principles (Dante Alighieri 1949: 60):

As regards diction and syntax, I have interpreted liberally the phrase "in modern English" which applies to the present series of translations. The vocabulary and the sentence-rhythms of verse are not, and can never be, exactly the same as those of contemporary prose. I have considered the whole range of intelligible English speech to be open to me, excluding, however, at the one end of the scale, words and

⁸⁰ I also quote this excerpt in *Ukrainka* 2021: 27f

forms so archaic as to be incomprehensible, and, at the other, “nonce-words” and up-to-the-minute slang.

However, the actual translation of *The Divine Comedy* by Dorothy L. Sayers has been authoritatively criticised by Susan Bassnett (Bassnett & Bush 2006: 177) for failing to convey the aesthetics of Dante’s original work:

The English translations I read all seemed defective in that they were so difficult to read, compared to the fluency of the works in their original languages. Dorothy Sayers’ forced terza rima that bent Dante’s syntax into extraordinary shapes was a tour de force, but was also pretty ugly. I found myself asking questions about the value of translations that seemed to remove the poetry from the poem, and wondering whether I could do any better.

A remark by Henrik Ibsen is apt here:

I am very much in doubt whether Molbech in his translation of the Divina Commedia has done wisely to use only feminine rhymes. If the Italian language had contained masculine rhymes, Dante would naturally have made use of them; and I do not see any sense when translating the work into Danish to burden the translation with a defect from which the Danish language does not suffer. (Henrik Ibsen, letter to Frederik Gjersten, 21 March 1872⁸¹)

Vera Rich frequently mentioned the contrast of her method with the traditional approach in anglophone culture (KociB 2011: 50-51).⁸² She was a consummate artist, but also a mathematician and scientist. Her scrupulous approach to the task of translation could involve quasi-mathematical accuracy,⁸³ and in the Translator’s Preface to Constantine Bida’s anthology of her translations of works by Lesia Ukrainka (Bida 1968: vii), she uses a scientific metaphor:

⁸¹ Quoted by Raffel 1988: 1

⁸² *Manifold, A Magazine of New Poetry*, 1963 No 5, p. 16.

⁸³ KociB 2011: 33

It is the custom, in presenting a work of translations to the public, for the translator to acknowledge his or her indebtedness to those many people without whom the said work might never have appeared. In this case, such an acknowledgement is far from being a literary convention, since if, to use an electrical metaphor, the translator is the conductor carrying the current of the literary work from the generator of the original to the glowing lamp it will (it is hoped) kindle in the imagination of its audience, there are, indeed, many who have played the parts of switches, shunts and condensers, though not (if the pun be permitted) of resistances or impedances.

However, amongst documents found on Vera Rich's computer after her death, there is one that reflects her view of her approach to translating and her reluctance to engage in scientific analysis of her work. It was mentioned by Jim Dingley in a paper delivered at the Congress of the International Association of Belarusianists (Міжнародная асацыяцыя беларусістаў), held in Minsk in May 2015. Extracts from the paper are quoted below as published on the website of the Francis Skaryna Belarusian Library and Museum:⁸⁴

There is just one document to which I would like to draw attention, because—as it seems to me—it offers considerable insight into not only how a translator perceives the act of translation, but also how that act of translation can itself become an object of academic study. The document—11 pages long—is untitled and undated, although from information stored on the computer we know that the document was last accessed by Vera on 5 December 2007. It is well thought out, with footnote references, and written in Vera's own inimitable, self-deprecating style. The opening sentence reads "I have been asked to write a personal memoir of my work on translating Taras on Parnassus."

Vera states that writing such a memoir is not an easy task because "I am not an expert in this new academic discipline of translation studies, I am simply a poet and translator." She continues:

Certainly, my work has been the subject of—to my knowledge—one Master's and two Candidate's dissertations. However, I found being interviewed by the authors of those dissertations extremely difficult. Their questions were loaded with—to my

⁸⁴ <https://skaryna.org/vera-rich-and-guy-picarda/>

mind—unnecessary technical terms and jargon, and at the same time possessed a certain naivety, indeed, banality, that made them unanswerable—except at an equally banal level. For how can one answer the question: ‘Why did you use word A here and not word B?’—except by saying: ‘Because A seemed to me the most appropriate word in this context!’ After such discussions, I felt like the centipede of the fable [...] being interrogated on how it managed so many legs:

A centipede was happy—quite!
Until a toad in fun
Said, “Pray, which leg comes after which?”
Which threw her mind in such a pitch,
She lay bewildered in the ditch
Considering how to run

In other words, as soon as a translator is asked how she translates, she becomes incapable of translating. Of course, this is said partially as a ‘dig’ at the academic pretensions of those who study translation, but may not necessarily themselves actually practise translation as an art. In fact, however, Vera goes a long way to answering the question of how she translates in this ‘personal memoir,’ devoting a lot of space to the intricacies of rendering the passage where Taras disputes with Zeus.

We can now turn to two of the three postgraduate students mentioned by Vera. The first is a Ukrainian, Hanna Kosiw, who turned her research into a book.⁸⁵ Naturally, Kosiw focuses her attention on Vera’s translations from Ukrainian, but does include one example of her translations from Belarusian, – a poem by Viačaslau Rahojsa (О, Беларусь,/ Каханка нябёс, загадка, мадонна!). The importance of Kosiw’s work undoubtedly lies in the detailed study of the way in which Vera approached problematic issues of translation, such as archaisms, place- and personal names, syntactic devices, and prosody.

The other scholar to whom I wish to refer is Švīatlana Skamarochava. She completed her PhD thesis—an extensive survey of as many translations from Belarusian into English as she could find—at the University of Warwick in England in 2012.⁸⁶ Her detailed study of Vera Rich’s translations is also available in Polish.⁸⁷

⁸⁵ Kosiw 2011

⁸⁶ Skomorokhova 2012

⁸⁷ Skomorokhova 2008

One of the important aspects of Skamarochava's dissertation is her 're-discovery' of the work of the translator Walter May, and a valuable contrastive study of the output of the two translators. May's translations may not always be of the same standard as Rich's, but—as Skamarochava suggests—his work is now largely forgotten not for reasons of poetry, but because of May's alignment with the Soviet Union. There is, of course, another reason—Vera Rich was deeply engaged with questions of human rights, and especially of censorship, in ways that May probably never considered. This engagement—coupled with her intense personal feeling for Belarusian culture and history—makes her, as someone says in a response to the obituary mentioned in footnote 9,⁸⁸ 'well nigh irreplaceable'. In fact no one has replaced her as a translator of Belarusian poetry. What Vera achieved as a translator required no artifice—it was part of her nature. This makes it imperative that we ensure the record of her translations and writings about Belarusian literature is as complete as possible.

Writings on translations by Vera Rich

In Soviet times, given Vera Rich's journalistic activity treating topics such as human rights, there was little opportunity for objective critiques of Vera Rich's translations from Ukrainian. Nevertheless, two translation studies experts presented dissertations on this theme: O Zhomnir, *Questions of T G Shevchenko's poetics and style in English translations* (1971)⁸⁹ and Roksolana Zorivchak, *The author's phraseology as a translation problem: English translations of poetic works by T G Shevchenko* (1976).⁹⁰

In 1998, The Ukrainian Review published an article by Roksolana Zorivchak expressing admiration for the work of Vera Rich in the context of Ukrainian-British literary relations (Zorivchak 1998).

⁸⁸ Vidal-Hall 2010

⁸⁹ О. Жомнір. Питання поетики і стилю Т Г Шевченко в англомовних перекладах. дис. канд. філол. наук, КГУ ім. Т Шевченко, Київ, 1971.

⁹⁰ Р. Зорівчак. Фразеологія письменника як проблема перекладу (на матеріалі перекладів поетичних творів Т Г Шевченко англійською мовою.)

An article signed by a number of prominent Ukrainian academics, writers and journalists and dedicated to the memory of Vera Rich appeared in the Kyiv daily *Дзень* [Today] on 20 March 2012, concluding with the declaration that “Ukraine has lost not just a like-minded person, but its Ambassador Extraordinary to the world of English-speaking culture ...”

Notable writings on Vera Rich’s career as a translator are Hanna Kosiv’s article (Kociv 2010) and her subsequent monograph (Kociv 2011), articles by Roksolana Zorivchak,⁹¹ and Svetlana Skomorokhova’s (2012) PhD thesis, which concerns Vera Rich’s translations of Belarusian literature, a further major achievement.⁹² The thesis gives useful insights into Vera Rich’s technique as a translator of poetry (Skomorokhova 2012: 243-257).

Hanna Kosiv

In her article on Vera Rich’s achievements, Hanna Kosiv (Kociv 2010: 235) found that she was:

“[...] without doubt the most talented, gifted translator, an active researcher and promoter of Ukrainian culture abroad. She translated hundreds of works by Ukrainian writers of various styles and periods and she contributed dozens of articles on Ukraine in the fields of history, politics, social and religious affairs and

⁹¹ Professor of Translation Studies at Ivan Franko National University, Lviv

⁹² The 1960s are also associated with the beginning of the career of probably the most famous translator of Belarusian poetry, Vera Rich, who became, rather than “a voice of Belarusian poetry”, the voice of that literature in English and “the Ambassador of Belarusian culture in the Anglophone world” Zaika (2010): Зайка, В. (2010) ‘Съб. пам. Вера РЫЧ (24.04.1936 – 20.12.2009)’, The Newsletter of the North American Association for Belarusian Studies (NAABS), Winter 2009-2010, Volume 5, Issue 2, 4. (Quoted by Skomorokhova 2012: 243)

art. She promoted cultural evenings devoted to Ukrainian literature and art in the West and gave lectures on Ukrainian themes all over the world.”⁹³

Some drawbacks in Vera Rich's output are noted, and Hanna Kosiv notices an evolution in the translation method employed, comparing three versions of the Prologue to the poem by Ivan Franko *Moses* (1956, 1973, 2006):

The earlier stages of this evolution are characterised by a strong uncompromising tendency to convey every nuance of meaning and form of the original, to the extent of violating English syntax and introducing rare or archaic lexis. Over time, this tendency becomes less marked, and Vera Rich's translations begin to conform more closely to the norms of English poetics; at the same time her translation technique is enhanced on various levels and her attention to every detail of the original becomes even more accomplished.⁹⁴ Creative and accomplished as Vera Rich's translation activity was, however, one cannot overlook certain deficiencies. Firstly, the chief criterion for the selection of works for translation was their political, patriotic content, rather than their artistic value. Works commissioned from Vera Rich were not always among the best of her creative achievements. This was

⁹³ Original text: В історії англomовної українiки В. Рiч, без сумнiву, найталановитiша i найобдарованiша перекладачка, активний дослiдник i популяризатор української культури у свiтi. В її творчому доробку – сотнi перекладiв творiв українських письменникiв рiзних стилiв та епох, десятки статей про Україну на iсторичнi, полiтичнi, соцiальнi, релiгiйнi, мистецькi теми, постановка українських лiтературно-мистецьких вечорiв за кордоном, лекцiї на українську тематику по всьому свiту.

⁹⁴ Цiкаво простежити змiни в перекладацькому методi В. Рiч, порiвнявши новi її переклади зi зробленими ранiше. Зiставивши три версiї “Прологу” до поеми I. Франка “Мойсей” (1956, 1973, 2006) можна зробити певнi висновки про еволюцiю творчого методу В. Рiч. На ранньому етапi її перекладацької дiяльностi помiтно простежується настанова на безкомпромiсний переклад, з бажанням повної передачі абсолютно всiх нюансiв смислу та форми оригiналу, аж до порушення норм англiйського синтаксису та вживанням сильно маркованих периферiйних конструкцiй та застарiлих лексем. З часом ця тенденцiя поступово знижується, переклад В. Рiч дедалi бiльше відповідає нормам англiйської поезики, при цьому також збiльшується рiвень майстерностi перекладу на рiзних рiвнях, а увага майстра до усiх деталей першотвору ще бiльше зростає.

mentioned on numerous occasions by Vera Rich, for whom the priority was the artistic value of the works, on which their political, patriotic or other message depended. The translator herself also noted that she favoured the semantic and formal cohesion of more complex works, because it was easier to accept them for what they were, and to comprehend their deep inner essence. Secondly, often because of lack of time, or negligence on the part of the publisher, some translations were inadequately edited. Third, Vera Rich's translations did not become widely known, since her anthologies—translations of works by Shevchenko (1961), *Lesya Ukrainka* (1968) and Ivan Franko (1973)—which were published in the West have long been bibliographical rarities, available only to a narrow circle of readers (Kociv 2010: 237)⁹⁵

Nevertheless, the author concludes (Kociv 2010: 238) that Vera Rich was:

quite unique as a translator from Ukrainian to English. She possessed the creative talent combined with a dedication to research, broad erudition, and even a certain degree of self-denial, that is demanded of a translator. Such a combination is extremely rare in the field of Ukrainian-English translation. Vera Rich was a highly

⁹⁵ Original text: Проте при всій розмаїтості творчого доробку та високій майстерності перекладів В. Річ не можна не помітити і деяких недоліків. По-перше, нерідко основним критерієм відбору творів для перекладу з боку замовника слугував політичний, патріотичний зміст, а не художня вартість. Таким чином, часто твори, які замовляли у В. Річ, не завжди були найкращими у творчому доробку автора. Про це неодноразово згадувала і В. Річ, для якої пріоритетною завжди була мистецька сторона творів, яка саме і творить смисл: чи то політичний, чи патріотичний, чи ще якийсь інший. Сама перекладачка також зауважувала, що їй легше давалися складніші, довершеніші твори у своїй смислово-формальній єдності, оскільки їх легше прийняти, як беззаперечне дане, а також осягнути їхню внутрішню глибинну сутність. По-друге, часто за браком часу або через недогляд видавців деякі переклади виходили недостатньо відредагованими. По-третє, переклади В. Річ не набули широкого розголосу, оскільки її збірки (переклади творів Шевченка 1961 р., *Лесі Українки* 1968 р. та І. Франка 1973 р.), видані на Заході, вже давно є раритетними виданнями, доступними лише дуже вузькому колу читачів.

talented poet, literary critic, publisher and editor, with a deep knowledge of world history, culture and literature.⁹⁶

The most thorough study of the life and work of Vera Rich to date is Hanna Kosiv's monograph published in the following year (Kosiv 2011), based on her doctoral thesis. The author characterises Vera Rich's approach to translation as traditionalist, noting that this school considered it appropriate to draw on linguistic registers beyond the purely contemporary, received standard English. In her translations, she had recourse to the traditional language of the King James Bible, Shakespeare and other poets, as well as dialect forms. The use of archaisms to reflect similar usage in the source text is found in Vera Rich's translations of Shevchenko and other earlier writers.⁹⁷ She adopted the principle of compensation, introducing archaisms, poetisms or dialect forms not as direct word-for-word counterparts, but introducing them to a comparable overall extent when re-stylising the text, e.g.

Псалом новий Господові
І новую славу
Воспоєм честним собором,
Серцем нелукавим;
Во псалтирі і тимпані
Воспоєм благая,
Яко Бог кара неправих,
Правим помагає.

⁹⁶ Original text: [...] можна сказати, що В. Річ – абсолютно унікальний перекладач у площині українсько-англійського перекладу. [...] говорилося про високі вимоги до перекладача, необхідність поєднання таланту з надзвичайно клопіткою працею дослідника і творця, високу ерудованість у різних сферах, навіть певний рівень самозречення і посвяти цій нелегкій праці. [...] У сфері українсько-англійського перекладу – це велика рідкість. [...] В. Річ поєднала у собі різнобічні таланти та всесторонню ерудованість: поет, літературний критик, видавець, редактор, глибокий знавець світової історії, культури, літератури [...]

⁹⁷ Kosiv 2011: 64

Преподобнії во славі
І на тихих ложах
Радуються, славословлять,
Хвалять ім'я Боже,
І мечі в руках їх добрі,
Острі обоюду,
На отмищеніє язикам
І в науку людям.

[Шевченко т. 2, с. 225-226]

A new psalm **unto** the Lord,
New praise let us proclaim.
In righteous chorus with a heart
Free from guile and blame.
On tympanum and psaltery
Let us sing forth His praises;
How God smit**eth** the unrighteous,
And the righteous aid**eth**.
The blessed ones in glory on
Quiet couches speak the fame
And praise of God, for **aye** rejoicing,
Laud his holy name,
In their hands good swords they hold,
Whetted and two-edged,
For instructions to the people,
And to the gentiles, vengeance

[Shevchenko 2008: 435-437]⁹⁸

In the style of Lesia Ukrainka, by contrast with that of Shevchenko, for example, archaisms and dialect forms are not widely prevalent.⁹⁹ In her translation of *Лісова пісня* (Forest Song), archaic forms are introduced

⁹⁸ Kociv 2011: 69 (bold font is by Kociv)

⁹⁹ Yet Vera Rich has a penchant for such expressions, lending a stylistic tone to her translations which is at odds with the source texts. PJC

(in the words of the translator as reported by Hanna Kosiv) “to help create a sense of other-worldliness.”¹⁰⁰ They are adduced in the speech of mythical forest beings, especially in the discourse of magic incantations and vilification:

Лев:

Шіпле-дівице,
Пропасниче-Трясавице!
Іди ти собі на куп'я, на болота,
де люди не ходять,
де кури не піють,
де мій глас не заходить.
Тут тобі не ходити,
білого тіла не в'ялити,
жовтої кості не млоїти,
чорної крові не спивати,
віку не вкорочати.
Ось тобі полинь—
згинь, маро, згинь!

Lev:

Evil creature!
Ague seizure, raging fever!
Betake ye back to the swamp, to the marshes,
Where man **doth** not wander,
where fowl **singeth** never,
Where voice **comes not** ever.
Not for thee to come **hither**,
The white flesh to make wither,
The yellow bones to set a-quiver,
The black blood for to drink and **slake ye**,
Nor years from my life to take **ye**!
Here's wormwood — anoint ye, fly!
Perish, wraith, **for ay**!¹⁰¹

¹⁰⁰ [...] архаїзми допомагають передати враження потойбічності, зазначає сама перекладачка (Косів 2011: 75)

¹⁰¹ Косів 2011: 75

In her introduction to Hanna Kosiv's monograph, a portrait of Vera Rich as a translator, Roksolana Zorivchak (Зорівчак 2011: 9) wrote of Vera Rich's painstaking, principled approach, which sought to render the ideo-aesthetic content of the source:

Vera Rich always held the view that the translator's supreme obligation was to render using the means of the target language not only the content of the original but also its poetic characteristics—rhyme, rhythm, alliteration. By contrast with tendencies prevalent at the time in the anglophone world, she strove to reproduce in her translations the prosody of the original texts. Analysis of Vera Rich's translations and comparison with the originals show that Vera Rich is confident in her role as a translator-intellectual with her, so to speak, professional bilingual and dual-culture status. She never allows herself any haste or negligence, any superficial glossing over the material. In her translations there are almost no cases of excessive influence of the recipient culture or, conversely, the dominance of the source culture. Her translations are characterised by poetic discipline, precise selection of words, subtle poetics, erudition, perfect poetic technique and sophisticated aesthetic criteria.¹⁰²

¹⁰² Original text: Віра Річ завжди дотримувалася поглядів, що найсвятіший обов'язок перекладача -- передавати засобами цільової мови не тільки зміст оригіналу, а і його поетичні своєрідності -- риму, ритм, алітерацію. Всупереч сучасним панівним тенденціям в англomовному світі, вона намагалася відтворювати в перекладах просодію оригінальних текстів. Аналіз перекладів Віри Річ та зіставлення з оригіналами засвідчують, що Віра Річ добре почувається в ролі перекладача-інтелектуаліста з її, так би мовити, професійним двомовним та двокультурним статусом. Вона ніколи не дозволяє собі будь-якої поспішності чи недбалості, поверхневого ковзання по матеріалі. В її перекладах майже немає випадків надмірного впливу культури-реципієнта чи, навпаки, засилля культури оригіналу. Її перекладам властива дисципліна вірша, відточеність слова, висока поетична культура, ерудиція, досконала техніка віршування, вишуканість естетичних критеріїв.

This is a very strong, but generalised statement without supporting examples. Readers are no doubt expected to consider it in the light of treatment of the topic in Hanna Kosiv's book which it introduces.

Svetlana Skomorokhova

Vera Rich was also the leading translator of Belarusian literature in the post 1991 era. In her PhD thesis investigating English translations of Belarusian literature, Svetlana Skomorokhova (2012: 243) wrote:

“[...] her major translation work [...], *Like Water, Like Fire: An Anthology of Byelorussian Poetry from 1828 to the Present Day*, printed in London in 1971 under the auspices of UNESCO. The anthology comprises a major collection of Belarusian poems in English and was the result of the translator's eighteen-year-long work. It was not only the first and largest volume representing Belarusian literature in the West, but also the first attempt at its Anglophone history, compiled from the translated texts, with “numerous, often witty, notes to the poems, with explanations of the historical background where necessary” (Dingley 1972, 404). The anthology includes two hundred and eight translated works, from smaller poems to the longer epics, including the full text of *Gravemound* by Kupala, extracts from *The New Land* by Kolas and *Flag of the Brigade* by Arkadz Kuliashou.

The translator's main goal—bringing Belarusian literature to the English-speaking world—is stated in the introduction, where her pioneering enthusiasm recalls the adventurous spirit of the Age of Discovery:

The discovery of a new and ‘different’ writer is undoubtedly one of the most exciting events in the life of any lover of reading. The discovery of a whole new literature is incomparably more so. ... The concept of a new and undiscovered, and, furthermore, a written literature, right on our literary doorsteps so to speak, in Europe itself, seems to lie quite beyond the realms of fact. Yet such lands, and such literatures exist.¹⁰³

¹⁰³ Rich 1971: 13

Vera Rich's approach to translating poetry, which naturally also applied to her work in Ukrainian, is described as follows (Skomorokhova 2012: 249-250):

Rich's style of poetic translation is focused on the ST, where she adopts the generally impossible goal of rendering all of the original words and their connotations. Defending her strategies, she stated:

A poet myself, I would feel a betrayal of my task in producing any version that did not reproduce the poetic form of the original. If a poet expresses his thoughts in a poem, the form, as much as the content, gives shape and meaning to those thoughts. A sonnet, for example, 'says' something by the very arrangement of its rhymes that fourteen lines of unrhymed verse cannot hope to convey. The rhymes of the original are preserved therefore—if not always as 'perfect' rhymes, at least in the form of an assonance, dissonance, half-rhyme or eye-rhyme. Moreover, in almost every case, the differences between 'masculine' (monosyllabic) and 'feminine' (disyllabic) rhymes have been preserved.¹⁰⁴

Rich's translation makes her poetic variants sometimes too literal or formal. [...]

Rich's misunderstanding of the aesthetic shifts happening as a result of such translation choices makes the translated poems uneven in quality, and while "in many cases she succeeds in producing real English poetry (particularly Vasil Vitka's *Miracle* and Ryhor Baradulin's *The Ward of the Sappers*) rather than merely accurate translations [...]" at other times the English becomes, perhaps, unavoidably, 'quaint' " (Dingley 1972, 405). Examples of such quaint language are especially evident in her usage of *thou*, *thee* and *-st*, although the originals do not prompt it. It may again be explained by her inclination towards archaic poetic diction, very often quite contrary to the twentieth century Belarusian originals. [...]

This raises the inevitable question of why the translator, whose main material comes from a literature with strong ties to folklore, which is oral and rustic, rather than stilted and elaborate in its ST, chooses to rewrite it in literary language in the TT, and, moreover, makes it deliberately archaic. When interviewed in 2005¹⁰⁵ Rich offered very little explanation, other than "*thee* and *thou*" being forms of endearment in northern English dialects (Rich 2005). Her long-time advisor and

¹⁰⁴ Rich, V. (1996) 'Belarus: A Nation in Search of a History: 1991 and all that'. Index on Censorship, January.

¹⁰⁵ Rich, V. (2005) Interview on 15.05.2005. Private archive.

friend, Fr Nadson, also claimed to have challenged her several times, but concluded it was her style.¹⁰⁶

Svetlana Skomorokhova quotes an important statement made by Vera Rich¹⁰⁷ regarding the importance of conveying connotative meaning in translation:

...the rendering of penumbral and subliminal connotations is as important in the translation of a work of literature as is the accurate rendering of the basic sense; a good translation should present the readers not only with words corresponding to those of the original but should evoke in them the same emotional and imaginative ‘atmosphere’ as that experienced by readers of the original.¹⁰⁸

Here, Vera Rich echoes the view of Jiří Levý that:

We will not insist that what readers experience through their perception of the original must be identical with what readers experience through their perception of the translation; rather we will insist on functional identity in terms of the respective overall cultural-historical frameworks to which the readers belong.¹⁰⁹

Virlana Tkacz (*1952) and Wanda Phipps (*1960)

A fifth English version of *Лісова пісня* was published in 2007 in Lviv, in a substantial anthology of Ukrainian literature translated by Virlana Tkacz and Wanda Phipps, who have translated numerous Ukrainian literary works into English, including *Yara's Forest Song*, described by the translators as “a re-telling of Lesia Ukrainka’s classic drama.” In an

¹⁰⁶ Skomorokhova 2012: 251-252

¹⁰⁷ In Makavik, A. (2004) *Poems on Liberty: Reflections for Belarus*. Translated by Vera Rich. Radio Free Europe/Radio Liberty’s “Бібліотека Свободи. XXI стагоддзё” . Library of Liberty, 21st Century, p. 5.

¹⁰⁸ Makavik 2004, 5

¹⁰⁹ Jiří Levý 2011: 20

Interview on UATV,¹¹⁰ available on YouTube,¹¹¹ Viriana Tkacz describes her approach to translation for the stage, explaining the necessity to ensure speakability and immediate comprehension by the audience:

...our translations are different from everybody else's because we not only translate as a team together with Wanda Phipps but also, we test it out on our actors, you know, so that's why they get to be so very crystalline clear, because anything that's not clear on stage is obviously not the right thing to do.

Up-to-date information on their translation work is available online from their Yara Arts Group in New York.¹¹² Viriana Tkacz wrote about Yara in 1994:

Yara was founded to create a new culture that is not limited by geography. The future of our community lies in working together, therefore, we constantly travel to Ukraine, share skills and artists to create works that speak as powerfully and clearly to our audiences in the United States, as in Ukraine.¹¹³

Portfolios of Viriana Tkacz and Wanda Phipps

The following biographical portfolios were kindly sent to me by Viriana Tkacz for inclusion in the present monograph:¹¹⁴

¹¹⁰ "UA|TV is a 24/7 international broadcaster that targets broad audiences around the globe. Our goal is to deliver objective, relevant and interesting information about Ukraine. UA|TV brings you the latest news in five languages (Ukrainian, English, Russian, Arabic and Crimean Tatar). UA|TV's non-news content highlights the latest developments in Ukraine, [...]" <https://eng.uatv.ua/about>

¹¹¹ <https://www.youtube.com/watch?v=iZpROckfqzU> 6.26-6.48

¹¹² <https://www.yaraartsgroup.net/ukrainian-to-english>

¹¹³ <https://groups.google.com/forum/#!topic/soc.culture.ukrainian/g0lZHP99fKA>

¹¹⁴ Sent by email to Patrick John Corness, 13th September 2020

VIRLANA TKACZ AND WANDA PHIPPS have been translating Ukrainian literature as a team since 1989. They were awarded the Translation Prize given by Agni Review and the National Theatre Translation Fund Award for their translation of Lesia Ukrainka's verse drama *The Forest Song*, written in 1911. They are also recipients of translation grants from the New York State Council on the Arts and a Poetry Translation Fellowship from the National Endowment for the Arts for their work with Ukrainian poetry.

Over the years Tkacz and Phipps have translated Ukrainian poetry by Taras Shevchenko (1814-61), Volodymyr Svidzinsky (1885-1941), Edvard Strikha-Bureviy (1888-1934), Pavlo Tychyna (1891-1967), Mykhail Semenko (1892-1937), Mike Iohansen (1895-1937), Valerian Polishchuk (1897-1942), Bohdan Ihor Antonych (1909-1937), Marta Tarnawsky (b 1930), Oksana Senatovych (1941-1997), Mykola Vorobiov, Iryna Zhylenko (1941-2013), Vasyl Holoborodko (b 1945), Mykola Miroshnychenko (1947-2009), Oleh Lysheha (1949-2014), Yuri Kovaliv (b 1949), Yuriy Vynnychuk (b 1952), Mykola Riabchuk (b 1953), Natalka Bilotserkivets, Ludmyla Taran (b 1954), Yurko Gudz (1956-2002), Antonina Tsvit (b 1956), Oleksander Hrycenko (b 1957), Yurko Poziak (b 1958), Ihor Rymaruk (1958-2008), Yuri Andrukhovych, Maria Rewakowicz, Oksana Zabuzhko (b 1960), Victor Neborak (b 1961), Taras Luchuk (b 1962), Attila Mohylny (1963-2008), Serhiy Lavreniuk, Vasyl Makhno (b 1964), Larysa Nedin (b 1965), Victoria Stakh (b 1969), Nazar Honchar (1964-2009), Anka Sereda (b 1970), Neda Nezhdana (b 1971), Oksana Batiuk (b 1972) Mariana Savka (b 1973), Andriy Bondar, Oksana Lutsyshyna, Serhiy Zhadan (b 1974), Halyna Kruk (b 1982), Kateryna Babkina (b 1985), Iryna Shuvalova (b. 1986) and Grigory Semenchuk (b. 1991). They have translated prose by Vasyl Stefanyk (1871-1936), Les Kurbas (1887-1937), Vasyl Yeroshenko (1890-1952), Yuri Shcherbak (b 1934) Oleh Lysheha (b 1949) and Serhiy Zhadan (b. 1974)

Translations by Tkacz and Phipps have been published in the following journals: *Absinthe*: New European Writing, *Agni Review*, *Beacons*, *Circumference*, *Consequence*, *deKadentsya*, *Index on Censorship*, *International Poetry Review*, *Inventory*, *Kenyon Review*, *Leviathan Quarterly*, *Loch Raven Review*, *Luna*, *Mantis*, *Nimrod*, *Our Life*, *Subtropics*, *Two Lines*, *Visions International* and *The Wolf Magazine*. Their work has also appeared in the anthologies: *New European Poets*, published by Graywolf Press, *Words for War: New Poems from Ukraine* published by Ukrainian Research Institute Harvard University, *The White Chalk of Days: Contemporary Ukrainian Literature* published by Academic Studies Press, 2017, *From Three Worlds: New Writing From Ukraine*, *A Kingdom of Fallen Statues: Poems and Essays* by Oksana Zabuzhko, *Leading Contemporary*

Poets published by Poetry International, *Quiet Conversations with Eternity: Bilingual Collection of Marta Tarnawsky's Poetry*, *India Ink: Poems by Ludmyla Taran*, and *Flying Head and Other Poems* by Victor Neborak. Their work was featured in three issues of Columbia's *Contemporary Ukrainian Literature Series* and three publications published by the Poetry International Festival in Rotterdam: *Natalka Bilotserkivets*, *Andriy Bondar* and *Serhiy Zhadan*. Their version of "War" by Pavlo Tychyna appeared in *September 11, 2001 Reflections*, published by the Global Commitment Foundation.

What We Live For/What We Die For: Selected Poems by Serhiy Zhadan with fifty translations by Virlana Tkacz and Wanda Phipps was published by Yale University Press in 2019 and was nominated for the PEN Translation Award. Thirty Tkacz and Phipps translations appeared in the book *Mesopotamia* by Serhiy Zhadan published by Yale University Press, 2018. Twenty Tkacz and Phipps translations appeared in the book *Ten Years of Poetry from the Yara Theatre Workshops* at Harvard, thirty translations are included in the award-winning book *A Hundred Years of Youth: A Bilingual Anthology of 20th Century Ukrainian Poetry* published by Litopys Press (Lviv, 2000) and eight in *Modernism in Kyiv: Jubilant Experimentation* published by University of Toronto Press (2010). The Ukrainian domain of Poetry International Web, sponsored by the Royal Netherlands Embassy, features eight translations by Tkacz and Phipps. The official *Welcome to Ukraine* magazine distributed at the Olympics in Athens featured their translations of Serhiy Zhadan. The US National Endowment for the Arts Annual Report for 2005 highlighted their translation of a Serhiy Zhadan poem. In 2008 their work was collected in a 792-page book, *In A Different Light: A Bilingual Anthology of Ukrainian Literature Translated by Virlana Tkacz and Wanda Phipps as Performed by Yara Arts Group*.

Since 1995, Tkacz and Phipps have also devoted themselves to translating traditional material that was originally created to be presented orally, including folk tales, pre-Christian incantations and dumas (epic and historical songs performed by blind minstrels). They are particularly interested in translating folk songs that can be sung to the original music. They have translated numerous folk songs sung by the legendary singer Nina Matvienko from Kiev, as well as songs sung by Mariana Sadovska from the Poltava and Polissia Regions, Yaryna and Lesia Turyanska who collect songs in the Carpathian Region and Alexis Kochan, who finds her material among the old settlers from Ukraine in Canada. These artists have included translations by Tkacz and Phipps in the booklets that accompanied their discs. In 2014 Yara Arts Group published *Still the River Flows: Winter Solstice and Christmas Rituals in a Carpathian Village*, by Virlana Tkacz with translations

by Virlana Tkacz and Wanda Phipps, photography by Alexander Khantaev. A reviewer from Bard College referred to the translations as “crystalline” and the book as “an object to covet.”

An interest in Siberian folk materials led Tkacz and Phipps to collaborate with Sayan Zhambalov on Buryat Mongolian translations. With Zhambalov, they have translated Buryat folk songs and tales that have been published in *Terra Nova*, *Agni Review*, *Two Lines Journal* and featured in *The Grantmakers in the Arts Reader*. In 2000 Shaman's Drum presented their translation of a Buryat shaman chant. Their translations of shaman chants won the Witter Bynner Poetry Foundation Award and were published in the book *Shanar: Dedication Ritual of a Buryat Shaman* (Parabola Books, 2002), a winner of the Benjamin Franklin Award. In 2005 they started translating Central Asian epics with Kyrgyz poet Roza Mukasheva. Excerpts from two epics were included in *Kyrgyz Epic Theatre* in New York, published by University of Central Asia, 2008.

Translations by Tkacz and Phipps have been integral to theater pieces created by Yara Arts Group, a resident company at La MaMa Experimental Theatre. The poems of Taras Shevchenko and Pavlo Tychyna were used in *A Light from the East* at La MaMa (Nov 90). In 1991 Tkacz and Phipps translated Ukrainian poems about Chornobyl for Yara's production of *Explosions*. This piece was presented as a reading at the Poetry Project at St. Mark's Church (Nov 91) and opened at La MaMa (Jan 92). *Agni Review* published their translation of Natalka Bilotserkivets's “May” from this show. Their translations of Vasyl Yeroshenko, a blind Ukrainian poet who traveled to Japan in 1914 and wrote in Japanese, became the basis of *Blind Sight*. The play opened at the Berezhil International Theatre Festival in Kharkiv and was performed in Kiev and in New York (spring 93). Next, they translated one of the best-known Ukrainian dramas, Lesia Ukrainka's verse play, *The Forest Song*. Yara's *Forest Song* was based on this work and also included a number of their translations of contemporary poetry. The piece opened in Lviv (May 94) and at La MaMa in New York (June 94) to excellent notice. Yara's next piece, *Waterfall/Reflections*, incorporated ancient Ukrainian songs and incantations, as well as contemporary poetry by Ukrainian women in translations by Tkacz and Phipps. *Waterfall/Reflections* premiered at La MaMa (Jan 95) and played at the festival of experimental theatre in Kiev (April 95). The *New York Times* called it “a theatrical enchantment.” Yara's projects *Virtual Souls* (96-97) and *Flight of the White Bird* (97-99) were inspired by Oleh Lysheha's long poem “Swan,” and included translated sections of the poem. These projects were performed at La MaMa, the Buryat National Theatre in Ulan Ude and the Experimental Theatre Festival in Kiev. Yara also performed the complete poem in a new theatre piece

entitled *Swan*, which played at La MaMa and Harvard in the summer of 2003. Yara also performed Lysheha's long poems *Raven* (11) and *Dream Bridge* (12). Reviewing our production of *Raven* based on Oleh Lysheha's poem, Roksoliana Sviato wrote: "Perhaps the most amazing thing about *Raven* is the magical and masterful way the poetry has been transformed into stage reality. If I had to provide examples of the most organic translations from one form of art into another, Virlana Tkacz's theatrical "re-readings" of modern poetry would certainly be on that list."

Recently, Yara has created a series of theatre productions with the poetry of Serhiy Zhadan. These include: *Underground Dreams* (14), *Hitting Bedrock* (15) and *Home=Ev* (15-16). The company premiered their newest piece *1917-2017: Tychyna Zhadan & the Dogs*, based on Pavlo Tychyna's work and Serhiy Zhadan's poetry and songs at La MaMa in June 2017. *Opera GAZ*, included several translations they did of poetry by Pavlo Tychyna.

Yara's *Song Tree*, (01) and *Fire Water Night* (13) were based on Tkacz and Phipps' translations of traditional songs from Poltava, Polissa and Pokuttia. *Koliada: Twelve Dishes*, *Still the River Flows*, *Winter Sun* *Midwinter Sun*, *Winter Light* and *Winter Songs on Mars* at La MaMa included translations of ancient winter solstice songs. *Scythian Stones* (spring 10) included both Ukrainian and Kyrgyz women's wedding songs and laments in their translations.

Contemporary Ukrainian poetry in the original language and in translations by Tkacz and Phipps served as the base for the Poetry in Performance workshops Yara conducted at Harvard Summer School for eleven years. Every summer Ms. Tkacz directed students in an evening of performances created using contemporary Ukrainian poetry as texts. Yara has also produced twenty major poetry and art events at the Ukrainian Institute of America on East 79th St. in Manhattan. For instance, in 1999 twenty translations by Tkacz and Phipps were interpreted as installations by visual artists for the festival *Poetry Installations and Performances*. The installations included an experimental film by Joel Schlemowitz inspired by Atilla Mohyl'ny's "Bridge Crosses the Pond" and a series of striking black and white photographs by Margaret Morton that responded to Oksana Zabuzhko's poetry. Tkacz and Phipps' translations have been read at St. Mark's Poetry Project, Bowery Poetry Club, the Poetry Society of America, the New York Public Library, and the Ukrainian Consulate in New York. A segment of Yara's poetry event, *Silver Threads*, was broadcast on WNYC. Yara has also performed poetry at events and conferences on the East Coast, in Kerkonkson, NY, at the Music and Art Center of

Greene County in Hunter, NY, and at the Spring Street Gallery in Saratoga Springs.

WANDA PHIPPS' poems have appeared in over a hundred publications, including *Exquisite Corpse*, *The World*, *Hanging Loose*, *Long Shot*, *Agni*, *A Gathering of the Tribes* and in the webzines *Salon*, *How2*, and *The East Village*. She is the author of the books *Field of Wanting: Poems of Desire* (BlazeVOX[books]), *Wake-Up Calls: 66 Morning Poems* (Soft Skull Press), *Lunch Poems* (BOOG Literature), *Your Last Illusion or Break Up Sonnets* (Situations), *Silent Pictures Recognize the World* (Dusie Press), *Rose Window or Prosettes* (Dusie Press) and *Zither Mood* (a Faux Press CD-Rom). Wanda has performed her work live all over the U.S., as well as on the CDs *State of the Union* (EMF) produced by Elliott Sharp, and *Poemfone Vol. 1: New Word Order* (Tomato Records). Her work can currently be found in the anthologies *The Portable Boog Reader* (BOOG Literature), *Oblek: Writing From the New Coast* (Oblek Editions), *The Unbearables* and *The Unbearables Present The Worst Book I Ever Read* (Autonomedia), as well as *Verses That Hurt: Pleasure And Pain From The Poemfone Poets* (St. Martin's Press). She was a co-recipient of a Meet the Composer/International Creative Collaborations Program Grant and has received awards from the New York Foundation for the Arts, *Agni*, the National Theatre Translation Fund and the New York State Council on the Arts. Wanda coordinated several reading and performance series at The Poetry Project at St. Mark's Church in NYC. As a founding member of Yara Arts Group she has collaborated on numerous theatrical productions presented in Ukraine and Siberia, as well as in New York City at La MaMa, E.T.C. She has also written about experimental theater and performance for *Time Out New York*, *High Performance*, *Paper Magazine*, *The Poetry Project Newsletter* and *About.com*.

VIRLANA TKACZ was born in Newark, NJ, and educated at Bennington College and Columbia University. She is the artistic director of Yara Arts Group, a resident company at La MaMa Experimental Theatre in New York. With Yara, she created 32 original theatre pieces that have premiered at La MaMa. She has worked in Ukraine 24 times, directing Yara and local actors in bilingual versions of her shows. Since 1996 she has also worked Buryat actors from Siberia to create 6 bilingual theatre pieces performed at La MaMa, the Buryat National Theatre, and the Festival of Mongolian Language Theatres in Ulaanbaatar. Since 2006 she has worked with Yara in Kyrgyzstan. With Wanda Phipps, Ms. Tkacz co-wrote and staged *Pandora: A Re/Considered Masque* for the Women's Project. She formed and directed the script for *Return of the Native*, featuring video artist Kit Fitzgerald and composer Peter Gordon, at BAM's Next Wave Festival in Rio de Janeiro and

Amsterdam. She staged Sekou Sundiata's *Mystery of Love Etc* at Aaron Davis Hall, worked on Theatre Row and in Coney Island.

Ms. Tkacz co-curated award-winning museum exhibitions on theatre director Les Kurbas at the Museum of Theatre Music and Cinema in Kyiv, the Yermilov Center in Kharkiv and the Art Arsenal in Kyiv, writing the catalog *Kurbas: New Worlds* (2019).

For eleven years Ms. Tkacz conducted theatre workshops for Harvard Summer School on poetry. She lectured and taught master classes at Penn State, NYU - Tisch School of the Arts, Yale School of the Arts, Bucknell, Rutgers, University of Manitoba, York University, the Kiev-Mohyla Academy, Eastern Siberian Institute of Arts, University of Arts and Culture of Ulaanbaatar in Mongolia. She was a Fulbright Senior Scholar at Theatre Institutes both in Kiev and Bishkek and recently completed her third Fulbright at the Les Kurbas Theatre Center in Kyiv. She has worked with directors Ping Chong, George Ferencz, Wilford Leach, Andrei Belgrader, Michael Bogdanov, Andrei Serban and Sir Peter Hall. Ms. Tkacz has published articles on theatre history in *Theatre History Studies*, *Journal of Ukrainian Studies*, *Canadian Slavonic Papers* and *Canadian-American Slavic Studies*. She translated the entry on Ukrainian theatre for the *World Encyclopedia of Contemporary Theatre*, published by York University. In 2010 University of Toronto Press published *Modernism in Kyiv*, which she co-edited with Irena Makaryk, recently released in paperback.

With Oksana Batiuk, Ms Tkacz has translated the following poets into Ukrainian: Mary Oliver, David Wagoner, Wendell Berry, Thomas McGrath, Ray A. Young Bear, Barbara Henning, Wanda Phipps and Denise Levertov and published them in Ukraine's literary journals. Viriana's own poetry was published in Ukraine and in *Agni Review*. She has read her poetry at St. Mark's Poetry Project, the Bowery Poetry Project, the Bushwick Book Club, the Ukrainian Institute of America, the Ukrainian Museum in New York and on national television in Ukraine.

Writings on translations by Viriana Tkacz and Wanda Phipps

Ukrainian Institute in London

The Ukrainian Institute in London posted the following appraisal of Virlana Tkacz:¹¹⁵

Virlana Tkacz. A true celebrity among Ukrainians of New York. A cultural historian, poet, translator and tireless enthusiast of what's best in Ukrainian culture. Her work alone is worth of what entire cultural institutes could have done.¹¹⁶ What she's done to promote the work of Serhiy Zhadan in the US is beyond wildest dreams. One of the brightest gems in her crown is her work on Les Kurbas, a man of dashing looks, finesse and education, who elevated Ukrainian theatre to incredible heights, nearly a hundred years ago. A legacy unfairly forgotten, as Kurbas and a number of his followers were killed by Stalin's henchmen, his work destroyed and cast into oblivion for generations. Virlana curated two major exhibitions on Kurbas in Kyiv and Kharkiv, a major milestone to fill a gaping void around Kurbas's legacy. She will speak in London next Wednesday, 8 May. An absolute rare opportunity to hear a unique speaker [talking] about a unique man in Ukraine's cultural history! Promoting Ukrainian culture worldwide is as crucial for the future of the country as making reforms and developing economy. Sometimes an artist can deliver a message about Ukraine better than any politician or diplomat. Virlana Tkacz has dedicated years of her life to pursue this noble goal. She is a poet, a translator, and US theater director of Ukrainian origin..¹¹⁷

Roksolana Zorivchak

Roksolana Zorivchak (Зорівчак 2008: 58) wrote this brief review:

1994 saw the fifth English-language version of *The Forest Song*. It is not a translation, but rather a kind of reworking, as V. Tkacz (Director of the New York Spring Theater Troupe) and W. Phipps excluded a number of episodes from the play and added excerpts from the poetry of various nations. Their goal was to create a stage production for an audience, reflecting on the contrast between primitive

¹¹⁵ Facebook post 1st May 2019

¹¹⁶ Sic. What is meant, presumably, is: "Her work alone is [no less than] what entire cultural institutes could have [achieved]."

¹¹⁷ <https://www.facebook.com/UkrainianInstitute.London/posts/virlana-tkacz-a-true-celebrity-among-ukrainians-of-new-york-a-cultural-historian/2271490946227314/>

existence and modern civilization. The play was first staged in the English-speaking world at New York's La Ma-Ma Theater in June 1994.¹¹⁸

In December 2020, the Modern Language Association announced¹¹⁹ that Virlana Tkacz and Wanda Phipps had won an honorable mention under the Lois Roth Award for a Translation of a Literary Work, as follows: Honorable mention: Virlana Tkacz, Yara Arts Group, and Wanda Phipps, Yara Arts Group, for *What We Live For, What We Die For*, by Serhiy Zhadan (Yale Univ. Press, 2019).

¹¹⁸ Original text: 1994 роком датується п'яте англomовне відтворення „Лісової пісні”. Це радше не переклад, а своєрідний переспів, оскільки В. Ткач (директор нью-йоркської „Ярої театральної трупи”) та В. Фипс, перекладаючи, вилучили з п'єси ряд епізодів та додатково включили уривки поезії різних народів. Їхньою метою було створити сценічний твір для глядача, що задумується над контрастом між примітивним буттям і сучасною цивілізацією. Уперше в англomовному світі поставили п'єсу в нью-йоркському театрі „Ля Ма-Ма” у червні 1994.

¹¹⁹ <https://www.mla.org/Resources/Career/MLA-Grants-and-Awards/Winners-of-MLA-Prizes/Biennial-Prize-and-Award-Winners/Lois-Roth-Award-for-a-Translation-of-a-Literary-Work-Winners>

CHAPTER 2

PURPOSE AND DESIGN OF THE COMPARATIVE STUDY

Scope

In 2020, there were five published English translations of Lesia Ukrainka's *Лісова пісня* [The Song of the Forest].¹²⁰

Percival Cundy (1950)¹²¹

Florence Randal Livesay (1981)

Gladys Evans (1985)

Vera Rich (1994)¹²²

Virlana Tkacz and Wanda Phipps (2008)

¹²⁰ Although none of them is readily available in print today, fortunately all those published in book form could be obtained from antiquarian booksellers for purposes of the present study. Vera Rich's translation was obtained from the archive of *The Ukrainian Review*.

¹²¹ Percival Cundy's translation has been made accessible online by the Electronic Library of Ukrainian Literature at the University of Toronto and it has also recently been republished, with (unacknowledged) insertions from the translation by Gladys Evans, by the Lesia Ukrainka Eastern European University in Lutsk, but that edition is not distributed internationally.

¹²² The translation by Vera Rich was obtained from the online archives of the Ukrainian Review at <http://ounuis.info/library/journals/595/the-ukrainian-review.html>

Each of the five versions makes its own contribution to international awareness of Lesia Ukrainka's *Лісова пісня* and its ideo-aesthetic content; the present study is intended to form a basis for informed comparison of them.

Research into translations of a literary text, an extremely complex phenomenon, must in practice select specific aspects for analysis, focusing on topics that seem particularly prominent in a given work. In the present study, the focus is on features of the source text perceived as particularly significant in terms of cultural identity. The five English translations of *The Song of the Forest* are investigated with a focus on the treatment of names of mythological and human characters, colour terms, diminutive/endearing lexis and botanical terms, features which are perceived as significant in respect of cultural transfer and/or dramatic purpose.

The translations published between 1950 and 2008 may be seen as a major contribution to the international dissemination of a classic work of Ukrainian literature. In the present study, the treatment of the ideo-aesthetic content of Lesia Ukrainka's fairy drama and the cultural cognition facilitated by the respective English versions is investigated, bearing in mind the stricture of Roksolana Zorivchak that the translation should be "at the highest artistic level."¹²³

Theoretical underpinnings

The attainment of a translation at this "highest artistic level" entails creating a translated text that elicits in the target culture perceptions which are at least comparable, if not precisely identical, with those elicited in the target culture by a highly artistic source text. The German philosopher Wilhelm von Humboldt (1769-1859) saw each human language as the spirit of a particular nation (*Volksgeist*), determining its perception of reality. The idea of language as incorporating the historical

¹²³ Косів 2011:7

experience of a particular community or nation and reflecting key concepts of the local culture, postulated by von Humboldt, is commonly attributed to the American anthropologists Edward Sapir and Benjamin Lee Whorf, and often referred to as the so-called “Sapir-Whorf hypothesis,” which was never actually formulated by them. The theories of Wilhelm von Humboldt regarding this topic are expounded in Stocking 1996: 32-33 as follows:

Apart from the empirical investigation of individual languages, Humboldt’s main concern was the psychological processes associated with them: the relation between language and Nationalcharakter and between language and thought. Humboldt believed that the national character of a people, driven by its inner forces, or Volksgeist, determined and was manifested in a variety of its cultural aspects, including its customs and morals. Most important, however, Nationalcharakter decisively affected the language of each individual tribe (Völkerstämme), which was the direct product of its spiritual peculiarity (Geisteseigenthümlichkeit) (VII:18): Language is the external representation of the genius of peoples (die äussere Erscheinung des Geistes der Völker) (VII:42) Since the national character was so thoroughly imprinted on the language, the two terms became virtually synonymous, so closely related that one could not, at any given moment, determine decisively which affected which (VII: 42, 44) [...] Since various languages originated in various Volksgeister, Humboldt held that they each contained the respective truths of the Geister, which were revealed unconsciously to the speaker through the use of language—which explained why each language afforded its speakers a distinct world view (Weltansicht) (IV: 28) Because human consciousness was inseparable from human language, the thinking of an individual depended to a certain degree on the particular language (IV: 15-16, 22)

The predominant approach to literary translation in the Anglo-American cultural and publishing sphere at the end of the twentieth century has been identified by Lawrence Venuti (2018) as designed to give an illusion of transparency, meaning the concealment of crucial aspects of the meaning of the source text, its foreignness, under a veil of apparent fluency of expression in terms entirely self-evident to the anglophone reader:

A translated text, whether prose or poetry, fiction or nonfiction, is judged acceptable by most publishers, reviewers, and readers when it reads fluently, when the absence of any linguistic or stylistic peculiarities makes it seem transparent, giving the appearance that it reflects the foreign writer's personality or intention or the essential meaning of the foreign text—the appearance, in other words, that the translation is not in fact a translation, but the “original.” The illusion of transparency is an effect of fluent discourse, of the translator's effort to insure easy readability by adhering to current usage, maintaining continuous syntax, fixing a precise meaning. What is so remarkable here is that this illusory effect conceals the numerous conditions under which the translation is made, starting with the translator's crucial intervention in the foreign text. The more fluent the translation, the more invisible the translator, and, presumably, the more visible the writer or meaning of the foreign text.¹²⁴

The approach to comparison in the present study is based on the following premises. Given that the objective of a translation is to act as a mirror to the cultural features represented in the source text, it should convey all those features, highlighting rather than concealing what is different about the foreign culture as presented in the foreign text. It is no less than a betrayal of the translator's mission to erase the source culture by attempting to replace it by an anglicised version that is a distortion and/or a dilution of it. Venuti (1995: 306) remarks:

Translation is a process that involves looking for similarities between languages and cultures—particularly similar messages and formal techniques—but it does this only because it is constantly confronting dissimilarities. It can never and should never aim to remove these dissimilarities entirely. **A translated text should be the site where a different culture emerges, where a reader gets a glimpse of a cultural other,**¹²⁵ and resistancy, a translation strategy based on an aesthetic of discontinuity, can best preserve that difference, that otherness, by reminding the reader of the gains and losses in the translation process and the unbridgeable gaps between cultures. In contrast, the notion of *simpatico*, by placing a premium on transparency and demanding a fluent strategy, can be viewed as a cultural narcissism: it seeks an identity, a self-recognition, and finds only the same culture in foreign setting, only the same self in the cultural other. For the translator

¹²⁴ Venuti 1995: 1-2

¹²⁵ My emphasis. PJC

becomes aware of his intimate sympathy with the foreign writer only when he recognized his own voice in the foreign text. Unfortunately, the irreducible cultural differences mean that this is always a mis-recognition as well, yet fluency ensures that this point gets lost in the translating. Now more than ever, when transparency continues to dominate Anglo-American culture, ensuring that *simpatico* will remain a compelling goal for English-language translators, it seems important to reconsider what we do when we translate.¹²⁶

Inherent systemic incommensurability between languages means that translation is also a process that involves compromises designed to achieve the best overall outcome. This is a complex decision-making process. Jiří Levý (2011:14) writes:

The principles of translation can now be specified as decisions to be made between contradictory statements [...]. Like all unilateral relationships, these dichotomies may occasionally result in a stereotyped over-simplification of the whole issue, which is why the analysis of translations has been such a rewarding dissertation topic.

Chantal Wright (2016:168) points out that:

Domestication and foreignization are often seen as an either/or scenario, when in fact each of the two methods encompasses a range of possible strategies and may in fact coexist within a given text.

Jiří Levý, reflecting Roman Ingarden's theories in his treatise titled *The Cognition of the Literary Work of Art*, especially the phenomenon of places of indeterminacy which he identifies, posits three stages of the translation process, namely apprehension of the source, interpretation of the source and re-stylisation of the source (Levý 2011: 31). Within the

¹²⁶ The practice of explicitation in the translated text, or the inclusion of footnotes or endnotes—rendering implicit content in the source text explicit for readers of the target culture—may be controversial. One could add that the translated text may be supplemented by informative illustrations, as for example in Gladys Evans's translation: *Forest Song* (Ukrainka 1985).

overall framework of the premises regarding the goal of cultural transfer stated above, the present comparison of five translations of *The Song of the Forest* will take into account these three stages. Regarding the first stage, apprehension, Levý (2011: 32) elaborates:

A true treading of the text mediates to the reader its ideo-aesthetic values, i.e. its emotional tone, ironic or tragic undertone, aggressive attitude towards the reader or pure statement of fact etc. The ordinary reader is not expected to be aware of these attributes, but the translator ought to be capable of rationally identifying the means used by the author to achieve these effects. Over and above the understanding of a work that is derived from a straightforward reading, translation requires not only a more in-depth understanding, but above all a more conscious understanding.

On the second stage, interpretation, Levý (2011: 38) continues:

A further reason why apprehension of artistic reality is a pre-condition for an artistically valid outcome is that unless the verbal material of one language is commensurable with that of the other there cannot be a complete semantic correspondence between the source and the translation; consequently, a linguistically correct translation is inadequate and an interpretation is required. It is frequently the case that the target language does not have at its disposal an expression that is as semantically broad or ambivalent as an expression found in the original. The translator must then specify the meaning, selecting a narrower concept, and this demands knowledge of the reality behind the text.

The next stage, re-stylisation, is explained as follows (Levý 2011: 47-52):

From the original author we expect an artistic stylisation of reality, and from the translator we expect an artistic re-stylisation of the source. [...] The verbal means of the two languages are not equivalent, so they cannot be converted mechanically. Meanings and their aesthetic values do not coincide precisely. [...] Apart from difficulties caused by incommensurability between the two languages and the influence of the linguistic characteristics of the source on the translation, translators are at a disadvantage because the translation is not original in its expression, i.e. because ideas are re-stylised *ex post facto*, using verbal material by means of which and for which they were not originally created. Consequently,

linguistic expression in a translated work is not absolute; it merely represents one of many possibilities.

Levý identifies certain psychologically induced translational tendencies which may inhibit the goals of the translation process:

In practice, translators are prone to three types of stylistic impoverishment of the lexicon: [...] translation errors occur principally as a result of shifts in three directions: (a) between general and specific denominations; (b) between stylistically neutral and expressive denominations; (c) between repetition and variation of vocabulary. (Levý 2011: 108)

It is the psychology inherent in the activity of translating that is behind the tendency for translators themselves to opt for generalisation, neutralisation and repetition. [...]

The chief endeavour of the translator is to interpret a literary work to its target language readers, rendering it intelligible by presenting it in a form intelligible to them. Details of the work are also frequently obliterated by this overall objective. Because translators are interpreters of the text, they not only translate it but they also explain it, i.e. they logicalise it, fill it out and intellectualise it. In doing so they frequently deprive it of the artistically effective tension between an idea and its expression. (Levý 2011: 114)

Here it should be noted that whereas repetition in a translated text is a stylistic impoverishment where it reduces variety of expression in the source, avoidance of repetition in translation is likely to be artistically undesirable if that repetition is a deliberate feature of the source text.

Objective and methodology

Lesia Ukrainka's *The Song of the Forest* may be seen as fundamentally concerned with universal human values, such as goodness, beauty and truth;¹²⁷ in this context, her dramatic purpose is served by characterisation drawing on, but adapting (sometimes very radically),

¹²⁷ This theme is treated at length in a monograph by Sylwia Wójtowicz (2008).

Ukrainian folk imaginations regarding the behaviour of supernatural, mythological beings. Additionally, the source text contains manifestations of Ukrainian traditional realia and customs, including superstitions deriving from old folk beliefs.¹²⁸

The translator has the task of evoking, through the medium of English, the perceptions of Ukrainian readers familiar with their national folklore and folk mythology, and a comparative study of existing translations has the task of assessing the extent to which they respectively convey similar cognitive values. However, the thorough critical assessments of Lesia Ukrainka's works in English translation that Roksolana Zorivchak called for (Зорівчак 2008: 60) appear to be still lacking,¹²⁹ with notable exceptions such as the work of Hanna Kosiv (Kociv 2011).

The same may be true of literary studies; certainly it is the case where publications in English are concerned. Summing up her review of English-language critical writing on Lesia Ukrainka, Maria Shymchyshyn (Шимчишин 1999: 77) wrote:

"As we can see, reviews of Lesia Ukrainka have been written in English by both Anglo-Saxon and Ukrainian literary critics. No significant difference can be detected in the interpretations of Lesia Ukrainka's work by Anglo-Saxon critics and English-speaking critics of Ukrainian origin. Another thing is striking: English-language critical investigations of Lesia Ukrainka's work are not notable for their depth. Most authors have focused on ideological aspects of her works, emphasising the national commitment of the poetry and the dramatic poems. The researchers have noted the genre and thematic innovation of the writer, but only occasionally. A detailed analysis of artistic aspects of individual works is lacking."¹³⁰

¹²⁸ These features of Ukrainian culture and their literary expression are explained in detail in footnotes in my translation volume (Ukrainka 2021), a scholarly edition.

¹²⁹ The question arises as to why Professor Zorivchak did not herself undertake such a task.

¹³⁰ Original text: Як бачимо, англомовні критичні відгуки про Лесю Українку належать як англо-саксонським, так й українським за походженням літературознавцям. Твердити про якусь відчутну відмінність в інтерпретаціях

Some Ukrainian commentaries on English translations of *The Song of the Forest* are vague, uncritical and lacking in supporting evidence. In the Compilers' Foreword to the edition of *The Song of the Forest* published in 2011 and re-published in 2018 by Lesia Ukrainka Eastern European National University in Lutsk, containing the original Ukrainian text together with Percival Cundy's translation with the title *Forest Song*,¹³¹ we read (Ukrainka 2018: 7):

The choice of the English text reflects the international status of this language and by (sic) the existence of three excellent translations by: Gladys Evans, Vera Rich, and Percival Kandi (sic!) (1881—1947), who not only had a very good command of the Ukrainian language, but knew the details of Lesya Ukrainka's life and literary activities while investigating her works.

The Compilers offer no evidence in support of their blanket positive appraisal of the three English translations of *Лісова пісня* mentioned. What is more, they were either unaware of the existence of Florence Randal Livesay's (1981) and Virlana Tkacz's and Wanda Phipps's (2008) versions, or they dismissed them as not worthy of comment. In either case, their statement quoted here is academically unsatisfactory.

The present study seeks to bring added knowledge to the field by presenting an objective, transparent, evidence-based comparison of the

творчості Лесі Українки англо-саксонськими та англомовними критиками українського походження ми не можемо. Впадає в око інше: англомовні критичні розвідки про творчість Лесі Українки не відзначаються глибиною. Більшість авторів зосереджували свою увагу на ідеологічних аспектах іїтворів, намагались підкреслити національну заангажованість згадуваних віршів та драматичних поем. Так, дослідники відзначали жанрове та тематичне новаторство письменниці, проте цілком принагідно, без детального художнього аналізу окремих творів.

¹³¹ Regrettably, not in the usual *en face* format, which would enable readers to readily compare the translation with the source text, but entirely separately within the volume.

extent to which the respective translations succeed in conveying to anglophone readers the ideo-aesthetic content of Lesia Ukrainka's most acclaimed work, operationalised as functional-stylistic counterparts of selected key features of the source text: names of mythological characters, colour terms, diminutive/endearing lexis and botanical names. To enable the extraction of data for analysis and for purposes of ready reference, a parallel corpus was established, confronting the original work and the present author's new translation (Ukrainka 2021) with the five earlier versions to be investigated. The seven texts are aligned by units of translation¹³² at the level of dialogue turns and narratives (stage directions) or parts of them, identified for purposes of reference by a numerical sequence (Prologue: 0000-0056; Act One: 1000-1255; Act Two: 2000-2238; Act Three: 3000-3190). The complete source text of *Лісова пісня*, including these serial identification numbers, is added as an appendix to the present volume to facilitate reference to lines so identified in the chapters.

The complete set of expressions from the source text under each category chosen for analysis, presented in their contexts, provides the empirical data for examination, presenting in each case the key expression in context from the Ukrainian text together with the five translation counterparts and with a new English translation by the present author. My new translation does not claim to be an ideal version (there can be no such thing); its purpose here is to provide a benchmark for discussion and comparison throughout, in the form of a commentary attempting to set forth the objective results of the respective translational decisions, severally and cumulatively.

The analysis focuses on the treatment in the English translations of cultural features of the source text, including structural-stylistic features of Ukrainian which are incommensurable with English, consequently

¹³² A unit of translation is usually a single sentence, the content of which (and that content only) has as its counterpart a single sentence in the other texts. However, there can be overlap, meaning that the common unit of translation includes more than one sentence in the source text and/or in one or more translations.

lacking self-evident counterparts in the target language. Under each of the selected topics, a case-by-case comparison of the respective translations is presented, with accompanying commentaries:

Chapter 3 investigates how successfully the dramatic characterisation, and the folk mythology as represented in the play, are conveyed to anglophone readers by the translated names of the characters, considering the role of Ukrainian folk beliefs and other cultural factors in the formation of the author's dramatic purpose.

Chapter 4 considers the treatment in translation of colour terms, with reference to their role in the context of the drama and taking particular note of their connotations in Slavonic folklore.

Chapter 5 considers the stylistic and dramatic role of diminutive/endering lexis and its counterparts in translation.

Chapter 6 investigates the treatment of botanical terms, which are prominent in *The Song of the Forest* firstly because the entire drama takes place in a forest setting and secondly because, in this fantasy drama, mythological and folkloric connotations of certain plants, flowers and trees come to the fore and have dramatic significance. Their dramatic relevance is not discussed in detail here, however, as the focus is on the accuracy of the identification of the botanic terms concerned and the completeness of their transfer in the translated text, considering connotative as well as denotative meaning, enabling readers of the latter to concretise it in a manner compatible with the original author's intentions, whatever they may be.

Each thematic chapter concludes with a summary of the translational decisions taken by the earlier translators in respect of certain identified criteria. The categorisations of the respective translation counterparts are operationalised as the respective contrasting extents to which the ideo-aesthetic content of the source text is conveyed. The diagrams displaying the findings at the conclusion of each chapter are intended as a broad summary only, to be considered alongside the case-by-case analysis within the chapters. The case-by-case analysis alongside overall quantitative data analysis aims to maximise objectivity and transparency

in the comparative assessment of the five historical translations, supported by the evidence of the texts.

CHAPTER 3

NAMES OF MYTHOLOGICAL AND HUMAN CHARACTERS

The characters in *The Song of the Forest* are (in alphabetical order):

Водяник [Spirit of the Lake]¹³³
Доля [Destiny (an apparition)]
Злидні [Starvelings]
Куць [Imp]
Лісовик [Guardian of the Forest]
Мавка [Mavka]
Перелесник [Fiery Charmer]
Потерчата (двоє) [Two Lost Babes]
Пропасниця (без мови) [Fever-Delirium (non-speaking)]
Русалка [Water Nymph]
Русалка Польова [Field Nymph]
Той, що в скалі сидить [He Who Sits Within The Rock]
Той, що зрєблї рве [He Who Bursts The Weirs].

The human characters are:

Дядько Лев [Uncle Lev]
Лукаш [Lukash]
Мати Лукашева [Mother of Lukash]

¹³³ Throughout the present volume, English translations [enclosed in square brackets thus] are my own, taken from my edition of the play (Ukrainka 2021). PJC

Килина [Kylyna]

Діти Килинині (без мови) [Kylyna's children (non-speaking)]

Хлопчик [Lad].

As dramatic characters in the play, at least some mythological beings have characteristics that differ significantly from those of traditional Ukrainian folk mythology. The characterisation is, of course, the expression of Lesia Ukrainka's dramatic and creative genius. The author was fascinated from early childhood by the folklore of her native Western Ukraine, but the folk-mythological beliefs and beings in the drama have an artistic, not an ethnographical, purpose. Whereas forest nymphs, water nymphs and other beings are in Ukrainian folk mythology a threat to young men in particular, luring them to their death, in this play some of them are positive characters, representing the goodness and beauty of the natural world as opposed to certain negative traits of human society.

The heroine Mavka is so named by all translators except Virlana Tkacz and Wanda Phipps, who call her Sylph. There are strong arguments for avoiding possible confusion by adopting the established transliterated form Mavka found in previous publications in English.¹³⁴

As a dramatic character in this play, Mavka differs markedly from the traditional folkloric conceptions of the predatory being of this name who is, in particular, a threat to young men, tickling them to death; Lesia Ukrainka's literary creation Mavka is, in strong contrast, a personification of goodness, beauty and truth. Her association with the forest also signifies positive values of nature as opposed to corrupt human society. In my translation, to convey connotations familiar to Ukrainians but not to anglophone readers, I add an explication, identifying Mavka as Wood Nymph, nymphs being in ancient Greek

¹³⁴ Regarding translation of the titles of literary works (a comparable case) Jiří Levý (2011: 124) writes: "It should [...] be taken into account that translated titles of some famous works of world literature [...] have their own established translation tradition. The translator must therefore anticipate that his solution may be rejected, or at any rate that it may confuse the reader, if it differs from the traditional wording."

mythology minor goddesses in the form of attractive young women looking after features of nature such as flowers, trees, forests, stretches of water, mountains etc., sometimes personifying them. When Mavka is turned into a weeping willow in Act Three, this is an allusion to similar transfigurations in Greek mythology; for example, the nymph Daphne is transformed into a laurel tree to escape the advances of Apollo.

As T Borysiuk quite rightly noted (Крупеньова 2002: 109), Lesia Ukrainka created her own mythological Mavka. She does not entice and tickle young men to death; rather she symbolises beautiful dreams, poetry and beauty. Ukrainka created her own Mavka, as a poetic romantic image based on Ukrainian folk legends.

In Act One, as Water Nymph prompts the Lost Babes to lure Lukash to his death in the quicksands, Mavka warns him:

1227

Мавка

Не лови!

Коханий, не лови! То Потерчата!

Вони зведуть на безвість!

[**Mavka**

Don't chase them!

Don't chase them, my love! Those are the Lost Babes!

They'll lead you into danger!]

In this scene, Water Nymph and the Lost Babes are represented in terms of ancient Ukrainian folk beliefs, namely as malevolent mythological beings believed to be a threat to humans, seeking to cause their death.

The play involves interaction between human and mythological protagonists, the characterisation of the imaginary supernatural beings deriving from Slavonic folk mythology. The translator is faced with the problem of cognitive incommensurability of Ukrainian/Slavonic mythology and English/classical mythology; for cultural transfer, the

names of the counterparts in English of Ukrainian mythological characters should be cognitively comparable with the original.

Jiří Levý (2011: 86-89) writes that where the value of the proper name is semantic, conceptual, holding general meaning, substitution (translation of the semantic components) is appropriate. This would apply to *Той, що зрєблї рве* [Him Who Bursts The Weirs], *Той, що в скалі сидить* [Him Who Sits Within The Rock], *Доля* [Destiny (an apparition)] and *Пропасниця* (без мови) [Delirium (non-speaking)]. According to Levý, where the proper name is specific, local, lacking general meaning, transliteration is appropriate.¹³⁵

Roksolana Zorivchak (Зорівчак 2008: 58-59) welcomes the existence of five interpretations of The Forest Song in English as a very interesting resource for translation studies. She finds it instructive to compare the treatment of the names of the characters in the respective translations. She notes the domesticating strategy of Percival Cundy and Vera Rich, who draw on the figure of the elf from old Germanic folklore as a counterpart for *Лїсовик*: *Forest Elf*, far removed from Lesia Ukrainka's noble character (an elf being defined as "a diminutive, wandering sprite or fairy; an imaginary being supposed to exercise magic powers and haunt woods and hills.") She also points out that Gladys Evans's *Wood Goblin* also gives a "seriously distorted" image of *Лїсовик* as characterised in the play, the goblin being defined as "an evil or mischievous spirit, conceived of as ugly or misshapen," and that this character is not a gnome either, as in the version by Virlana Tkacz and Wanda Phipps: *Gob, old forest gnome*.

Roksolana Zorivchak defines Lesia Ukrainka's dramatic conception of *Лїсовик* as *володап лїси* [*lord of the forest*]. She considers Florence Randal Livesay's strategy the most appropriate, combining the (foreignising) transcription *Leesovik*, rendering it "unusual, alien," with

¹³⁵ "It makes sense to preserve in the translation only those specific elements of the work which the reader can perceive as characteristic of the foreign environment, i.e. those which are capable of conveying the meaning of 'cultural and historical specificity'" (Levý 2011:91)

the descriptive paraphrase *King of the Forest* (found only in the list of characters: Ukrainka 1981:82) which “precisely conveys the meaning of the original realia.”

Comparison of English counterparts of the mythological characters in five translations¹³⁶

The Ukrainian names and their respective counterparts in the translations are introduced below in the order of their appearance in the drama, with notes pointing out the significance of the character and comparing the respective versions.

1. *Той, що греблі рве* [He Who Bursts The Weirs] 0004¹³⁷

The physical appearance of Him Who Bursts The Weirs, as a dramatic character on stage, is described in detail in this excerpt from the preamble to the Prologue:

0003

В лісі щось загомоніло, струмок зашумував, забринів, і вкупі з його водами з лісу вибіг «Той, що греблі рве» – молодий, дуже білявий, синьоокий, з буйними і разом плавкими рухами; одяг на йому міняється барвами, від каламутно-жовтої до ясно-блакитної, і поблискує гострими злотистими іскрами. Кинувшись з

¹³⁶ The translators will be identified by their respective initials: pc=Percival Cundy; frl=Florence Randal Livesay; ge=Gladys Evans; vr=Vera Rich; vw=Virlana Tkacz and Wanda Phipps

¹³⁷ As mentioned in Chapter 2 above, examples from the text are identified by numerical codes corresponding to the sequential identifiers of stage directions (including preamble texts) and dialogue turns in the drama. Identifiers beginning with 0 apply to the Prologue, those beginning with 1 apply to Act 1, those beginning with 2 apply to Act 2 and those beginning with 3 apply to Act 3. Thus 0001 signifies the first paragraph of the preamble to the Prologue. Examples quoted may be cross-referenced by consulting the full Ukrainian text of the drama in the Appendix.

потіка в озеро, він починає кружляти по плесі, хвилюючи його сонну воду;
туман розбігається, вода синішає.

[In the forest something begins to stir; the brook begins to foam and gurgle and its waters bring forth "Him Who Bursts The Weirs", bounding out from among the trees – he is young and very blond, with blue eyes, and he dashes about impetuously yet sinuously. His attire is multi-coloured, varying from muddy yellow to bright blue, sparkling brightly with gold. Leaping from the stream into the lake, he begins to swim around in the clear pool, causing the somnolent water to ripple. As the mist disperses, the water becomes a clearer blue.]

This figure symbolises and personifies, as he himself declares, the torrents of spring, the fresh will of the young—the re-awakening of nature after the winter hibernation—as a prelude to the further advance of spring-time which is the background theme that will characterise Act One. Percival Cundy, Florence Randal Livesay, Gladys Evans and Vera Rich give a direct, literal translation of this name (respectively *He Who Rends The Dikes*; *Dam Breaker*; *Dam Breaker*; *The Dam Burster in Spring*). Florence Randal Livesay also refers to him, curiously, as *the Spirit of the Dam awakening*, personifying the dam, thus contradicting the character's role, which is actually to destroy all dams. Virlana Tkacz and Wanda Phipps give the denomination *Spring Flood*, which—rather than translating the name directly—represents an interpretation of the role and meaning of the character.

2. *Потерчата* [Lost Babes]

In Ukrainian folk mythology, *Потерчата* are wandering lost souls of unbaptised dead infants frequenting lakes and marshes carrying little lamps to lure people to their death in quicksands.¹³⁸ In the original

¹³⁸ потерчата: у народних повір'ях — померлі нехрещені діти [...] живуть по озерах і болотах; можуть заманювати людей; ходять у темноті з каганчиками; у «Лісовій пісні» Лесі Українки: «Потерчата в руках мають каганчики, що

Ukrainian text, no indication is given of this mythological background. In the Prologue, they are presented in a sympathetic style as poor lost waifs:

0006

*Потерчата (двоє маленьких, бліденьких діток у біленьких сорочечках
виринають з-поміж латаття)*

[*Lost Babes*¹³⁹ (*Two tiny, wan waifs in flimsy white shifts emerge from amongst the
water-lilies*)]

Only later, in Act One, is there an enactment of their traditional mythological role, when they follow the malevolent directions of Water Nymph, luring Lukash into the mire with their “little lamps” which he mistakes for glow-worms (1215). The mythological beings known as *Потерчата* in Ukrainian are given purely descriptive names in English by Percival Cundy: *Lost Babes*, Florence Randal Livesay: *Small*

блимають, то ясно спалахуючи, то зовсім погасаючи», «Потерчата озиваються жалібно, подібно до жаб'ячого кумкання»; також, літаючи над землею, вимагають «хреста», бо якщо не дістануть його, то підуть у пекло [in folk beliefs - dead unbaptised children [...] living in lakes and swamps; can lead people astray, walking in the dark with little lamps]. <http://ukrlit.org/slovnyk/потерчата>

This is a folk perception of the will-o'-the-wisp or ignis fatuus. (The will-o'-the-wisp is a flame-like phosphorescence caused by gases from decaying plants in marshy areas. In olden days, it was personified as “Will with the wisp,” a sprite who carried a fleeting “wisp” of light. Foolish travelers were said to try to follow the light and were then led astray into the marsh. (An 18th-century fairy tale described Will as one “who bears the wispy fire to trail the swains among the mire.”) The light was first known, and still also is, as ignis fatuus, which in Latin means “foolish fire.”

<https://www.merriam-webster.com/dictionary/will-o%27-the-wisp>

¹³⁹ For this character, Lesia Ukrainka did not adopt folk beliefs literally; she does not describe the *Потерчата* as children who died unbaptised; they are associated with the dangers of swamps. They might be named, therefore, *Lost Babes* rather than *Lost Souls*. Stylistically, this appellation belongs to the fairy tale genre. *Babes in the Wood* is an English traditional tale about children who die abandoned in the woods.

Children, Gladys Evans: *Lost Children*, and Vera Rich: *The Lost Babies*. The term *Water Brats* adopted by Virlana Tkacz and Wanda Phipps in the Prologue may therefore be considered a foreshadowing¹⁴⁰ of this subsequent characterisation. However, this is not actually relevant here; readers of the original are familiar with the mythological associations and therefore have a cognitive “advantage” over readers of an English translation. In the light of this cognitive incommensurability, the more explanatory counterpart *Water Brats* may have the valid purpose of achieving a measure of cultural transfer.

3. Той, що в скалі сидить [He Who Sits Within The Rock]

He Who Sits Within the Rock represents a mythological being similar to the Grim Reaper. This character, not described in any preamble/stage direction, is first mentioned by Spirit of the Lake, as a warning to Water Nymph of retribution for disobedience:

0048

Водяник

Тобі вінця не прийдеться носити,
бо за непослух забере тебе
«Той, що в скалі сидить».

[Spirit of the Lake

You will not wear that crown for very long;
because you’ve disobeyed, it will be taken
by Him Who Sits Within The Rock.]

Except for Virlana Tkacz’s and Wanda Phipps’s more creative, more sinister-sounding version (*Keeper of the Shadows*), the translations follow

¹⁴⁰ Levý (2011: 35) warns about gratuitous foreshadowing: “A [...] distortion may arise [...] if the translator has a clear notion about a character in the work but forgets that the author reveals this character to the reader gradually.” (Levý 2011: 35)

Levy's principle that "where the value of the proper name is semantic, conceptual, holding general meaning, substitution (translation of the semantic components) is appropriate." (Levy 2011: 86-89). Percival Cundy translates this name as *He Who Dwells in Rock*, Florence Randal Livesay as *One-who-sits-in-the-cliff*, Gladys Evans as *the Sitter on Lone Crags*, and Vera Rich as *the Rock-Dweller*.

4. Русалка [Rusalka or Water Nymph]

Water Nymph also appears in the Prologue, cavorting with Him Who Bursts The Weirs, evoking the wrath of her mythological father, Spirit of the Lake:

0015

Русалка випливає і знадливо всміхається, радісно складаючи долоні. На ній два вінки – один більший, зелений, другий маленький, як коронка, перловий, з-під нього спадає серпанок.

[Water Nymph rises to the surface with an alluring smile, joyfully clapping her hands. She is wearing two garlands, a larger green one and a little one like a coronet of pearls with a cascading veil.]

Rusalka, a mythological and literary figure in Czech and Russian as well as Ukrainian culture, is a water nymph. Only Gladys Evans and Florence Randal Livesay adopt a comparable generic term—Gladys Evans calls her *The Water Sprite*, while Florence Randal Livesay generalises the term as *nymph*. Percival Cundy and Vera Rich adopt *Rusalka* as a proper name, while Virlana Tkacz and Wanda Phipps borrow *Ondine*, the title of a drama by Jean Giraudoux (1938) based on *Undine*, Friedrich de la Motte Fouqué's German romantic fairy tale, published in 1811, in which the water spirit Undine marries a knight named Huldebrand so as to acquire a human soul. Undine is a name derived from the Latin *unda*

[wave].¹⁴¹ In *The Song of the Forest*, however, Water Nymph is the actual counterpart of the generic term *Русалка* (Rusalka); capitalisation is appropriate to signify her role as an individual character in the drama. *Rusalka*, meaning in Czech, as in Ukrainian and Russian, a water nymph, is a name made widely familiar by Antonín Dvořák's opera setting to music Jaroslav Kvapil's fairy drama, but Rusalka is not a proper name, though it is treated as such in the opera world. Some translators of *The Song of the Forest* adopt it as a proper name, while others call *Rusalka* a *sprite*, *fairy* or *nymph*.

5. *Водяник* [Spirit of the Lake]

In Ukrainian and other Slavonic mythologies, Spirit of the Lake is a dominant figure ruling over lesser beings such as water nymphs, who are his daughters. He appears in the Prologue to upbraid Water Nymph for cavorting with Him Who Bursts The Weirs. Percival Cundy represents him as a dwarf-like fairy-tale being (*Water Goblin*), incompatible with the authoritative character in this play. Vera Rich calls him *Water-Elf*, suggesting a delicate being, also lacking the authority associated with the role. The regal appellations *Water-king* by Florence Randal Livesay and *The Forest-Pool King* by Gladys Evans lend this character more of the requisite authority; they are also more readily compatible with an actor's physical appearance on stage. *Old Man River*, Virlana Tkacz's and

¹⁴¹ Undine, also spelled Ondine, mythological figure of European tradition, a water nymph who becomes human when she falls in love with a man but is doomed to die if he is unfaithful to her. Derived from the Greek figures known as Nereids, attendants of the sea god Poseidon, Ondine was first mentioned in the writings of the Swiss author Paracelsus, who put forth his theory that there are spirits called "undines" who inhabit the element of water. A version of the myth was adapted as the romance *Undine* by Baron Fouqué in 1811, and librettos based on the romance were written by E T A Hoffmann in 1816 and Albert Lortzing in 1845. Maurice Maeterlinck's play *Pelléas et Mélisande* (1892) was in part based on this myth, as was *Ondine* (1939), a drama by Jean Giraudoux. [...] The word is from the Latin *unda*, meaning "wave" or "water." <http://www.britannica.com/topic/undine-mythology>

Wanda Phipps's version, is stylistically attractive, but it has powerful associations with a very different national culture.

6. Лісовик [Guardian of the Forest]

As in the case of Водяник [Spirit of the Lake], above, the counterparts in some translations are incompatible with the dramatic role of Guardian of the Forest. Gladys Evans's *Goblin* and the shortened form *Gob* adopted by Virlana Tkacz and Wanda Phipps, are pejorative, in strong contrast to the positive, benign role of Лісовик. Collins English Dictionary states: "In fairy stories, a goblin is a small, ugly creature which usually enjoys causing trouble."¹⁴²

The Лісовик of Ukrainian folklore could be so described, but Lesia Ukrainka's characterisation is different and should be respected. His appearance is described in the stage directions as follows:

1012

Лісовик (малий, бородатий дідок, меткий рухами, поважний обличчям; у брунатному вбранні барви кори, у волохатій шапці з зуніці)

[Guardian of the Forest (a nimble, bearded little old man, of earnest appearance, wearing a brown garment the colour of bark and a marten-fur cap.)]

Percival Cundy calls this character *Forest Elf*, and Vera Rich a *grandsire*—a surprising, inappropriate use of an archaic term for *grandfather*. Elves are more benign figures than goblins, but they are perceived as small, fairy-like creatures. This concept is also incompatible with the authoritative Лісовик of this play, either in his appearance as described in Lesia Ukrainka's stage directions (*древній, сивий дід* [an aged, grey-haired man]) or the authoritative dramatic role she assigns to him. The title Guardian of the Forest reflects his dramatic

¹⁴² <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/goblin>

characterisation in this play, as a mythological defender of what is good and positive in the forest environment. Florence Randal Livesay's identification of his dramatic role as *King of the Forest* (in the list of characters) is a good guide for the reader, but in the text of the drama itself she gives only the idiosyncratic transliteration *Leesovik*, which conveys the characteristic of strangeness or foreignness, but no meaning, for the anglophone reader. A more effective means of conveying the dramatic role of this figure of Ukrainian folk mythology would be to give the character the name *King of the Forest* in the body of the text, having added a note in the list of characters explaining the etymology of the Ukrainian term *Лисовик*.

7. *Мавка* [Mavka or Wood Nymph]

The stage directions introduce Mavka in Act 1 with a description of her appearance:

1021

З-за стовбура старої розщепленої верби, півусохлої, виходить Мавка, в ясно-зеленій одязі з розпущеними чорними, з зеленим полиском, косами, розправляє руки і проводить долонею по очах.

[From behind the split trunk of an old willow tree, half dried up, emerges Mavka, a wood nymph, wearing a bright green dress. Her free-flowing dark tresses have a greenish lustre. She stretches her arms, rubbing her eyes.]

In Ukrainian folk mythology, a *mavka* is a generic term denoting a malevolent wood nymph, the woodland counterpart of a water nymph or rusalka. Lesia Ukrainka's dramatic character Mavka is, by contrast, a benign being.¹⁴³ All translators transliterate the name of the heroine of

¹⁴³ P P Ponomariov (Пономарьов 2002: 179-180) notes that "the chief characteristic of Lesia's Mavka is the absence of maliciousness and antipathy towards humans [...]"

the drama *Мавка* as *Mavka*, except Virlana Tkacz and Wanda Phipps, who give her the name *Sylph*, a mythological air spirit.¹⁴⁴ A similar name with an explicit semantic link to her woodland domain could be *Sylvana*, but these translators prefer punchy, monosyllabic names. The majority view here is that the Ukrainian term should be adopted, as a candidate for foreignisation,¹⁴⁵ and that it should represent, as in the case of Kvapil/Dvořák's *Rusalka*, a proper name in translation.

8. *Перелесник—гарний хлопець* [Fiery Charmer— a handsome young man]¹⁴⁶

As he appears in Act One, to importune Mavka, Перелесник [Fiery Charmer] is introduced with an accompanying description:

1113

З гущавини лісу вилітає Перелесник – гарний хлопець у червоній одежі, з червонястим, буйно розвіяним, як вітер, волоссям, чорними бровами з блискучими очима. Він хоче обняти Мавку, вона ухиляється.

Lesia Ukrainka was known to be familiar with Serbian folklore and she took a particular interest in the image of the *vila* [fairy]; about which she wrote the beautiful poem *Віла-носестра* [My sister fairy]. The *vila*, like the *Mavka*, was one of Lesia's favourite images, and she became acquainted with it very early [...] The Serbian *vila* is benign rather than malicious; she is very beautiful and has a wonderful voice."

¹⁴⁴ Sylph: 1. a slender graceful girl or young woman. 2. any of a class of imaginary beings assumed to inhabit the air. Also (rare): sylphid. Word origin C17: from New Latin sylphus, probably coined from Latin silva wood + Greek numphē NYMPH (Collins English Dictionary)

¹⁴⁵ There are strong precedents in academic publishing for the adoption of the transliterated name *Mavka*.

¹⁴⁶ Перелесник, а, ч. 1. Казкова істота чоловічої статі, яка, літаючи до жінок у вигляді вогненного змія, спокушає їх. [1. A fabulous male creature who, flying towards women in the form of a fiery serpent, attempts to seduce them]. 2. перен. Те саме, що спокусник. [fig. Tempter] (<http://ukrlit.org/slovnuk/perelесник>)

[From the depths of the forest emerges Fiery Charmer – a handsome youth dressed in red, with wild wind-blown red hair, dark eyebrows and sparkling eyes. He wants to embrace Mavka, but she evades him.]

The translations do not give a full sense of the characterisation; Percival Cundy calls him *Will-O'-The-Wisp*, Florence Randal Livesay's *Perelesnyk* follows her principle of transliteration of Ukrainian names, Gladys Evans has *Red Demon*, Vera Rich calls him *Brushwood-Elf*, and Virlana Tkacz and Wanda Phipps, for reasons of stage presentation, choose the short, punchy name *Spark*. There is cognitive incommensurability here, as with *Потерчата* [Lost Babies]). Readers of the Ukrainian work recognise the meaning of *Перелесник* as a seducer and they are familiar with his fiery mythological provenance, symbolised by the red attire and red hair, without explicitation. None of the English counterparts gives a full sense of this dramatic role or of the mythological connotations. The title *Fiery Charmer* would give at least a hint of these characteristics.

9. *Русалка Польова* [Field Nymph]

This character is introduced by Mavka in Act 1:

1118

Мавка

А там же
твоя Русалка Польова, що в житі.
Вона для тебе досі вже вінок
зелено-ярий почала сплітати.

[Mavka]

Oh, but look!
There's that Field Nymph of yours; she's in the rye.
Already she has started plaiting there
a bright green grassy garland just for you.]

In Ukrainian, as in classical, mythology, there are varieties of nymphs—in *The Song of the Forest* they inhabit bodies of water, forests and fields, respectively. There is little consistency in the English counterparts here; Water Nymph and Field Nymph are respectively identified by the translators as *Rusalka/Field Sprite* (Percival Cundy), *A nymph/Field Russalka* (Florence Randal Livesay), *The Water Sprite/Meadow Fairy* (Gladys), *Rusalka/Field-Rusalka* (Vera Rich), and *Ondine/Field Nymph* (Virlana Tkacz and Wanda Phipps).

10. *Куць* [The Imp]

Куць [The Imp] is first seen during the episode in Act One where Water Nymph attempts to drown Lukash in the swamp with the assistance of the Lost Babes:

1221

Русалка

(*радо*)

Подались!

(*Надбігає до болота, бризкає водою з пальців позад себе через плечі. З-за купини вискакує Куць, молоденький чортик-паничик.*)

Куцю-Куцю,

поцілуй у рюцю!

(*Свавільним рухом простягає йому руку, він цілує.*)

[Water Nymph

(*happily*)

They're off!

(*She hurries to the swamp, splashes water over her shoulders. A little boyish imp jumps out from behind a hummock.*)

Impy-Impy,

kiss my handy, Impy!

(*Impulsively, she stretches out her hand to him and he kisses it.*.)]

The physical appearance of this lesser devil is described in some detail in the stage directions. The transliteration *Kutz* chosen by Percival Cundy, Florence Randal Livesay and Virlana Tkacz and Wanda Phipps (Percival Cundy also forms the diminutive *Kutzie*) has inappropriate German connotations. Gladys Evans's *Koots* and the diminutive *Kootsie* and Vera Rich's *Kuts*, *Kutsie* carry no meaning. The explanatory name *Imp*, capitalised to turn it into a proper noun with a convenient diminutive/endering form *Impy*, could resolve the cognitive incommensurability.

Tetiana Krupeniova (Крупеньова 2002: 111) notes that *Куць* is a folk euphemism for a devil, literally a short-tailed one: Куць, то народна евфемістична назва чорта з жартівливим відтінком: буквально “короткохвостий”. This information, and (crucially) Lesia Ukrainka's own description of this character in the drama, suggest the English counterpart *Imp*.

11. Злидні [The Starvelings]

Злидні [The Starvelings] appear in the scene of disaster in Act Three, when the cottage is burning down. They are introduced in the stage directions with a full description:

3029

Злидні

(малі, заморені істоти, в лахмітті, з вічним, гризьким голодом на обличчі, з'являються з-за кутка хатнього)

Ми тут! А хто нас кличе?

[Starvelings

(small, emaciated creatures in rags, eternal, gnawing hunger showing in their faces, emerge from behind a corner of the cottage)

Here we are! Who calls us?]

In translation their mythological provenance, known to Ukrainian readers, is not revealed, except by Florence Randal Livesay, who calls them *Hunger Imps*, a welcome explicitation complementing her erratic transliteration *Zluidni*, and by Virlana Tkacz and Wanda Phipps, who call them *Woes*. The latter may be derived from Hnatiuk's (Гнатюк 2000:171) *Elend* [(in German) *woe*].

12. *Постать, Доля* [A Figure, An Apparition, Destiny]

This personification of fate in the form of an apparition, emerging in Act Three as Lukash faces the consequences of deserting Mavka, is not problematical for the translator. The dialogue turn is self-explanatory.

3173

Постать

Я – загублена Доля.
Завела мене в дебрі
нерозумна сваволя.
А тепер я блукаю
наче морок по гаю,
низько припадаю, стежечки шукаю
до минулого раю.
Ой уже ж тая стежка
білим снігом припала...
Ой уже ж я в сих дебрях
десь навіки пропала!..

[Figure

I am your lost Destiny,
A wanton lack of wisdom
has led me to this my doom.
Mere phantom's form I assume,
condemned in dark groves to roam.
Bending my head, I seek a faint path that would lead
to the paradise of old.
Ah, the path is hidden now,

lying beneath white snow.
Alas, to this tanglewood
I am now banished for good.]

The addition of the Ukrainian word for fate in transliteration, *dolia*, by Florence Randal Livesay follows her adopted translation strategy.

13. *Пропасниця* (без мови) [Fever-Delirium (non-speaking)]

This further personification of a disaster is also clear, and explained by the context:

3028

Куць

Ще ж Водяник стіжка їм підмочив,
а Потерчата збіжжя погноїли,
Пропасниця їх досі б'є за те,
що озеро коноплями згидили.

[Imp

Spirit of the Lake has soaked their haystacks
and the Lost Babes have fouled their rye as well.
Fever-Delirium dogs them to this day,
for they have soiled the lake with their hemp.]

The translations are all very expressive: *The Fever Wraith* (Percival Cundy), *The Spirit of Fever* (Florence Randal Livesay), *Swamp-Fever-Spirit* (Gladys Evans), *The Ague-spirit* (Vera Rich). Virlana Tkacz and Wanda Phipps choose a term which perhaps does not explicitly render the semantic concept *fever*, but does personify the phenomenon dramatically as a mythological being—*The Evil Shaker*.

The human characters

At the beginning of Act One, the first human characters of the drama are introduced in the preamble—Lukash and his Uncle Lev. Detailed descriptions of their physical appearance are given. By comparison with the mythological characters, it is a straightforward matter to find English translation counterparts for the human protagonists. There are merely minor phonetic issues. In the case of the name Лев, as with Мавка, the question arises regarding the pronunciation of the Ukrainian consonant *в*. The usual English counterpart of Лев—Leo, adopted by Florence Randal Livesay, Gladys Evans and Virlana Tkacz and Wanda Phipps, is actually phonetically very close, whereas the transliterated form Lev adopted by Percival Cundy and Vera Rich, is not phonetically equivalent. However, as in the case of Мавка (above), the traditional form Lev follows academic publishing precedent. The usual English counterpart of Лукаш [Lukash] is Luke, but Percival Cundy, Gladys Evans and Vera Rich all prefer the local colour of the form Lukash. Florence Randal Livesay's Lucash is a little anglicised, and Virlana Tkacz and Wanda Phipps have Luke (losing the opportunity to reserve Luke as a diminutive/endearing form of Lukash. Lukash's wife Килина [Kylyna] is a case for transliteration, as there is no semantic content to convey. Virlana Tkacz and Wanda Phipps and Vera Rich adopt the standard form Kylyna, while Percival Cundy and Gladys Evans do not observe this phonetic distinction in their transliteration (Kilina) failing to distinguish Ukrainian *и*/и (*i*/*y*) and Florence Randal Livesay has the aberrant form Kelena. Lukash's mother and his children are referred to only anonymously in the original and in all the translations.

Summary of the treatment of mythological character names

In their treatment of mythological character names, the respective translation strategies convey the cultural connotations to varying degrees. The characters' names are complemented by stage directions giving descriptions of their appearance and a brief characterisation. Water Nymph, Wood Nymph (Mavka) and Field Nymph are ready, internationally recognised, counterparts from classical mythology presenting no real problem in translation. For other character names, however, there are no obvious counterparts in English-language mythologies or folk beliefs, and the translator is faced with the challenge of finding counterparts for them which evoke cognitively similar associations to those formed by readers of the source text. The elves, goblins and gnomes of Anglo-Germanic fairy tales resorted to by Percival Cundy (*Water Goblin*, *Forest Elf*), Vera Rich (*Water Elf*, *Forest-Elf*) do not convey the authoritative characterisation of Spirit of the Lake and Guardian of the Forest. Nor does Vera Rich's *Brushwood Elf* characterise Fiery Charmer as a flaming serpent-seducer. Florence Randal Livesay transliterates the original Ukrainian names, but adds explicitations to convey the meaning inherent in them for readers of the source text: *Russalka*—a *Water Spirit*, *Vodianik*—*Spirit of the River* or *Water King*, *Leesovik*—*King of the Forest*, *Mavka*—*Forest Nymph*, *Perelesnyk*—*False Lover* and *Ague*, *Kutz*—an *Imp*, *Russalki* of *Field and Forest and Lake*, *Phantom*—*Cliff Spirit*, *The Zluidni*—*Spirits of Poverty*, *Dolia*—*Spirit of Fate*. Similarly, Gladys Evans also adopts a strategy of explicitation and accompanying transliteration: *Lost Children*—*Poterchata*, *Water Sprite*—“*Rusalka*”, *Forest-Pool King*—“*Vodyanik*”, *Hunger Imps*—“*Zlidni*”. Percival Cundy's explicitations mostly convey important meanings, but *Will-O-the Wisp*, a *fire sprite* (*ignis fatuus*) as *Пепелесник* [Fiery Charmer] is confusing; it is the Lost Babes who are mythological perceptions of the *ignis fatuus* leading Lukash into danger in the swamp. The character names adopted by Virlana Tkacz and Wanda Phipps do not carry their meanings in the source text; they are intended for a

different function, namely clarity of expression on stage achieved through simplification, abbreviation and directness.¹⁴⁷

¹⁴⁷ As explained by Virlana Tkacz in an interview with UATV on YouTube:
<https://www.youtube.com/watch?v=iZpROckfqzU> 6.26-6.48

CHAPTER 4

COLOUR TERMS

This chapter investigates the treatment of colour terms in the five translations. This lexis is prominent in the text, having important functional-stylistic roles. Furthermore, in this fairy drama, certain connotations of colour terms specific to Ukrainian (and wider Slavonic) folk stylistics, especially the folk song genre, come to the fore. There are cultural differences here, awareness of which is an issue in the apprehension, interpretation and re-stylisation stages of the translation process.¹⁴⁸

Viktoria Prykhodko (Приходько 2008: 508) makes a general observation regarding colour terms in translation:

Languages incorporate their own particular associations regarding colour, expressed in metaphors, specific comparisons, connotations etc. They are all involved in an author's style; the spectrum of colours and tones and the cognition of colours in the target language is a translational problem.¹⁴⁹

She notes (Приходько 2008: 510) that colour terms occurring in *The Song of the Forest* include white, black and grey as well as adjectives denoting attributes of texture, such as transparency, contrasting levels of light, i. e. brilliance and darkness, vividness and paleness.¹⁵⁰

¹⁴⁸ See Levý 2011: 31

¹⁴⁹ cf. Ukrainka 2021:20

¹⁵⁰ в першотворі зустрічаємо багато відтінків, ознак кольору без денотата: темний, тьмянний, непрозорий, матовий, барви мулу, гнилий, зоряний, яскравий, самоцвітний, блискучий.

Lubov Isaenko (Ісаєнко 2008: 2) describes *The Song of the Forest* as one of Lesia Ukrainka's "most colourful" works, of particular value for the study of the poetics of colour. The author quotes Oleksandr Rysak's finding (Рисак 1999: 73) that Lesia Ukrainka derived creative artistic symbols from her perception of the variety and inter-relationships of sounds and colours in her natural surroundings.¹⁵¹

Colour terms occurring in *The Song of the Forest*

The following colour terms, listed in order of descending numbers of occurrence, occur in the drama:

Chromatic and achromatic terms in *The Song of the Forest*

<i>Ukrainian</i>	<i>English</i>	<i>POS</i> ¹⁵²	<i>Count</i> ¹⁵³
білий	white	a	34
чорний	black	a	18
червоний	red	a	12
зелений	green	a	11
сивий	grey	a	8
золотий	golden	a	6
срібний	silvery	a	6
жовтий	yellow	a	5
перловий	pearly	a	4

¹⁵¹ Олександр Рисак, досліджуючи проблеми синтезу мистецтв у творчості видатних письменників періоду порубіжжя XIX-XX століть, наголошує, що, "сприймаючи світ у його звуково-кольорових ознаках, у видозміні і взаємозумовленості полі аспектних виявів, Леся Українка шукала і знаходила відповідні художні «знаки», збагачуючи тим самим мистецьку палітру" [11, 73 i.e. Рисак О. О. "Найперше - музика у Слові": Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця XIX - початку XX ст.- Луцьк, 1999.- 402 с. (Ісаєнко 2008: 2)

¹⁵² Parts of speech: a = adjective; n = noun; v = verb

¹⁵³ Total number of occurrences

синий	blue	a	4
багряний	crimson	a	3
багряниця	crimson robe	n	3
біліти	appear white	v	3
білявий	blond	a	2
блакитний	azure, light blue	a	2
блідий	pale	a	2
зеленіти	to turn green	v	2
золотистий	golden	a	2
набіл	milk (dialect)	n	2
рожевий	rosy, pink	a	2
біленький	white (diminutive/endearing)	a	1
білля	white embroidery	n	1
біль	whiteness	n	1
блідєнький	pale (diminutive/endearing)	a	1
блідість	pallor	n	1
блідніти	to turn pale	v	1
блідо-блакитний	pale blue	a	1
брунатний	brown	a	1
бурячковий	colour of beetroot	a	1
вібилити	to whiten	v	1
густо-синий	dark-blue	a	1
зазеленіти	to turn green	v	1
зазолотіти	to turn to gold	v	1
затемніти	to darken	v	1
зелено-ярий	bright green	a	1
золото (барви старого золота)	gold (colour of old gold)	n	1
золото-блакитний	gold-and-azure	a	1
каламутно-жовтий	muddy yellow	a	1
карий	hazel	a	1
попелястий	ashen-grey	a	1
посивілий	turned grey	a	1
почорніти	to turn black	v	1
прозолоть	gold	n	1
пурпур	purple	n	1
рожевіти	to blush pink	v	1

синішати	to turn blue	v	1
синьоокий	blue-eyed	a	1
сірий	grey	a	1
темно-червоний	dark red	a	1
червоніти	to turn red	v	1
червонястий	reddish	a	1
чорніти	to turn black	v	1
чорнобровий	with dark eyebrows	a	1
яро-зелений	bright green	a	1
ясно-блакитний	bright blue, sky blue	a	1
ясно-зелений	bright green	a	1
ясно-сивий	light grey	a	1
			168

Terms denoting shades of brightness and darkness in *The Song of the Forest*

<i>Ukrainian</i>	<i>English</i>	<i>POS</i>	<i>Count</i>
темний	dark	a	11
блискучий	shiny	a	4
вогнистий/огнистий	blazing, fiery, bright red	a	3
зоряний	starry	a	3
непрозорий	opaque, enigmatic, thick	a	3
прозорий	translucent, diaphanous	a	2
самоцвітний	jewelled	a	2
тьмянний	gloomy, unseeing	a	2
яскравий	bright, vivid	a	2
гнилий	rotten	a	1
квітчастий	flowery	a	1
матовий	dull	a	1
мул (барви мулу)	colour of slime	n	1
темненький	dark (diminutive/endearing)	a	1
темрява	darkness	n	1
			38

The most frequent “colour” terms in *The Song of the Forest*, *білий* [white] and *чорний* [black] are not considered to represent colours

proper; they are termed achromatic. All the true colours of the spectrum are components of white light, i.e. red, green and blue (RGB). Cognitively, white involves abstract connotations of purity and innocence as well as, in its primary dictionary definition, the colour of chalk, snow etc. True white is probably more of an ideal abstract concept than a denotation of reality in nature. In the case of (true) black, no components of the spectrum of light are present. It is questionable whether such a phenomenon as true black actually exists in nature, any more than true white; rather it is an abstract concept with certain connotations concerning human negative emotions and concepts, in folklore, having associations with tragic events. Contrasts between white and black, light and darkness, vividness and low visibility are important features of dramatic composition in *The Song of the Forest*.

There is a further important dimension to the poetic significance of achromatic terms. The style of the drama reflects Ukrainian folklore, including images from folk tales and folk songs. A particular cognitive aspect of Ukrainian folk style—indeed also in other Slavonic languages—is connotations of the terms *білий* and *чорний* when they have reference to the human body. Women's bodies, their faces, arms and legs, the most frequently mentioned examples, are described as *білий*, a conventional epithet signifying feminine beauty.

The adjective *чорний* [black] may involve negative symbolism, as for example *чорний цан* [black goat]—goats are mostly white or brown; the colour of the black goat has connotations of devilry, as the animal is at the disposal of the mythological Imp:¹⁵⁴

3028

Куць

Було і цапа чорного держить
при конях, щоб я мав на чому їздить.

¹⁵⁴ In Christian folk tradition, goats are associated with Satan. In the Bible, the good and the sinful are represented by sheep and goats respectively (cf. Matthew 25, 31-36)

[Imp

He used to keep a black goat
along with his horses so I had a mount as well.]

Similar cultural connotations of *white* and *black* are found in folk songs of other Slavonic cultures. Tereza Zudová (2017: 26-7, 32) notes, from a standpoint of ethnolinguistics and cognitive poetics, that in (Czech) love songs and ballads, women's hands or arms are exclusively white, with positive connotations of beauty and desirability, and also innocence, while black eyes are almost always mentioned in tragic contexts and weeping, grief or violence. From the standpoint of ethnolinguistics, Tereza Zudová (2017, s. 26–27, 32) explains the symbolism of colours as follows:

In love songs and ballads, the conceptual profile of women's appearance features most distinctly their arms and hands, which are defined as white. White is the only colour term that occurs in relation to hands and arms. There is no alternative; in certain cases it occurs in contrast with black:

Už mé bílé ruce
břehu se chytají.
Už mé bílé nohy
písku dosahají;
už mé černé vlásy
po vodě plývají.
Už mé černé oči,
po horách se točí.

[My fair hands
are grasping the shore.
My fair feet
are touching the sand;
my dark hair
is floating in the water
My dark eyes
wander over the hills]

The colour bílý [white] referring to hands/arms usually has positive connotations of beauty and desirability:

neb mně usnul můj rozmilý,
Na mých rukách pěkných bílých;
Ach Durničko, Durno má,
máte ruce bílé;
komu vy jich podáte,
tomu budou milé.

[for my dear one has fallen asleep,
In my lovely fair arms;
Ah dear Durna, my Durna,
you have lovely arms;
for him that you give them to
they will be so dear.]

In one case the reference is to the severed hand of an innocent victim:

Miuá praua, protřípaua,
Vypadua jí ruka bílá.
Počkaj Janko povím na ťa,
To je ruka z mého brata.

[My dear girl, washing, was shaking clothes,
a pale hand fell out,
Just wait, Janko, I'll tell on you,
That's my brother's hand.]

In all occurrences of the colour *bílý* [white], the context suggests connotations of beauty or innocence. [...]; *černé oči* [black eyes] occur in most cases in a context of tearful tragic circumstances:

ať na ňu vrany nekvačú,
Černé oči ať neplačú.

[let ravens not caw at her

Let her dark eyes not weep.]

regret:

její černé oči se světem se lóčí,
že jsó oklamáný
Od šohaja v noci.

[her dark eyes bid farewell to the world,
for they are deceived
by the suitor in the night]

or violence:

ruce nohy jí urúbal,
černé oči jí vylúpál.

[he cut off her arms and legs,
her dark eyes he gouged out].

In another category, reference may be made to eyes separated from the body. As a ballad motif, the expression *černé oči* [black eyes] intensifies the brutality of a violent act:

Jak došli na krajíček,
Vyhodil ju na trávniček.
Ruce nohy jí urúbal,
Černé oči jí vylúpál.

[As soon as they had rowed across
he threw her out into the grass,
chopped off her legs, chopped off her arms,
then he gouged out both her dark eyes.]

English translations of the achromatic/colour terms *білий* and *чорний* in *The Song of the Forest* vary to take into account the respective contexts and referents, which can be identified as falling into the following

categories: articles of clothing or details of these, artefacts—e.g. the walls of the cottage, flora, fauna, the elements, proper names and, in particular, the human body and its parts, when connotations deriving from traditional Ukrainian folk style are involved. Under the above categories, excluding the human body and its parts, literal translation counterparts are usually found in the five versions investigated; in these contexts there is no significant divergence in usage between Ukrainian and English, though some collocations involving abstract concepts have special significance, requiring interpretation.

The colour *white* can have a range of symbolic meanings in varying contexts. The first example (*біленький* [white (diminutive/endearing)]) is found in the stage directions at the beginning of the Prologue. The mythological character He Who Bursts The Weirs, personifying the torrents of spring, disturbs the Lost Babes, restless souls of infants abandoned to die in the forest, or drowned by their unmarried mothers, before they were baptised. The Lost Babes are dressed in flimsy white shifts; here, the colour white symbolises death:

0006

*Потерчата (двоє маленьких, біленьких діток у біленьких сорочечках
виринають з-поміж латаття)*

*[Lost Babes (two tiny, wan waifs in flimsy white shifts emerge from amongst the
water-lilies)]*

Colour terms in the contexts of the drama

Most colour terms occurring in the drama are found in the stage directions—in descriptions of the natural setting, the characters and their attire. This vocabulary often has a symbolic dimension, derived from Ukrainian folk culture (folk tales and folk songs, of which Lesia Ukrainka had a deep knowledge). It contributes significantly to the

artistic representation of reality and to the characterisation of the protagonists.

The Prologue

In the Prologue, the setting is a clearing in the forested region of Volhynia in north-western Ukraine in early spring and in the descriptions of the natural surroundings and in the appearance of the characters bright colours are prominent; green symbolises the coming of spring. Percival Cundy, Gladys Evans and Vera Rich render the symbolic colours of *bright green* and *pale blue*, while Florence Randal Livesay and Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit their translation counterparts in 0001 and 0003.¹⁵⁵

0001

Галява скраю переходить в кун'я та очерети, а в одному місці в яро-зелену драговину – то береги лісового озера, що утворилося з лісового струмка.

[Beyond the edges of the clearing are grass hummocks and reeds, and in one place there is a bright green swamp, at the shore of a woodland lake fed by a forest brook.]

pc vivid green marsh

frl [...]

ge a bright green quagmire

vr brilliant green swamp

vw [...]

¹⁵⁵ Reminder: As mentioned above, the following abbreviations are used throughout to denote the respective translators: pc=Percival Cundy; frl=Florence Randal Livesay; ge=Gladys Evans; vr=Vera Rich; vw=Virlana Tkacz & Wanda Phipps

0003

На озері туман то лежить пеленою, то хвилює од вітру, то розривається, одкриваючи блідо-блакитну воду.

[The mist now lies over the lake like a shroud, now swirls in the wind, now breaks up to reveal the pale blue water.]

pc	the pale blue water
frl	[...]
ge	the pale blue water
vr	the pale blue water
vw	the water

Florence Randal Livesay omits the crux of the message, namely that the first green shoots of spring are showing:

0003

Провесна. По узліссі і на галяві зеленів перший ряс і цвітуть проліски та сон-трава.

[It is early spring. At the fringe of the forest and in the clearing the first green shoots are showing and the scillas and pasque flowers are in bloom.]

pc	the first green is showing
frl	[...]
ge	the first grass is sprouting green
vr	the first shoots show green
vw	The forest is just starting to turn green

The characterisation of Him Who Bursts The Weirs, representing the torrents of spring initiating the action of the play at the start of the Prologue, is also achieved with the use of bright colours.

В лісі щось загомоніло, струмок зашумував, забринів, і вкупі з його водами з лісу вибіг «Той, що греблі рве» – молодий, дуже білявий, синьоокий [...] одяга на йому міниться барвами, від каламутно-жовтої до ясно-блакитної, і поблискує гострими золотистими іскрами [...] вода синішає.

[In the forest something begins to stir; the brook begins to foam and gurgle and its waters bring forth “Him Who Bursts The Weirs”, bounding out from among the trees—he is young and very blond, with bright blue eyes [...] His attire is multi-coloured, varying from muddy yellow to bright blue, sparkling brightly with gold.¹⁵⁶ [...] the water becomes a clearer blue.]

All five translations represent accurately the bright colours in the description of Him Who Bursts The Weirs. However, Percival Cundy omits entirely the description of his attire, which is bright blue and sparkling with gold. Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit the clause *одкриваючи блідо-блакитну воду* [revealing the pale blue water].

pc	the water becomes bluer and bluer
frl	the water deepens its blue
ge	the water grows more blue
vr	the water becomes a deeper blue
vw	[...]

In references to human hair, the variation between *white*, *grey* and *blond* reflects stylistic choices which have similar motivations in English and in Ukrainian, with minimal impact in terms of translational choices. The dictionary definition¹⁵⁷ of *білявий* is *який має світле волосся; біловолосий; який має білувате забарвлення; білий, білястий, блідий* [having fair hair; having whitish colouring, white, whitish, pale]. The translation of *дуже білявий* which suggests itself in this context (which

¹⁵⁶ In the descriptions of mythological characters are found colours reflecting the element they represent; here, the freshets of spring.

¹⁵⁷ <http://ukrlit.org/slovnky/білявий>

includes the collocation blue-eyed) is therefore *very blond*. The interpretation by three translators that the reference is to the young man's complexion (*fair of skin* or *pale*) seems inappropriate; *blond* may refer to both hair and complexion, but in the case of the latter this is generally its secondary meaning. *Pale*, especially *very pale*, usually implies poor health, which would not fit the energetic character described:

pc	very blond
frl	very fair
ge	fair of skin
vr	very pale
vw	pale

Florence Randal Livesay dilutes the semantic content of the phrase *злотистими іскрами* [golden sparks], rendering *golden* as *shiny* (*sparks of light shine*):

pc	golden sparks
frl	sparks of light shine
ge	golden sparkles
vr	sharp golden sparks
vw	glisten with gold

Water Nymph, a mythological character typically found in lakeland folk tale settings, appears in the Prologue, wearing a green garland—a joyful harbinger of spring;¹⁵⁸

0015

Русалка впливає і знадливо всміхається, радісно складаючи долоні. На ній два вінки—один більший, зелений, другий маленький, як коронка, перловий, з-під нього спадає серпанок.

¹⁵⁸ A garland is also a familiar Slavonic folk symbol of virginity, youth and beauty.

[Water Nymph rises to the surface with an alluring smile, joyfully clapping her hands. She is wearing two garlands—a larger green one and a little one like a coronet of pearls, with a cascading veil.]

Here, *зелений* is rendered by the adjective *green* in all translations:

pc	two chaplets: the larger one, green
frl	a large green wreath
ge	two crowns: one large and green
vr	two garlands, one large and green
vw	two garlands on her head—one is large and green

In the Prologue (0022), Rusalka is held in a wild dance with Him Who Bursts The Weirs:

0022

Русалка

(береться з ним за руки і прудко кружляє):

На виру-вирочку,
на жовтому пісочку,
в перловому віночку
зав'юся у таночку!
Ух! Ух!

[Water Nymph

(She takes him by the hand and swirls briskly):

A whirlpool whirling round,
on lovely yellow sand,
in my little pearl garland, yay!
I'll swirl and skip away!
Wey hey!]

In the poetic context of Water Nymph's elation as she is whirled in the rushing waters, Vera Rich enhances *жовтий* [yellow] semantically and stylistically, translating *на жовтому пісочку* as *On the gold sands*: The

other translators render the endearing form *nicocky* just as *yellow sands*, except Viriana Tkacz and Wanda Phipps, who omit the phrase altogether:

pc	yellow sands
frl	yellow sands
ge	yellow sands
vr	gold sands
vw	[...]

Water Nymph is warned by Spirit of the Lake, her mythological father, of the danger to her lovely body:

0052

Водяник

Таж він тебе занапастив би тільки,
потяг би по колючому ложиську
струмочка лісового, біле тіло
понівечив та й кинув би самотню
десь на безвідді.

[Spirit of the Lake

For he would despoil you, that's for sure.
He'd drag you down that forest brook; its bed
so rough and jagged that your lovely body
he'd mutilate and then just cast away
somewhere, high and dry.]

The phrase *біле тіло*, referring here to Water Nymph, evokes traditional folkloric connotations of feminine beauty, anticipating a translation such as *lovely body*. Gladys Evans's version *pretty body* fits this expectation, while Percival Cundy's *fair white body* rather misses the point about the connotations of *білий* and Vera Rich's version *white body* misses it entirely. Viriana Tkacz's and Wanda Phipps's reduction to

the simple personal pronoun *you* reflects the impact of their adapted version:

pc	fair white body
frl	white flesh
ge	pretty body
vr	white body
vw	you

Act One

Lukash, the young hero of the drama who falls in love with the mythological Mavka, a wood nymph, appears at the beginning of the first act, and in the detailed description of his attire in the stage directions, the colour *червоний* [red] is important, as it is prominent in Ukrainian folk art and design. Lukash, characterised as a typical rural dweller in the forested region of north-western Ukraine (*Polisia*), wears a red sash around his waist, and his shirt (the traditional Ukrainian *sorochka*) is decorated with red embroidery and tassels on collar and cuffs.

1002

сорочка випущена, мережана біллю, з виложистим коміром, підперезана червоним поясом, коло коміра і на чохлах червоні застіжки

[His shirt, worn loosely over his trousers, is embroidered in white, with a flat collar, and belted by a red sash. Around the collar and at the cuffs it is tied with red tassels.]

Florence Randal Livesay omits the phrase *підперезана червоним поясом* [belted by a red sash]. Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit this important phrase from the stage directions, as well as the rest of the description of Lukash's traditional Ukrainian attire. The omissions entail a loss of background cultural information, which the other translations convey:

pc His belt is of red leather
 frl [...]
 ge It is belted with a red sash
 vr red girdle
 vw [...]

pc red knots
 frl scrolls of red stitching.
 ge red buttons
 vr red tassels
 vw [...]

Lukash is described in the stage directions as *дуже молодий хлопець, гарний, чорнобровий, стрункий* [a handsome, slender youth, with dark eyebrows]:

1002

Лукаш – дуже молодий хлопець, гарний, чорнобровий, стрункий, в очах ще є щось дитяче.

[Lukash is a handsome, slender youth, with dark eyebrows. There is still something of a childish look in his eyes.]

Dark eyebrows are a typical defining feature of handsome characters in Ukrainian folk style. The adjective *чорний* [black/dark] has connotations of physical beauty of parts of the human body, particularly eyes, hair and eyebrows, carried by the term in Ukrainian poetry, influenced by cultural traditions deriving from traditional folk tales and folk songs. Dark eyebrows are considered a highly attractive feature in men and women in Ukrainian folk stylistics. The literal translations *black-browed* (Percival Cundy) and *with black eyebrows* (Florence Randal Livesay) lack the stylistic tone of *dark eyebrows*, which is Vera Rich's translation here. Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit any mention of eyebrows altogether from the characterising description:

pc	black-browed
frl	black eyebrows
ge	black-browed
vr	with dark eyebrows
vw	[...]

The adjective *білі* [white] and the verb *зазолотіли* [have turned to gold] occur in the following description of the arrival of spring:

1020

На озері розкрились лілеї білі і зазолотіли квітки на лататті.

[*On the lake, the white cups of the water-lilies unfold and their blossom turns to gold.*]

Both colour adjectives are omitted here by Percival Cundy, entailing semantic and stylistic losses in the representation of the burgeoning flowers. Florence Randal Livesay's change of *gold* to *yellow* is also a semantic and poetic dilution. The other translators have *golden* (Gladys Evans, Vera Rich or *gold* (Virlana Tkacz and Wanda Phipps).

pc	the water lilies
frl	white lilies
ge	white lilies
vr	white lilies
vw	lilies open their white petals
pc	[...]
frl	yellow water poppies
ge	golden water-lilies
vr	golden king-cups
vw	lilies open their white petals to reveal their gold

Changing colours reflect the changing seasons of the year during the play. The first act takes place when spring has truly arrived. The changing seasons are in turn associated with the unfolding events in the drama, as

metaphors for the varying moods, feelings, relationships and situations of the protagonists. The coming of spring, associated with bright colours of *green* and *blue*, symbolises happiness and the burgeoning love of Mavka and Lukash in the first act. The wood nymph Mavka now appears, in bright green attire:

1021

З-за стовбура старої розщепленої верби, півусохлої, виходить Мавка, в ясно-зеленій одежі з розпущеними чорними, з зеленим полиском, косами, розправляє руки і проводить долонсю по очах.

[From behind the split trunk of the old willow tree, half dried up, emerges Mavka, a wood nymph, wearing a bright green dress. Her free-flowing dark tresses have a greenish lustre. She stretches her arms, rubbing her eyes.]

This is conveyed in all five translations; Vera Rich and Virlana Tkacz and Wanda Phipps render the colour as *light green*—a little less expressive than the other versions:

pc bright green garment
frl bright green garment
ge bright green dress
vr light green garments
vw dress is light green

As already mentioned, the colour *white* can have widely varying symbolic significance. It has been interpreted variously as symbolising death and/or oblivion, but also purity. Adopting this interpretation by Aleksandr Afanasiev, a folklore scholar who held that in folk imagination white meant bright, clear, Lubov Isaienko¹⁵⁹ very plausibly explains the significance of *білі сні* in Mavka's account of her dreams:

¹⁵⁹ Ісаєнко 2008: 7 (quoting from Afanasiev: Афанасьев 1868: 94)

Мавка

Нічого. Спала. Хто ж зимою робить?

Спить озеро, спить ліс і очерет.

Вербка рипіла все: «Засни, засни...»

І снилися мені все білі сни:

на сріблі сяли ясні самоцвіти,

стелилися незнані трави, квіти,

блискучі, білі... Тихі, ніжні зорі

спадали з неба – білі, непрозорі –

і клалися в намети... Біло, чисто

попід наметами. Ясне намисто

з кристалю грає і ряхтить усюди...

Я спала. Дихали так вільно груди.

По білих снах рожеві гадки

легенькі гаптували мережки,

і мрії ткалися золото-блакитні,

спокійні, тихі, не такі, як літні...

[Mavka

Nothing. I slept. What can you do in winter?

The lake, the forest and rushes are sleeping.

“Sleep! sleep!” the willow kept creaking away.

And I kept dreaming bright dreams night and day:

on silver, precious stones were gleaming bright,

with herbs and flowers unknown, lustrous, white,

all strewn around... And stars – so quiet, gentle,

fell thickly from the sky – a soft white mantle; –

snow falling upon the ground, white and pure,

and all around a crystal necklace shone,

playing and just glittering everywhere.

Always breathing freely, still I slept on.

And in my bright dreaming came rosy whims,

I saw embroidered patterns, pretty patterns,

they were gold-and-azure, woven in dreams,

so silent and calm, unlike summer climes.]

Before she came into contact with people, Mavka dreamt white dreams—i.e. bright, clear, calm. Percival Cundy and Virlana Tkacz and Wanda Phipps interpret the phrase *біли сну* somewhat differently: *lovely dreams, all white; winter dreams*. The other three translators give a literal rendering, conveying no such associations: *white dreams* (Florence Randal Livesay, Gladys Evans), *dreams of white* (Vera Rich):

pc lovely dreams, all white
 frl white dreams
 ge white dreams
 vr dreams of white
 vw winter dreams

Occurrences of *білий* and *чорний* contribute to the characterisation of Mavka in Act One. Lukash is in awe of Mavka's beauty:

1049

Лукаш

й руки білі, і сама тоненька

[Lukash

with lovely soft white hands, and you're so slim]

The translation of *руки білі* might be *lovely soft white hands*, in accordance with traditional connotations of feminine beauty; Virlana Tkacz and Wanda Phipps avoid the literal *white* chosen by other translators; their version—*so smooth*—offers a certain connotation of beauty:

pc hands are white
 frl such white hands
 ge hands are very white
 vr such white hands
 vw hands are so smooth

Lukash observes the colours of spring in Mavka's eyes:

1049

Лукаш

А чом же в тебе очі не зелені?

(*Придивляється.*)

Та ні, тепер зелені... а були,

як небо, сині... О! тепер вже сиві,

як тая хмара... ні, здається, чорні,

чи, може, карі... ти таки дивна!

[Lukash]

And then, I wonder why your eyes aren't green.

(*He looks closer*)

Oh yes, I see they're green, but just before

they were blue, like the sky .. oh, now they've turned to grey,

quite like that cloud... oh no, it seems they're dark,

perhaps they're hazel.. oh, you are such a wonder!]

The colours are variously rendered in the respective translations, *карі* [hazel] in Percival Cundy's and Florence Randal Livesay's versions becoming *brown/dark brown*. Florence Randal Livesay omits the entire phrase *О! тепер вже сиві, як тая хмара* [oh, now they've turned to grey, quite like that cloud]. Lukash is in awe of the wonder of the constantly changing colours of Mavka's eyes; their beauty is highlighted by the adjective *чорні* [dark]. As with references to hair, *чорний* frequently collocates with *очі* [eyes] in folk style, having similar connotations of beauty. In respect of both eyes and hair, however, there are also folkloric associations of the colour *black* with tragedy. In this dialogue turn by Lukash, there is a distortion of his admiration of Mavka's beautiful eyes in the versions of three translators; Florence

Randal Livesay, Gladys Evans and Virlana Tkacz and Wanda Phipps interpret *дивна* as *strange*, rather than the expected *wonderful*.¹⁶⁰

1049

Лукаш

А чом же в тебе очі не зелені?

(*Придивляється.*)

[Lukash

And then, I wonder why your eyes aren't green.

(*He looks closer*)]

pc green

frl green

ge a greenish colour

vr of green

vw green

Та ні, тепер зелені...

[Oh yes, I see they're green,]

pc green

frl green

ge greenish

vr green

vw green

а були,

як небо, сині...

[but just before

they were blue, like the sky ...]

¹⁶⁰ The dictionary definition allows either interpretation: дивний. Який викликає подив. 2. Дуже гарний; чудовий, чарівний. [1. causing surprise, astonishment; 2. very fine, wonderful, magical] <http://ukrlit.org/slovyk/дивний>

pc blue
frl blue
ge grayish
vr blue
vw blue

О! тепер вже сиві,
як тая хмара...
[Oh, now they've turned to grey,
quite like that cloud...]

pc grey
frl [...]
ge grayish
vr grey
vw gray

ні, здається, чорні,
[oh no, it seems they're dark,]

pc black
frl black
ge black
vr black
vw black

чи, може, карі... ти таки дивна!
[perhaps they're hazel.. oh, you are such a wonder!]

pc brown
frl dark brown
ge hazel
vr hazel
vw brown

As Lukash plays spring songs on his flute, captivating Mavka, she
exclaims:

Мавка

Як солодко грає,
як глибоко крає,
розтинає білі груди, серденько виймає!

[Мавка

How sweet his playing sounds,
and how deeply he rends
my tender breast apart, stealing away my poor heart!]

In this case, the suggested translation of білі груди as my tender breast is in accordance with the folkloric style mentioned above. Vera Rich gives a literal version: white breast. Other translations are: the breast (Percival Cundy, Florence Randal Livesay), my breast (Gladys Evans, my chest (Virlana Tkacz and Wanda Phipps), the white breast (Vera Rich):

pc breast
frl the breast
ge breast
vr white breast
vw chest

There are mentions of Mavka's beautiful dark hair during the play. The literal translation black is found consistently; Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit reference to the colour of her hair in three out of these four cases:

З-за стовбура старої розщепленої верби, півусохлої, виходить Мавка, в ясно-зеленій одежі з розпущеними чорними, з зеленим полиском, косами.

[From behind the split trunk of the old willow tree, half dried up, emerges Mavka, a wood nymph, wearing a bright green dress. Her free-flowing dark tresses have a greenish lustre.]

pc black hair
frl tresses...black
ge black hair
vr black tresses
vw hair ... black

1136

Мавка

Ні, щоб перевити се волосся чорне!

[Mavka

Oh no, to plait them in my long dark tresses!]

pc black hair
frl tresses black
ge black tresses
vr black tresses
vw my hair

2193

Мавка знов похилилась, довгі чорні коси упали до землі.

[Mavka lowers her head again and her long dark tresses reach down to the ground]

pc black
frl black hair
ge black hair
vr black hair
vw braids

2216

Срібний серпанок на Мавці звився угору, мов блискуча гадючка, чорні коси розмаялись і змішалися з вогнистими кучерями Перелесника.

[Mavka's silver veil curls upwards like a wily, shiny little serpent and her dark tresses unfurl, mingling with the bright red curls of Fiery Charmer.]

pc black tresses

frl black hair

ge black hair

vr black tresses

vw [...]

The name of the fictional character Білий Палянин [Fair Palianin] spoken of by Uncle Lev, reading to Lukash a traditional folk tale, embodies an epithet denoting beauty:

1162

Лев

От як став Білий Палянин до літ доходжати,

став він собі думати-гадати,

про своє життя розважати:

[**Lev**

Well presently Fair Palianin, approaching his manhood,

pondering-wondering what lay ahead,

to what in his life he could look forward.]

Creative counterparts are offered by Percival Cundy (*Silver Prodigy*), Florence Randal Livesay (*Star Polarian*), Gladys Evans (*Fair Palyanin*). Virlana Tkacz and Wanda Phipps (*Sparkling Youth*); Vera Rich has *Palyanin the White*:

pc Silver Prodigy

frl Star Polarian

ge Fair Palyanin

vr Palyanin the White

vw Sparkling Youth

His handsome appearance is expressed further in the following lines:

1160

Лев

На личку білий,
на вроду милий

[**Lev**

He was fair of face
quite rare his good looks]

Most translators interpret *білий* here as indicating a handsome appearance; Virlana Tkacz and Wanda Phipps interpret it as *very pale*, which may, inappropriately, suggest poor health, while they translate *на вроду милий* as *handsome*:

pc little face so nice
frl So good to look upon
ge shining face
vr of face he was fairest
vw handsome face

Uncle Lev, fearing for his life when he believes he is being attacked by Spirit of the Lake, refers to his own body as *my fair body*:

1153

Лев

Тут тобі не ходити,
білого тіла не в'ялити

[**Lev**

Here you may never encroach,
to wither my fair body away]

In this context, *білий* expresses affect rather than handsomeness. Here, *біле тіло* clearly demands a translation in accordance with folkloric

poetics as discussed above. However, in none of the five English versions is this conveyed; the translators either repeat the literal *white* or omit altogether any epithet representing the colour term *білий*.

pc white body
frl white flesh
ge body
vr white flesh
vw flesh

The fiery, passionate character of Перелесник [Fiery Charmer], a foil to the innocence of Mavka in the mythological sphere, is highlighted by his bright red attire and red hair as specified in the stage directions (1113). In the context of his poetic monologue (1127), the phrase *моря багрянi* [the crimson seas]¹⁶¹ further colourfully emphasises the characterisation, especially as in the translations by Percival Cundy (*crimson seas*) and Gladys Evans (*seas of crimson*), perhaps less so in Vera Rich's version (*the purpling sea*), and that of Virlana Tkacz and Wanda Phipps (*the indigo sea*). Florence Randal Livesay's *deep far seas* omits this effect:

1127

Перелесник

... буду ...
і на крилах нести
на моря багрянi, де багате сонце
золото ховає в таємну глибiнь

[Fiery Charmer

then I will wing you hence,
away to the crimson seas where the glowing sun
conceals from us its golden rays when day is done]

¹⁶¹ *багрянний* is defined as густо-червоний, пурпуровий [deep red, purple] <http://ukrlit.org/slovyk/багрянний> and as purple, crimson (Попов 2006).

pc crimson seas
frl deep far seas
ge seas of crimson
vr the purpling sea
vw the indigo sea

In his monologue, Fiery Charmer promises Mavka a gold bracelet:

1127

Перелесник

Ми тобі знайдемо з папороті квітку,
зірвем з неба зірку, золоту лелітку,
на снігу нагірнім вибілимо влітку
чарівну намітку.

[Fiery Charmer

We'll find you a flower of the fern,
for your gold bracelet a star from the sky snatch down,
in mountain snows tracing in the summer season
a magic veil you'll don.]

The phrase *золоту лелітку* [gold bracelet] denotes the treasure he romantically promises; a semantic and dramatic loss is entailed in the omission of this utterance by Fiery Charmer in the translations by Percival Cundy and Florence Randal Livesay, whereas Gladys Evans and Vera Rich convey it in full. Virlana Tkacz and Wanda Phipps convey the colour term only in this phrase:

pc [...]
frl [...]
ge golden spangles
vr spangles gold
vw golden star

Fiery Charmer is presented as a handsome young man, in similar terms to Lukash:

1113

З гущавини лісу вилітає Перелесник – гарний хлопець у червоній одежі, з червонястим, буйно розвіяним, як вітер, волоссям, чорними бровами з блискучими очима.

[From the depths of the forest emerges Fiery Charmer – a handsome youth dressed in red, with wild wind-blown red hair, dark eyebrows and sparkling eyes.]

Only Vera Rich offers a creative translation (*dark eyebrows*); Percival Cundy and Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit any English counterpart; Florence Randal Livesay offers a literal version (*his eyebrows are black*) and Gladys Evans's version is the literal *with black brows*:

pc [...]
frl black
ge black
vr dark
vw [...]

In the spring, as Mavka's love for Lukash blossoms, she is adorned, as princess of the forest, with white blossoms of the guelder-rose bush:

1214

Мавка

А я з калини цвіту наламаю.
Вона не спить, бо соловейко будить.
(*Ламає білий цвіт і прикрашує собі одержу.*)

[Mavka]

And I'll pluck here blooms from a guelder-rose.
The nightingale wakes her, she doesn't sleep.
(*She plucks a white flower to adorn her dress.*)

pc white flowers
frl flowers
ge white snowballs
vr [...]
vw blossoms

In folk imaginations, the white *guelder-rose* blossoms symbolise a young girl and in folk songs the colour *white* symbolises feminine purity and beauty. In *The Song of the Forest*, it represents the pure soul of the lovely girl of the forest (Ісаєнко 2008: 6-7). In this context, the mis-translation of *калина* by Percival Cundy as *the cranberry tree* and its inadequate or incomplete rendering by Florence Randal Livesay (*Kalina*) and Virlana Tkacz and Wanda Phipps (*berry*) is a semantic and cultural loss, as discussed in the study of botanical terms in Chapter 6.

Act Two

Later in the second act, set in late summer, nature begins to fade, the colours of autumn emerge, and the red poppies (red symbolising passion) turn black:

2086

Русалка Польова

Мак мій жаром червонів,
а тепер він почорнів,
наче крівця пролилася,
в борозенці запеклася...

[Field Nymph

My poppies once were flaming red,
but now they are all blackened,
like drops of blood that were spilled,
and lie here in furrows, congealed]

With reference to poppies that once were flaming red, *blackened* or *turned black* is an appropriate literal rendering of *почорнів*. The blackness has dramatic significance in the context of the drama, symbolising the passion now faded—Lukash’s love for Mavka is now also waning—but Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit mention of it:

pc blackness
 fl black
 ge black
 vr black
 vw [...]

The negative characterisation of Kylyna, the prosaic, predatory young woman for whom Lukash later deserts Mavka, is emphasised by her attire in a disharmonious, motley range of colours: a red scarf, a beetroot-coloured skirt, a green apron with white, red and yellow stripes, and a red and blue skirt:

2095

Від озера наближається мати, а з нею молода повновида молодиця, в червоній хустці з торочками, в бурячковій спідниці, дрібно та рівно зафалдованій; так само зафалдований і зелений фартух з нашитими на ньому білими, червоними та жовтими стяжками; сорочка густо натикана червоним та синім, намисто дзвонить дукачами на білій, пухкій шиї, міцна крайка тісно перетягає стан і від того кругла, заживна постать здається ще розкішнішою. Молодиця йде замашистою ходю, аж стара ледве поспіває за нею.

[Lukash’s mother approaches from the direction of the lake, accompanied by a plump young woman wearing a red head-scarf with fringes, a closely-pleated beetroot-coloured skirt and a similarly pleated green apron decorated with white, red and yellow stripes. Her blouse is heavily embroidered in red and blue, coins jingle on a necklace around her pale, podgy neck. A broad, tight sash round her waist gives her buxom figure an even more opulent appearance. The young woman takes such great strides that the old woman can scarcely keep up with her.]

The translators mostly convey the motley range of colours faithfully; however, the characterisation is weakened by the failure to recognise the irony of the beetroot-coloured skirt. Percival Cundy has *dark red*, Florence Randal Livesay has *purple* and Gladys Evans has *dark red*. Percival Cundy also mistakenly renders *blue* as *red*: *white, blue, and yellow braid* for *білими, червоними та жовтими стяжками*); this translator also omits the colour *green* from the phrase *зелений фартух* [a green apron]. Florence Randal Livesay and Gladys Evans miss the point of the characterising passage, misrepresenting Kylyna respectively as *more attractive than ever* and *quite voluptuous*. This mention of Kylyna's *puffy pale neck* is to be considered in the context of the dramatic purpose of the description of the negative character of *Kylyna*, highlighted in this paragraph by the description of *Kylyna's* poor taste in her choice of dress. The epithet *білий*, collocating here with the pejorative epithet *пухкий* [puffy] is clearly not to be taken as any kind of poetic denotation of beauty, but on the contrary (perhaps ironically) as emphasising the prosaic physical description *pale* or *white*:

в червоній хустці з торочками

[*wearing a red head-scarf with fringes*]

pc red kerchief

frl red fringed kerchief

ge red headscarf

vr red fringed kerchief

vw red kerchief

в бурячковій спідниці, дрібно та рівно зафалдованій;

[*a closely-pleated beetroot-coloured skirt*]

pc dark red skirt
frl skirt is purple
ge full dark-red skirt
vr beetroot-coloured finely pleated skirt
vw beet-colored skirt

так само зафалдований і зелений фартух

[and a similarly pleated green apron]

pc apron
frl apron
ge green apron
vr green apron
vw green apron

з нашитими на ньому білими

[decorated with white]

pc white [...] braid
frl striped in white
ge [...]
vr appliquéd white [...] bands
vw white [...] ribbons

червоними

[red]

pc white, blue, and yellow braid
frl striped in white, red, and yellow
ge red and yellow embroidery
vr white, red and yellow bands
vw red, white and yellow ribbons

та жовтими стяжками;

[and yellow stripes]

pc yellow braid
frl yellow
ge yellow embroidery
vr yellow bands
vw yellow ribbons

сорочка густо натикана червоним

[*Her blouse is heavily embroidered in red*]

pc chemise embroidered in red
frl embroidered in red
ge needlework designs in red.
vr embroidered in red
vw an embroidered blouse

та синім

[*and blue*]

pc blue
frl blue thread
ge blue floss
vr blouse embroidered in blue
vw embroidered blouse

білий, пухкий шиї

[*her pale, podgy neck*].

pc white, chubby neck
frl plump, white neck
ge plump white neck
vr plump white neck
vw [...]

As Mavka tells Uncle Lev summer is ending,

2153

Мавка

Минає літо, дядечку

[**Mavka**

Dear uncle, the summer is almost over].

Lev addresses the oak tree:

2158

Лев

Зеленій же

хоч до морозу, кучерявий друже,

а там... чи дасть біг ще весни діждати?..

[**Lev**

Stay green

at least till the frosts, my dear leafy friend...

but will God let me live to see the spring?]

The great oak tree, symbolising the whole forest environment and standing for the tree of life, is also closely associated with Uncle Lev, who swore it would never be felled. Lev here seems to foresee its demise as well as his own. His words portend the ultimate tragedy to take place in the third act. The exhortation *зеленій же* [do stay green!] is inaccurately rendered here by Percival Cundy as *There never were oaks as green as you*. This represents a significant translation shift entailing loss in semantics and affect; the appeal to the personified oak at this meaningful point in the unfolding of the drama is not rendered. The other translations are accurate:

pc As green as you
frl Be green till the frost comes,
ge And you stay green
vr But you stay green
vw Keep your leaves green

As a punishment for abandoning Mavka, Guardian of the Forest turns Lukash into a werewolf. As Mavka's father figure, he exhorts her to return to her own forest environment. Here, deeper, rich autumn colours express both the surrounding natural beauty and Mavka's maturity as she declares her wish to be once more a princess of the forest.

2200

Лісовик

Оглянься, подивись, яке тут свято!
Вдяг ясень-князь кирею золоту,
а дика рожа буйнії корали.
Невинна біль змінилась в гордий пурпур
на тій калині, що тебе квітчала,
де соловей співав пісні весільні.

[Guardian of the Forest

Look round and see the feast that's spread forth here!
The princely ash wearing his cloak of gold,
the briar rose festooned with lovely corals.
The guelder-rose adorning you that day,
when nightingales were greeting your betrothal
with white of innocence, becomes proud purple.]

The translations of the colour terms are accurate. Here, incidentally, only Gladys Evans identifies the highly symbolic *калина* satisfactorily:¹⁶²

¹⁶² The cultural significance of *калина* is discussed in Chapter 6: Botanical Terminology

pc golden robes
frl golden robe
ge cloak of gold
vr [...]
vw gold robe

pc purple proud
frl proud purple
ge proudest purple
vr [...]
vw proud vermillion

In the context of Mavka's crucial encounter with Guardian of the Forest, the colour of the crimson robe or purple mantle he throws over her is clearly symbolically significant:¹⁶³

2203

Розкриває свою кирю і дістає досі заховану під нею пишну, злотом гантовану багрянницю і срібний серпанок; надіває багрянницю поверх убрання на Мавку;

[He produces a luxurious crimson robe embroidered in gold and a silver veil, previously concealed beneath his cloak. He drapes the robe over the clothes Mavka is wearing.]

Florence Randal Livesay's descriptive counterpart *raiment fit for a queen* and Gladys Evans's *luxurious robe* fail to do it justice. Gladys Evans also generalises the term *багрянниця*, reducing it semantically as *festive clothing*. The generalised term omits the semantic component *crimson*, but this is stylistically justifiable, a case of repetition of a semantically synthetic noun requiring translation by an analytical phrase. An accurate translation is given by Vera Rich, who renders the term first as *purple mantle* (2203), then as *purple robe* (2237):

¹⁶³ There are various possible counterparts in English of the semantic field багряний/пурпур: purple/crimson/vermillion

pc crimson robe
frl raiment fit for a queen
ge luxurious robe
vr purple mantle
vw crimson robe

pc [...]
frl robe
ge robe
vr mantle
vw it

All translators except Gladys Evans and Vera Rich omit the following dramatically significant stage direction (Percival Cundy also omits the line spoken by Mavka):

2237

Мавка

(зриває з себе багрянцю)

Бери мене! Я хочу забуття!

[Mavka

(abruptly removing her crimson robe)

Take me away! I want to gain oblivion!]

pc [...]
frl [...]
ge festive
vr purple robe
vw [...]

The second act concludes as Mavka sinks below the earth with the Grim Reaper (in this play, it is He Who Sits in the Rock), but as the third act opens with a further meeting of Mavka and Guardian of the Forest, Mavka declares that she has been freed from her imprisonment in the rock by the latter's crime of turning Lukash into a werewolf. She

heard his mournful cries and saved him by speaking the magic word that can restore a brute to human form.

Act Three

In the scene in the third act where Lukash's cottage has been destroyed by fire, the phrase *Згодом багряна пляма* [Presently, the crimson flame dies out] is omitted by Florence Randal Livesay. The term *багряна* is important here, associated with its previous occurrence in the meeting of Mavka with Guardian of the Forest, where he gave her a crimson robe, and most directly with Fiery Charmer, who set alight the willow tree into which Mavka had been transformed by Kylyna's curse, leading to this conflagration:

3152

*Хутко крізь білий застиг сніговий не стає нікого видко, тільки багряна
мінлива пляма показує, де пожежа.*

*[Very soon nobody can be seen through the white blanket of snow; only a flickering
crimson flame shows the seat of the fire.]*

pc the crimson glow
frl a flickering red spot
ge the crimson flickering flames
vr a flickering purplish flame
vw the red glow

3152

Згодом багряна пляма гасне

[Presently, the crimson flame dies out]

pc the red glow
frl soon to be totally extinguished
ge the red flames
vr the purple flame
vw the fire

Lubov Isaenko (Ісаєнко 2008: 7) refers to a modern researcher, Natalia Kuziakina, who discusses the symbolism of whiteness in *The Song of the Forest*, considering it the colour of oblivion.¹⁶⁴ Lubov Isaenko suggests here that at the conclusion of the drama, where Lesia Ukrainka describes Lukash's white visions, followed by his death, one can speak of oblivion, but perhaps also of the hero's enlightenment, his purification. This reflects Lubov Isaenko's deeper insight into the author's dramatic intentions in the dénouement. As the tone of Lukash's playing becomes more intense, she writes, the whiteness symbolising oblivion is transformed into whiteness symbolising life and love:

3189

Лукаш починає грати. Спочатку [мелодії № 15 і 16] гра його сумна, як зимовий вітер, як жаль про щось загублене і незабутнє, але хутко переможний спів кохання [мелодія № 10, тільки звучить голосніше, жагливіше, ніж у першій дії] покриває тугу. Як міниться музика, так міниться зима навколо: береза шелестить кучерявим листом, весняні звуки озиваються в завітлім гаю, тьмяний зимовий день змінюється в ясну, місячну весняну ніч. Мавка спалахує раптом давньою красою у зорянім вінці. Лукаш кидається до неї з покликом щастя.

[Lukash begins to play. At first [tunes № 15 and 16]¹⁶⁵ his playing is sad, like the wind in winter, expressing sorrow for some unforgettable loss, but soon it is the triumphant song of love [tune № 10, louder and more passionate than in Act I],

¹⁶⁴ Ісаєнко 2008: 6-7 (quoting from Кузякина 1978, 1980)

¹⁶⁵ The musical notation of the Volhynian folk tunes played by Lukash during the play (identified in the stage directions as *tunes №. 1-16*) appear at the end of the final act as an addendum, with instructions from the author about how they should be played. (See the Addendum at the end of the Appendix to the present volume)

concealing his grief. As the music changes, so does the wintry scene all around; the birch rustles its leafy branches, sounds of spring are heard in the flourishing forest grove, and the gloomy winter's day turns into a bright, moonlit night in spring. Mavka suddenly glows again in all her former beauty, wearing a crown of stars. Lukash rushes towards her with a joyful cry.]

pc winter all around
 frl the winter scenery
 ge the winter scene
 vr the winter all around
 vw the winter landscape

pc the dull winter day passes into a clear, moonlit, spring night.
 frl the dark winter day changed into the bright moonlight of a spring night.
 ge The dark winter day is turned into a bright moonlit night in spring.
 vr the overcast winter day turns into a bright, moonlit spring night.
 vw the dark winter day changes into a moonlit spring night.

Translation counterparts of colour terms

The following tables show the treatment of colour terms by the respective translators, categorised as adequate, partial or zero cultural transfer.

Percival Cundy: adequate transfer (172)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Percival Cundy</i>
багряний	багряна пляма	3152	crimson glow
багряний	багряні моря	1127	crimson seas
багряниця	багряницю	2203	crimson robe
біленький	біленьких сорочечках	0006	white shirts
білий	біла борода	0024	white beard
білий	біла жіноча постать	1152	white female form
білий	біла постать	3182	white form
білий	біле тіло	0052	fair white body
білий	білий застил сніговий	3152	heavy white blanket
білий	Білий Палянин	1160	Silver Prodigy

білий	Білий Палянин	1162	Silver Prodigy
білий	білий туман	1144	white mist
білий	білий цвіт	1193	white blossoms
білий	білий цвіт	1214	white flowers
білий	білий цвіт	3190	white blossoms
білий	білими стяжками	2095	white [...] braid
білий	білими хвилями	1002	white fullness
білий	білими хвилями	1170	white billows
білий	білих снах	1070	white dreams
білий	білі довгі руки	1152	long white hands
білий	білі зорі	1070	stars, clear white
білий	білі квіти	1070	flowers pure white
білий	білі руки	1049	hands are white
білий	білі сни	1070	lovely dreams, all white
білий	білій галяві	3182	white glade
білий	білій голівці	3124	blond head
білий	білій намітці	3171	white headdress
білий	білій, пухкій шиї	2095	white, chubby neck
білий	біло	1070	white [...] clean and pure
білий	білого тіла	1153	white body
білий	На личку білий	1160	little face so nice
біліти	біліє цвіт	1075	white blossoms
біліти	хата починає стінами біліти	3002	white walls of Lukash's cottage begin to loom
білля	біллю мережана	1002	embroidered in white
біль	біль невинна	2200	white innocence innocence
білявий	біляві хмари	1127	cloudlets white
білявий	дуже білявий	0003	very blond
блакитний	блакитна блискавиця	3070	azure lightnings
блискучий	блискуча гадючка	2216	glittering serpent
блискучий	блискучі квіти, білі...	1070	flowers pure white and glittering
блискучий	все, що блискуче	2215	all that glitters
бліденький	бліденьких діток	0006	pale infants
блідий	личенько твоє бліде	2215	that pale face of yours
блідий	така бліда	1101	so pale
блідість	смертельною блідістю	2233	deadly pallor

блідніти	бліднеш від огню	2227	The fire has made you pale
блідо- блакитний	блідо-блакитну воду	0003	pale blue water.
брунатний	брунатному вбранні барви кори	1012	in dark brown, the color of bark
бурячковий	бурячковій спідниці	2095	dark red skirt
вибілити	вибілимо намітку	1127	I'll bleach a magic veil
вогнистий	вогнистими кучерями	2216	fiery red curls
вогнистий	вогнистого раю!	2218	frenzied, fiery paradise!
вогнистий	огнисте диво	2062	fiery miracle
густо-синій	густо-синього неба	2193	dark blue of the sky
жовтий	жовтий	0022	yellow sands
жовтий	жовтий відблиск місяця	3001	pallid gleams of moonlight
жовтий	жовтими пушинками	1023	Like yellow balls of fluff
жовтий	жовтими стяжками	2095	yellow braid
зазеленіти	зазеленіла рунь	1116	crops are getting green.
затемніти	затемнів стернею	2125	appears dark; only the stubble [...] left
зелени	зелена одіж	2083	green dress
зелени	зеленим полиском	1021	greenish sheen
зелени	зелені гори	1121	to far-off mountains green
зелени	зелені очі	1049	they're green again ...
зелений	два вінки – один більший, зелений	0015	two chaplets: the larger one, green
зелений	зеленим серпанком [...] ніжним	1001	tender green veil
зелений	зелених берегах	1001	green shores
зелений	зелені очі	1049	your eyes aren't always green?
зелений	зеленою барвою	1001	tinted with a greenish shade
зелений	зелену сукню	3058	green dress
зеленів	зеленів перший ряст	0003	the first green is showing
зелено-ярий	зелено-ярий вінок	1118	garland of the brightest vivid green
злотистий	злотистими іскрами	0003	golden sparks
золоти	золоту кирею	2200	golden robes

золотий	золотая косо моя	2088	My golden, glorious hair!
золотий	золотий волос	1160	hair was gilded
золотий	золоті коси	2093	golden hair
золотий	золотого волосся	2083	long golden hair
золото	золота, барви старого	2195	long gown, the color of old gold
золото-блакитний	золото-блакитний мрії	1070	dreams woven of gold and blue
зоряний	зоряний вінок	1213	crown of lovely, sparkling stars
зоряний	зорянім вінку	2198	crown of stars
зоряний	зорянім вінці	3189	starry crown
каламутно-жовтий	каламутно-жовтий	0003	turbid yellow
квітчастий	квітчастім	1127	on the flowery . . .
матовий	матовім листі	2001	dark, dull leaves
мул	барви мулу	0024	color of mud
набіл	дають набілу	2012	more milk
набіл	набілу в нас не стало	3056	we don't get more milk
непрозорий	непрозорі зорі	1070	stars, clear white
непрозорий	непрозорі очі	1200	your eyes, though, are opaque
непрозорий	сивому, непрозору серпанку	3002	grey opaque veil
перловий	перлове намисто	1162	pearly necklace
перловий	перловий вінець	0046	pearly chaplet
перловий	перловий вінок	0015	crown of pearls
перловий	перловому віночку	0022	pearly chaplet
попелястий	попелястого неба	3002	ashen grey sky
почорніти	почорнів	2086	to blackness they have turned
прозорий	прозора постать	3182	transparent form
прозорий	прозора темрява	1169	transparent
пурпур	пурпур	2200	purple proud
рожевий	рожеві гадки	1070	rosy thoughts
самоцвітний	самоцвітні вогні	1208	bright stars in the skies
самоцвітний	самоцвітні шати	1127	garment glittering
сивий	сива голова моя	2158	When my grey head

сивий	сивий дід	0024	gray old man
сивий	сивий серпанок	3002	grey veil
сивий	сивий серпанок	3062	grey veil
сивий	сиві очі	1049	grey
сивий	сиві хмари	2193	grey clouds
сивий	сивої повстяної шапки-рогатки	1002	square cap of grey felt
синій	сині як небо очі	1049	as blue as heaven
синій	синій вінок	2083	blue fillet
синій	синього моря	1162	the ocean blue
синій	сорочка густо натикана [...] синім [...]	2095	blue
синішати	синішає вода	0003	the water becomes bluer and bluer
синьоокий	синьоокий «Той, що греблі рве»	0003	with blue eyes
сірий	сірий свиті	3003	grey smock
срібний	срібна зброя	1160	silver weapon
срібний	срібне волоконець	1127	silvery sheen
срібний	срібни серпанок	2216	silvery veil
срібний	срібний серпанок	2203	silvery veil
срібний	срібний серпанок	2203	silvery veil
срібний	срібнії, в кінви	0018	silver cup
темненький	темненький гаю	1254	dark grove
темний	темне Марище	2221	dark, awe-inspiring shape
темний	темних косах	2198	green-black hair
темний	темних, мертвих водах	3011	dark and lifeless waters
темний	темні води	2227	waters dark
темний	темні очі	2233	dark eyes
темний	темні хащі	2231	dark bushes
темний	темнім листі	2001	dark, dull leaves
темний	темно	0013	no light
темний	темною купою	3050	crouch in a dark corner
темний	темну стіну	1255	dark mass
темно-червоний	темно-червоною габою	2195	dark red fringe
темрява	темрява	1255	darkness
тьмянний	тьмянний день	3189	dull winter day

тьмянний	тьмяні очі	2227	clouded eyes
червоний	червона одіж	1143	red garment
червоний	червоний захід сонця	1144	crimson of the setting sun
червоний	червоним натикана	2095	chemise embroidered in red
червоний	червоним поясом	1002	His belt is of red leather
червоний	червоні жар	1164	horses as red as flame
червоний	червоні застіжки	1002	red knots
червоний	червоні китиці ягід	2203	sprays covered with red berries
червоний	червоні черевички	1023	scarlet booties
червоний	червонів Мак	2086	poppies red with fury burned
червоний	червоній одежі	1113	dressed in red
червоний	червоній хустці	2095	red kerchief
червоний	червону колясу	1164	chariot red
червонястий	червонястим волоссям	1113	reddish hair
чорний	чорна темрява	1255	darkness, velvety black
чорний	чорна тернина	1075	the black, leafless thorn bush
чорний	чорне волосся	1136	my black hair
чорний	чорними косами	1021	black hair
чорний	чорні ключі пташині	2193	black swarms of migrant birds
чорний	чорні коси	2193	black
чорний	чорні коси	2216	black tresses
чорний	чорні очі	1049	black [eyes]
чорний	чорній одежі	3002	dressed in black
чорний	чорній печері	3011	in blackness
чорний	чорну кирею	2238	black robe
чорний	чорну пожарину	3152	blackened spot
чорніти	чорніє постать	3002	dark figure of ... becomes visible
чорнобровий	чорнобровий молодий хлопець	1002	black-browed
яро-зелений	яро-зелену драговину	0001	vivid green marsh
яскравий	яскравої одежі	2233	resplendent garments
яскравий	яскравому уборі	2193	a vivid autumnal pattern

ясно-блакитний	ясно-блакитної	0003	clothing [...] clear blue
ясно-зеленій	ясно-зеленій одежі	1021	bright green garment
ясно-сивий	ясно-сиву, майже білу свиту	1002	very light-grey smock

Percival Cundy: partial transfer (7)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Percival Cundy</i>
багрянний	багряна пляма	3152	red glow
білий	біла постать	1215	dim figure
білий	білу свиту, ¹⁶⁶ майже	1002	very light-grey smock
блакитний	блакитні очі	1208	deep blue eyes
карий	карі очі	1049	brown
прозолоть	прозолоть осіння	2001	touched with autumn yellow
рожевіти	рожевіє глуд	1075	hawthorn reddens bashfully

Percival Cundy: zero transfer (27)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Percival Cundy</i>
багрянниця	багрянницю	2203	[...]
багрянниця	багрянницю	2237	[...]
білий	біла хмара	3152	dark cloud
білий	білим снігом	3173	the snow
білий	білі груди	1074	breast
білий	білі лілеї	1020	the water lilies expand the flowers
білий	білій сорочці	3171	a robe
біліти	біліють стовбури	1170	trunks
блискучий	блискучими очима	1113	[...]

¹⁶⁶ *Свита*. Старовинний довгополий верхній одяг, звичайно з домотканого грубого сукна [Traditional long-sleeved outerwear, usually made of home-woven coarse cloth]. <http://ukrlit.org/slovnyk/свита>

гнилий	гнилим листом	1018	brush and leaves
жовтий	жовтої кості	1153	my bones' marrow
зазолотіти	зазолотіли квітки на лататті	1020	[...]
зелений	зелений фартух	2095	apron
зеленити	Зеленій же	2158	as green as you
злотистий	злотистий іскри	2215	[...]
золотий	золоту лелітку	1127	[...]
посивілий	посивілим від снігу довгим віттям	3182	long branches heavy with snow
рожевий	рожеві квітки	2083	[...]
сивий	сивий попіл	2183	dead ash
темний	темними борами	1160	forest's mighty sweep
червоний	червоними стяжками	2095	white, blue, and yellow braid
чорний	чорний згар	2183	cinders
чорний	чорними бровами	1113	[...]
чорний	чорних хашів	1170	bushes
чорний	чорного цапа	3028	goat
чорний	чорної крові	1153	red blood
чорний	чорною щетиною	3002	The leafless trees of the forest bristle

Florence Randal Livesay: adequate transfer (163)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Florence Randal Livesay</i>
біленький	біленьких сорочечках	0006	white gowns
білий	біла борода	0024	white beard
білий	біла жіноча постать	1152	figure of a woman in white
білий	біла постать	1215	white figure
білий	біла постать	3182	white figure
білий	біла хмара	3152	white cloud
білий	біле тіло	0052	white flesh
білий	білий застил сніговий	3152	the white, snowy curtain
білий	Білий Палянин	1160	the white Polarian
білий	Білий Палянин	1162	Star Polarian
білий	білий туман	1144	white mist
білий	білий цвіт	3190	the white blossom

білий	білим снігом	3173	white snow
білий	білими стяжками	2095	striped in white
білий	білими хвилями	1002	in white curls
білий	білі груди	1074	breast, white breast
білий	білі довгі руки	1152	long white arms
білий	білі лілеї	1020	white lilies
білий	білі руки	1049	such white
білий	білі сни	1070	white dreams
білий	білій голівці	3124	blond head
білий	білій намітці	3171	white shawl
білий	білій сорочці	3171	white robe
білий	білій, пухкій шиї	2095	plump, white neck
білий	біло	1070	white and clean
білий	білого тіла	1153	white flesh
білий	білу свиту, майже	1002	breeches are of white homespun
біліти	біліє цвіт	1075	blooms more bright
біліти	біліти, хата починає стінами	3002	shows its white outlines
білля	біллю мережана	1002	embroidered with white thread
біль	біль невинна	2200	innocent white
білявий	біляві хмари	1127	light clouds
білявий	дуже білявий	0003	very fair
блакитний	блакитна блискавиця	3070	bluish lightning
блакитний	блакитні очі	1208	blue eyes
блідість	блідістю, смертельною	2233	mortally pale
блискучий	блискуча гадючка	2216	shining snake
блискучий	блискучими очима	1113	eyes piercing black
блискучий	блискучі квіти, білі...	1070	Flowers, [...] dazzling
блискучий	все що блискуче	2215	Everything that gleams
блідий	бліда, така	1101	so pale
блідий	бліде, личенько твоє	2215	your pale cheek
блідніти	бліднеш від огню	2227	paler than fire
брунатний	брунатному вбранні барви кори	1012	His garment is bark- colored
бурячковий	бурячковій спідниці	2095	skirt is purple
вибілити	вибілимо намітку	1127	Red shawl shall bleach

вогнистий	вогнистими кучерями	2216	red curls
вогнистий	огнисте диво	2062	fiery miracle
гнилий	гнилим листом	1018	rotten leaves
густо-синій	густо-синього неба	2193	darkening blue sky
жовтий	жовтий	0022	yellow sands
жовтий	жовтий відблиск місяця	3001	pale golden glimpse of the moon
жовтий	жовтими стяжками	2095	yellow
жовтий	жовтої кості	1153	Nor make our yellow bones sorrowful
зазеленіти	зазеленіла рунь	1116	they are getting green
зелений	зелена одіж	2083	green garment
зелений	зелений зелені гори	1121	into the mountains green
зелений	зелений, два вінки – один більший	0015	a large green wreath
зелений	зеленим полиском	1021	greenish metallic sheen
зелений	зелених берегах	1001	green banks
зелений	зелені очі	1049	No, they are green now
зелений	зелені очі	1049	Why have you not green eyes?
зелений	зеленою барвою	1001	painted green
зелений	зелену сукню	3058	green dress
зелений	повите ніжним зеленим серпанком	1001	covered with green silk
зеленів	Зеленій же	2158	Be green till the frost comes
зелено-ярий	зелено-ярий вінок	1118	bright green wreath
злотистий	злотистий іскри	2215	golden sparks
золотий	золотая косо моя	2088	my golden braids!
золотий	золотий волос	1160	golden hair
золотий	золоті коси	2093	golden hair
золотий	золотого волосся	2083	golden hair
золотий	золоту кирею	2200	golden robe
золото	золота, барви старого	2195	long robe old-gold in color
золото-блакитний	золото-блакитний мрії	1070	azure and gold
зоряний	зоряний вінок	1213	wreath of stars
зоряний	зорянім вінку	2198	wreathed with stars

зоряний	зорянім вінці	3189	starry wreath
каламутно-жовтий	каламутно-жовтий	0003	muddy yellow
матовий	матовім листі	2001	leaves are not so bright
мул	барви мулу	0024	mud-colored
набіл	дають набілу	2012	more milk
непрозорий	в сивому непрозорому серпанку	3002	heavy veil of gray
перловий	перлове намисто	1162	pearl necklace
перловий	перловий вінець	0046	wreath of pearls
перловий	перловий вінок	0015	crown of pearls
перловий	перловому віночку	0022	pearl wreath
почорніти	почорнів	2086	has turned black
прозолоть	прозолоть осіння	2001	gold torches.
прозори	прозора постать	3182	transparent figure
прозорий	прозора темрява	1169	sky lightens.
пурпур	пурпур	2200	proud purple
рожевий	рожевії гадки	1070	rosy thought
рожевіти	рожевіє глode	1075	the hawthorn blushes rose
самоцвітний	самоцвітні вогні	1208	jewel fires
самоцвітний	самоцвітні шати	1127	clothing gem-studded
сивий	сива голова моя	2158	gray head
сивий	сивий дід	0024	ancient man, gray
сивий	сивий попіл	2183	gray ash, just as worthless
сивий	сивий серпанок	3002	veil of gray
сивий	сивий серпанок	3062	gray veil
сивий	сиві хмари	2193	gray clouds
синій	сині як небо очі	1049	blue as the sky
синій	синій вінок	2083	wreath of blue cornflowers
синій	синім, сорочка густо натикана	2095	blue thread
синій	синього моря	1162	the Blue Sea
синішати	синішає вода	0003	the water deepens its blue
синьоокий	синьоокий «Той, що греблі рве»	0003	blue-eyed
сірий	сірій свиті	3003	gray overcoat
срібний	в кінви срібнії	0018	vase of silver
срібний	срібна зброя	1160	sword-arms of silver

срібний	срібне волоконець	1127	silver thread embroidery
срібний	срібний серпанок	2203	veil of silver
срібний	срібний серпанок	2203	silver veil
срібний	срібний серпанок	2216	silver veil
темненький	темненький гаю	1254	dark forest
темний	темне Марище	2221	a phantom, dark, immense
темний	темними борами	1160	the dark pine forest
темний	темних косах	2198	dark hair
темний	темних, мертвих водах	3011	dark, dull waters
темний	темні води	2227	dark waters
темний	темні очі	2233	dark eyes
темний	темнім листі	2001	leaves are not so bright
темний	темно	0013	dark
темний	темну стіну	1255	dark wall
темрява	темрява	1255	The darkness
тьмянний	тьмянний день	3189	dark winter day
тьмянний	тьмянні очі	2227	dulled eyes of the dead
червоний	червона одіж	1143	red garments
червоний	червоним натикана	2095	embroidered in red
червоний	червоними стяжками	2095	striped in white, red, and yellow
червоний	червоні жар	1164	horses like to red burning coals
червоний	червоні застіжки	1002	scrolls of red stitching
червоний	червоні китиці ягід	2203	red clusters of berries
червоний	червоні черевички	1023	red shoes
червоний	червонів Мак	2086	poppy, once as red as glowing embers
червоний	червоній одежі	1113	red clothing
червоний	червоній хустці	2095	red fringed kerchief
червонястий	волоссям червонястим	1113	hair is red
чорний	з чорними косами	1021	tresses with greenish metallic sheen on black
чорний	чорна темрява	1255	darkness, black as velvet
чорний	чорна тернина	1075	Black, leafless thorn
чорний	чорне волосся	1136	my tresses black
чорний	чорний згар	2183	black cinder
чорний	чорними бровами	1113	his eyebrows are black

чорний	чорних хащів	1170	black bushes
чорний	чорні ключі пташині	2193	black clouds of birds
чорний	чорні коси	2193	black hair
чорний	чорні коси	2216	black hair
чорний	чорні очі	1049	eyes [...] black
чорний	чорній одежі	3002	clothed all in black
чорний	чорній печері	3011	the cave, which was deep, black
чорний	чорного цапа	3028	a black billy-goat
чорний	чорної крові	1153	dark blood
чорний	чорну кирею	2238	black robe
чорний	чорну пожарину	3152	all is black
чорніти	чорніє постать	3002	a black figure is seen
чорнобровий	чорнобровий молодий хлопець	1002	black eyebrows
яскравий	яскравої одежі, проти	2233	bright garment
яскравий	яскравому уборі	2193	its bright, autumnal garment
ясно-блакитний	одежа до ясно-блакитної	0003	raiment [...] light blue
ясно-зеленій	ясно-зеленій одежі	1021	bright green garment
ясно-сивий	ясно-сиву, майже білу свиту	1002	breeches are of white homespun

Florence Randal Livesay: partial transfer (10)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Florence Randal Livesay</i>
багрянний	багряна пляма	3152	red spot
білий	на личку білий	1160	So good to look upon
зазолотіти	зазолотіли квітки на лататті	1020	yellow water poppies opened
злотистий	злотистими іскрами	0003	sparks of light
карий	карі очі	1049	Dark brown
непрозорий	непрозорі очі	1200	but thine eyes are dim
попелястий	попелястого неба	3002	gray sky
рожевий	рожеві квітки	2083	red flowers of the cockle
темно-червоний	темно-червоною габою	2195	bordered with red

червоний	червоний захід сонця	1144	sunset flames
----------	----------------------	------	---------------

Florence Randal Livesay: zero transfer (33)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Florence Randal Livesay</i>
багряний	багряна пляма	3152	[...]
багряний	багряні моря	1127	deep, far seas
багряниця	багряницю	2203	robe
багряниця	багряницю	2203	raiment fit for a queen
багряниця	багряницю	2237	[...]
білий	білий цвіт	1193	[...]
білий	білий цвіт	1214	flowers
білий	білими хвилями	1170	steals in waves
білий	білих снах	1070	dreaming
білий	білі зорі	1070	stars
білий	білі квіти	1070	flowers
білий	білій галяві	3182	glade
біліти	біліють стовбури	1170	trunks
бліденький	бліденьких діток	0006	small children
блідो- блакитний	блідо-блакитну воду	0003	[...]
вогнистий	вогнистого раю!	2218	[...]
жовтий	жовтими пушинками	1023	[...]
затемніти	затемнів стернею	2125	very soon the field was stubble
зелений	зелений фартух	2095	apron
зеленів	зеленів перший ряст	0003	[...]
золотий	золоту лелітку	1127	[...]
квітчастий	квітчастім	1127	[...]
набіл	набілу в нас не стало	3056	[...]
непрозорий	непрозорі зорі	1070	stars fall soundless from the sky
посивілий	посивілим від снігу довгим віттям	3182	long, drooping branches loaded with snow
сивий	сиві очі	1049	[...]
сивий	сивої повстяної шапки- рогатки	1002	cap
темний	темні хащі	2231	shrubby

темний	темною купою	3050	huddle
червоний	червоним поясом	1002	[...]
червоний	червону колясу	1164	carriage
чорний	чорною щетиною	3002	the leafless forest can hardly be seen
яро-зелений	яро-зелену драговину	0001	swamp

Gladys Evans: adequate transfer (184)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Gladys Evans</i>
багряний	багряна пляма	3152	crimson flames
багряний	багряні моря	1127	seas of crimson
багряниця	багряницю	2203	robe
біленький	біленьких сорочечках	0006	white nightgowns
білий	біла борода	0024	white beard
білий	біла жіноча постать	1152	a woman's White Figure
білий	біла постать	3182	white figure
білий	біла хмара	3152	white clouds
білий	біле тіло	0052	pretty body
білий	Білий Палянин	1160	Palyanin Fair
білий	Білий Палянин	1162	Fair Palyanin
білий	білий туман	1144	white fog
білий	білий цвіт	1193	white light
білий	білий цвіт	1214	white snowballs
білий	білий цвіт	3190	the white blossoms
білий	білим снігом	3173	white snow
білий	білими хвилями	1002	his white hair shoulder-length
білий	білими хвилями	1170	in white waves,
білий	білі довгі руки	1152	long white arms
білий	білі зорі	1070	stars [...] white [...]
білий	білі квіти	1070	flowers [...] lie white
білий	білі лілеї	1020	white lilies
білий	білі руки	1049	hands are very white
білий	білі сни	1070	white dreams
білий	білій галяві	3182	snowy glade
білий	білій голівці	3124	blond head
білий	білій намітці	3171	white muslin cloth

білий	білій сорочці	3171	white gown
білий	білій, пухкій шиї	2095	plump white neck
білий	біло	1070	white and pure
білий	майже білу свиту	1002	light-gray homespun clothes, almost white in colour
білий	на личку білий	1160	shining face
біліти	біліє цвіт	1075	flowers turn whiter
біліти	біліють стовбури	1170	trunks [...] glow with a pale mysterious light
біліти	хата починає стінами біліти	3002	the walls begin to grow lighter in colour
біль	невинна біль	2200	maiden whiteness
білявий	біляві хмари	1127	white clouds
білявий	дуже білявий	0003	fair of skin with blue eyes
блакитний	блакитна блискавиця	3070	bright blue star
блакитний	блакитні очі	1208	blue eyes
блискучий	блискуча гадючка	2216	shining snake
блискучий	блискучими очима	1113	gleaming eyes.
блискучий	блискучі квіти, білі...	1070	flowers unknown, lie white and sparkling....
блискучий	все, що блискуче	2215	everything shining
бліденький	бліденьких діток	0006	pale children
блідий	бліда, така	1101	so wan
блідий	бліде, личенько твоє	2215	your pale sweet face
блідість	блідістю, смертельною	2233	deathly pale
блідніти	бліднеш від огню	2227	you're pale from too much fire
блідо-блакитний	блідо-блакитну воду	0003	pale blue water
брунатний	брунатному вбранні барви кори	1012	clothing the colour of tree-bark
бурячковий	бурячковій спідниці	2095	full dark-red skirt
вогнистий	вогнистими кучерями	2216	fiery-red curls
вогнистий	вогнистого раю!	2218	the land of fire!
гнилий	гнилим листом	1018	leaves that lie here rotting
густо-синій	густо-синього неба	2193	dark-blue sky
жовтий	жовтий	0022	yellow sands

жовтий	жовтий відблиск місяця	3001	yellow gleam of the moon
жовтий	жовтими пушинками	1023	yellow puffs of down
жовтий	жовтими стяжками	2095	yellow embroidery
жовтий	жовтої кості	1153	yellow bones
зазеленіти	зазеленіла рунь	1116	green the fields are growing
зазолотіти	зазолотіли квітки на лататті	1020	golden water-lilies spread their petals
зелений	зелена одіж	2083	green dress
зелений	зелений зелені гори	1121	to the mountains green
зелений	зелений фартух	2095	green apron
зелений	зелений, два вінки – один більший	0015	two crowns: one large and green, the top one
зелений	зеленим полиском	1021	greenish sheen
зелений	зеленим серпанком, повите ніжним	1001	deep in fresh green grass
зелений	зелених берегах	1001	green shores
зелений	зелені очі	1049	Oh no, now they are greenish...
зелений	зелені очі	1049	Why then, are not your eyes a greenish colour?
зелений	зеленою барвою.	1001	green leaves have opened
зелений	зелену сукню	3058	clothes of green
зеленіти	зеленів перший ряст	0003	the first grass is sprouting green
зеленіти	Зеленій же	2158	And you stay green
зелено-ярий	зелено-ярий вінок	1118	wreath of brightest green
злотистий	злотистими іскрами	0003	golden sparkles
золотий	золотая косо моя	2088	My golden hair
золотий	золотий волос	1160	golden hair
золотий	золоті коси	2093	golden hair
золотий	золотого волосся	2083	golden hair
золотий	золоту кирею	2200	cloak of gold
золотий	золоту лелітку	1127	golden spangles
золото	золота, барви старого	2195	raiment the colour of old gold
золото-блакитний	золото-блакитний мрії	1070	azure-golden patterns

зоряний	зоряний вінок	1213	crown of stars
зоряний	зорянім вінку	2198	crown of stars
зоряний	зорянім вінці	3189	starry crown
каламутно-жовтий	каламутно-жовтий	0003	dull yellow
карий	карі очі	1049	hazel
квітчастий	квітчастім	1127	of flowers...
матовий	матовім листі	2001	dark dull-green leaves
мул	барви мулу	0024	colour of the brown silt in the depths
набіл	дають набілу	2012	much more at milking time
набіл	набілу в нас не стало	3056	we have no milk or butter?
непрозорий	непрозорі очі	1200	the eyes — I cannot see through
непрозорий	непрозором, в сивому серпанку	3002	gray veil hiding her face
перловий	перлове намисто	1162	necklace strung with pearls...
перловий	перловий вінець	0046	pearly crownlet
перловий	перловий вінок	0015	small crownlet of pearls
перловий	перловому віночку	0022	pearly crown
попелястий	попелястого неба	3002	an ash-gray sky
почорніти	почорнів	2086	lay black
прозолоть	прозолоть осіння	2001	gold of autumn
прозорий	прозора темрява	1169	transparent
пурпур	пурпур	2200	proudest purple
рожевий	рожеві квітки	2083	pink roses
рожевий	рожевії гадки	1070	rosy thoughts
рожевіти	рожевіє глод	1075	the white hawthorn bush turns a shy pink
самоцвітний	самоцвітні вогні	1208	gleam with precious jewels
самоцвітний	самоцвітні шати	1127	jewels for royal dress
сивий	сива голова моя	2158	gray head
сивий	сивий дід	0024	ancient-looking and gray-haired man
сивий	сивий попіл	2183	ghost-gray ashes
сивий	сивий серпанок	3002	gray veil
сивий	сивий серпанок	3062	gray veil.

сивий	сиві очі	1049	grayish
сивий	сиві хмари	2193	gray clouds
сивий	сивої повстяної шапки-рогатки	1002	gray felt square-shaped hat
синій	синій вінок	2083	wreath of blue cornflowers
синій	синім, сорочка густо натикана	2095	blue floss
синій	синього моря	1162	blue seas
синішати	синішає вода	0003	the water grows more blue
синьоокий	синьоокий «Той, що греблі рве»	0003	with blue eyes
сірий	сірий свиті	3003	gray cloak
срібний	в кінви срібнії	0018	silver pail
срібний	срібна зброя	1160	silver sabre
срібний	срібне волоконце	1127	cloth of silver netting
срібний	срібний серпанок	2203	silver veil
срібний	срібний серпанок	2203	silver veil
срібний	срібний серпанок	2216	silver veil
темнький	темнький гаю	1254	dark forest
темний	темне Марище	2221	dark, figure—the Spectre (of Death).
темний	темними борами	1160	the darkest forests
темний	темних косах	2198	dark hair
темний	темних, мертвих водах	3011	dark dead waters
темний	темні води	2227	darkened waters
темний	темні хащі	2231	shadows cast by the bushes
темний	темнім листі	2001	dark dull-green leaves
темний	темно	0013	dark
темний	темною купою	3050	in a dark cluster
темний	темну стіну	1255	dark wall
темно- червоний	темно-червоною габою	2195	dark-red border
темрява	темрява	1255	darkness
тьмянний	тьмянний день	3189	dark winter day
тьмянний	тьмянні очі	2227	dead and gloomy eyes
червоний	червона одіж	1143	red garments
червоний	червоний захід сонця	1144	red rays of the sunset
червоний	червоним натикана	2095	needlework designs in red

червоний	червоним поясом	1002	It is belted with a red sash
червоний	червоними стяжками	2095	red and yellow embroidery
червоний	червоні жар	1164	steed like fire, like scarlet
червоний	червоні застіжки	1002	red buttons
червоний	червоні китиці ягід	2203	clusters of red berries
червоний	червоні черевички	1023	high red boots
червоний	червонів мак	2086	poppies red as fire
червоний	червоній одежі	1113	dressed all in red
червоний	червоній хустці	2095	red headscarf
червоний	червону колясу	1164	fire-red chariot
червонястий	червонястим, волоссям	1113	red hair
чорний	з чорними косами	1021	black hair
чорний	чорна темрява	1255	darkness as black as velvet
чорний	чорна тернина	1075	the black leafless blackthorn
чорний	чорне волосся	1136	black tresses!
чорний	чорний згар	2183	blackened slag
чорний	чорними бровами	1113	with black brows
чорний	чорних хащів	1170	black thickets
чорний	чорні коси	2193	black hair
чорний	чорні коси	2216	black hair
чорний	чорні очі	1049	eyes [...] black
чорний	чорній одежі	3002	black dress
чорний	чорній печері	3011	in a cavern deep down and black
чорний	чорного цапа	3028	a black goat
чорний	чорної крові	1153	blackened blood
чорний	чорну кирею	2238	black mantle
чорний	чорну пожарину	3152	black, water-soaked remains
чорніти	чорніє постать	3002	a figure dressed in black
чорнобровий	чорнобровий молодий хлопець	1002	black-browed
яро-зелений	яро-зелену драговину	0001	bright green quagmire
яскравий	яскравої одежі	2233	bright clothing
ясно- блакитний	ожежа...до ясно- блакитної	0003	garment [...] bright blue
ясно-зеленій	ясно-зеленій одежі	1021	bright green dress

ясно-сивий	ясно-сиву, майже білу свиту	1002	light-gray homespun clothes, almost white in colour
------------	-----------------------------	------	---

Gladys Evans: partial transfer (4)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Gladys Evans</i>
багрянний	багряна пляма	3152	red flames
затемніти	затемнів стернею	2125	thickly covered with the sheaves
прозорий	прозора постать	3182	faint white figure
яскравий	яскравому уборі	2193	colourful apparel

Gladys Evans: zero transfer (18)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Gladys Evans</i>
багрянниця	багрянницю	2203	luxurious robe
багрянниця	багрянницю	2237	festive
білий	біла постать	1215	distant figure
білий	білий застил сніговий	3152	thickly falling snow
білий	білими стяжками	2095	red and yellow embroidery
білий	білих снах	1070	dreaming
білий	білі груди	1074	breast
білий	білого тіла	1153	body
білля	біллю мережана	1002	embroidered shirt
вибілити	вибілимо намітку	1127	we'll imprint
вогнистий	огнисте диво	2062	miracle
злотистий	злотистий іскри	2215	sparks
непрозорий	непрозорі зорі	1070	stars fall down from skies
посивілий	посивілим від снігу довгим віттям	3182	branches, covered with snow
синій	сині як небо очі	1049	grayish like clouds above
темний	темні очі	2233	wide-open eyes
чорний	чорні ключі пташині	2193	a flock of blackbirds
чорний	чорною щетиною	3002	The naked forest is barely visible

Vera Rich: adequate transfer (190)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Vera Rich</i>
багрянний	багряна пляма	3152	purplish flame
багрянний	багряна пляма	3152	purple flame
багрянний	багрянні моря	1127	purpling sea
багряниця	багряницю	2203	purple mantle
багряниця	багряницю	2237	purple robe
біленький	біленьких сорочечках	0006	white shirts
білий	біла борода	0024	white beard
білий	біла жіноча постать	1152	white female figure
білий	біла постать	1215	white figure
білий	біла постать	3182	white figure
білий	біла хмара	3152	white cloud
білий	біле тіло	0052	white body
білий	Білий Палянин	1160	Palyanin the White
білий	Білий Палянин	1162	Palyanin the White
білий	білий туман	1144	white mist
білий	білий цвіт	1193	white flowers
білий	білий цвіт	3190	the white blossoms
білий	білий, На личку	1160	of face he was fairest
білий	білим снігом	3173	white snow
білий	білими стяжками	2095	appliquéed white [...] bands
білий	білими хвилями	1002	in white waves
білий	білих снах	1070	white dreams
білий	білі груди	1074	white breast
білий	білі довгі руки	1152	long white outstretched
білий	білі зорі	1070	stars [...] white
білий	білі квіти	1070	blossoms [...] white
білий	білі лілеї	1020	white lilies
білий	білі руки	1049	such white hands
білий	білі сни	1070	dreams of white
білий	білій галяві	3182	white clearing
білий	білій голівці	3124	blond head
білий	білій намітці	3171	white head-dress

білий	білій сорочці	3171	white skirt
білий	білій, пухкій шиї	2095	plump white neck
білий	біло	1070	white and pure
білий	білого тіла	1153	white flesh
білий	майже білу свиту	1002	clothes of pale grey, almost white, linen
біліти	біліє цвіт	1075	blossoms grow whiter
біліти	біліти, хата починає стінами	3002	The walls of Lukash's house begin to gleam white
біліти	біліють стовбури	1170	trunks gleam white
білявий	біляві хмари	1127	white clouds
білявий	дуже білявий	0003	very pale
блакитний	блакитна блискавиця	3070	blue lightning
блакитний	блакитні очі	1208	eyes of blue
блискучий	блискуча гадючка	2216	glittering snake
блискучий	блискучими очима	1113	glittering eyes
блискучий	блискучі квіти, білі...	1070	blossoms spreading wide, gleaming and white...
блискучий	все, що блискуче	2215	all is a-glitter
бліденький	бліденьких діток	0006	pale children
блідий	личенько твоє бліде	2215	your poor pale face
блідий	така бліда	1101	so pale
блідість	блідістю, смертельною	2233	deathly pale
блідніти	бліднеш від огню	2227	You are pale from the fire
блідо-блакитний	блідо-блакитну воду	0003	pale-blue water.
брунатний	брунатному вбранні барви кори	1012	brown garments the colour of bark
бурячковий	бурячковій спідниці	2095	beetroot-coloured finely pleated skirt
вибілити	вибілимо намітку	1127	bleach upon the mountain snows a veil
вогнистий	вогнистими кучерями	2216	fiery curls
вогнистий	вогнистого раю!	2218	fiery heaven
вогнистий	огнисте диво	2062	fiery miracle
гнилий	гнилим листом	1018	rotten leaves

густо-синій	густо-синього неба	2193	dense blue sky
жовтий	жовтий	0022	on the gold sands
жовтий	жовтий відблиск місяця	3001	yellow sliver of moon
жовтий	жовтими пушинками	1023	yellow down
жовтий	жовтими стяжками	2095	yellow bands
жовтий	жовтої кості	1153	yellow bones
зазеленіти	зазеленіла рунь	1116	new shoots are green yet in the fields
зазеленіти	затемнів стернею	2125	Soon the plot is dark with stubble
зазолотіти	зазолотіли квітки на лататті	1020	golden king-cups unfold
зелений	зелена одіж	2083	green garment
зелений	зелений зелені гори	1121	into the green mountain
зелений	зелений фартух	2095	green apron
зелений	зелений, два вінки – один більший	0015	two garlands, one large and green
зелений	зеленим полиском	1021	green glints
зелений	зеленим серпанком, повите ніжним	1001	fragile green veil
зелений	зелених берегах	1001	green banks
зелений	зелені очі	1049	Why, they are green now...
зелений	зелені очі	1049	shouldn't you have eyes of green?
зелений	зеленою барвою.	1001	splashed with green
зелений	зелену сукню	3058	green dress
зеленів	зеленів перший ряст	0003	the first shoots show green
зеленів	Зеленій же	2158	But you stay green
зелено-ярий	зелено-ярий вінок	1118	garland of the brightest springtime green
злотистий	злотистими іскрами	0003	glitters with sharp golden sparks
злотистий	іскри злотисті	2215	golden sparks
золотий	золотая коса моя	2088	my radiant golden tresses!

золотий	золотий волос	1160	golden tresses
золотий	золоті коси	2093	golden hair
золотий	золотого волосся	2083	golden hair
золотий	золоту лелітку	1127	spangles gold
золото	золота, барви старого	2195	long old-gold robe
золото- блакитний	золото-блакитний мрії	1070	visions wove themselves in gold and azure
зоряний	зоряний вінок	1213	starry crown
зоряний	зорянім вінку	2198	starry garland
зоряний	зорянім вінці	3189	starry crown
каламутно- жовтий	каламутно-жовтий	0003	muddy-yellow
карий	карі очі	1049	hazel
квітчастий	квітчастім	1127	flowery
матовий	матовім листі	2001	dark dull foliage
мул	барви мулу	0024	colour of mud
набіл	дають набілу	2012	more milk
набіл	набілу в нас не стало	3056	we've nothing in the dairy
непрозорий	непрозорі зорі	1070	stars fell thick and white
непрозорий	непрозорі очі	1200	your eyes are all clouded
непрозорий	непрозору сивому серпанку	3002	thick grey veil.
перловий	перлове намисто	1162	pearl necklace
перловий	перловий вінець	0046	pearl garland
перловий	перловий вінок	0015	coronet of pearls
перловий	перловому віночку	0022	garland pearly
попелястий	попелястого неба	3002	the ashen sky
почорніти	почорнів	2086	now they are black
прозорий	прозора постать	3182	transparent figure
прозорий	прозора темрява	1169	transparent,
рожевий	рожеві квітки	2083	pink flowers of corncockle
рожевий	рожеві гадки	1070	rosy fancies

рожевіти	рожевіє глос	1075	the hawthorn blushes rosily
самоцвітний	самоцвітні вогні	1208	fiery jewels
самоцвітний	самоцвітні шати	1127	jewel-encrusted robes
сивий	сива голова моя	2158	grey head
сивий	сивий дід	0024	ancient grey grandsire
сивий	сивий попіл	2183	grey ash
сивий	сивий серпанок	3002	grey veil
сивий	сивий серпанок	3062	grey veil
сивий	сиві очі	1049	grey
сивий	сиві хмари	2193	grey clouds
сивий	сивої повстяної шапки- рогатки	1002	square grey felt cap
синій	сині як небо очі	1049	blue as the sky
синій	синього моря	1162	the deep blue ocean
синій	сорочка густо натикана синім	2095	blouse embroidered in blue
синішати	синішає вода	0003	the water becomes a deeper blue
синьоокий	синьоокий «Той, що греблі рве»	0003	blue eyed
сірий	сірий свиті	3003	grey greatcoat
срібний	кінви срібнії	0018	silver goblet
срібний	срібна зброя	1160	silver weapon
срібний	срібне волоконеце	1127	silver weft
срібний	срібний серпанок	2203	silver veil
срібний	срібний серпанок	2203	silver veil
срібний	срібний серпанок	2216	silver veil
темненький	темненький гаю	1254	forest dark-looming
темний	темне Марище	2221	phantom, dark, huge...
темний	темними борами	1160	dark pine-woods
темний	темних косах	2198	dark tresses
темний	темних, мертвих водах	3011	dark, dead waters
темний	темні води	2227	dark waters
темний	темні очі	2233	dark eyes
темний	темнім листі	2001	the dark dull foliage
темний	темно	0013	gloom
темний	темну стіну	1255	dark wall

темно-червоний	темно-червоною габою	2195	dark-red hem
темрява	темрява	1255	darkness
тьмянний	тьмянний день	3189	overcast winter day
тьмянний	тьмянні очі	2227	dead and misty eyes
червоний	червона одіж	1143	red garments
червоний	червоний захід сонця	1144	red glow of sunset
червоний	червоним натикана	2095	embroidered in red
червоний	червоним поясом	1002	red girdle
червоний	червоними стяжками	2095	white, red and yellow bands
червоний	червоні жар	1164	horses fiery and scarlet
червоний	червоні застіжки	1002	red tassels
червоний	червоні китиці ягід	2203	red spray of cluster of berries
червоний	червоні черевички	1023	red slippers
червоний	червонів Мак	2086	fiery burned my poppies red
червоний	червоній одежі	1113	red clothing
червоний	червоній хустці	2095	red fringed kerchief
червоний	червону колясу	1164	scarlet coach
червонястий	червонястим волоссям	1113	reddish hair
чорний	чорна темрява	1255	darkness, black and velvety
чорний	чорна тернина	1075	the black, leafless thorn-bush
чорний	чорне волосся	1136	black tresses!
чорний	чорний згар	2183	black charcoal
чорний	чорними бровами	1113	with dark eyebrows
чорний	чорними косами	1021	black tresses
чорний	чорні ключі пташині	2193	black skeins of migrating birds
чорний	чорні коси	2193	black hair
чорний	чорні коси	2216	black tresses
чорний	чорні очі	1049	eyes [...] black
чорний	чорній одежі	3002	a black robe
чорний	чорній печері	3011	A cavern black
чорний	чорного цапа	3028	a black goat
чорний	чорної крові	1153	black blood

чорний	чорну кирею	2238	black robe
чорніти	чорніє постать	3002	there is a black figure
чорнобровий	чорнобровий молодий хлопець	1002	with dark eyebrows
яро-зелений	яро-зелену драговину	0001	brilliant green swamp
яскравий	яскравої одежі, проти	2233	brilliant clothing
яскравий	яскравому уборі	2193	in bright autumn colours
ясно-блакитний	одежа [...] до ясно-блакитної	0003	clothing [...] clear blue
ясно-зеленій	ясно-зеленій одежі	1021	light green garments
ясно-сивий	ясно-сиву, майже білу свиту	1002	clothes of pale grey, almost white, linen

Vera Rich: partial transfer (1)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Vera Rich</i>
прозолоть	прозолоть осіння	2001	autumnal yellow

Vera Rich: zero transfer (15)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Vera Rich</i>
багрянця	багрянцю	2203	mantle
білий	білий застил сніговий	3152	the cover of snow
білий	білий цвіт	1214	[...]
білий	білими хвилями	1170	[...]
білля	біллю мережана	1002	decorated with drawn-thread work
біль	біль невинна	2200	[...]
золотий	золоту кирею	2200	[...]
посивілий	посивілим від снігу довгим віттям	3182	long branches, which are bowed down with snow
пурпур	пурпур	2200	[...]
синій	синій вінок	2083	garland of cornflowers, and her hair
темний	темні хащі	2231	[...]
темний	темною купою	3050	huddle together

чорний	чорних хащів	1170	[...]
чорний	чорною щетиною	3002	The leafless forest looms faintly
чорний	чорну пожарину	3152	the remains of the fire

Virlana Tkacz & Wanda Phipps: adequate transfer (126)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Virlana Tkacz & Wanda Phipps</i>
багрянний	багрянні моря	1127	indigo seas
багрянниця	багрянницю	2203	crimson robe
біленький	біленьких сорочечках	0006	dressed in white
білий	біла жіноча постать	1152	milky female figure
білий	біла постать	3182	white figure
білий	Білий Палянин	1160	Sparkling Youth
білий	Білий Палянин	1162	Sparkling Youth
білий	білий туман	1144	white mist
білий	білий цвіт	1193	white petals
білий	білий цвіт	3190	white petals
білий	білими стяжками	2095	white [...] ribbons
білий	білими хвилями	1170	waves of milky haze
білий	білих снах	1070	white winter dreams
білий	білі лілеї	1020	lilies open their white petals
білий	білі руки	1049	hands are so smooth
білий	білі сни	1070	winter dreams
білий	білій намітці	3171	white head-wrap
білий	білій сорочці	3171	white garment
білий	біло	1070	pure and clean
білий	на личку білий	1160	handsome face
біліти	біліє цвіт	1075	blooms white
біліти	біліють стовбури	1170	the pale aspens and birch trees [peek] out
біліти	хата починає стінами біліти	3002	through the darkness we see the white walls of Luke's house
білявий	біляві хмари	1127	pale clouds
білявий	дуже білявий	0003	pale
блискучий	блискуча гадючка	2216	glittering serpent
блискучий	блискучими очима	1113	sparkling eyes

блискучий	блискучі квіти, білі...	1070	flowers and ferns, all shining bright...
блискучий	все, що блискуче	2215	all that glitters
бліденький	бліденьких діток	0006	pale children
блідий	така бліда	1101	pale
блідість	смертельною блідістю	2233	her pale face
блідніти	бліднеш від огню	2227	fire makes you pale
брунатний	брунатному вбранні барви кори	1012	browns the color of bark
бурячковий	бурячковій спідниці	2095	beet-colored skirt...
вибілити	вибілимо намітку	1127	bleach you a magical veil
вогнистий	вогнистого раю!	2218	fires of paradise
гнилий	гнилим листом	1018	rotting leaves
густо-синій	густо-синього неба	2193	sky is the deep blue of dusk
жовтий	жовтими пушинками	1023	yellow puffs
жовтий	жовтими стяжками	2095	yellow ribbons
зазеленіти	зазеленіла рунь	1116	if the fields have turned green
зазолотіти	зазолотіли квітки на лататті	1020	lilies open their white petals to reveal their gold
зелений	зелений фартух	2095	green apron
зелений	зелений, два вінки – один більший	0015	two garlands on her head— one is large and green
зелений	зеленим полиском	1021	greenish tinge
зелений	зелені очі	1049	Well, now they're green...
зелений	зелені очі	1049	How come your eyes aren't green?
зелений	зелену сукню	3058	green dress
зелений	ніжним, зеленим серпанком	1001	delicate green veil
зеленити	зеленів перший ряст	0003	the forest is just starting to turn green
зеленити	зеленій же	2158	keep your leaves green
злотистий	злотистий іскри	2215	points of gold
злотистий	злотистими іскрами	0003	glisten with gold
золотий	золотая косо моя	2088	my golden hair
золотий	золоті коси	2093	golden hair
золотий	золотого волосся	2083	golden hair

золотий	золоту кирею	2200	gold robe
золотий	золоту лелітку	1127	golden star
золото- блакитний	золото-блакитний мрії	1070	then they turned pale blue, and gold
зоряний	зоряний вінок	1213	crown of stars
зоряний	зорянім вінку	2198	stars in your hair
зоряний	зорянім вінці	3189	wreath of stars
каламутно- жовтий	каламутно-жовтий	0003	muddy yellow
квітчастий	квітчастім	1127	flowering
мул	барви мулу	0024	color of silt
набіл	дають набілу	2012	more milk
набіл	набілу в нас не стало	3056	we're short on milk
непрозорий	непрозорі зорі	1070	stars fell from the sky— opaque
непрозорий	непрозорі очі	1200	your voice is as clear [...] but your eyes—are not...
непрозорий	сивому, непрозору серпанку	3002	thick gray veil
перловий	перлове намисто	1162	pearl necklace
перловий	перловий вінець	0046	crown of pearls
перловий	перловий вінок	0015	two garlands [...] the other is smaller made of pearls
перловий	перловому віночку	0022	pearls
прозолоть	прозолоть осіння	2001	turning gold
прозорий	прозора темрява	1169	night is very clear
пурпур	пурпур	2200	proud vermilion.
рожевий	рожевії гадки	1070	dreams, turned rose-colored
рожевіти	рожевіє глос	1075	the hawthorn a bashful rose
самоцвітний	самоцвітні шати	1127	gowns that sparkle like gems
сивий	сивий серпанок	3002	gray veil
сивий	сивий серпанок	3062	gray veil
сивий	сиві очі	1049	gray
синій	сині як небо очі	1049	blue like the sky
синій	синій вінок	2083	garland of blue cornflowers
синій	синього моря	1162	the blue sea
синьоокий	синьоокий «Той, що греблі рве»	0003	with blue eyes

сірий	сірій світі	3003	heavy gray cape
срібний	кінви срібнії	0018	silver pails
срібний	срібна зброя	1160	sword that sparkled
срібний	срібне волоконеце	1127	silver threads
срібний	срібний серпанок	2203	silver veil
срібний	срібний серпанок	2216	silver veil
темненький	темненький гаю	1254	dear deep dark Forest
темний	темне Марище	2221	a dark phantom
темний	темними борами	1160	the darkest forest
темний	темні хащі	2231	darkness
темний	темно	0013	dark
темно-червоний	темно-червоною габою	2195	dark red trim
темрява	темрява	1255	darkness
тьмянний	тьмянний день	3189	dark winter day
тьмянний	тьмяні очі	2227	eyes of the dead
червоний	у червоній одежі	1113	in red
червоний	червона одіж	1143	red garments
червоний	червоний захід сонця	1144	red glow of the sunset
червоний	червоними стяжками	2095	red, white and yellow ribbons
червоний	червоні жар	1164	horses, red as flames
червоний	червоні черевички	1023	red shoes
червоний	червонів мак	2086	poppies burned here red like flames
червоний	червоній хустці	2095	red kerchief
червоний	червону колясу	1164	red carriage
червонястий	червонястим волоссям	1113	reddish hair
чорний	косами чорними	1021	hair is black
чорний	чорна темрява	1255	darkness, deep as velvet
чорний	чорних хащів	1170	the dark edges of the shore
чорний	чорні коси	2193	braids
чорний	чорні очі	1049	eyes [...] black
чорний	чорній одежі	3002	dressed in black
чорний	чорній печері	3011	in a deep, dark cave
чорний	чорну кирею	2238	black cape
чорний	чорну пожарину	3152	charred remnants
чорнити	чорніє постать	3002	a tired, dark figure

яскравий	яскравої одежі	2233	bright garments
ясно- блакитний	одежа, до ясно- блакитної	0003	garments [...] bright blue
ясно-зеленій	ясно-зеленій одежі	1021	dress is light green

Virlana Tkacz & Wanda Phipps: partial transfer (9)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Virlana Tkacz & Wanda Phipps</i>
багряний	багряна пляма	3152	red glow
білий	білими хвилями	1002	gray hair flows
білий	білі зорі	1070	Stars glimmering
білий	білі квіти	1070	flowers [...] bright...
жовтий	жовтий відблиск місяця	3001	pale moon
золото	золота, барви старого	2195	long golden robe
карий	карі очі	1049	brown
попелястий	попелястого неба	3002	the gray sky
самоцвітний	самоцвітні вогні	1208	Let them shine! Let them flame! Let them blaze!

Virlana Tkacz & Wanda Phipps: zero transfer (71)

<i>keyword</i>	<i>e.g.</i>	<i>id</i>	<i>Virlana Tkacz & Wanda Phipps</i>
багряний	багряна пляма	3152	Fire
багряниця	багряницю	2203	it
багряниця	багряницю	2237	[...]
білий	біла борода	0024	beard
білий	біла постать	1215	[...]
білий	біла хмара	3152	[...]
білий	біле тіло	0052	you
білий	білий застил сніговий	3152	a heavy blanket of snow
білий	білий цвіт	1214	blossoms
білий	білим снігом	3173	snow
білий	білі груди	1074	chest

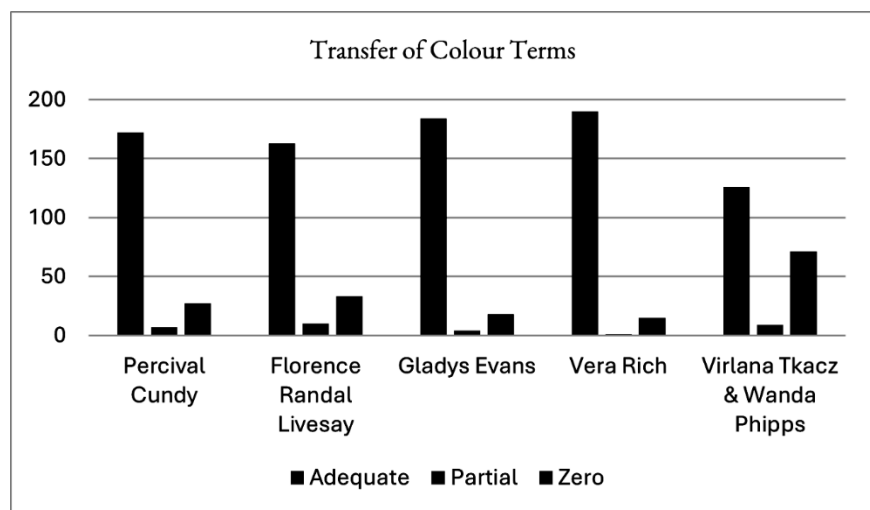
білий	білій галяві	3182	[...]
білий	білій голівці,	3124	the head
білий	білі довгі руки	1152	arms outstretched
білий	білій, пухкій шиї	2095	[...]
білий	білого тіла	1153	flesh
білий	майже білу свиту	1002	traditional clothing made of coarse cotton
білля	біллю мережана	1002	[...]
біль	біль невинна	2200	innocent blossoms
блакитний	блакитна блискавиця	3070	[...]
блакитний	блакитні очі	1208	eyes.
блідий	личенько твоє бліде	2215	[...]
блідो-блакитний	блідо-блакитну воду	0003	water
вогнистий	вогнистими кучерями	2216	[...]
вогнистий	огнисте диво	2062	[...]
жовтий	жовтий	0022	[...]
жовтий	жовтої кості	1153	bones
затемніти	затемнів стернею	2125	reduced to stubble
зелений	зелена одіж	2083	[...]
зелений	зелений зелені гори	1121	to the mountains
зелений	зелених берегах	1001	banks
зелений	зеленою барвою	1001	[...]
зелено-ярий	зелено-ярий вінок	1118	crown of spring wheat
золотий	золотий волос	1160	hair
матовий	матовім листі	2001	green leaves
посивілий	посивілим від снігу довгим віттям	3182	the snow-laden branches
почорниги	почорнів	2086	[...]
прозорий	прозора постать	3182	white figure
рожевий	рожеві квітки	2083	[...]
сивий	сива голова моя	2158	when it's time for me to go
сивий	сивий дід	0024	very old
сивий	сивий попіл	2183	ash.
сивий	сиві хмари	2193	rain clouds
сивий	сивої повстяної шапки-рогатки	1002	[...]

синій	синім, сорочка густо натикана	2095	embroidered blouse
синішати	синішає вода	0003	[...]
срібний	срібний серпанок	2203	[...]
темний	темних косах	2198	hair.
темний	темних, мертвих водах	3011	waters, stirring the long dead echo...
темний	темні води	2227	waters
темний	темні очі	2233	[...]
темний	темнім листі	2001	green leaves
темний	темною купою	3050	curl up
темний	темну стіну	1255	trees.
червоний	червоним натикана	2095	an embroidered blouse
червоний	червоним поясом	1002	[...]
червоний	червоні застіжки	1002	[...]
червоний	червоні китиці ягід	2203	[...]
чорний	чорна тернина	1075	the thorn
чорний	чорне волосся	1136	my hair
чорний	чорний згар	2183	ash
чорний	чорними бровами	1113	[...]
чорний	чорні ключі пташині	2193	[...]
чорний	чорні коси	2216	[...]
чорний	чорної крові	1153	blood
чорний	чорного цапа	3028	an old goat
чорний	чорною щетиною	3002	The bare branches of the trees can barely be seen
чорнобровий	чорнобровий молодий хлопець	1002	[...]
яро-зелений	яро-зелену драговину	0001	[...]
яскравий	яскравому уборіш	2193	its full autumn regalia.
ясно-сивий	ясно-сиву, майже білу свиту	1002	[...]

Summary of the transfer of colour terms

As the following table and chart show, a historical progression of diminishing loss of accurate semantic components representing colour concepts can be observed in the first four translations:

<i>Translator</i>	<i>adequate transfer</i>	<i>partial transfer</i>	<i>zero transfer</i>	<i>total</i>
Percival Cundy	172	7	27	206
Florence Randal Livesay	163	10	33	206
Gladys Evans	184	4	18	206
Vera Rich	190	1	15	206
Virlana Tkacz & Wanda Phipps	126	9	71	206

Vera Rich's version (1994) conveys the colour terms the most fully. Her published translation contains a number of obvious misprints—some of them quite glaring—which strongly suggests that the omissions are not deliberate on her part. As explained above, the translation by Virlana Tkacz and Wanda Phipps (2008) cannot be compared on the stated criteria with the previous translations, as it is an adaptation,

intentionally involving numerous omissions and simplifications (but, nota bene, no errors) for the purposes of a particular stage production concept.

CHAPTER 5

DIMINUTIVE/ENDEARING LEXIS

Introduction

This chapter investigates the respective translation counterparts of Ukrainian diminutive/endearing lexis from a functional-stylistic perspective, that is to say considering the significance of this lexis in terms of style and dramatic purpose. Diminutive/endearing lexis is a characteristic feature of Ukrainian, significantly more productive than in English. It has two main semantic and stylistic functions, on the one hand denoting diminutive size and on the other hand conveying endearing content. In *The Song of the Forest*, it most frequently occurs in the latter role, functioning as markers of intimate relationships on different levels of intensity. In Ukrainian, several different parts of speech (word classes) may exhibit diminutive/endearing forms—nouns, pronouns, adjectives, adverbs, numerals and exclamations—expressed morphologically by suffixes. In Ukrainian lexicography, diminutive/endearing terms are identified as зменш. [diminutive], пестл. [endearing] or, in cases where they convey both, зменш.-пестл. [diminutive-endearing] as such terms may occur on three different levels of intensity, referred to by Л І Корунець (Л І Корунець 1981: 83)¹⁶⁷ as

¹⁶⁷ 1) димінутивність І-го ступеня, вживаються суфікси -ок, -(ч)ик, -к-, -(ч)ин-, -ень, -ець, -ць, наприклад: дзвінок, ярок, березка, братик, вітерець ; 2) димінутивність II-го ступеня, суфікси -ечок-, -ичок-, -очок-, -очк-, -ечк-, -ичк-, -ічк-, -инк-, наприклад: Маринко – Маринонько, ніжка – ніжечка; 3)

first-degree, second-degree and third-degree diminutives.¹⁶⁸ An example of a noun associated with diminutive-endearing variants on these three levels in *The Song of the Forest* is *сестра* [sister], which has the forms *сестриця* [dear sister],¹⁶⁹ *сестричка* [dear sister], *сестронька* [dear sister] and *сестриченька* [dearest sister].¹⁷⁰ They are rendered by the respective translators as follows:

keyword *сестриця* [sister dear, dear sister of mine]

2084

Русалка Польова

Сестрице, пошануй!

Краси моєї не руйнуй!

дими́нутивність III-го ступеня, в якій спостерігаємо нанизування суфіксів -иноньк-, -иночк-, -єняточк-, єнятк-, -яточк-, -унечк-, -очечок- [1] diminutives of the first degree, suffixes -ок-, - (ч) ик-, -к-, - (ч) ин-, -ень-, -ець-, -ць are used, for example: дзвінок from дзвін [bell], ярочк from яр [gully], березка from береза [birch], братик from брат [brother], вітерець from вітер [wind] ; 2) diminutiveness of the second degree, suffixes -ечок-, -ичок-, -очок-, -очк-, -ечк-, -ичк-, -ічк-, -инк-, for example: Маринко – Маринонько, from Марино [Marina], ніжка – ніжечка from нога [leg] ; 3) diminutiveness of the third degree, in which we observe the concatenation of suffixes -иноньк-, -иночк-, -єняточк-, єнятк-, -яточк-, -унечк-, -очечок- (Корунець 1981: 83, quoted from Іваніна 2010: (no pagination)

¹⁶⁸ Diminutive and diminutive/endearing forms will be identified in footnotes as dim1, dim2 and dim3 or dim-end1, dim-end2 and dim-end3. Dictionary definitions of diminutive/endearing lexis found in *The Song of the Forest* are taken from the Ukrainian online dictionary <http://ukrlit.org/slovnyk/>

¹⁶⁹ Reminder: Unless otherwise indicated, all English translated text enclosed in square brackets is taken from my own translation (Ukrainka 2021), for comparison with other versions.

¹⁷⁰ This is an example of a third level endearing form (dim-end3): *сестриченька*, и, ж. Пестл. до сестричка. <http://ukrlit.org/slovnyk/сестриченька>

[Field Nymph

Sister dear, have a care!

Do not spoil what is so fair!]

pc sister

frl little sister

ge sister

vr sister

vw sister

1101

Мавка

А я не знаю

нічого ніжного, окрім берези,

за те ж її сестрицею звиваю

[Mavka

the birch alone shows tenderness like that—

that's why I call her dear sister of mine]

pc sister

frl my little sister

ge my only sister true

vr my dear sister

vw sister

2087

Мавка

Сестрице, мушу я! Твоя краса

на той рік ще буйніше запишає,

а в мене щастя як тепер зов'яне,

то вже не встане!

[Mavka

Dear sister, I must! Your beauty once more

will return next year finer than before,

while my joy, should it now fade,

it is lost for good.]

pc my sister
frl my little sister
ge sister
vr sister
vw sister

keyword *сестриченька* [darling sister mine]

1171

Мавка

Ой, сховай мене, ти, сестриченько!

[Мавка

Oh, please conceal me, darling sister mine!]

pc my sister
frl Sister dear, oh, little Sister mine!
ge sister of mine
vr sister, dear sister
vw dearest sister

keyword *сестронька* [dear sister]

1044

Мавка

Не точи! Се кров її.

Не пий же крові з сестроньки моєї!

[Мавка

Oh no, don't take her life's blood!

Don't drink the blood of my dear sister, please!]

pc my sister
frl my sister
ge my own sister dear
vr my dearest sister
vw my sister

1254

Мавка

Глянь, моя сестронько, таж я щаслива!

[Mavka

Look at me, my true sister, I'm so glad!]

pc sister

frl my little sister

ge my dearest sister

vr my dear

vw sister

2092

Русалка Польова

Сестронько! Зглянься на муку!

Крапельки крові було б для рятунку доволі.—

Що ж? Хіба крові не варта краса?

[Field Nymph

Dear sister, o think of my pain!

Your blood would rescue me, a tiny trickle!

Is not my beauty worth that drop of blood?]

pc sister

frl little sister

ge sister dear

vr sister

vw sister

Two functions (representation of diminutive size and of endearing content) may both be inherent in Ukrainian diminutive/endearing lexis, which belongs to a lexicographical/morphological category and is synthetic (one-word terms), whereas English counterparts are in most cases analytic in structure, i.e. noun phrases (a noun with a modifying adjective, the latter fulfilling the semantic/stylistic function).

Diminutive/endearing words and phrases are an especially prominent characteristic of folk tales and folk songs in both languages. As a fairy drama—or fantasy drama, as the author named it in an autograph manuscript held in the Ukrainian State Archive in Kyiv (Українка 1911a)—contains many examples of them. The analysis in the present study is predicated on the view that this stylistic feature should be emulated as far as possible in translation through verbal means of the target language if the intentions of the original author and a sense of the ‘foreign’ identity of the source text, are to be conveyed to anglophone readers.

From a functional-stylistic perspective, diminutive/endearing lexis serves as a device for characterisation of protagonists and their interactions and relationships. It also serves to create a folk-tale atmosphere, expressing the mythological treatment of natural elements, flora and fauna, endearing, romantic relationships with abstract concepts such as the night and with celestial bodies, and expressing attitudes towards objects and concepts. Importantly, in *The Song of the Forest*, they are key features of lyrical style.

While diminutive/endearing lexis is an important stylistic feature of Ukrainian, and not only in folk contexts, it usually lacks readily identifiable counterparts in English, especially for the expression of endearment. This is a familiar translation problem, both generally in literary texts and particularly in the case of *The Song of the Forest*, a characteristic stylistic feature of which (as an example of the neo-romantic fairy tale genre) is its numerous diminutive/endearing forms. A sample comparison of translations into Ukrainian of English literary works (Oscar Wilde’s fairy tales *The Happy Prince*, *The Nightingale and the Rose*, *The Selfish Giant*, *The Devoted Friend* and *The Remarkable Rocket* with their Ukrainian translations by Tetiana Nekriach)¹⁷¹ shows

¹⁷¹ Вайлд, Оскар. 2011. Казки: Щасливий принц, Соловушка і троянда, Себелюбний велетень, Щирий друг, Диво-феєрверк [Tales: The Happy Prince, The Selfish Giant, The Devoted Friend, The Remarkable Rocket].

that English source text counterparts of diminutive/endeoring lexis in Ukrainian translation often lack characteristics associated with diminutive/endeoring lexis and suggests that diminutive/endeoring lexis is more prominent in Ukrainian than in English. The following list of Ukrainian diminutive/endeoring lexis occurring in these sample translations,¹⁷² with their counterparts in the English source texts, shows that there are very few cases where the Ukrainian terms of endearment are derived from explicitly endearing vocabulary in English. The Ukrainian translation contains a total of 12,252 words, and in this sample text 136 diminutives were found. Diminutives in the sample English source text are mostly analytic noun phrases containing the adjective *little* or *tiny*, denoting small size. In only 17 cases, the Ukrainian diminutive in the translation denotes diminutive size as well as rendering a certain endearing tone (in English, little, tiny or a bit of) carry an endearing tone as well as denoting small size or stature (as opposed to the stylistically neutral small).

Ukrainian diminutives from English diminutives of small size

Ukrainian translation	English source
Гансику	little Hans!
дитинча	little child
Жабка	little Frog
жучки	little beetles
крильця	little wings
крильця	tiny wings
невеличкий	little
низенький	small
ніжки	little feet

The Nightingale and the Rose, The Selfish Giant, The Devoted Friend, The Remarkable Rocket]. In: Оскар Вайлд. 2011. Зоряний хлопчик (Збірник) Переклад Тетяни Некряч. Київ, Країна мрій.

¹⁷² I have included words classed in the dictionary (<http://ukrlit.org/slovnyk/as>) colloquial rather than diminutive, endearing or diminutive/endeoring, where they have a certain endearing tone, e.g. всеньку (ніч), самісінький, хатинка, цілісінький.

пташеня	little bird
пташенята	little birds
пташка	little bird
синочок	little boy
скельце	bit of glass
собачка	little dog
хлоп'ятко	little boy
шапочка	tiny cap

Of the remaining endearing words in the Ukrainian translation, only a few have explicit endearing counterparts in the English source text: lovely—*гарненький*; gently—*легенько*; *тихенько*; quite softly—*тихесенько*. Some diminutives are purely lexical, a common example of which is *книжка* [book], technically a diminutive of *книга*, which denotes a large volume or a book of particular importance. In this study, an example is *казанок* [kettle], a diminutive of *казан*, meaning a boiler. Such cases excluded, it appears that diminutive/endearing lexis is an important stylistic device for interpreting the perceived (context-derived) endearing content for the Ukrainian reader.

Ukrainian endearing lexis translated from English (diminutives not denoting small size)

Ukrainian translation	English source
бортик	side
букетик	bunch
в'язочка	handful
всеньку ніч	all night long
гарненький	good
гарненький	lovely
гілочка	spray
гніздечко	nest
голівка	head
голівки	heads
грубка	grate
дірка	hole

долонька	palm
дубок	oak-tree
дубочок	holm-oak
дубочок	oak-tree
дурненький	foolish
Жабка	Frog
зрайка	a lot of
зелененький	green
зірочки	stars
казанок	kettle
капельюха	cap
капельюшка	(paraphrase: her little head is bare)
квіточки	flowers
кінчик	the top
клаптик	leaf
крапочка	mottled
крильця	wings
крильцями	wings
курточка	smock
куточок	corner
ланцюжок	chain
лапки	legs
легенько	gently
личка	faces
личко	face
ліжечко	bed
малесенький	little
мамуся	mother
матуся	mother
місток	bridge
молодята	bride and bridegroom
ніжка	leg
ніжки	feet
ніжки	feet
ніжки	legs
одна-однісінька	one
одна-однісінька	only one
Очеретинка	Reed
очеретинки	reeds

пальтешко	coat
пташина	bird
пташка	bird
пташка	her
пташка	Linnet
пташка-коноплянка	bird
пташки	birds
рибки	fish
ручєнята	arms
ручка	(mine)
самісінький	all by himself
санчата	sledge
Соловушка	Nightingale
Соловушка	she
тихенько	gently
тихесенько	quite softly
тоненький	slender
фартушки	pinnafores
хатинка	cottage
хатинка	poor house
хатинка	tiny cottage
хвилька	some time
хвостик	tail
хлопчина	little boy
хмаринка	single cloud
хустинки	(paraphrase: her little head is bare)
цілісінький	all day long
цілісінький	all night long
цілісінький	all the year round
ціпок	stick
частенько	often
шапочки	caps
швиденько	(addition by the translator)

The consistent representation of all Ukrainian diminutive/endering lexis found in *The Song of the Forest* by some form of equivalent stylistic feature may be considered as contravening the norm of literary English in this respect. However, diminutive/endering lexis is a prominent

feature of Lesia Ukrainka's *The Song of the Forest*, and a comparable frequency of diminutive/endeared counterparts in its English translation pursues the objective of providing the reader of the translation with an experience comparable with that of the reader of the original work, which as a fairy drama is atypical of literary works in this respect. Such a strategy of conveying the functional style as closely as possible, followed in Ukrainka 2021, may be seen as leaning towards foreignisation, bringing to the reader of the English translation semantic-stylistic cognitive values inherent in the Ukrainian source text. In the present study, critique of the five English translations in respect of the diminutive/endeared lexis is predicated on the view that the ideoaesthetic content of their fairy drama style should be conveyed as closely as possible—by means of natural English counterparts. This entails a degree of foreignisation, which is, however, entirely consistent with the goal of functional-stylistic equivalence and visibility of cultural values.

Whereas in Ukrainian grammar morphologically identified diminutive/endeared lexis is a common feature, in English such a category is relatively rare. There are morphological features of English such as the suffixes *-et*, *-ie*, *-let*, *-ling*: *crown/coronet*, *dearie me*, *duckling*, *brooklet*, but these are an unproductive category in English; other means of representing diminutivity of size or endearment, or both, are certain discrete lexical items, e.g. lexical diminutive nouns e.g. *pup*, lexical diminutive adjectives e.g. *tiny*, *little* (as opposed to the stylistically neutral *small*, and stylistically endearing qualifying adjectives or adverbs, e.g. *tiny*, *wee*. English counterparts of Ukrainian diminutive/endeared nouns, identified morphologically and denoting small size and/or expressing endearment, may be phrases including qualifying adjectives or adverbs, e.g. *березочка* [dear birch], *віконце* [little window], *віночок* [lovely garland], *донечко!* [dear daughter!], *личенько* [tiny pale face], *ніченько-чарівниченько!* [kind, magical night-time], *Русалонько* [dear water nymph], *серденько* [my poor heart], *сестрицею* [dear sister], *сестриченька* [darling sister], *сонечко пригріє* [lovely warming sun], *стежечки як мережечки* [intricate trails], *травиця* [soft grass], *хатка*

[little home], *хатинка* [tiny home]. English counterparts of Ukrainian diminutive/endering adjectives also often take the form of phrases, e.g. *м'якенький* [nice and soft], *рівненький* [neat and tidy], and adverbs likewise, e.g. *близенько* [ever so close], *гарненько* [nice and neatly], *довгенько* [some little time], *м'якенько* [soft and cosy], *тихенько* [softly-softly], *тихесенько* [softly-softly].

In the translation of dramatic dialogue and narrative it is important to convey the endearing content of these Ukrainian stylistic forms, which characterise protagonists, inter-personal relationships and attitudes.

Diminutive/endering lexis and its translation counterparts (in contexts of the drama)

To facilitate comparison of diminutive/endering lexis with its respective translation counterparts, a set of examples is chosen to illustrate the extent of implementation of creative strategies for its translation, bearing in mind the key role of this stylistic category in the characterisation of protagonists and their inter-relationships. Of particular importance are cases where clusters of diminutive/endering lexis (often with rhyming morphological word-endings) occur in the Ukrainian text, intensifying the dramatic impact. The presentation below is intended to facilitate comparative assessments of the respective translations, showing the respective treatments of this lexis against the background of specific situations and interactions in the developing drama from the beginning of the Prologue through to the end of the Third Act. The examples are accompanied by notes comparing the respective translations in the various micro-contexts, and by a broad characterisation of the treatment of each Ukrainian diminutive/endering term in the work. The categories on which the characterisation is based are identified as adequate transfer of the semantic/stylistic content, partial transfer of the semantic/stylistic content) and lack of transfer of the semantic/stylistic content). A table of all Ukrainian diminutive/endering terms in the

work and their respective translation counterparts is the source for a cumulative quantitative characterisation of the respective translations of this particular stylistic feature.

The Prologue

The Prologue begins with the arrival of the torrents of spring, personified by the mythological character named He Who Bursts The Weirs, who declares that nothing stands in his way. The diminutive/endearing *місточки*¹⁷³ and *гребельки*¹⁷⁴ convey the weakness of these artefacts erected by humans, unable to resist the superior forces of nature, as well as ironic endearment:

0004

Той, що греблі рве

Місточки збиваю,

всі гребельки зриваю,

[He Who Bursts The Weirs

Frail dams and bridges go,

swept away in my flow.]

In this case, none of the five translations conveys the power of nature over human artefacts signified by the diminutive/endearing nouns, or their ironic-sympathetic representation. Possible counterparts in English of Ukrainian one-word diminutive/endearing lexis are analytical phrases. A noun phrase including the adjective *frail* is one way of conveying the functional-stylistic meaning here:

¹⁷³ місточок [bridge dim-end2]. Зменш.-пестл. до місток [bridge dim1] Зменш. до міст [bridge] <http://ukrlit.org/slovnyk/> місточок; <http://ukrlit.org/slovnyk/> місток

¹⁷⁴ гребелька [weir dim-end] Зменш.-пестл. до гребля [weir].

<http://ukrlit.org/slovnyk/> гребелька

keyword *зребельки* [frail dams]

pc dams
frl dams
ge dams
vr dams
vw dams

keyword *місточки* [frail bridges]

pc dikes
frl bridges
ge bridges
vr dykes
vw bridges

Clusters of diminutive/endering lexis serve to characterise the Потерчата [Lost Babes] in a sympathetic, endearing light. In the Prologue, the Lost Babes are introduced by the author/narrator (in the stage directions) as follows:

0006

*Потерчата (двоє маленьких, бліденьких діток у біленьких сорочечках
виринають з-поміж латаття)*

*[Lost Babes (Two tiny, wan waifs in flimsy white shifts emerge from amongst the
water-lilies)]*

keyword *бліденьких* [wan]

pc pale
frl [...]
ge pale
vr pale
vw pale

keyword *диток* [waifs]

pc infants
frl small children
ge small children
vr small children
vw children

keyword *біленьких* [flimsy white]

pc scanty white shirts
frl white gowns
ge white nightgowns
vr white shirts
vw dressed in white

keyword *сорочечках* [flimsy shifts]

pc scanty shirts
frl gowns
ge nightgowns
vr shirts
vw dressed in white

The translation of *дитки* here has to be considered in context, as part of the stage direction. None of the translations (*infants/children*) renders the emotive content of the diminutive/endearing term which is reinforced in its original context and which might be conveyed by *waifs*. For *біленький*, the stylistically marked *wan*, *waifs* and *shifts* render the underlying semantic denotation along with stylistic-endearing content similar to that carried by the Ukrainian source term. No stylistically marked counterpart of the adjective *біленький* is available; adjectives in English only rarely have diminutive/endearing variants such as are found in Ukrainian. Typically, the stylistic effect of a Ukrainian diminutive/endearing adjective is created by a further modifying adjective, one of endearment (*dear*, *nice*, *lovely* etc.) In the case of noun

phrases whose diminutive/endeared head noun is intensified by diminutive/endeared qualifiers, the translation is based on the ideoaesthetic content of the whole phrase:

0006

двоє маленьких, бліденьких діток у біленьких сорочечках

[two tiny, wan waifs in flimsy white shifts]

The stylistically unmarked equivalents of the above diminutive/endeared lexis would be: *двоє малих, блідих дітей у білих сорочечках* [two small, pale children in white shirts]. Comparative analysis shows that Percival Cundy's version comes closest to rendering the endearing content of the diminutive/endeared lexis, though it does so only in the cases of *tiny* and *scanty*, whereas *pale infants* and *white shirts* are stylistically neutral. Vera Rich and Gladys Evans both render the semantic content fully, but in an entirely neutral style lacking emotive tone.

Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit a counterpart of *у біленьких сорочечках*; *dressed in white* suggests it only vaguely, rendering no emotive tone. Florence Randal Livesay omits *бліденьких*; she renders no emotive tone. The emotive force of the plaintive appeal by the First Lost Babe to Him Who Bursts The Weirs is created by the stylistic device of a series of diminutive/endeared terms:

0009

Перше

Нас матуся положила
і м'якенько постелила,
бо на ріння, на каміння
настелила баговиння
і лататтям повкривала,
і тихенько заспівала:

«Люлі-люлі-люлята,
засніть, мої малята!»

[First Lost Babe

Our dear mumsy laid down our heads;
so soft and cosy were our beds,
for on the river's gravel bed
we lay on weeds she had spread.
She covered us with lily pads,
and softly-softly sang to us:
“Lulla, lulla, lullaby,
sleep tight, little ones, bye-bye!”]

keyword *матуся* [our dear mummy]

pc mother
frl mother
ge mother
vr Мама
vw dear mother

keyword *м'якенько* [so soft and cosy]

pc gently
frl soft
ge soft
vr softly, softly
vw soft

keyword *тихенько* [softly-softly]

pc softly
frl [...]
ge [...]
vr quietly, quietly
vw [...]

keyword *люлята* [Lulla, lulla, lullaby]

pc Lulla-lulla-lullaby
frl [...]
ge Bye-lo land
vr Lulla-lullabye, now
vw Hush-a-bye

keyword *малята* [little ones]

pc my darlings
frl my little ones
ge my babykin
vr babies
vw my darlings

An appropriately emotive tone is lent by a cluster of diminutive/ endearing terms to the next plaintive appeal by the Lost Babes—to spare their *little home* (*хатка*), their *tiny cave* (*Печера в нас маленька*) made by their *тутту* (*ненька*), which is so modest because they had no *dad* (*немає татка*):

0013

Потерчата

Хатинки не руйнуй!
Печера в нас маленька,
що збудувала ненька.
Убога наша хатка,
бо в нас немає татка

[Lost Babes

Don't let our den be spoiled—
this cave of ours is tiny
once made by our dear mumsy.
Our home is rough and ready,
for we don't have a daddy]

keyword *хатинка* [our den]

pc our home
frl the cavern
ge cave-homes
vr our home
vw our humble home

keyword *ненька* [dear mumsy]

pc our mother
frl Mother
ge our mother
vr mother
vw our mother

keyword *хатка* [our home]

pc the place we own
frl Our home
ge Our homes
vr the house above us
vw the place

keyword *мамко* [daddy]

pc father
frl father
ge Daddy
vr father
vw dad

Plain *mother* (Florence Randal Livesay, Vera Rich) expresses none of the emotive content of the source; *our mother* (Percival Cundy, Gladys Evans, Virlana Tkacz and Wanda Phipps) gives only minimal endearing tone.

There follows (0015-0023) a romantic fantasy interchange between Water Nymph and Him Who Bursts The Weirs; the stylistic fairy tale effect depends to a great extent on the use of diminutive/endearing lexis:

0015

Русалка випливає і знадливо всміхається, радісно складаючи долоні. На ній два вінки – один більший, зелений, другий маленький, як коронка, перловий, з-під нього спадає серпанок.

[Water Nymph rises to the surface with an alluring smile, joyfully clapping her hands. She is wearing two garlands, a larger green one and a little one like a coronet of pearls with a cascading veil.]

keyword *коронка* [a coronet]

pc a crown

frl a crown

ge a small crownlet

vr a coronet

vw smaller garland

0018

Русалка

Я марила всю ніченьку
про тебе, мій паниченьку!

Ронила сльози дрібнії,
збирала в кінви срібнії,
без любої розмовоньки

сповнила вщерть коновоньки...¹⁷⁵

[Water Nymph]

I was dreaming the livelong night

¹⁷⁵ коновонька [pail dim1] Зменш.-пестл. до коновка [pail]
<http://ukrlit.org/slovnky/коновонька>

of you, my life's delight!
My tiny tears for you I shed.
When no loving words were heard,
those tears could not be stilled
my silver pail was filled...]

keyword *ніченька* [the livelong night]

pc the night
frl all night
ge the whole night through
vr All the livelong night
vw All year

keyword *паниченько* [my life's delight]

pc dear
frl my own
ge my little lord
vr beloved
vw my kind sir

keyword *розмовоньки* [loving words]

pc My lover
frl none to speak of you
ge without my loved one
vr with none to talk to sweetly
vw Since my lover's been gone

keyword *коновонька* [silver pail]

pc the cup
frl a vase of silver
ge a silver pail
vr silver goblet
vw silver pails

Then *Rusalka* tantalisingly approaches him; the coquettishness importantly expressed by the diminutive/endearing adverb *близенько* [*ever so close*]; none of the five translations captures this playfulness:

0020

Русалка підпливає близенько

[*Water Nymph swims up ever so close*]

keyword *близенько* [*ever so close*]

pc closer

frl close

ge close

vr closer

vw up to him

The characteristic, repetitive, morphological features of many Ukrainian diminutive/endearing words offer opportunities for rhyme, which can enhance the stylistic impact of terms of endearment, as in *Water Nymph's* lyrical expression as she now experiences a wild dance with *Him Who Bursts The Weirs*:

0022

Русалка

На виру-вирочку,
на жовтому пісочку,
в перловому віночку
зав'юся у таночку!
Ух! Ух!

[Water Nymph]

A whirlpool whirling round,
on lovely yellow sand,
in my little pearl garland, yay!

I'll swirl and skip away!
Wey hey!]

keyword *вирочка* [whirling round]

pc little lakelet
frl over the whirlpool, oof!
ge O I'm in whirlpool land-0
vr On the eddies swirling
vw Over the whirl, in my pearls

keyword *віночок* [little garland]

pc chaplets
frl wreaths
ge lovely wreaths
vr garlands
vw flowers

keyword *нісочок* [lovely sand]

pc yellow sands
frl yellow sands
ge yellow sands
vr gold sands
vw [...]

keyword *таночок* [swirl and skip away]

pc the dance!
frl a pretty dance
ge dance with my love around-O!
vr In the dance I whirl me Oooh! Oooh!
vw a dance with you! Ah! Ah!

Spirit of the Lake also complains about the incursion of Him Who Bursts The Weirs. Several diminutive/endearing terms occur in his monologue. The *каганчики* [*tiny lamps*] are an expression of his

empathy towards the Lost Babes who carry them. Only Vera Rich renders this: *the frail torches*. The *рівненькі береги* [*neat and tidy lakeside banks*] and *голівки* [*crestfallen heads (of the wilting lilies)*] are important for the expression in endearing terms of his relationship with the natural world of the lakeside, of which he is represented as the guardian. Similarly endearing counterparts in English are offered here: *the smoothness of my level sands* (Percival Cundy); *lakeshores orderly and neat* (Gladys Evans); *the pleasant levels of my banks* (Vera Rich); *my neat banks* (Virlana Tkacz and Wanda Phipps). But Florence Randal Livesay alone offers a diminutive/endearing counterpart of *голівки*, expressing empathy toward the wilting lilies: *their little heads*:

0026

Водяник

Навесні він нуртує, грає, рве,
зриває з озера вінок розкішний,
що цілий рік викохують русалки,
лякає птицю мудру, сторожку,
вербі-вдовиці корінь підриває
і бідним сиротяттам-потерчатам
каганчики водою заливає,
псує мої рівненькі береги
і старощам моїм спокій руйнує.
А влітку де він? Де тоді гасає,
коли жадібне сонце воду п'є
із келиха мого, мов гриф неситий,
коли від спраги никне очерет,
зоставши на березі сухому,
коли, вмираючи, лілеї клонять
до теплої води голівки в'ялі?
Де він тоді?

[Spirit of the Lake

In spring he seethes and plays and churns the water.
The luscious garland round the lake is gone
that water nymphs were growing all year long.

He scares away the watchful woodland birds,
 disturbs the widow-willow at her roots,
 and quenches tiny lamps that had been lit
 by poor lost babes, those little orphaned ones
 He spoils my neat and tidy lakeside banks.
 The peace of my old age is sadly ruined.
 In summer though, where has he gone, I ask,
 when ardent sun drinks all the water here
 and drains my goblet, like voracious vultures,
 when thirsty rushes start to droop, all parched,
 alas, left high and dry upon the bank,
 when dying lilies wilt, crestfallen heads
 inclined towards the water that's so warm.
 Where is he then?]

keyword *сиротята* [poor lost babes]

pc poor Lost Babes
 frl drowned babies
 ge poor Lost Children
 vr poor little orphans
 vw poor orphans

keyword *каганчики* [tiny lamps]

pc [...]

frl lamps
 ge candle-holders
 vr frail torches
 vw lights

keyword *рівенький* [neat and tidy]

pc the smoothness of my level sands
frl the banks of my own Lake
ge my lakeshores orderly and neat
vr the pleasant levels of my banks
vw my neat banks

keyword *голівки* [heads]

pc heads
frl little heads
ge heads
vr heads
vw heads

Spirit of the Lake refers endearingly to the welcome *fresh autumnal rain* [*осінній дощик*], but none of the translations renders this stylistic function of the diminutive/endering *дощик*—a further expression of empathy towards phenomena of nature—they all have the stylistically neutral term *rain*:

0029

Водяник

якби не помагав мій друг одвічний,
мій щирий приятель осінній дощик,
прийшлося би згинуть з парою!

[Spirit of the Lake

without the help of my eternal, true
and faithful friend the fresh autumnal rain,
I'd surely perish, turning into vapour.]

keyword *дощик* [fresh rain]

pc rain

frl rain

ge rain

vr rain

vw rain

Water Nymph, who is characterised as the mythological daughter of Spirit of the Lake, naturally addresses him as *матусю* [*dad*], a diminutive/endearing form of *матю* or *батько* [father]. Gladys Evans alone has the pragmatic English counterpart (*daddy*). Other translators choose the semi-formal *dear father*, the formal *father* and the highly formal *sir*. The context of the authoritarian “parental” relationship in the mythology may be the grounds for formal counterparts, but the latter are pragmatically inconsistent with the familiar, endearing form of address used in this case (*матусю*):

0031

Русалка

Татусю!

не може пара згинути, бо з пари
знов зробиться вода.

[Water Nymph

Father dear!

The vapour turns to water once again,
and so it cannot perish, don't you see?]

keyword *матуся* [Father dear]

pc sir

frl father

ge daddy

vr father

vw father dear

The instructions of Spirit of the Lake to Rusalka, Water Nymph, who is to repair the ravages of the spring flood, contain diminutive/endearing forms, again expressing his empathy towards the natural environment of which he is the guardian: *рівненько* [*nice and neatly*], *гарненько* [*fine*]. These diminutive/endearing adverbs of empathy are not given functionally stylistic counterparts in the five translations:

0034

Водяник

Та поправ
латаття, щоб рівненько розстелялось,
та килим з ряски позшивай гарненько,
що той порвав пройдисвіт.

[Spirit of the Lake

Remember too
the water lilies, spread them nice and neatly,
and then you'll make a fine new duckweed carpet;
that rogue has torn it all to shreds.]

keyword *рівненько* [nice and neatly]

pc so they spread out flat
frl Spread out the pads
ge flat and even
vr nice and flat
vw tidy up

keyword *гарненько* [fine new]

pc patch
frl Is better seen
ge pretty
vr neatly
vw patch up

Taking his leave, He Who Bursts The Weirs addresses Water Nymph as *Русалонько* [dear Water Nymph]. Three out of five translations render appropriately this diminutive of close endearment, vital for the characterisation and the folk genre, as *dear Sprite*, *Rusalka darling* or *dear Ondine*; the others have the neutral form *Rusalka* or *Nymph*:

0041

«Той, що греблі рве»

Прощай, Русалонько, сповняй коновки!

[He Who Bursts The Weirs

Farewell, dear Water Nymph. Fill pails with tears!]

keyword *Русалонька* [dear Water Nymph]

pc Rusalka

frl Nymph

ge dear Sprite

vr Rusalka darling

vw dear Ondine

Act One

At the beginning of the first act, Uncle Lev announces that he will build a hut in the forest clearing. An accurate denotation of *хижка* [*hut*] is important for the context, as it concerns the relationship between the forest location and the activity of humans in this natural environment, a central theme of the drama. The respective translations vary significantly in their interpretations; mentions of unspecified building and putting up a house suggest a more invasive, permanent intention than building a hut. A *cabin* is familiar mainly to North American readers, but it represents typically a log cabin, which is a more permanent structure than a hut; additionally, it has associations with hunting, which is alien to the context of this drama:

1007

Лев

Та вже бався, бався,
на те бог свято дав. А взавтра прийдем,
то будем хижку ставити.

[Lev

Enjoy it then, go on,
today's God's day of rest. But then tomorrow
we'll come back and build a hut.]

keyword *хижка* [a hut]

pc some building
ftl a hut.
ge a house
vr a cabin
vw a hut

The diminutive noun *ножик* has lexical (denotative) rather than endearing meaning. In English, the size and other characteristics of a knife are mostly understood in context. In Ukrainian, *ніж* [knife] has a diminutive form *ножик*, lexically significant in contexts where a small knife is denoted, without endearing undertones:

1002

Лукаш – дуже молодий хлопець [...] на поясі ніжик [...].

[Lukash is a handsome, slender youth [...] behind his belt he has a knife [...]]

keyword *ножик* [knife]

pc a knife

frl a knife

ge a knife

vr a knife

vw a knife

Lukash goes off into the lakeside rushes and cuts off a reed to make a pan-pipe flute, whereupon Water Nymph re-appears and calls in alarm to Guardian of the Forest. The narrator (in the stage directions) characterises Guardian of the Forest as *дідок* [*an old man*]. The diminutive does not denote small size here but is an expression of empathy or respect towards an old man. His small stature is denoted by the adjective *малий* [small]. However, the phrase *little old man* is a suitable pragmatic counterpart in English. The adjective *tiny* is inaccurate, denoting an excessive degree of small stature compared with the source text. The expression *old gnome* denotes an ugliness which is not found in the source text and which is out of place here, distorting the characterisation, even considering the folk-tale context:

1012

Лісовик (малий, бородатий дідок)

[*Guardian of the Forest (a nimble, bearded little old man)*]

keyword *дідок* [a little old man]

pc tiny old man

frl a small old man

ge a tiny old man

vr a small grandsire

vw a short old gnome

Water Nymph addresses him as *Дідусю*¹⁷⁶ [*grandad*]

1011

Русалка

Дідусю! Лісовий! біда! рятуйте!

[Water Nymph]

My grandad of the forest! Trouble! Help!

keyword дідусь [*grandad*]

pc Grandfather

frl Little grandfather

ge Granddaddy

vr Grandfather

vw Old Gob

When Water Nymph warns that her father, Spirit of the Lake, will cause a flood, she laughs off the counter-threat from Guardian of the Forest that he will choke the lake with dead leaves with the exclamation *лишечко!* [*dearie me!*] a diminutive/endearing form of *лихо* [*woe*] a variant of *лишенько*,¹⁷⁷ found elsewhere in the text. This is an example of ironic use of a form of endearment to indicate the opposite of its usual meaning:

1019

Русалка

Ой лишечко, як страшно! Ха-ха-ха!

¹⁷⁶ дідусь dim-end1. Зменш.-пестл. до дід 1. Батьків або материн батько. 2. Чоловік похилого віку [1. grandad; 2. old man] <http://ukrlit.org/slovnyk/дідусь>

¹⁷⁷ лишенько end1 [*dearie me!*]. Пестл. до лихо [misfortune] <http://ukrlit.org/slovnyk/лишенько>

[Water Nymph]

Oh dearie me, how dreadful! Ha, ha, ha!]

keyword *лишечко* [dearie me!]

pc Oh, dearie me!!

frl Ha, ha! Oh, how terrible!

ge Oh, terrible!

vr Oh dear,

vw Oh me, oh my

Guardian of the Forest points out proudly to Mavka, who has just emerged from winter hibernation, evidence of other forms of life emerging in his domain, with diminutive/endearing forms to express his empathy. His remarks are couched in folk sayings associated with the coming of spring, further enhancing the folk style of the text. The expression *зозулька маслечко сколотить* is a Ukrainian folk saying based on the perception that the cuckoo's call sounds like the beating of cream to make butter. The cuckoo is referred to by the diminutive/endearing term *зозулька*,¹⁷⁸ but no endearment is expressed here in any of the five translations. The motivation for the choice of *ladybug* instead of *cuckoo* in the version by Virlana Tkacz and Wanda Phipps is obscure. The expression containing two forms of endearment, *зозулька* and *маслечко*,¹⁷⁹ for which it is difficult to find natural sounding counterparts in English, may be adequately conveyed as *Cuckoo bird will be busy beating butter*. A strategy of omitting any article before *cuckoo*, and forming the phrase *cuckoo bird*, lends a touch of personalisation to convey the empathy of *зозулька*. The stylistic

¹⁷⁸ зозулька dim/end1 [cuckoo]. Зменш.-пестл. до зозуля [cuckoo]

<http://ukrlit.org/slovnnyk/зозулька>

¹⁷⁹ маслечко dim/end1 [butter]. Пестл. до масло [butter].

<http://ukrlit.org/slovnnyk/маслечко>. The expression might be adequately conveyed by the phrase *dear cuckoo bird*, to account for the tone of endearment in *маслечко*.

function of *маслечко* may be conveyed by adding the adjective *busy* as a more natural strategy than attempting some unlikely diminutive/endering form of *butter*. Only Florence Randal Livesay conveys the folk saying, while Percival Cundy omits any mention of it, giving an obscure alternative interpretation, and the clause is omitted entirely by Vera Rich and Virlana Tkacz and Wanda Phipps. Gladys Evans interprets *маслечко* as referring to Shrovetide (in Ukrainian *масниця*), perhaps associating *маслечко* with *маслениця* (the Russian word for Shrovetide). Gladys Evans translates *червоні черевички* as *high red boots*, reflecting the Ukrainian folk saying that the cuckoo's call suggests the clicking of the heels of ceremonial high red boots worn for dancing at celebrations of the arrival of spring and symbolising prosperity. Percival Cundy's *scarlet booties* is an adequate translation, but neither *red shoes* nor *red slippers* conveys the folk allusion:

1023

Лісовик

Вже й сон-трава перецвітати стала.
 От-от зозулька маслечко сколотить,
 в червоні черевички убереться
 і людям одмірятиме літа.

[Guardian of the Forest

Pasque flowers now will cease to bloom again.
 Cuckoo bird will be busy beating butter,
 and she will put her high red bootees on.
 She'll count the years that people still may live.]

keyword *зозулька* [*Cuckoo bird*]

pc cuckoo
 frl cuckoo
 ge cuckoo
 vr she
 vw the lady-bug

keyword *масличко* [butter]

pc the cuckoo's striking his alarm
frl the cuckoo will be making butter
ge The cuckoo's on the verge of calling Shrovetide
vr [...]
vw Any moment now the lady-bug

keyword *черевики* [bootees]

pc scarlet booties
frl her red shoes
ge high red boots
vr fine red slippers
vw red shoes

The relationship between Guardian of the Forest and Mavka, his mythological granddaughter, clearly demands familiar rather than formal forms of address. Mavka calls him *дідусю* [*grandad*]. The translation counterparts vary here from the informal *grandaddy* to the rather formal *grandfather dear* and purely formal *grandfather*. Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit any form of address:

1036

Мавка

Який-бо ти, дідусю, став суворий!
Се ти мене отак держати будеш,
як Водяник Русалку?

[Mavka]

How stern you have become these days, grandad!
So will you make me stay – and keep me close,
as Spirit of the Lake keeps Water Nymph?]

keyword *дідусь* [grandad]

pc grandfather dear
frl grandfather
ge Granddaddy
vr grandfather
vw [...]

Guardian of the Forest addresses Mavka as *дитинко* [*my child*],¹⁸⁰ translated here as *my child, little daughter, dear child* or *just child*. Florence Randal Livesay differs from the other translators, apparently perceiving most diminutive/endering lexis as denotations of small stature rather than endearment, to be translated using *little*:

1037

Лісовик

Hi, дитинко,
я не держу тебе.

[Guardian of the Forest

Oh no, my child,
I will not keep you here.]

keyword *дитинка* [*my child*]

pc my child
frl little daughter
ge dear child
vr dear child
vw child

Mavka, as a mythological denizen of the forest world, has close relationships with trees and plants as well as other mythological figures

¹⁸⁰ дитинка dim/end1 [*my child*] Зменш.-пестл. до дитина [*child*]
<http://ukrlit.org/slovnyk/дитинка>

of humanoid form in the play. She now encounters Lukash for the first time and she upbraids him for injuring a birch by cutting off a branch to make another of his panpipes and removing the sap. She implores him:

1044

Мавка

Не точи! Се кров її.

Не пий же крові з сестроньки моєї!

[Mavka

Oh no, don't take her life's blood!

Don't drink the blood of my dear sister, please!]

keyword *сестронька* [dear sister]

pc my sister

frl my sister

ge my own sister dear

vr my dearest sister

vw my sister

Only two out of five translations convey the intimate relationship denoted by *сестронька*,¹⁸¹ as *sister dear* or *dearest sister*. The translation as plain *sister* here fails to convey the relationship as intended by the author.

Mavka explains that she considers a poor old dried-up willow tree to be her mother, providing a nice soft bed for her in the winter. The five translations emphasise the dried-up nature of the willow tree, failing to convey the empathy of *сухенький* [*poor dried-up*] and only Vera Rich conveys the empathy of *м'якенький* [*fine soft*]. Ukrainian diminutive/endearing adjectives and adverbs typically have phrasal counterparts in English, as here: *сухенький* [*poor dried up*], *м'якенький*

¹⁸¹ сестронька dim/end2. [dear sister] Зменш.-пестл. до сестра [sister].

<http://ukrlit.org/slovnyk/сестронька>

[*nice and soft*]. Mavka calls the willow tree *матуся* [*her mumsy*].¹⁸² The translators do not convey the element of endearment in this form of address, rendering it as the formal *mother*. Florence Randal Livesay, as is her custom, treats *матуся* as a diminutive of smallness, with the inappropriate *little mother*. The frequent disregard for the functional-stylistic values of diminutive/endeoring lexis results in a dilution of the fairy tale folk style of the whole drama:

1068

Мавка

Мені здається часом, що верба,
ота стара, сухенька, то – матуся.
она мене на зиму прийняла
і порошном м'якеньким устелила
для мене ложе.

[Mavka

I sometimes think that old willow tree there,
that poor old withered one, she is my mumsy.
She sheltered me throughout the winter time,
and she made a powdery bed for me;
it was nice and soft.]

keyword *сухенький* [poor withered one]

pc half-withered one
frl withered
ge dried-up
vr half-dried-up
vw half-withered

¹⁸² матуся end1 [mumsy]. Пестл. до ма́ти [mother]
<http://ukrlit.org/slovyk/матуся>

keyword *матуся* [mumsy]

pc mother

frl little mother

ge my only mother

vr mother

vw mother

keyword *м'якенький* [nice and soft]

pc soft

frl When ground to powder, they make a nest.

ge a bed of deadwood powder

vr fine soft

vw soft

Mavka now begins to tell Lukash about how she spent the winter in hibernation, about her lovely bright dreams. Her dreams led to rosy thoughts, which she describes as *pretty embroidered patterns*. The pretty, intricate whims she visualised are delicately described with the use of the diminutive *легенькі*.¹⁸³ The endearing tone of this diminutive/endearing form of the adjective *light* is interpreted in different ways in this context by the five translations. The translation options and strategy have to be selected here in the light of the versification demands of this passage as a whole:

1070

Мавка

По білих снах рожевії гадки

легенькі гаптували мережки,

і мрії ткались золото-блакитні,

спокійні, тихі, не такі, як літні...

¹⁸³ легенький dim/end1. [fine, delicate] Зменш.-пестл. до легкій [light]

<http://ukrlit.org/slovnyk/легенький>

[Mavka

And in my bright dreaming came rosy whims,
I saw embroidered patterns, pretty patterns,
they were gold-and-azure, woven in dreams,
so silent and calm, unlike summer climes.]

keyword *легенький* [nice and light]

pc a bright embroidery
frl embroidering while I dreamt / In beautiful design
ge embroidering with garlands, lacy seeming
vr And formed into a white embroidery
vw the finest embroidery

Now Lukash plays on his flute or panpipe (the traditional Ukrainian *sopilka*). Mavka, enchanted by his playing, joins in, singing to his tunes. For the diminutive/endering adverb *тихесенько* [*softly, quietly*],¹⁸⁴ the English counterpart *softly-softly* suggests itself. Percival Cundy and Vera Rich omit this qualifier entirely. Florence Randal Livesay expresses it as *in a low voice*, and Gladys Evans has *hums along*; these versions are semantically quite accurate, but devoid of the endearing tone of the original. Virlana Tkacz and Wanda Phipps have *softly*, which is an improvement on previous versions, but emotively still weaker than the source text:

1073

Лукаш грає соло мелодії № 6, 7 і 8, прихилившись до дуба, і не зводить очей з Мавки. Лукаш грає веснянки. Мавка, слухаючи, мимоволі озивається тихесенько на голос мелодії № 8.

¹⁸⁴ тихесенький end1 [*softly-softly*] Пестл. до тихий [*quiet*].
<http://ukrlit.org/slovyk/тихесенький>

[*Lukash plays solo tunes No. 6, 7 and 8, leaning against the oak tree, never taking his eyes off Mavka. Lukash plays tunes of spring. As Mavka listens, she spontaneously joins in, softly-softly singing tune No. 8.*]

keyword *михесенько* [softly-softly]

pc singing

frl in a low voice

ge Mavka begins to hum

vr she sings

vw softly

Mavka is very moved by the music. Lukash has stolen her heart. The form of endearment *серденько* [my poor heart]¹⁸⁵ is clearly a highly emotive expression, but the translators render it without the endearing content or tone as simply *heart*, *my heart* or *the heart*. Florence Randal Livesay has *the bleeding heart*, which seems, by contrast, excessively drastic. The tone of the original is perhaps best conveyed by *my poor heart*:

1074

Мавка

Як солодко грає,
як глибоко крає,
розтинає білі груди,
серденько виймає!

[Mavka

How sweet his playing sounds,
and how deeply he rends,
tearing my tender breast apart,
steals away my poor heart!]

¹⁸⁵ *серденько* dim/end1 [poor heart] Зменш.-пестл. до серце [heart]
<http://ukrlit.org/slovnyk/серденько>

keyword *серденько* [my poor heart]

pc the heart
frl the bleeding heart
ge my heart
vr the heart
vw my heart

Mavka tells Lukash she finds the birch tree shows tenderness, and she treats it as her *dear sister*: *сестриця*.¹⁸⁶ This word is, as the context suggests, a diminutive of endearment. Gladys Evans and Vera Rich successfully translate it, respectively, as *my only sister true* and *my dear sister*, but Percival Cundy and Virlana Tkacz and Wanda Phipps do not convey the important emotive content, translating *сестриця* as plain *sister* here. Florence Randal Livesay, predictably, renders it inappropriately as *my little sister*:

1101

Мавка

А я не знаю
нічого ніжного, окрім берези,
за те ж її й сестрицею звиваю

[Мавка

I've never seen the like before;
the birch alone shows tenderness like that—
that's why I call her dear sister of mine]

¹⁸⁶ сестриця end1 [dear sister] Пестл. до сестра [sister]
<http://ukrlit.org/slovyk/сестриця>

keyword *сестриця* [dear sister of mine]

pc sister
frl my little sister
ge my only sister true
vr my dear sister
vw sister

Lukash is called by his Uncle Lev and he leaves the company of Mavka. Thereupon Fiery Charmer comes bounding onto the scene. He importunes Mavka, who rejects his advances. He launches into a long soliloquy, flattering her, offering to take her to exciting places and promising gifts. His promises are all about fairy tale adventures and the gaining of riches and status. The emotive tone relies to a great extent on a range of diminutives of endearment. Only Vera Rich conveys the endearment of *сестриці* [*sisters dear*]. Two translators omit counterparts of *травиця* [*soft grass*]; Vera Rich employs the poetic *greensward* here. Only Florence Randal Livesay conveys the emotive content of *віночок* [*lovely wreaths*]. For *маночок* [*a little dance*] and *віконце* [*a tiny window*], various quite expressive counterparts are found. They would be derived as part of the versification strategy in this poetic soliloquy:

1127

Перелесник

(*услесливо в'ється коло неї*)

Линьмо, линьмо в гори! Там мої сестриці,
там гірські русалки, вільні Літавиці,
будуть танцювати коло по травиці,
наче блискавиці!

Ми тобі знайдемо з папороті квітку,
зірвем з неба зірку, золоту лелітку,
на снігу нагірнім вибілимо влітку
чарівну намітку.

Щоб тобі здобути лісову корону,

ми Змію-Царицю скинемо із трону,
і дамо крем'яні гори в оборону!
Будь моя кохана!
Звечора і зрана
самоцвітні шати
буду приношати
і віночок плести,
і в таночок вести,
і на крилах нести
на моря багрянні, де багате сонце
золото ховає в таємну глибіню.
Потім ми заглянем до зорі в віконце,
зірка-пряжа вділить срібне волоконце,
будем гаптувати оксамитну тінь.
Потім, на світанні, як біляві хмари
стануть покрай неба, мов ясні отари,
що холодну воду п'ють на тихім броді,
ми спочинем любо на квітчастім...

[Fiery Charmer

(He ingratiatingly encircles her)

Let's soar to mountain peaks; my dear sisters you'll see
with highland nymphs like meteors darting all free,
on the soft grass they'll dance round before you and me,
lightning fast, with great glee.
We'll find you a flower of the fern,
for your gold bracelet a star from the sky snatch down,
in mountain snows tracing in the summer season
a magic white veil you'll don.
And then, to ensure that you win the forest crown,
we'll straight away depose the Serpent-Queen,
for your defence we'll give you the stony mountain!
Be my love, dearest one!
At dusk as well as dawn,
fine jewelled robes to wear
I'll bring you, lady fair,
weave posies in your hair,
lead you a little dance,
then I will wing you hence,
away to the crimson seas where the glowing sun

conceals from us its golden rays when day is done.
Through a tiny window we'll be watching the stars,
the web of silver cloth the weaver-stars send down,
begin embroidering our lovely velvet shades.
And then at dawn there will appear above white clouds
myriad flocks of sheep all glowing in the sky;
they'll pause to drink cold water at a ford near by,
while we enjoy our rest among the flowers...]

keyword *сестрици* [dear sisters]

pc my sisters
frl sisters mine
ge my sisters
vr my sisters dear
vw my sisters

keyword *травуця* [soft grass]

pc [...]
frl [...]
ge fairy-ring of grasses
vr the greensward
vw [...]

keyword *віночок* [posies]

pc chaplets
frl wreaths
ge wreaths
vr garlands
vw flowers

keyword *таночок* [a little dance]

pc the dances
frl [...]
ge the dances
vr the dance
vw I'll dance

keyword *віконце* [a tiny window]

pc we'll take a peep into the stars' abode
frl the little window of a star
ge a window
vr peep in the dawn's windows
vw peek in on Dawn through her window

As Mavka runs away into the forest, she refers affectionately to the sun as *сонечко*;¹⁸⁷ the endearing tone is not conveyed by any of the five translations here:

1142

Мавка

Вітерець повіє,
сонечко пригріє,
то й роса спаде!

[Mavka

But gentle breezes come,
then lovely warming sun;
quite soon the dew is gone!]

¹⁸⁷ сонечко end1 [lovely sun] Пестл. до сонце [sun]
<http://ukrlit.org/slovnyk/сонечко>

keyword *сонечко* [lovely sun]

pc the sun is glowing
frl the sun will shine
ge sunbeams start to play
vr The warm sun is glowing
vw The warmth of the sun

The diminutive/endearing forms convey her mythological empathy towards the personified night-time and to elements of nature, including her beloved birch tree-sister. They are, on the whole, conveyed by various means in the respective translations:

1171

Мавка

Дяка щирая тобі, ніченько-чарівниченько,
що закрила ти моє личенько!
І вам, стежечки, як мережечки,
що вели мене до березочки!
Ой, сховай мене, ти, сестриченько!

[Mavka

Bless you, bless you, dear magical night-time,
for you have kept my dainty face well hidden!
Thank you, kind intricate trails that I've trodden,
leading me to my dear birch here again!
Oh, please conceal me, darling sister mine!]

keyword *ніченька* [dear night-time]

pc night
frl Little dark night
ge little spell-binder of night-time
vr Dear night, magic night
vw Night

keyword *личенько* [dainty face]

pc For your cover in my flight
frl my little face
ge my face
vr you hid me
vw for giving me cover

keyword *стежечка* [kind intricate trails].¹⁸⁸

pc you paths
frl O little Path
ge pathways dear
vr paths tracing, like fine lacing,
vw intricate paths

keyword *мережечка* [kind intricate trails]¹⁸⁹

pc you paths
frl O little Path
ge pathways dear
vr you, paths tracing, like fine lacing
vw intricate paths

keyword *березочка* [my dear birch]

pc the birch
frl the little Birch
ge my birch tree
vr my birch
vw my beloved birch tree

¹⁸⁸ стежечка, и, ж. Зменш.-пестл. до стежка.

¹⁸⁹ мережечка, и, ж. Зменш.-пестл. до мережка

keyword *сестриченька* [darling sister mine]

pc my sister

frl Sister dear, oh, little Sister mine!

ge sister of mine

vr sister, dear sister

vw dearest sister

Mavka reappears and makes a passionate declaration to Lukash. Stylistically, the diminutive/endering lexis is very important for the tone and the emotive content. Three out of five translations fail to convey the vital endearing content of *серденько*, translating it as simply *your heart*. Florence Randal Livesay's usual interpretation as *thy little heart* is only a slight improvement. Gladys Evans's poetic version *heart's ease* is closest to the original. The next example, *вустонька*, is better treated by Florence Randal Livesay: *thy lovely lips*, Gladys Evans: *your sweet lips* and Virlana Tkacz and Wanda Phipps: *your lovely lips*. Vera Rich's *your handsome lips* renders the phrase less romantically. Percival Cundy has simply *your lips*. The endearing content of the third diminutive/endering term in this extract, *квітоньки*¹⁹⁰ is only conveyed—partly—in two cases by *blossom* (Percival Cundy and Virlana Tkacz and Wanda Phipps):

1208

Мавка

Візьму собі твою співочу душу,

а серденько словами зачарую...

Я цілуватиму вустонька гожі,

щоб загорілись,

щоб зашарілись,

¹⁹⁰ квітонька dim/end1 [tender petals] Зменш.-пестл. до квітка [flower, blossom]
<http://ukrlit.org/slovnyk/квітонька>

наче ті квітоньки з дикої рожі!

[**Mavka**

I will capture your lyrical soul,
enchanting your dear heart with loving words...
I will kiss your soft lips; I will kiss them
till they are on fire,
blushing with desire
like the tender pink petals of briar rose.]

keyword *вустонька* [soft lips]

pc your lips
frl thy lovely lips
ge your sweet lips
vr your handsome lips
vw your lovely lips

keyword *квітонька* [tender petals]

pc the blossoms on the rose
frl the brier flower!
ge blushing red as briar roses
vr the blossoms on the wild rose blowing
vw the petals of the wild rose

keyword *серденько* [dear heart]

pc your heart
frl thy little heart
ge heart's ease
vr your heart
vw your heart

There now follows an attempt by Water Nymph, in accordance with her malevolent role in traditional folk beliefs, to drown Lukash with the assistance of the Lost Babes. The latter are malevolent beings in folk

beliefs, will-o'-the wisps—glimmering lights above swamps personified as evil spirits leading young men astray, to drown in the swamp. Water Nymph employs diminutives of endearment to gain the confidence of the Lost Babes, so they will do her bidding. *Дитинчата*¹⁹¹ is an ingratiating form of address, enhanced by the mention of their *little lamps* (*каганчата*)¹⁹² also mentioned in the stage directions as *каганчики*.¹⁹³ Only Vera Rich conveys the diminutive/endeoring tone of the latter:

1215

Русалка

Дитинчата-Потерчата,
засвітіте каганчата!

Вочеретах заблимали два бродячі вогники. Далі виходять Потерчата, в руках мають каганчики, що блимають, то ясно спалахуючи, то зовсім погасаючи. Русалка притуляє їх до себе і шепоче, показуючи в далечінь на білу постать Лукашеву, що мріє в мороку поміж кущами.

Дивіться, он отой, що там блукає,
такий, як батько ваш, що вас покинув,
що вашу ненечку занапастив.

[Water Nymph]

You little ones, little lost babes,
light your tiny, little lamps!

¹⁹¹ дитинча dim/end1 [little one] Зменш.-пестл. до дитина [child]

<http://ukrlit.org/slovnyk/дитинча>

¹⁹² каганчата Not in the dictionary, possibly a neologism by Lesia Ukrainka. Probably equivalent to каганчик dim1 [tiny lamp] Зменш. до каганець Невеличкий світильник, що складається з гнота та посуду, у який наливається олія, лій чи гас [Little lamp consisting of a wick and container for oil, tallow or gas]

<http://ukrlit.org/slovnyk/каганчик>

¹⁹³ каганчик dim1 [little lamp] Зменш. до каганець [lamp]

<http://ukrlit.org/slovnyk/каганчик>

Among the rushes, two wandering little lights twinkle. The Lost Babes appear, carrying tiny glimmering lamps which now flare brightly, now fade entirely. Water Nymph draws them close to herself, whispering and pointing to the pale distant figure of Lukash, barely visible in the darkness among the bushes.

Just look at him that's roaming over there,
he's like your father who abandoned you,
the man who caused your dear mumsy's ruin.]

keyword *вогники* [little lights]

pc moving lights
frl wandering lights
ge wandering will o' the wisps
vr wandering lights
vw lanterns

keyword *дитинчата* [you little ones]

pc Little Lost Babes
frl Little children
ge Little lost ones
vr little Lost Babes nimble
vw Water Brats

keyword *каганчата* [tiny little lamps]

pc your lanterns bright
frl your lamps
ge your candles
vr little torches
vw your lanterns

keyword *каганчики* [tiny glimmering lamps]

pc lantern

frl lamps

ge candlesticks with glowing candles

vr carrying away completely. (sic – Ed.)

vw They have lanterns which flicker

keyword *ненечка* [dear mumsy]

pc your dead mother

frl your mother dear

ge mother

vr your poor dear mother

ve your dearly departed mother

Water Nymph's call to the Lost Babes continues with further intensive use of diminutive/endearing lexis for the same dramatic purpose. The translators do not convey its essential stylistic value here:

1219

Русалка

Ви маленькі,

ви легенькі,

в ручках вогники ясенькі,

ви як ласочки¹⁹⁴ тихенькі, –

ви підіть у чагарник,

не почує Лісовик,

а як стріне –

вогник свіне –

був і зник!

[Water Nymph

You little ones,

you dainty ones,

¹⁹⁴ ласочки dim/end1 [weasels] Зменш.-пестл. до ласка [weasel, *Mustela nivalis*]

in tiny hands your bright little lights,
just stay silent as two wee mice,
hide in the bushes right there;
Forest Guardian won't hear,
when he's about
your lights go out
in a trice!]

keyword *легенький* [dainty ones]

pc Light
frl you are light
ge You're small and thin, like feathers spin
vr You are little, Light and nimble
vw You're little, so your steps are light

keyword *ручки* [tiny hands]

pc small hands
frl hands
ge [...]
vr hands
vw [...]

keyword *возники* [(bright) little lights]

pc lights
frl bright flames
ge candles glimmer
vr bright torches
vw bright lights

keyword *ясенький* [bright (little lights)]

pc lights
frl bright flames
ge candles bright
vr bright torches
vw bright lights

keyword *як ласочки (тихенькі)* [(quiet) as wee mice]

pc [...]
frl like weasels
ge like weasels
vr like weasels
vw [...]

keyword (*як ласочки*) *тихенькі* [quiet (as wee mice)]

pc [...]
frl [...]
ge Like weasels, you won't make a din
vr Just like weasels, quiet and kimble
vw [...]

keyword *вогник* [little light]

pc lights
frl lamps
ge lights
vr torches
vw lights

When Uncle Lev declares that the Lost Babes were to blame for Lukash's misfortune, nearly drowning in the swamp, they cry out plaintively. Their voices are described in the stage instructions as *Голоски Потерчат* [Small Voices of Lost Babes], but none of the five translations conveys this description:

1248

Голоски Потерчат

(озиваються жалібно, подібно до жаб'ячого кумкання)

Ні, ні, дідуню!
Ні, ми не винні!

[Small Voices of Lost Babes

(calling out plaintively, like the croaking of frogs)

No, no, grandad!

No, we're not to blame!]

keyword *золоски* [small voices]

pc voices

frl [...]

ge voices

vr voices

vw voices

keyword *дідунь* [grandad]

pc grandfather

frl [...]

ge dear Grandpa

vr dear grandpa

vw grandpa

Impatient for the coming of the following day, when she will see Lukash again, Mavka expresses emotion in a short soliloquy, addressing elements of surrounding nature in several personifying terms of endearment, only partially conveyed by some translations:

1254

Мавка

Коли б ти, нічко, швидше минала!

Вибач, кохання! Ще ж я не знала

днини такої, щоб була щасна

так, як ти, ніченько, так, як ти, ясна!

Чом ти, березо, така журлива?

Глянь, моя сестронько, таж я щаслива!

Не рони, вербо, сліз над водою,

буде ж, матусенько, милий зо мною!..
Батьку мій рідний, темненький гаю,
як же я ніченьку сюю прогаю?
Нічка коротка – довга розлука...
Що ж мені суджено – щастя чи мука?

[Mavka

If only you, sweet night, would soon be over!
Forgive me, love! I've never known a day
like this, I am so happy, I'm in clover!
Dear night, I'm bright as a star in the sky.
Birch tree of mine, say, why are you so sad?
Look at me, my true sister, I'm so glad!
Willow, mother mine, weep not by the water,
Of course my love will come to me, your daughter.
How, father dear, dark grove within the forest,
how will I spend my hours this lovely night?
Sweet night-time is brief, long we'll be apart...
Happiness or torture – which is my fate?]

keyword *нічка* [sweet night]

pc Dear night
frl Oh, little Night
ge sweet night
vr sweet night
vw Dear Night

keyword *ніченька* [dear night]

pc O night!
frl little Night,
ge dear night
vr night
vw Dear Night

keyword *сестронька* [my true sister]

pc sister
frl my little sister
ge my dearest sister
vr my dear
vw sister

keyword *матусенько* [mother mine]

pc [...]
frl little mother
ge Little mother mine
vr mother
vw dear mother

keyword *темненький* [dear dark (grove)]

pc O my father, thou dark grove
frl Oh, Dark Forest, my own dear father
ge Dark forest father, ever my own!
vr And you, my dear father, forest dark-looming
vw Dear deep dark Forest

keyword *ніченька* [lovely night]

pc this night
frl this night
ge this night so forlorn?
vr this night
vw this night

keyword *нічка* [sweet night]

pc the night
frl the night
ge the night
vr night
vw night

Act Two

At the beginning of the second act, the scene described in the stage directions is as before, but now a cottage (*хата*) has been built in the forest clearing. In Ukrainian, *хата* is not a diminutive/endearing term, but it is perhaps worthy of mention as an important cultural concept with relevance for the setting of the drama. It denotes a simple rural domestic residence with a thatched roof and whitewashed walls. The closest counterpart in English is *cottage*, which similarly connotes rural homeliness; only Gladys Evans conveys the cultural significance of *хата* here. Three translators call it a *house* and one calls it a *hut*; neither of these alternatives evokes connotations similar to those of the *хата*.

The narrator uses diminutive/endearing lexis and colloquialisms in the description of the setting, contributing to its benign atmosphere. The dictionary definition of *городець* [vegetable patch] is diminutive/endearing for *город* [vegetable garden or orchard]; *нивка*, a diminutive of smallness from *нива* [a field], has an English lexical counterpart in *strip* (of land). The best counterparts of *горщики*, *гладьшкы* may be simply *pots and pans*, as there is no endearing content in *горщики* here, but merely a denotation of the domestic context. The colloquial *гладьшкы*,¹⁹⁵ however, defined as a rare colloquialism, contributes to the rustic atmosphere of the setting. A further colloquialism, *недалечко* [close by], and the Kovel dialect word *клокічки* [wooden cow bells] have the same stylistic significance. None of the translators appears to recognise the close meaning of *клокічки*, an aspect of regional realia. Percival Cundy and Vera Rich misinterpret the term entirely, replacing the sound of clacking wooden cow bells with *the cackle of poultry/ the cackle of chickens*. Gladys Evans writes of *the ring of*

¹⁹⁵ гладьшка [(earthen) pot] розм., рідко. Те саме, що глек. глек Висока кругла, перев. глиняна посудина, злегка розширена в нижній частині [(Colloquial, rare). Tall, round vessel, usually of clay, slightly broader at the base].
<http://ukrlit.org/slovnnyk/гладьшка>

cow-bells, evidently not aware that they are *wooden*. Florence Randal Livesay's *cowbells sound* and Virlana Tkacz and Wanda Phipps's *cow bells can be heard* also conceal this cultural detail:

2002

На галяві вже збудовано хату, засаджено городець. На одній нивці пшениця, на другій – жито. На озері плавають гуси. На березі сушиться хустя, на кущах стримлять горищики, гладиишки. Трава на галяві чисто викошена, під дубом зложений стіжок. По лісі калатають клокички – деє пасеться товар. Недалечко чутно сопілку, що грає якусь моторну, танцюристську мелодію [мелодії № 11, 12, 13].

[A cottage has been built in the clearing and a small vegetable patch planted. There is a strip of wheat and one of rye. Geese are swimming on the lake. Laundry is drying on the birch. There are pots and pans hanging on the bushes. The grass has been mown short in the clearing and there is a haystack beneath the oak tree. The clacking of wooden cow bells is heard from the forest, where cattle are grazing. Close by, a lively dance tune is being played on a reed-flute. [tunes no. 11, 12, 13]]

keyword *городець* [a small vegetable patch]

pc a vegetable garden
frl a small garden
ge a garden or plot
vr a vegetable patch
vw a garden

keyword *клокички* [wooden cow bells]

pc The cackle of poultry is heard among the trees
frl Cowbells sound in the forest
ge the ring of cow-bells
vr the cackle of chickens
vw Cow bells can be heard

keyword *нивка* [strip]

pc two fields, one of rye and one of wheat
frl one small field of wheat and another of rye
ge a strip of wheat, on the other — rye
vr two strips of grain — one of rye and of wheat
vw a field of wheat on one side, and a field of rye on the other

keyword *недалечко* [close by]

pc nearby
frl a short distance away
ge not far away
vr near at hand
vw [...]

Ukrainian readers know what a typical *хата* looks like but mention of its typical features (white walls and thatched roof) does not occur until Act 3. References to the white walls of Lukash's cottage in the translations by Florence Randal Livesay and Vera Rich in Act 3 are less informative than the other versions:

3002

Лукашева хата починає біліти стінами

[*The white walls of Lukash's cottage begin to appear*]

keyword *біліти* [(The) white (walls) begin to appear]

pc the white walls
frl its white outlines
ge the walls begin to grow lighter in colour
vr the walls begin to gleam white
vw the white walls

Florence Randal Livesay does not convey the information that the cottage has a thatched roof:

3149

*Досягнувши верховіття, вогонь перекидається на хату, солом'яна стріха
займається, пожежа швидко поймає хату.*

*[Reaching the top of the tree, the flames leap across to the cottage. The thatched roof
catches fire and the whole cottage is soon alight.]*

keyword солом'яна стріха [the thatched roof]

pc its straw roof

frl the roof

ge the straw thatch roof

vr the thatch

vw the thatched roof

In this second act, Mavka has come to live with Lukash in the *cottage* and his mother objects to her as a daughter-in-law from the outset. It is important to convey Mavka's polite approach when addressing the *mother*, using the endearing form *дядино* which in Ukrainian means, literally, *auntie*, but is also used as a polite form of address to an older woman, highlighting the contrast with the *mother's* hostile, disparaging attitude towards Mavka. The literal rendering *auntie* offered by three translators is pragmatically questionable, as is Virlana Tkacz's and Wanda Phipps's formal *dear aunt*; a more natural counterpart in English in this situation would be a polite impersonal phrase such as *excuse me*. Florence Randal Livesay's recourse to transliteration (*Diadyna*) results in loss of the meaning and tone of the expression, and therefore of its significance for characterisation of the relationship between the two women:

2019

Мавка

Де, дядино, Лукаш?

[Mavka

Excuse me, where's Lukash?]

keyword *дядино* [excuse me!]

pc Auntie

fri Diadyna

ge Aunty

vr Aunty

vw Dear Aunt

Lukash's mother shows her dislike of Mavka's appearance. The translation of the diminutive/endering adverb *чепурненько* [nice and neat] is an example of typical English phrasal counterparts of such Ukrainian forms. Percival Cundy and Vera Rich both seem to misunderstand the *mother's* demands here; they give no appropriate counterpart of *чепурненько*. Florence Randal Livesay, Gladys Evans and Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit the endearing content mentioned in the dictionary definition:¹⁹⁶

2022

Мати

Чого ти все розпатлана така?

Нема, щоб зачесатись чепурненько, –
усе як відьма ходить. Нечепурно.

¹⁹⁶ чепурненький end1. Пестл. до чепурний. Чепурний. Який відзначається чистотою, акуратністю, охайністю [notable for its cleanliness, neatness, tidiness] <http://ukrlit.org/slovnyk/чепурненький>

[Mother

Why is your hair untidy all the time?

Why don't you comb it, make it nice and neat?

You look so slovenly, just like a witch.]

keyword *чепурненько* [nice and neat]

pc You're always combing, fixing up your hair

frl Why not comb it nicely?

ge You could at least comb out and braid your hair

vr Why do you always comb your hair out so?

vw Why can't you comb it neatly?

The atmosphere of the simple rural residence is reflected in the mother's call to the chickens: *Ціпоньки! ціпоньки!*, equivalent to English *chick! chick!* Unlike the other translators, Percival Cundy merely describes what the mother is doing, rather than giving the English counterpart here. This substitution of a third-party description for an actual colloquial expression entails some stylistic loss:

2046

Мати виходить за хату, узявши з сіней підситок із зерном. Незабаром чутно, як вона кличе: «Ціпоньки! ціпоньки!»¹⁹⁷ тю-тю-тю! тю-тю-тю! Цір-р-р...»

[Mother goes behind the cottage, collecting a grain sifter from the porch. Presently, she is heard calling "Chick, chick, come on, chick, chick..."]

¹⁹⁷ *ціпонька* dim/end1 [chickie] Зменш.-пестл. до *ціпка* [chicken]

<http://ukrlit.org/slovnyk/ціпонька>

keyword *цiноньки* [Chick, chick]

pc clucking

frl Cluck! Chick!

ge Chick, chick

vr Chickie, chickie

vw chick-chick

Mavka is helping Lukash to build the cattle-pen demanded by his mother. Her active participation is highlighted by the adverbial diminutive of endearment *швиденько*.¹⁹⁸ An English translation counterpart should convey an appropriate stylistic tone, emphasising Mavka's willingness to help. It may be solved lexically; *swiftly* is a good choice, made in three of the five translations. Florence Randal Livesay offers no solution; Virlana Tkacz and Wanda Phipps omit any relevant adverb:

2050

Мавка швиденько виволікає з лісу чималу суху деревину

[*Mavka, ever so quickly, hurries to drag large quantities of dry wood out of the forest*]

keyword *швиденько* [ever so quickly]

pc She leaves swiftly

frl Mavka quickly drags from the forest the latter.

ge Mavka (swiftly drags a large dried-up tree from the forest.)

vr Mavka runs swiftly into the forest

vw runs into the forest

Mavka tells Lukash she is trying to understand him and the tunes he plays on his flute. The endearing tone in which she mentions his flute,

¹⁹⁸ швиденько end1 [ever so quickly] Пестл. до швидко [quickly].

<http://ukrlit.org/sloynyk/швиденько>

сопілонька,¹⁹⁹ is crucial for the dramatic intention here, yet it is not conveyed by any of the translators:

2060

Мавка

Ти розкажи мені, я зрозумію,
бо я ж тебе люблю... Я ж пойняла
усі пісні сопілоньки твоєї.

[Mavka

Please tell me more, then I will understand,
because I love you... I could understand
all those tunes you played on your lovely flute.]

keyword *сопілонька* [lovely flute]

pc I heard you play
frl flute
ge flute
vr pipe
vw flute

2072

Мавка

Воно ще краще,
ніж вся твоя хороша, любя врода,
та висловить його і я не можу...
(*Смутно-закохано дивиться на нього і мовчить хвилинку.*)
Заграй мені, коханий, у сопілку,
нехай вона все лихо зачарує!

[Mavka

It is more beautiful
than all your handsome features I could name.

¹⁹⁹ Сопілонька end1 [lovely flute] Пестл. до сопілка [flute]
<http://ukrlit.org/slovyk/сопілонька>

It's something that I can't express in words...
(*She looks at him sadly and lovingly, pausing for a moment.*)
Take your flute and play me a tune, my love.
Let it banish everything that is evil!]

keyword *хвилинка* [a moment]

pc a moment
frl a moment
ge a moment
vr a moment
vw [...]

Lukash's mother, exasperated with Mavka, mentions that she knows a young widow who would make a more helpful, practical daughter-in-law. This widow is described as *моторненька*²⁰⁰ [nice and lively]. Various adequate translation solutions are found in this case, though they provide the semantic content more emphatically than the endearing tone:

2081

Мати

Там є одна вдовиця – моторненька, –
сама припитувалась через люди,
то я сказала, що аби Лукаш
був не від того...

[Mother

There is one widow, a nice lively girl
who is getting pushy, and I have said
Lukash, unless...]

²⁰⁰ Моторненький dim/end1 [nice and lively] Зменш.-пестл. до моторний [lively]
<http://ukrlit.org/slovnyk/моторненький>

keyword *моторенький* [nice, lively (girl)]

pc strong and smart

frl a smart one

ge energetic

vr a strong, active wench

vw a hard worker

While Mavka is reaping the rye, not energetically enough for Lukash's mother's liking, she encounters Field Nymph and there follows a dialogue which, unsurprisingly for an exchange between the two mythological characters, involves numerous diminutive/endering terms. Mavka is addressed as *сестриця* by Field Nymph. This endearing form of familiar address is translated simply as *sister* in all versions except that of Florence Randal Livesay, where she inserts her almost universal qualifier *little* as a marker of diminutive stature rather than of endearment:

2084

Русалка Польова

Сестрице, пошануй!

Краси моєї не руйнуй!

[Field Nymph

Sister dear, have a care!

Do not spoil what is so fair!]

keyword *сестриця* [sister dear]

pc sister

frl little sister

ge sister

vr sister

vw sister

The next line is given a similar treatment, as the endearing *квітоньки* [lovely flowers] is rendered mostly as simply *flowers*; while *starry flowers* and *flowers, the little stars* convey something of the endearing tone.

2086

Русалка Польова

Уже ж мене пошарпано,
всі квітоньки загарбано,
всі квітоньки-зірниченьки
геть вирвано з пшениченьки!

[Field Nymph

Now I have been torn to a shred,
my lovely flowers are all dead;
all the little flowers I loved,
torn from my wheat, little stars, dead.]

keyword *квітоньки* [lovely flowers]

pc flowers
frl flowers
ge my flowers
vr my flowers
vw my flowers

keyword *зірниченьки* [little stars]

pc Those flowers
frl All my flowers, the little stars
ge my starry flowers lost
vr my flowers' constellations
vw All my flowers that once blazed free like stars

keyword *пшениченька* [my wheat]

pc the grain
frl the wheat
ge the corn
vr [...]
vw the rye

Diminutive/endearing lexis as exclamations of distress occur in the following line: it is clearly understood and well conveyed by all translators:

2088

Русалка Польова

Ой горенько! косо моя!
косо моя золотая!
Ой лишенько! красо моя!
красо моя молодая!...

[Field Nymph

O dear, dear me, my lovely hair!
My lovely golden hair!
Oh, dear dear! My beauty that once shone!
My beauty and my youth, all gone!]

keyword *горенько* [dear, dear me]

pc Woe, alas!
frl Oh me!
ge O grief and woe!
vr Woe is me!
vw What sorrow!

keyword *лишенько* [dear, dear]

pc Woe, alas!
frl Oh me!
ge O grief and woe!
vr Alas, Alas!
vw What sorrow!

The dialogue loaded with diminutive/endearing lexis continues with endearing references to the passing summer and pleas from Field Nymph for just a moment's time more before the rye which she personifies is reaped. Various adequate solutions are found for *літечко* [sweet summer].²⁰¹ The endearing reference to *житечко* [the rye we love]²⁰² is not conveyed, however:

2090

Русалка Польова

Дай нам зажити веселого раю,
поки ще літечко сяє,
поки ще житечко не полягло, –
ще ж неминуче до нас не прийшло!
Хвильку! Хвилиночку!

[Field Nymph

O let our happy paradise still last
until sweet summer time has passed.
The rye we love has yet to be mown down,
but harvest time is bound to come quite soon.
One moment, one brief moment more, my dear!]

²⁰¹ літечко end2 [sweet summer time] Пестл. до літко. Літко end1 [dear summer],
рідко [rare]. Пестл. до літо [summer] <http://ukrlit.org/slovnyk/літечко>

²⁰² житечко dim/end1 [The rye we love] Зменш.-пестл. до жито [rye]
<http://ukrlit.org/slovnyk/житечко>

keyword *літечко* [sweet summer time]

pc the summer
frl summer
ge the sweet summer
vr summer
vw the sun

keyword *житечко* [the rye we love]

pc rye
frl rye
ge [...]
vr rye-ears
vw rye

keyword *хвилю* [one moment]

pc A moment
frl One little moment
ge just a minute!
vr one moment
vw A moment

keyword *хвилиночку* [one brief moment]

pc but a moment
frl One little moment
ge A moment more
vr one moment
vw Just an instant

The relationship between Lukash's mother and Kylyna, the intended wife for her son, is reflected in the forms of address used between them, which clearly should be conveyed according to the intended dramatic purpose. The translations mostly convey the relationship less emphatically:

Мати

Ходіть, Килинко, осьде край берези
ще свіже зіллячко. Ось деревій, –
ви ж гладишки попарити хотіли? –
Він добрий, любонько, до молока.

[Mother

Come along, Kylyna dear, here by the birch
there's nice fresh herbs. There's some yarrow, look.
You wanted to steam out your pots, didn't you?
It's very good for milk, you know, my dear.]

keyword *Киличка* [Kylyna dear]

pc Kilina
frl Kelena
ge dear Kilina
vr Kylyna
vw dear Kylyna

keyword *зіллячко* [nice fresh herbs]

pc herbs
frl new plants
ge the grass
vr The herbs
vw [...]

keyword *любонька* [my dear]

pc my dear
frl [...]
ge [...]
vr dear
vw my dear

The attitude of Kylyna and Lukash's mother towards Mavka is expressed through an ironic use of diminutive/endering lexis. Kylyna addresses Mavka as *дівонько* [missie]. Florence Randal Livesay's version *little girl* is yet another example of this translator's misuse of *little* as a marker of endearing diminutives. Gladys Evans's translation *my good maid* is a curious anachronism:

2101

Килина

Добридень, дівонько! Чи добре жнеться?

[Kylyna

Good morning, missie! Reaping going well?]

keyword *дівонько* [missie]

pc my girl

frl little girl

ge my good maid

vr lass

vw girl

In a change of scene, and in a benign situation, Mavka is expressing her dismay at her worsening situation to Uncle Lev. She calls him *дядечку* [dear uncle], a friendly, familiar term of address. This, a straightforward case linguistically, is not conveyed by all translators:

2153

Мавка

Минає літо, дядечку...

[Mavka

Dear uncle, the summer is almost over.]

keyword *дядечко* [*dear uncle*]

pc Uncle Lev

frl uncle

ge uncle dear

vr uncle

vw dear uncle

Uncle Lev responds, addressing Mavka as *дівонько* [dear girl]. Percival Cundy and Florence Randal Livesay omit any form of address, depersonalising the relationship between these two characters. The choice of *child* (Gladys Evans) and *girl* (Virlana Tkacz and Wanda Phipps) may inappropriately suggest an authoritarian attitude. Vera Rich's version *my lass* seems most in line with the intended characterisation. In this extract, Uncle Lev addresses the personified oak tree as *дубоньку* [dear old oak]. This expression is conveyed by all translators, thereby expressing the dedication of Uncle Lev to the great oak and its preservation. This tree stands in the setting throughout the play, as an important symbol of the goodness of nature and perhaps of certain eternal values. Importantly, Uncle Lev's benign view of the forest environment, characterising him in contrast with Lukash's mother and Kylyna in particular, is conveyed by all the translators:

2158

Лев

Хліб добрий, дівонько, а не людина.

Але, щоправда, я таки вподобав

породу вашу лісову. Як буду

вмирати, то прийду, як звір, до лісу, –

отут під дубом хай і поховають...

Гей, дубоньку, чи будеш ти стояти,

як сива голова моя схитнеться?..

[Lev

Bread is good, dear girl, but people are not.

Truth to tell, I do like your forest kin.
 When death comes, like the beasts I'll seek the forest;
 let them bury me here beneath the oak...
 Hey, dear old oak, will you still be here
 when my old grey head is laid down at last?]

keyword *дівонька* [dear girl]

pc [...]

frl [...]

ge child

vr my lass

vw Girl

keyword *дубоньку* [dear old oak]

pc oak, my old friend!

frl Oh, dear oak!

ge Ah, oak of mine

vr Hey, oak, old friend

vw Hey, dear oak

Kylyna's form of address to Lukash's mother (*дядинусю*) demands a pragmatic counterpart of this cultural feature of Ukrainian, such as *my dear*. The literal denotation is *auntie* (wife of an uncle), but, as in the present context, it is also a form of polite address to an older woman. In English, *auntie* can normally be used only in the former, literal meaning and it is inappropriate as used in some versions here: *dear Auntie*, *Aunty*, *dear Aunt*. Florence Randal Livesay's characteristic *little auntie* verges on the comical:

2162

Килина

Ей, ні вже, дядинусю, я піду.
 Дивіть, уже нерано, – я боюся.

[Kylyna]

Oh no, my dear, I have to set off now.

Look how late it is. I'm rather afraid.]

keyword *дядинуся* [my dear]

pc [...]
frl [...]
ge dear auntie
vr aunty
vw my dears

2167

Килина

Ой дядинусю,
се ж ви мене тепер зовсім злякали!
Лукашу, йдім, поки не звечоріло,
а то й удвох боятимемось!

[Kylyna

Oh no, my dear!
now you've really made me frightened, you know!
Let's go now, Lukash, before it gets dark,
or else both of us will be scared.]

keyword *дядинусю* [my dear]

pc [...]
frl little auntie
ge auntie
vr aunty
vw dear aunt

The same applies to the alternative form of address from Kylyna to Lukash's mother as her auntie, *тітусю*:

2173

Килина

Ну, будьте вже здоровенькі, тітусю!

[Kylyna

Take care now, dear!]

keyword *здоровенькі* [take care]

pc take good care of yourself!

frl Well, be of good health

ge Keep well!

vr all the best to you

vw Now, you keep well

keyword *мимусю* [dear]

pc Auntie

frl Auntie

ge Auntie

vr dear Aunty

vw dear Aunt

There is a similar pragmatic issue in the case of the mother's form of address to Lukash as *синашу*.²⁰³ Someone who is not the parent is more likely to use *son* as a form of address to a young man. The pragmatic form in English in the context would be *my lad* or some similar expression, avoiding the actual term *son* used by several translators here. The version by Florence Randal Livesay *little son* is, again, somewhat comical in the context:

2166

Мати

Іди, синашу, йди,

та надведи Килинку до дороги.

²⁰³ синаш dim/end1 [my lad] Зменш.-пестл. до син [son]
<http://ukrlit.org/slovnyk/синаш>

Самій увечері в сій пущі сумно.

[Mother

You go on now, my lad,
take our Kylyna – show her to the road.
Evenings in these woods are getting so gloomy.]

keyword *Килинка* [our Kylyna]

pc Kilina
frl [...]
ge [...]
vr Kylyna
vw Kylyna

keyword *синаш* [my lad]

pc my son
frl little son
ge son
vr son
vw son

Mavka, upset by this turn of events, now wanders over to the lake. Water Nymph notices her unhappy state. In the dialogue between these two mythological figures, the tone of the diminutive of endearment *Русалонько* [dear Water Nymph] must be conveyed, to express their relationship adequately. However, three out of five translations fail to convey the intimacy of this relationship:

2180

Мавка

Ти хіба ніколи
не плакала, Русалонько?

[Mavka

Well, have you never

wept, dear Water Nymph?]

keyword *Русалонько* [dear Water Nymph]

pc Rusalka

frl Russalka

ge my little water sprite

vr Rusalka dear

vw Ondine

Similarly, when Fiery Charmer mentions Field Nymph, the endearing significance of the diminutive of endearment is ignored in all the translations:

2209

Перелесник

Хтів я одвідати Русалоньку, що в житі

[Fiery Charmer

I've come to see the fair Field Nymph]

keyword *Русалоньку* [the fair Field Nymph]

pc the sprite who's in the rye

frl Russalka of the Fields

ge the Fairy in the rye

vr Rusalka in the rye

vw the Field Nymph

At the end of the second act, He Who Sits in the Rock (who is the Grim Reaper) takes Mavka with him and they descend into the earth.

Act Three

At the opening of the third act, it is a mournful autumn day. The great oak has been felled and only its stump remains. Mavka appears, scarcely recognisable, dressed in black and seen as a shadow against the white walls of the cottage. She is dressed in black, adorned only by a tiny cluster of red guelder-rose berries on her breast:

3002

на грудях красіє маленький калиновий пучечок

[a tiny cluster of red guelder-rose berries on her breast]

keyword *пучечок* [a tiny cluster]

pc a tiny nosegay

frl a cluster

ge a small bunch

vr a small bunch

vw a cluster

Guardian of the Forest approaches. Their close relationship is reflected in the diminutive/endeared forms of address. He calls her *донечко* [dear daughter] and she addresses him as *дідусю* [dear grandad]. The translations distort the characterisation, failing to convey the appropriate intimacy. The context here is that Guardian of the Forest turned Lukash into a werewolf as punishment for betraying his daughter/granddaughter Mavka, Forest Nymph. She has returned from the nether world on hearing the mournful cries of werewolf-Lukash. By her own magic powers, she has restored Lukash to his human form:

3004

Лісовик

Ти, донечко?

[Guardian of the Forest

Dear daughter – it's you?]

keyword *донечка* [dear daughter]

pc my child
frl little daughter
ge My daughter
vr daughter
vw daughter

3013

Мавка

Ох, дідусю!

[Mavka

Oh, dear grandad!]

keyword *дідусь* [dear grandad]

pc grandsire
frl grandfather
ge grandfather dear
vr dear grandfather
vw dear grandfather

Mavka is confronted by Kylyna, who demands to know why she has returned, and in an act of revenge taken from classical mythology she uses her magic powers to turn Mavka into a willow tree. Kylyna's young son makes a flute from one of its branches. Lukash asks the boy to hand him the flute and it is important for the characterisation of the relationship between Lukash and the boy for the request to be made in an affectionate way, referring to the flute with the diminutive/endearing *сopilочку*. This is not conveyed by any of the translations:

Лукаш

А дай сюди сопілочку.

[Lukash

Come on, let's see your little flute.]

keyword *сопілочку* [little flute]

pc the pipe

frl the flute

ge that pipe of yours

vr the pipe

vw the flute

Lukash starts to play on the flute from the Mavka-willow the spring song that he once played to her. Mavka's voice is magically heard from the flute as Lukash plays. Lukash, alarmed by the magic, attempts to cut down the willow, but finds he is mysteriously prevented from wielding the axe. When Kylyna seizes it from him, intending to cut down the tree, Fiery Charmer suddenly swoops down as a flaming meteor to take revenge on her by setting the Mavka-willow alight, causing the thatched roof of the cottage to catch fire, so that it burns down completely. Everyone leaves and Lukash remains alone in the clearing, seated beneath the birch tree, fondling the flute from the Mavka-willow. The stylistic impact of the diminutive/endearing *сопілочка* [beloved flute] is clearly paramount in this context, yet none of the translations conveys it, mentioning only *the pipe* or *the flute*:

*Сідає під посивілим від снігу довгим віттям і крутить в руках сопілочку,
часом усміхаючись, як дитина.*

[He sits beneath the long, grey snow-covered branches, turning the beloved willow-flute in his fingers, now and then smiling like a child.]

keyword *conілочка* [the beloved willow-flute]

pc the pipe
fl the flute
ge the pipe
vr the pipe
vw [...]

In Mavka's final soliloquy, the endearing nature of *вербиця* [a fair willow]²⁰⁴ is conveyed by *a fair willow* (Vera Rich), *a new tree* (Gladys Evans) and *my mother, the willow* (Virlana Tkacz and Wanda Phipps), but the other two translators have merely *a willow*:

3188

Мавка

Легкий, пухкий попiлець
ляже, вернувшись, в рiдну землицю,²⁰⁵
вкупi з водою там зростить вербицю, –
стане початком тодi мiй кiнець.

[Mavka

Light fluffy ash will descend,
returning again to its native furrow,
mingling with water to grow a fair willow;
it is my new life, it spells not my end.]

²⁰⁴ Вербиця end1 [a fair willow] Пестл. до верба [willow]

<http://ukrlit.org/slovnyk/вербиця>

²⁰⁵ Землиця end1 [native furrow, dear soil] Пестл. до земля [land, soil]

<http://ukrlit.org/slovnyk/землиця>

keyword *вербиця* [a fair willow]

pc a willow

frl a willow

ge a new tree

vr a fair willow

vw my mother, the willow

Categorisation of counterparts of diminutive/endearing lexis

A quantitative comparison of the respective translation counterparts has been undertaken, to illustrate the extent to which they are perceived to convey the functional-stylistic content of the diminutive/endearing lexis to the anglophone reader. This is a broad-brush categorisation based on the foreignising principle, as stated in the introduction to this chapter, that the ideo-aesthetic content of diminutive/endearing source lexis should be conveyed as fully as possible. Three broad categories are established, reflecting the extent to which the stated goal is seen to be achieved: adequately conveyed by a functional-stylistic counterpart, including representation of the diminutive and/or endearing semantic content, partially conveyed or not conveyed. With the best of intentions, no such assessment can be entirely objective. However, the evaluation is presented as transparently as possible; it should be emphasised that the categorisation adopted here is quantitative rather than qualitative, as preliminary research into Ukrainian translations from English²⁰⁶ strongly suggests that Ukrainian diminutive/endearing terms are common in contexts where explicitly emotive terms of endearment are much less usual in English, even in the folk tale genre. Consistent translation of Ukrainian diminutives by expressively endearing lexis in English is a form of foreignisation, bringing Ukrainian sensitivities into English, whereas omission of explicit counterparts of Ukrainian

²⁰⁶ Noted above

diminutive/endearing lexis in English is a form of translational domestication. The focus is on transfer of diminutive/endearing content rather than accuracy of translation. For example, Florence Randal Livesay's treatment is relatively consistent, but her frequent resorting to the adjective *little* as a marker of diminutive/endearing content is mostly inappropriate as a translation strategy. The following tables list, under the selected categories (adequate, partial and zero transfer), the treatment of diminutive/endearing lexis by the respective translators:

Transfer of diminutive/endearing content

Percival Cundy: adequate transfer (74)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Percival Cundy</i>
abstract	нічка	sweet night	1254	Dear night
abstract	хвилинка	a moment	2072	a moment
abstract	хвилинка	a wee while	2181	a moment's space
abstract	хвилиночка	One brief moment	2090	but a moment
abstract	хвилька	one moment	2090	a moment
adjective	біленький	flimsy white shifts	0006	scanty white shirts
adjective	бліденький	tiny, wan waifs	0006	Tiny pale infants
adjective	жалібненький	very wistful and melancholy	1098	a melancholy air
adjective	здоровенький	Take care now, dear!	2173	take good care of yourself!
adjective	моторненький	nice lively	2081	strong and smart
adjective	рівненький	my neat and tidy lakeside banks	0026	the smoothness of my level sands
adjective	темненький	Father dear, dark grove	1254	O my father, thou dark grove
adjective	тоненький	so slim	1049	slim
adverb	довгенько	some little time	1148	a little long

adverb	м'якенько	soft and cosy	0009	gently
adverb	тихенько	softly	3138	softly
adverb	тихенько	softly-softly	0009	softly
adverb	швиденько	ever so quickly	2050	swiftly
artefact	віночок	a fine garland	2203	a chaplet
artefact	віночок	little garland	0022	chaplets
artefact	віночок	lovely garland	2190	glorious crown
artefact	віночок	posies	1127	chaplets
artefact	городець	a small vegetable patch	2002	a vegetable garden
artefact	коновонька	pail	0018	the cup
artefact	ножик	a knife	1146	knife
artefact	ножик	knife	1002	a knife
artefact	ножик	short knife	1002	a knife
artefact	сорочечка	flimsy white shifts	0006	scanty white shirts
artefact	хатинка	our den	0013	our home
artefact	хижка	shed	1088	a hut
artefact	черевики	high red bootees	1023	scarlet booties
body	личенько	lovely pale cheeks	2215	lovely face
body	личко	fair of face	1160	little face so nice
body	рученька	fair hands	1160	small hand
body	ручка	in tiny hands	1219	small hands
elements	вирочка	a whirlpool whirling round	0022	little lakelet
elements	дощик	drizzle	2178	drizzling rain
elements	струмочок	brook	0052	stream
exclamation	горенько	Oh dear, dear me!	2088	Woe, alas!
exclamation	лишенько	Oh God!	2102	Oh, goodness me!
exclamation	лишенько	Oh, dear dear!	2088	Woe, alas!
exclamation	лишечко	Oh dearie me!	1019	Oh, dearie me!!
fauna	дубоньку	dear old oak	2158	oak, my old friend!
fauna	каченятко	ducklings	1023	ducklings
fauna	ціпоньки	chick, chick	2046	clucking
fauna	щенятко	pups	1247	pups

flora	вербиченька	my dear willow, mumsy dear	1232	O willow dear
flora	квітонька	tender pink petals of briar rose	1208	the blossoms on the rose
flora	кучерик	curly hop-bines	1134	wild hops
flora	нивка	tiny plot of land	2098	small fields
flora	пучечок	a posy	2160	a nosegay
flora	пучечок	a tiny cluster	3002	a tiny nosegay
flora	ягідка	berries	1132	berries
people	дитинка	my child	1037	my child
people	дитинчата	you little ones	1215	Little Lost Babes
people	дівонька	my young missie	2081	my girl
people	дідок	little old man	1012	tiny old man
people	дідусь	grandad	1036	grandfather dear
people	дітиськи	brats	3060	your shameless brood
people	дітки	waifs	0006	infants
people	донечка	dear daughter	3004	my child
people	дядино	Excuse me	2019	Auntie
people	Лукашуня	Lukash, dear	3159	Lukash dear
people	любонька	my dear	2096	my dear
people	люлята	lullaby	0009	Lulla-lulla-lullaby
people	малята	little ones	0009	my darlings
people	матусенька	mumsy dear	1232	mother dear
people	невісточка	fine daughter- in-aw	3057	a daughter-in-law to suit your taste
people	ненечка	dear mumsy	1215	your dead mother
people	паниченько	my life's delight	0018	dear
people	рибонька	my love	2098	my dear
people	сиротя	little orphaned ones	0026	poor Lost Babes
people	тітуся	dear	2173	Auntie
saying	головонька	I've ruined my damned life	3087	I have been forced to spend a wedded life with this sad drunkard

Percival Cundy: partial transfer (16)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Percival Cundy</i>
abstract	ніченька	Dear night	1254	O night!
abstract	розмовоньки	loving words	0018	My lover
abstract	стежечка	kind intricate trails	1171	you paths
adjective	легенький	fine	1070	bright embroidery
artefact	віконце	a tiny window	1127	we'll take a peep into the stars' abode
fauna	пушинка	fluffy down	1023	balls of fluff
people	дівонька	missie	2101	my girl
people	дітоньки	my children	2114	my children
people	дядечко	Dear uncle	2153	Uncle Lev
people	молодичка	pretty young girl	2166	girl
people	сестриця	dear sister	2087	my sister
people	сестриця	my dear sisters	1127	my sisters
people	сестриченька	darling sister mine	1171	my sister
people	сестронька	my dear sister	1044	my sister
people	синаш	my lad	2166	my son
people	синонько	my darling son	3107	my son

Percival Cundy: zero transfer (117)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Percival Cundy</i>
abstract	літечко	sweet summer time	2090	the summer
abstract	ніченька	dear night-time	1171	night
abstract	ніченька	the livelong night	0018	the night
abstract	ніченька	this lovely night	1254	this night
abstract	нічка	a sweet spring night	1204	the nights

abstract	нічка	sweet night-time	1254	the night
abstract	таночок	a little dance	1127	the dances
abstract	таночок	leading happy dancing	1160	keep dancing
abstract	таночок	swirl and skip away	0022	the dance
adjective	легенький	you dainty ones	1219	light
adjective	м'якенький	nice and soft	1068	soft
adjective	молоденький	A little boyish imp jumps out from behind a hummock.	1221	a youthful imp
adjective	сухенький	poor old withered one	1068	half-withered one
adjective	тихенький	stay silent as two wee mice	1219	[...]
adjective	ясенький	bright little lights	1219	lights
adverb	близенько	ever so close	0020	closer
adverb	гарненько	fine	0034	patch
adverb	гарненько	nice and polite	3028	[...]
adverb	рівненько	nice and neatly	0034	flat
adverb	тихесенько	joins in, softly-softly singing	1073	singing
adverb	чепурненько	Why don't you comb it, make it nice and neat?	2022	You're always combing, fixing up your hair
artefact	гребелька	frail dams	0004	dams
artefact	каганчата	tiny, little lamps	1215	your lanterns bright
artefact	каганчик	little lights	1215	lantern
artefact	каганчик	tiny lamps	0026	[...]
artefact	клокічка	wooden cow bells	2002	cackle of poultry is heard among the trees
artefact	коронка	coronet	0015	a crown
artefact	маслечко	butter	1023	striking his alarm

artefact	мережечка	kind intricate trails	1171	you paths
artefact	місточок	frail bridges	0004	dikes
artefact	серпочок	little sickle	2092	the sickle
artefact	серпочок	that sickle	2081	the sickle
artefact	сопілонька	your lovely flute	2060	I heard you play
artefact	сопілочка	the beloved willow-flute	3182	the pipe
artefact	сопілочка	your little flute	3131	the pipe
artefact	хатка	our home	0013	the place we own
artefact	хижка	hut	1007	some building
artefact	хижка	hut	1009	quarters
artefact	хижка	hut	1014	a dwelling
body	вустонька	your soft lips	1208	your lips
body	голівка	soft blond hair	3124	head
body	голосок	Small voices	1248	voices
body	личенько	my dainty face	1171	for your cover in my flight
body	личенько	your pretty pale cheek	2215	that pale face of yours
body	серденько	my poor heart	1074	the heart
body	серденько	your dear heart	1208	your heart
elements	вогник	little lights	1215	moving lights
elements	вогник	little lights	1219	lights
elements	вогник	little lights	1226	lights
elements	вогник	little lights fade	1219	lights
elements	долинка	below	3176	beneath the snow
elements	дощик	fresh rain	0029	rain
elements	пісочок	lovely yellow sand	0022	yellow sands
elements	сонечко	lovely warming sun	1142	the sun is glowing
elements	стежечка	a faint path	3173	the pathway
elements	хмарка	a little cloud	3070	the cloud
fauna	гадючка	little serpent	2216	serpent
fauna	зозулька	cuckoo bird	1023	cuckoo
fauna	коник	horsies	3028	horses

fauna	ласочка	wee mice	1219	[...]
fauna	пташина	tiny birds	2193	swarms of migrant birds
fauna	пташка	little birds	0023	birds
fauna	соловейко	a litte nightingale	1075	a nightingale
fauna	соловейко	dear nightingale	1214	nightingale
flora	березочка	my dear birch tree	1171	the birch
flora	вербиця	a fair willow	3188	a willow
flora	грибок	mushrooms	1132	[...]
flora	житечко	the rye we love	2090	rye
flora	зіллячко	nice fresh herbs	2096	herbs
flora	зірниченька	wheat, little stars	2086	those flowers
flora	квітонька	lovely flowers	2086	flowers
flora	листочок	soft leaves	2190	leaves
flora	моріжок	fresh grass	3003	grass
flora	нивка	plot	2110	field
flora	нивка	strip	2002	fields
flora	пшениченька	wheat, little stars	2086	the grain
flora	стеблинка	little stalk	3176	a single stem
flora	травиця	soft grass	1127	[...]
flora	ягідка	berries	1248	reeds
nature	голівка	crestfallen heads	0026	heads
people	дитинка	dear child	1064	child
people	дівонька	dear girl	2158	[...]
people	дівонька	my dear	1245	girl
people	дідунь	grandad	1248	grandfather
people	дідусь	dear grandad	3013	grandsire
people	дідусь	dear Grandad	3018	grandsire
people	дідусь	grandad	1011	grandfather
people	дідусь	grandad	1064	grandfather
people	дядечко	uncle dear	1240	uncle
people	дядечко	uncle dear	1241	uncle

people	дядинуся	my dear	2162	[...]
people	дядинуся	my dear	2167	[...]
people	Килинка	Kylyna dear	2096	Kilina
people	Килинка	Kylyna dear	2129	Kilina
people	Килинка	Kylyna dear	2169	Kilina
people	Килинка	our Kylyna	2166	Kilina
people	Лукашуня	Luke	3169	Lukash
people	мама	Mum	2004	Mother
people	мама	Mum	2234	Mother
people	мама	mum	3076	mother
people	мама	mum	3129	mother
people	матусенько	mother mine	1254	[...]
people	мату́ся	mumasy	0009	mother
people	мату́ся	mumasy	1068	mother
people	мату́ся	mumasy	1102	mother
people	невісточка	darling daughter-in- law	3056	a daughter-in-law like this!
people	ненька	dear mumasy	0013	our mother
people	Русалонька	dear Water Nymph	2180	Rusalka
people	Русалонька	dear Water Nymph	0041	Rusalka
people	Русалонька	fair Field Nymph	2209	the sprite who's in the rye
people	сестриця	dear sister of nine	1101	sister
people	сестриця	sister dear	2084	sister
people	сестронька	dear sister	2092	sister
people	сестронька	my true sister	1254	sister
people	сирітка	poor orphan	2100	orphan girl
people	татко	daddy	0013	father
people	татуся	father dear	0031	sir

Florence Randal Livesay: adequate transfer (90)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Florence Randal Livesay</i>
abstract	ніченька	dear night	1254	little Night
abstract	ніченька	dear night- time	1171	Little dark night
abstract	нічка	sweet night	1254	Oh, little Night
abstract	стежечка	kind intricate trails	1171	O little Path
abstract	таночок	swirl and skip away	0022	a pretty dance
abstract	хвилинка	a moment	2072	a moment
abstract	хвилинка	a wee while	2181	one second
abstract	хвилиночка	one brief moment	2090	one little moment
abstract	хвилька	one moment	2090	One little moment
adjective	жалібненький	very wistful and melancholy	1098	a very sad air
adjective	здоровенький	Take care now, dear!	2173	Well, be of good health
adjective	моторненький	nice lively	2081	a smart one
adjective	темненький	Father dear, dark grove	1254	Oh, Dark Forest, my own dear father
adjective	тоненький	so slim	1049	slender
adverb	гарненько	nice and polite, I asked	3028	very politely
adverb	довгенько	some little time	1148	you took too much time
adverb	тихенько	softly	3138	very low
adverb	чепурненько	Why don't you comb it, make it nice and neat?	2022	Why not comb it nicely?
artefact	віконце	a tiny window	1127	the little window

artefact	городець	a small vegetable patch	2002	a small garden
artefact	коновонька	pail	0018	a vase of silver
artefact	мережечка	kind intricate trails	1171	O little Path
artefact	ножик	a knife	1146	knife
artefact	ножик	knife	1002	a knife
artefact	хатка	our home	0013	our home
artefact	хижка	hut	1007	a hut
artefact	хижка	hut	1009	the hut
artefact	хижка	hut	1014	a hut
artefact	хижка	shed	1088	a large hut
body	вустонька	your soft lips	1208	thy lovely lips
body	личенько	my dainty face	1171	my little face
body	серденько	your dear heart	1208	thy little heart
elements	вирочка	a whirlpool whirling round	0022	over the whirlpool, oof!
elements	долинка	below	3176	a little spot
elements	дощик	drizzle	2178	light rain
elements	струмочок	brook	0052	brook
elements	хмарка	a little cloud	3070	a little cloud
exclamation	горенько	Oh dear, dear me!	2088	Oh me!
exclamation	лишенько	Oh God!	2102	Oh, for pity's sake!
exclamation	лишенько	Oh, dear dear!	2088	Oh me!
exclamation	лишечко	Oh dearie me	1019	Ha, ha! Oh, how terrible!
fauna	дубоньку	dear old oak	2158	Oh, dear oak!
fauna	каченятко	ducklings	1023	ducklings
fauna	ціпоньки	chick, chick	2046	cluck! chick!
fauna	щеньятко	pups	1247	puppies
flora	березочка	my dear birch tree	1171	the little Birch

flora	вербиченька	my dear willow, mumsy dear	1232	little mother Willow
flora	грибок	mushrooms	1132	mushrooms
flora	зірниченька	wheat, little stars	2086	All my flowers, the little stars
flora	кучерик	curly hop- bines	1134	the cones of hop-vines
flora	нивка	strip	2002	small field
flora	нивка	tiny plot of land	2098	our field is very small
flora	пучечок	A tiny cluster	3002	a cluster
flora	ягідка	berries	1132	berries
flora	ягідка	berries	1248	berries
nature	голівка	crestfallen heads	0026	little heads
people	дитинка	my child	1037	little daughter
people	дитинчата	you little ones	1215	little children
people	дівонька	missie	2101	little girl
people	дівонька	my young missie	2081	little girl
people	дідок	little old man	1012	a small old man
people	дідусь	dear grandad	3018	little grandfather
people	дідусь	grandad	1011	little grandfather
people	дітиськи	brats	3060	your brood
people	дітки	waifs	0006	small children
people	донечка	dear daughter	3004	little daughter
people	дядечко	uncle dear	1240	little uncle
people	дядинуся	my dear	2167	little auntie
people	Килинка	Kylyna dear	2129	little Kelenä
people	Лукашуня	Lukash, dear	3159	Lucash, dear
people	малята	little ones	0009	my little ones
people	матусенька	mumsy dear	1232	little mother
people	матусенько	mother mine	1254	little mother
people	матуся	mumsy	1068	little mother
people	молодичка	pretty young girl	2166	a nice young woman

people	невісточка	darling daughter-in-law	3056	what a nice daughter-in-law
people	невісточка	fine daughter-in-law	3057	the finest daughter-in-law you could have wished for
people	ненечка	dear mumsy	1215	your mother dear
people	паниченько	my life's delight	0018	my own
people	рибонька	my love	2098	my little Fish, little Minnow
people	сестриця	dear sister	2087	my little sister
people	сестриця	my dear sisters	1127	sisters mine
people	сестриця	sister dear	2084	little sister
people	сестриченька	darling sister mine	1171	Sister dear, oh, little Sister mine!
people	сестронька	dear sister	2092	little sister
people	сестронька	my true sister	1254	my little sister
people	синаш	my lad	2166	little son
people	синонько	my darling son	3107	my little son
people	тітуся	dear	2173	Auntie
saying	головонька	I've ruined my damned life	3087	Now I have drowned my head forever with this drunkard.

Florence Randal Livesay: partial transfer (11)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Florence Randal Livesay</i>
abstract	розмовоньки	loving words	0018	none to speak of you
adverb	тихесенько	joins in, softly-softly singing	1073	in a low voice
artefact	клокічка	wooden cow bells	2002	cowbells
body	личенько	lovely pale cheeks	2215	cheek

body	личенько	pretty pale cheek	2215	pale cheek
body	личко	fair of face	1160	so good to look upon
flora	пучечок	a posy	2160	a bouquet
people	дитинка	dear child	1064	little child
people	дівонька	my dear	1245	my girl
people	сестриця	dear sister of nine	1101	my little sister
people	сестронька	my dear sister	1044	my sister

Florence Randal Livesay: zero transfer (106)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Florence Randal Livesay</i>
abstract	літечко	until sweet summer time has passed	2090	summer
abstract	ніченька	the livelong night	0018	all night
abstract	ніченька	this lovely night	1254	this night
abstract	нічка	a sweet spring night	1204	[...]
abstract	нічка	sweet night-time	1254	The night
abstract	таночок	a little dance	1127	[...]
abstract	таночок	leading happy dancing	1160	[...]
adjective	біленький	flimsy white shifts	0006	white gowns
adjective	бліденький	tiny, wan waifs	0006	[...]
adjective	легенький	fine	1070	embroidering while I dreamt in beautiful design
adjective	легенький	you dainty ones	1219	you are light
adjective	м'якенький	nice and soft	1068	When ground to powder, they make a nest

adjective	молоденький	A little boyish imp jumps out from behind a hummock.	1221	a young son of the Head-Chort or Devil
adjective	рівенький	my neat and tidy lakeside banks	0026	the banks of my own Lake
adjective	сухенький	poor old withered one	1068	withered
adjective	тихенький	stay silent as two wee mice	1219	[...]
adjective	ясненький	bright little lights	1219	bright flames
adverb	близенько	ever so close	0020	close
adverb	гарненько	fine	0034	better seen
adverb	м'якенько	soft and cosy	0009	soft
adverb	рівенько	nice and neatly	0034	Spread out
adverb	тихенько	softly-softly	0009	[...]
adverb	швиденько	Mavka (ever so quickly, she hurries to drag large quantities of dry wood out of the forest)	2050	quickly
artefact	віночок	a fine garland	2203	a wreath
artefact	віночок	little garland	0022	wreaths
artefact	віночок	lovely garland	2190	her leaves
artefact	віночок	posies	1127	wreaths
artefact	гребелька	frail dams	0004	dams
artefact	каганчата	tiny, little lamps	1215	your lamps
artefact	каганчик	little lights	1215	lamps
artefact	каганчик	tiny lamps	0026	lamps
artefact	коронка	coronet	0015	a crown
artefact	маслечко	butter	1023	making butter
artefact	місточок	frail bridges	0004	bridges
artefact	ножик	short knife	1002	[...]

artefact	серпочок	Just give me that sickle now	2081	the sickle
artefact	серпочок	little sickle	2092	sickles
artefact	сопілонька	your lovely flute	2060	flute
artefact	сопілочка	the beloved willow-flute	3182	the flute
artefact	сопілочка	your little flute	3131	the flute
artefact	сорочечка	In flimsy white shifts	0006	gowns
artefact	хатинка	our den	0013	the cavern
artefact	черевики	high red bootees	1023	her red shoes
body	голівка	soft blond hair	3124	head
body	голосок	small voices	1248	[...]
body	рученька	fair hands	1160	hand
body	ручка	in tiny hands	1219	hands
body	серденько	my poor heart	1074	the bleeding heart
elements	вогник	little lights	1215	wandering lights
elements	вогник	little lights	1219	bright flames
elements	вогник	little lights	1226	lamps
elements	вогник	little lights fade	1219	lamps
elements	дощик	fresh rain	0029	rain
elements	пісочок	lovely yellow sand	0022	yellow sands
elements	сонечко	lovely warming sun	1142	the sun will shine
elements	стежечка	a faint path	3173	the Path
fauna	гадючка	little serpent	2216	snake
fauna	зозулька	cuckoo bird	1023	cuckoo
fauna	коник	horsies	3028	horses
fauna	ласочка	wee mice	1219	like weasels
fauna	пташина	tiny birds	2193	black clouds of birds
fauna	пташка	little birds	0023	birds
fauna	пушинка	fluffy down	1023	[...]
fauna	соловейко	a little nightingale	1075	the nightingale

fauna	соловейко	dear nightingale	1214	nightingale
flora	вербиця	a fair willow	3188	a willow
flora	житечко	the rye we love	2090	rye
flora	зіллячко	nice fresh herbs	2096	new plants
flora	квітенька	lovely flowers	2086	my flowers
flora	квітенька	tender pink petals	1208	the flower!
flora	листочок	soft leaves	2190	leaves
flora	моріжок	fresh grass	3003	grass
flora	нивка	plot	2110	field
flora	пшениченька	wheat, little stars	2086	the wheat
flora	стеблинка	little stalk	3176	a stem
flora	травиця	soft grass	1127	[...]
people	дівонька	dear girl	2158	[...]
people	дідунь	grandad	1248	[...]
people	дідусь	dear grandad	3013	grandfather
people	дідусь	grandad	1036	grandfather
people	дідусь	grandad	1064	grandfather
people	дітоньки	my children	2114	children
people	дядечко	dear uncle	2153	uncle
people	дядечко	uncle dear	1241	uncle
people	дядино	Excuse me	2019	Diadyna
people	дядинуся	my dear	2162	[...]
people	Килинка	Kylyna dear	2096	Kelena
people	Килинка	Kylyna dear	2169	[...]
people	Килинка	Our Kylyna	2166	[...]
people	Лукашуня	Luke	3169	[...]
people	любонька	my dear	2096	[...]
people	люлята	lullaby	0009	[...]
people	мама	Mum	2004	Mother
people	мама	Mum	2234	Mother
people	мама	mum	3076	mother
people	мама	mum	3129	mother
people	матуся	mumsy	0009	mother
people	матуся	mumsy	1102	mother
people	ненька	dear mumsy	0013	mother

people	Русалонька	dear Water Nymph	2180	Russalka
people	Русалонька	dear Water Nynph	0041	Nymph
people	Русалонька	fair Field Nymph	2209	Russalka of the Fields
people	сирітка	poor orphan	2100	orphan
people	сиротя	little orphaned ones	0026	drowned babies
people	татко	daddy	0013	father
people	татуся	Father dear	0031	father

Gladys Evans: adequate transfer (104)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Gladys Evans</i>
abstract	літечко	sweet summer time	2090	sweet summer
abstract	ніченька	dear night	1254	dear night
abstract	ніченька	dear night-time	1171	little spell-binder of night-time
abstract	ніченька	the livelong night	0018	the whole night through
abstract	ніченька	this lovely night	1254	this night so forlorn
abstract	нічка	sweet night	1254	sweet night
abstract	стежечка	a faint path	1171	pathways dear
abstract	таночок	swirl and skip away	0022	dance with my love around-O!
abstract	хвилинка	a moment	2072	a moment
abstract	хвилинка	a wee while	2181	one swift moment
abstract	хвилиночка	one brief moment	2090	a moment more
abstract	хвилька	one moment	2090	just a minute!
adjective	бліденький	tiny, wan waifs	0006	small pale children
adjective	жалібненький	very wistful and melancholy	1098	a very plaintive tune

adjective	здоровенький	Take care now, dear!	2173	Keep well!
adjective	легенький	fine	1070	embroidering with garlands, lacy seeming
adjective	моторненький	nice lively	2081	energetic
adjective	рівненький	my neat and tidy lakeside banks	0026	my lakeshores orderly and neat
adjective	темненький	father dear, dark grove	1254	dark forest father, ever my own!
adjective	тоненький	so slim	1049	very slender
adverb	гарненько	fine	0034	pretty
adverb	гарненько	nice and polite	3028	prettily
adverb	довгенько	some little time	1148	You took your time
adverb	швиденько	ever so quickly	2050	swiftly
artefact	віночок	little garland	0022	lovely wreaths
artefact	городець	a small vegetable patch	2002	a garden or plot
artefact	каганчик	little lights	1215	candlesticks with glowing candles
artefact	коновонька	pail	0018	a silver pail
artefact	коронка	coronet	0015	a small crownlet
artefact	мережечка	kind intricate trails	1171	pathways dear
artefact	ножик	a knife	1146	knife
artefact	ножик	knife	1002	a knife
artefact	ножик	short knife	1002	a knife
artefact	хатинка	our den	0013	cave-homes
artefact	хатка	our home	0013	our homes
body	вустонька	your soft lips	1208	your sweet lips
body	личенько	your pretty pale cheek	2215	your pale sweet face
body	серденько	your dear heart	1208	heart's ease
elements	вирочка	a whirlpool whirling round	0022	O I'm in whirlpool land-0

elements	вогник	little lights	1215	wandering will o' the wisps
elements	вогник	little lights	1219	candles
elements	дощик	drizzle	2178	fine rain
elements	сонечко	lovely warming sun	1142	sunbeams start to play
exclamation	горенько	Oh dear, dear me!	2088	O grief and woe!
exclamation	лишенько	Oh, dear dear!	2088	O grief and woe!
exclamation	лишечко	Oh dearie me	1019	Oh, terrible!
fauna	дубоньку	dear old oak	2158	Ah, oak of mine
fauna	пушинка	fluffy down	1023	puffs of down
fauna	ціпоньки	chick, chick	2046	chick, chick
flora	грибок	mushrooms	1132	mushrooms
flora	зірниченька	wheat, little stars	2086	my starry flowers
flora	кучерик	curly hop-bines	1134	hop-flowers
flora	листочок	soft leaves	2190	her budding leaflets
flora	нивка	strip	2002	strip
flora	нивка	tiny plot of land	2098	just a bit of ground
flora	пучечок	A tiny cluster	3002	a small bunch
flora	травиця	soft grass	1127	fairy-ring of grasses
flora	ягідка	berries	1132	the berries wild
flora	ягідка	berries	1248	berries
people	дитинка	my child	1037	dear child
people	дитинчата	you little ones	1215	little lost ones
people	дівонька	missie	2101	my good maid
people	дівонька	my dear	1245	girlie
people	дівонька	my young missie	2081	my girl
people	дідок	little old man	1012	a tiny old man
people	дідунь	grandad	1248	dear grandpa

people	дідусь	dear grandad	3013	grandfather dear
people	дідусь	dear grandad	3018	dear grampa
people	дідусь	grandad	1011	grandaddy
people	дідусь	grandad	1036	grandaddy
people	дідусь	grandad	1064	grandaddy
people	дітки	waifs	0006	small children
people	дядечко	dear uncle	2153	uncle dear
people	дядечко	uncle dear	1240	dear uncle
people	дядечко	uncle dear	1241	uncle dear
people	дядино	Excuse me	2019	Aunty
people	дядинуся	my dear	2162	dear auntie
people	дядинуся	my dear	2167	auntie
people	Килинка	Kylyna dear	2096	dear Kilina
people	Лукашуня	Lukash, dear	3159	Lukash, darling
people	Лукашуня	Luke	3169	dear Lukash
people	люлята	lullaby	0009	Bye-lo land
people	малята	little ones	0009	my babykin
people	мама	Mum	2004	Mom
people	мама	mum	3076	mummy
people	матусенько	mother mine	1254	Little mother mine
people	матуся	mumasy	1068	my only mother
people	молодичка	pretty young girl	2166	she's so young and fresh, so very pretty
people	невісточка	darling daughter-in-law	3056	what a daughter-in-law
people	невісточка	fine daughter-in-law	3057	a daughter-in-law to suit you!
people	паниченько	my life's delight	0018	my little lord
people	Русалонька	dear Water Nymph	2180	my little water sprite
people	Русалонька	dear Water Nymph	0041	dear Sprite
people	сестриця	dear sister of mine	1101	my only sister true

people	сестриченька	darling sister mine	1171	sister of mine
people	сестронька	dear sister	2092	sister dear
people	сестронька	my dear sister	1044	my own sister dear
people	сестронька	my true sister	1254	my dearest sister
people	синонько	my darling son	3107	sonny
people	сиротя	little orphaned ones	0026	poor Lost Children
people	татко	daddy	0013	daddy
people	татуся	Father dear	0031	daddy
people	тітуса	dear	2173	Auntie
saying	головонька	I've ruined my damned life	3087	I'll never hold my poor head up again, all over your fine drunken fit!

Gladys Evans: partial transfer (19)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Gladys Evans</i>
abstract	розмовоньки	loving words	0018	without my loved one
adjective	легенький	you dainty ones	1219	You're small and thin, like feathers spin
adverb	рівненько	nice and neatly	0034	lie flat and even
adverb	тихесенько	joins in, softly-softly singing	1073	begins to hum
artefact	каганчата	tiny, little lamps	1215	your candles
artefact	клокічка	wooden cow bells	2002	cow-bells
artefact	сопілочка	your little flute	3131	that pipe of yours.
artefact	хижка	shed	1088	a cabin
artefact	черевики	high red bootees	1023	high red boots
body	серденько	my poor heart	1074	my heart
elements	струмочок	brook	0052	channels
flora	березочка	my dear birch tree	1171	my birch tree
flora	вербиченька	my dear willow, mumsy dear	1232	my willow tree, my mother
flora	пучечок	a posy	2160	a bouquet
people	дитинка	dear child	1064	my child
people	донечка	dear daughter	3004	my daughter

people	матусенька	mumsy dear	1232	my mother
people	ненька	dear mumsy	0013	our mother
people	сестриця	my dear sisters	1127	my sisters

Gladys Evans: zero transfer (84)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Gladys Evans</i>
abstract	нічка	a sweet spring night	1204	night
abstract	нічка	sweet night-time	1254	the night
abstract	таночок	a little dance	1127	the dances
abstract	таночок	leading happy dancing	1160	round-dances
adjective	біленький	flimsy white shifts	0006	white nightgowns
adjective	м'якенький	nice and soft	1068	a bed of deadwood powder
adjective	молоденький	a little boyish imp	1221	a young handsome faun
adjective	сухенький	poor old withered one	1068	dried-up
adjective	тихенький	stay silent as two wee mice	1219	Like weasels, you won't make a din
adjective	ясенький	bright little lights	1219	candles bright
adverb	близенько	ever so close	0020	close
adverb	м'якенько	soft and cosy	0009	soft
adverb	тихенько	softly	3138	quietly
adverb	тихенько	softly-softly	0009	[...]
adverb	чепурненько	Why don't you comb it, make it nice and neat?	2022	You could at least comb out and braid your hair
artefact	віконце	a tiny window	1127	a window
artefact	віночок	a fine garland	2203	a wreath
artefact	віночок	lovely garland	2190	crown
artefact	віночок	posies	1127	wreaths
artefact	гребелька	frail dams	0004	dams
artefact	каганчик	tiny lamps	0026	candle-holders

artefact	маслечко	butter	1023	calling Shrovetide
artefact	місточок	frail bridges	0004	bridges
artefact	серпочок	little sickle	2092	the sickle
artefact	серпочок	that sickle	2081	the sickle
artefact	сопілонька	your lovely flute	2060	flute
artefact	сопілочка	the beloved willow-flute	3182	the pipe
artefact	сорочечка	In flimsy white shifts	0006	white nightgowns
artefact	хижка	hut	1007	a house
artefact	хижка	hut	1009	the house
artefact	хижка	hut	1014	a house
body	голівка	soft blond hair	3124	head
body	голосок	small voices	1248	voices
body	личенько	lovely pale cheeks	2215	face
body	личенько	my dainty face	1171	you hid my face
body	личко	fair of face	1160	face
body	рученька	fair hands	1160	hands
body	ручка	in tiny hands	1219	[...]
elements	вогник	little lights	1226	lights
elements	вогник	little lights fade	1219	lights
elements	долинка	below	3176	sifting the snow
elements	дощик	fresh rain	0029	rain
elements	пісочок	lovely yellow sand	0022	yellow sands
elements	стежечка	a faint path	3173	paths
elements	хмарка	a little cloud	3070	clouds
exclamation	лишенько	Oh God!	2102	The vixen!
fauna	гадючка	little serpent	2216	snake
fauna	зозулька	cuckoo bird	1023	cuckoo
fauna	качелятко	ducklings	1023	wild ducks
fauna	коник	horsies	3028	horses
fauna	ласочка	wee mice	1219	like weasels
fauna	пташина	tiny birds	2193	a flock of blackbirds
fauna	пташка	little birds	0023	waterfowl
fauna	соловейко	a little nightingale	1075	the nightingale
fauna	соловейко	dear nightingale	1214	nightingale
fauna	щенятко	pups	1247	wolfhounds

flora	вербиця	a fair willow	3188	a new tree
flora	житечко	the rye we love	2090	[...]
flora	зіллячко	nice fresh herbs	2096	the grass
flora	квітонька	lovely flowers	2086	my flowers
flora	квітонька	tender pink petals of briar rose	1208	blushing red as briar roses
flora	моріжок	fresh grass	3003	grass
flora	нивка	plot	2110	harvest
flora	пшениченька	wheat, little stars	2086	the corn
flora	стеблинка	little stalk	3176	one flower-stalk
nature	голівка	crestfallen heads	0026	heads
people	дівонька	dear girl	2158	child
people	дітиськи	brats	3060	You and yours
people	дітоньки	my children	2114	children
people	Килинка	Kylyna dear	2129	Kilina
people	Килинка	Kylyna dear	2169	Kilina
people	Килинка	Our Kylyna	2166	[...]
people	любонька	my dear	2096	[...]
people	мама	Mum	2234	Mother
people	мама	mum	3129	mother
people	матуся	mumсы	0009	mother
people	матуся	mumсы	1102	mother
people	ненечка	dear mumсы	1215	mother
people	рибонька	my love	2098	[...]
people	Русалонька	fair Field Nymph	2209	the Fairy in the rye
people	сестриця	dear sister	2087	sister
people	сестриця	sister dear	2084	sister
people	синаш	my lad	2166	son
people	сирітка	poor orphan	2100	orphan

Vera Rich: adequate transfer (110)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Vera Rich</i>
abstract	ніченька	Dear night- time	1171	Dear night
abstract	ніченька	the livelong night	0018	All the livelong night

abstract	нічка	a sweet spring night	1204	the sweet spring night
abstract	нічка	sweet night	1254	sweet night
abstract	розмовоньки	loving words	0018	with none to talk to sweetly
abstract	стежечка	kind intricate trails	1171	paths tracing, like fine lacing
abstract	таночок	swirl and skip away	0022	In the dance 1 whirl me Oooh! Oooh!
abstract	хвилинка	a moment	2072	a moment
abstract	хвилинка	a wee while	2181	one little minute
abstract	хвилиночка	One brief moment	2090	one moment
abstract	хвиля	one moment	2090	one moment
adjective	бліденький	tiny, wan waifs	0006	small pale children
adjective	жалібенький	very wistful and melancholy	1098	something very melancholy
adjective	здоровенький	Take care now, dear!	2173	all the best to you
adjective	м'якенький	nice and soft	1068	fine soft
adjective	моторенький	nice lively	2081	a strong, active wench
adjective	рівенький	my neat and tidy lakeside banks	0026	the pleasant levels of my banks
adjective	темненький	Father dear, dark grove	1254	my dear father, forest dark-looming
adjective	тоненький	so slim	1049	so slim
adverb	гарненько	fine	0034	neatly
adverb	довгенько	some little time	1148	you take a mighty time
adverb	м'якенько	soft and cosy	0009	softly, softly
adverb	рівненько	nice and neatly	0034	nice and flat
adverb	тихенько	softly	3138	very softly
adverb	тихенько	softly-softly	0009	quietly, quietly
artefact	городець	a small vegetable patch	2002	a vegetable patch

artefact	каганчата	tiny, little lamps	1215	little torches
artefact	каганчик	tiny lamps	0026	frail torches
artefact	коновонька	pail	0018	silver goblet
artefact	коронка	coronet	0015	a coronet
artefact	мережечка	kind intricate trails	1171	you, paths tracing, like fine lacing
artefact	ножик	a knife	1146	knife
artefact	ножик	knife	1002	a knife
artefact	ножик	short knife	1002	a knife
artefact	хатинка	our den	0013	Our home
artefact	черевики	high red bootees	1023	fine red slippers
body	вустонька	your soft lips	1208	your handsome lips
body	личенько	your pretty pale cheek	2215	your poor pale face
elements	вирочка	a whirlpool whirling round	0022	on the eddies swirling
elements	вогник	little lights	1219	torches
elements	вогник	little lights fade	1219	torches
elements	дощик	drizzle	2178	fine drizzle
elements	пісочок	lovely yellow sand	0022	gold sands
elements	сонечко	lovely warming sun	1142	the warm sun is glowing
elements	струмочок	brook	0052	stream
elements	хмарка	a little cloud	3070	cloudlet
exclamation	горенько	Oh dear, dear me!	2088	Woe is me!
exclamation	лишенько	Oh God!	2102	O heaven help us,
exclamation	лишенько	Oh, dear dear!	2088	Alas, Alas!
exclamation	лишечко	Oh dearie me	1019	Oh dear
fauna	дубоньку	dear old oak	2158	Hey, oak, old friend
fauna	каченьтко	ducklings	1023	ducklings
fauna	ціпоньки	chick, chick	2046	chickie, chickie
fauna	щенятко	pups	1247	hound-pups
flora	вербиця	a fair willow	3188	a fair willow

flora	вербиченька	my dear willow, mumsy dear	1232	O willow dearest, mother dearest
flora	грибок	mushrooms	1132	mushrooms
flora	квітенька	tender pink petals of briar rose	1208	the blossoms on the wild rose blowing
flora	кучерик	curly hop-bines	1134	the hop-bines all curling
flora	листочок	soft leaves	2190	her tender leaves
flora	нивка	strip	2002	strips
flora	нивка	tiny plot of land	2098	only a small plot
flora	пучечок	a posy	2160	a posy
flora	пучечок	a tiny cluster	3002	a small bunch
flora	травиця	soft grass	1127	the greensward
flora	ягідка	berries	1132	berries
flora	ягідка	berries	1248	berrying
people	дитинка	dear child	1064	dear child
people	дитинка	my child	1037	dear child
people	дитинчата	you little ones	1215	little Lost Babes nimble
people	дівонька	dear girl	2158	my lass
people	дівонька	missie	2101	lass
people	дівонька	my dear	1245	lass
people	дівонька	my young missie	2081	lass
people	дідок	little old man	1012	a small grandsire
people	дідунь	grandad	1248	dear grandpa
people	дідусь	dear grandad	3013	dear grandfather
people	дідусь	dear grandad	3018	dear grandfather
people	дітиськи	brats	3060	your brats
people	дітки	waifs	0006	small children
people	дядечко	uncle dear	1240	uncle dearest
people	дядино	Excuse me	2019	Auntie
people	дядинуся	my dear	2162	auntie
people	дядинуся	my dear	2167	auntie
people	Лукашуня	Luke	3169	dear Lukash
people	любонька	my dear	2096	dear

people	люлята	lullaby	0009	Lulla-lullaby
people	малята	little ones	0009	babies
people	мама	mum	3076	Mamma
people	мама	mum	3129	mamma
people	матусенька	mumsy dear	1232	mother dearest
people	матуся	mumsy	0009	Mama
people	невісточка	darling daughter-in- law	3056	Such a fine daughter- in-law
people	невісточка	fine daughter- in-law	3057	a daughter-in-law to suit you!
people	ненечка	dear mumsy	1215	your poor dear mother
people	паниченько	my life's delight	0018	beloved
people	рибонька	my love	2098	dear
people	Русалонька	dear Water Nymph	2180	Rusalka dear
people	Русалонька	dear Water Nymph	0041	Rusalka darling
people	сестриця	dear sister of nine	1101	my dear sister
people	сестриця	my dear sisters	1127	my sisters dear
people	сестриченька	darling sister mine	1171	sister, dear sister
people	сестронька	my dear sister	1044	my dearest sister
people	сестронька	my true sister	1254	my dear
people	синонько	my darling son	3107	my dear son
people	сирітка	poor orphan	2100	poor orphan lass,
people	сиротя	little orphaned ones	0026	poor little orphans
people	тітуся	dear	2173	dear Aunt
saying	головонька	I've ruined my damned life	3087	And I have drowned my head forever more With such a drunkard.

Vera Rich: partial transfer (7)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Vera Rich</i>
adjective	тихенький	stay silent as two wee mice	1219	Just like weasels, quiet and kimble
artefact	віконце	a tiny window	1127	the dawn's windows
artefact	хижка	shed	1088	a cabin
flora	березочка	my dear birch tree	1171	my birch
flora	житечко	the rye we love	2090	rye-ears
flora	зірниченька	wheat, little stars	2086	my flowers' constellations
people	дітоньки	my children	2114	my children

Vera Rich: zero transfer (90)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Vera Rich</i>
abstract	літечко	sweet summer time	2090	summer
abstract	ніченька	dear night	1254	night
abstract	ніченька	this lovely night	1254	this night
abstract	нічка	sweet night-time	1254	night
abstract	таночок	a little dance	1127	the dance
abstract	таночок	leading happy dancing	1160	ever dancing.
adjective	біленький	flimsy white shifts	0006	white shirts
adjective	легенький	fine	1070	formed into a white embroidery
adjective	легенький	you dainty ones	1219	You are little, light and nimble
adjective	молоденький	a little boyish imp	1221	a youthful mannikin of an imp
adjective	сухенький	poor old withered one	1068	half-dried-up
adjective	ясенький	bright little lights	1219	bright torches
adverb	близенько	ever so close	0020	closer
adverb	гарненько	nice and polite	3028	[...]
adverb	тихесенько	softly-softly singing	1073	she sings
adverb	чепурненько	Why don't you comb it, make it nice and neat?	2022	Why do you always comb your hair out so?

artefact	віночок	a fine garland	2203	a garland
artefact	віночок	little garland	0022	garlands
artefact	віночок	lovely garland	2190	garland
artefact	віночок	posies	1127	garlands
artefact	гребелька	frail dams	0004	dams
artefact	каганчик	little lights	1215	[...]
artefact	клокїчка	wooden cow bells	2002	the cackle of chickens
artefact	маслечко	butter	1023	[...]
artefact	місточок	frail bridges	0004	dykes
artefact	серпочок	Just give me that sickle now	2081	the sickle
artefact	серпочок	little sickle	2092	sickle
artefact	сопілонька	your lovely flute	2060	pipe
artefact	сопілочка	the beloved willow-flute	3182	the pipe
artefact	сопілочка	your little flute	3131	the pipe
artefact	сорочечка	flimsy white shifts	0006	white shirts
artefact	хатка	our home	0013	the house
artefact	хижка	hut	1007	a cabin
artefact	хижка	hut	1009	our cabin
artefact	хижка	hut	1014	a cabin
body	голівка	soft blond hair	3124	head
body	голосок	small voices	1248	voices
body	личенько	lovely pale cheeks	2215	face
body	личенько	my dainty face	1171	you hid me
body	личко	fair of face	1160	face
body	рученька	fair hands	1160	hand
body	ручка	in tiny hands	1219	hands
body	серденько	my poor heart!	1074	the heart
body	серденько	your dear heart	1208	your heart
elements	вогник	little lights	1215	wandering lights
elements	вогник	little lights	1226	catches sight of them
elements	долинка	below	3176	under the snow
elements	дощик	fresh rain	0029	rain
elements	стежечка	a faint path	3173	paths
fauna	гадючка	little serpent	2216	snake
fauna	зозулька	cuckoo bird	1023	she

fauna	коник	horsies	3028	horses
fauna	ласочка	wee mice	1219	like weasels
fauna	пташина	tiny birds	2193	black skeins of migrating birds.
fauna	пташка	little birds	0023	flocks of birds
fauna	пушинка	fluffy down	1023	down
fauna	соловейко	a little nightingale	1075	a nightingale
fauna	соловейко	dear nightingale	1214	[...]
flora	зіллячко	nice fresh herbs	2096	The herbs
flora	квітонька	lovely flowers	2086	my flowers
flora	моріжок	fresh grass	3003	moss
flora	нивка	plot	2110	field
flora	пшениченька	wheat, little stars	2086	[...]
flora	стеблинка	little stalk	3176	a stalk
nature	голівка	crestfallen heads	0026	heads
people	дідусь	grandad	1011	grandfather
people	дідусь	grandad	1036	grandfather
people	дідусь	grandad	1064	grandfather
people	донечка	dear daughter	3004	daughter
people	дядечко	dear uncle	2153	uncle
people	дядечко	uncle dear	1241	uncle
people	Килинка	Kylyna dear	2096	Kylyna
people	Килинка	Kylyna dear	2129	Kylyna
people	Килинка	Kylyna dear	2169	Kylyna
people	Килинка	our Kylyna	2166	Kylyna
people	Лукашуня	Lukash, dear	3159	Lukash
people	мама	Mum	2004	Mother
people	мама	Mum	2234	Mother
people	матусенько	mother mine	1254	mother
people	матуся	mumsy	1068	mother
people	матуся	mumsy	1102	mother
people	молодичка	pretty young girl	2166	a young woman
people	ненька	dear mumsy	0013	mother
people	Русалонька	fair Field Nymph	2209	Rusalka in the rye
people	сестриця	dear sister	2087	sister
people	сестриця	sister dear	2084	sister
people	сестронька	dear sister	2092	sister
people	синаш	my lad	2166	son

people	татко	daddy	0013	father
people	татуся	father dear	0031	father

Virlana Tkacz & Wanda Phipps: adequate transfer (85)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Virlana Tkacz & Wanda Phipps</i>
abstract	ніченька	ear night	1254	Dear Night
abstract	нічка	sweet night	1254	Dear Night
abstract	стежечка	kind intricate trails	1171	intricate paths
abstract	таночок	swirl and skip away	0022	a dance with you! Ah! Ah!
abstract	хвилинка	a wee while	2181	a moment
abstract	хвилиночка	one brief moment	2090	just an instant
abstract	хвилька	one moment	2090	a moment
adjective	бліденький	tiny, wan waifs	0006	pale children
adjective	жалібненький	very wistful and melancholy	1098	The melody is mournful
adjective	здоровенький	Take care now, dear!	2173	Now, you keep well
adjective	легенький	fine	1070	the finest embroidery
adjective	моторненький	nice lively	2081	a hard worker
adjective	рівненький	my neat and tidy lakeside banks	0026	my neat banks
adjective	темненький	Father dear, dark grove	1254	Dear deep dark Forest
adjective	тоненький	so slim	1049	so slim
adverb	довгенько	some little time	1148	Sure took you long enough
adverb	тихесенько	joins in, softly-softly singing	1073	softly
artefact	городець	a small vegetable patch	2002	a garden
artefact	коновонька	pail	0018	silver pails
artefact	коронка	coronet	0015	smaller garland

artefact	мережечка	kind intricate trails	1171	intricate paths
artefact	ножик	a knife	1146	knife
artefact	ножик	knife	1002	a knife
artefact	ножик	short knife	1002	a knife
artefact	хатинка	our den	0013	don't ruin our humble home!
artefact	хижка	hut	1007	a hut
artefact	хижка	hut	1009	the hut
artefact	хижка	hut	1014	a hut
artefact	хижка	shed	1088	a hut
body	вустонька	your soft lips	1208	your lovely lips
elements	вирочка	a whirlpool whirling round	0022	over the whirl, in my pearls
elements	дощик	drizzle	2178	light drizzle
elements	сонечко	lovely warming sun	1142	the warmth of the sun
elements	стежечка	a faint path	3173	a trace
elements	струмочок	brook	0052	stream
exclamation	горенько	Oh dear, dear me!	2088	What sorrow!
exclamation	лишенько	Oh God!	2102	my God!
exclamation	лишенько	Oh, dear dear!	2088	What sorrow!
exclamation	лишечко	Oh dearie me	1019	Oh me, oh my
fauna	дубоньку	dear old oak	2158	Hey, dear oak
fauna	качелятко	ducklings	1023	ducklings
fauna	пушинка	fluffy down	1023	little puffs
fauna	ціпоньки	Chick, chick	2046	chick-chick
fauna	щелятко	pups	1247	puppies
flora	березочка	my dear birch tree	1171	my beloved birch tree
flora	вербиченька	my dear willow, mumsy dear	1232	Dear mother Willow
flora	грибок	mushrooms	1132	mushrooms
flora	квітенька	tender pink petals of briar rose	1208	the petals of the wild rose
flora	кучерик	curly hop-bines	1134	curls of wild hops

flora	нивка	tiny plot of land	2098	Our field is tiny
flora	пучечок	A tiny cluster	3002	a cluster
flora	стеблинка	little stalk	3176	one small stem
flora	ягідка	berries	1132	berries
flora	ягідка	berries	1248	berries
people	дідок	little old man	1012	a short old gnome
people	дідунь	grandad	1248	grandpa
people	дідусь	dear grandad	3013	dear grandfather
people	дитинчата	you little ones	1215	Water Brats
people	дітиськи	brats	3060	your brats
people	дядечко	dear uncle	2153	dear uncle
people	дядечко	uncle dear	1240	uncle dear
people	дядечко	uncle dear	1241	uncle dear
people	дядино	Excuse me	2019	dear Aunt
people	дядинуся	my dear	2162	my dears
people	дядинуся	my dear	2167	dear aunt
people	Килинка	Kylyna dear	2096	dear Kylyna
people	Лукашуня	Lukash, dear	3159	Luke
people	Лукашуня	Luke	3169	dear Luke
people	любонька	my dear	2096	my dear
people	люлята	lullaby	0009	Hush-a-bye
people	малята	little ones	0009	my darlings
people	матусенька	mumsy dear	1232	dear mother
people	матусенько	mother mine	1254	dear mother
people	матуся	mumsy	0009	dear mother
people	невісточка	fine daughter-in-law	3057	the perfect daughter-in-law
people	ненечка	dear mumsy	1215	your dearly departed mother.
people	паниченько	my life's delight	0018	my kind sir
people	Русалонька	dear Water Nymph	0041	dear Ondine
people	сестриченька	darling sister mine	1171	dearest sister
people	синонько	my darling son	3107	my dear son
people	сиротя	little orphaned ones	0026	poor orphans

people	татко	daddy	0013	dad
people	татуся	father dear	0031	father dear
people	тітуса	dear	2173	dear Aunt
saying	головонька	I've ruined my damned life	3087	I'll be treading water for the rest of my life because of this drunk.

Virlana Tkacz & Wanda Phipps: partial transfer (11)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Virlana Tkacz & Wanda Phipps</i>
abstract	розмовоньки	loving words	0018	Since my lover's been gone
adverb	чепурненько	Why don't you comb it, make it nice and neat?	2022	Why can't you comb it neatly?
artefact	віконце	a tiny window	1127	peek in on Dawn through her window
artefact	клокічка	wooden cow bells	2002	cow bells can be heard
body	серденько	my poor heart!	1074	my heart
flora	вербиця	a fair willow	3188	my mother, the willow
flora	зірниченька	wheat, little stars	2086	my flowers that once blazed free like stars
people	дітоньки	my children	2114	you children
people	ненька	dear mumsy	0013	our mother
people	сестриця	my dear sisters	1127	my sisters
people	сестронька	my dear sister	1044	my sister

Virlana Tkacz & Wanda Phipps: zero transfer (111)

<i>category</i>	<i>keyword</i>	<i>gloss</i>	<i>id</i>	<i>Virlana Tkacz & Wanda Phipps</i>
abstract	літечко	until sweet summer time has passed	2090	the sun

abstract	ніченька	dear night-time	1171	Night
abstract	ніченька	the livelong night	0018	All year
abstract	ніченька	this lovely night	1254	this night
abstract	нічка	a sweet spring night	1204	[...]
abstract	нічка	sweet night-time	1254	night
abstract	таночок	a little dance	1127	I'll dance
abstract	таночок	leading happy dancing	1160	dance
abstract	хвилинка	a moment	2072	[...]
adjective	біленький	flimsy white shifts	0006	dressed in white
adjective	легенький	you dainty ones	1219	You're little, so your steps are light
adjective	м'якенький	nice and soft	1068	soft
adjective	молоденький	a little boyish imp jumps out from behind a hummock.	1221	a young male goblin
adjective	сухенький	poor old withered one	1068	half-withered
adjective	тихенький	stay silent as two wee mice	1219	[...]
adjective	ясенький	bright little lights	1219	bright lights
adverb	близенько	ever so close	0020	up to him
adverb	гарненько	fine	0034	patch up
adverb	гарненько	nice and polite, I asked	3028	[...]
adverb	м'якенько	soft and cosy	0009	soft
adverb	рівненько	nice and neatly	0034	tidy up
adverb	тихенько	softly	3138	quietly
adverb	тихенько	softly-softly	0009	[...]
adverb	швиденько	ever so quickly	2050	runs into the forest
artefact	віночок	a fine garland	2203	[...]
artefact	віночок	little garland	0022	flowers
artefact	віночок	lovely garland	2190	turned her branches green
artefact	віночок	posies	1127	flowers
artefact	гребелька	frail dams	0004	dams
artefact	каганчата	tiny, little lamps	1215	your lanterns
artefact	каганчик	little lights	1215	they have lanterns which flicker
artefact	каганчик	tiny lamps	0026	lights

artefact	маслечко	butter	1023	any moment now the lady-bug
artefact	місточок	frail bridges	0004	bridges
artefact	серпочок	Just give me that sickle now	2081	that sickle
artefact	серпочок	little sickle	2092	a sickle
artefact	сопілонька	your lovely flute	2060	flute
artefact	сопілочка	the beloved willow-flute	3182	[...]
artefact	сопілочка	your little flute	3131	the flute
artefact	сорочечка	in flimsy white shifts	0006	dressed in white
artefact	хатка	our home	0013	the place
artefact	черевики	high red bootees	1023	red shoes
body	голівка	soft blond hair	3124	head
body	голосок	small voices	1248	voices
body	личенько	lovely pale cheeks	2215	[...]
body	личенько	my dainty face	1171	for giving me cover
body	личенько	your pretty pale cheek	2215	[...]
body	личко	fair of face	1160	face
body	рученька	fair hands	1160	hand
body	ручка	in tiny hands	1219	[...]
body	серденько	your dear heart	1208	your heart
elements	вогник	little lights	1215	lanterns
elements	вогник	little lights	1219	lights
elements	вогник	little lights	1226	lights
elements	вогник	little lights fade	1219	lights
elements	долинка	below	3176	through the snow
elements	дощик	fresh rain	0029	rain
elements	пісочок	lovely yellow sand	0022	[...]
elements	хмарка	a little cloud	3070	cloud
fauna	гадючка	little serpent	2216	serpent
fauna	зозулька	cuckoo bird	1023	the lady-bug
fauna	коник	horsies	3028	horses
fauna	ласочка	wee mice	1219	[...]
fauna	пташина	tiny birds	2193	[...]
fauna	пташка	little birds	0023	birds
fauna	соловейко	a little nightingale	1075	the nightingale
fauna	соловейко	dear nightingale	1214	nightingale

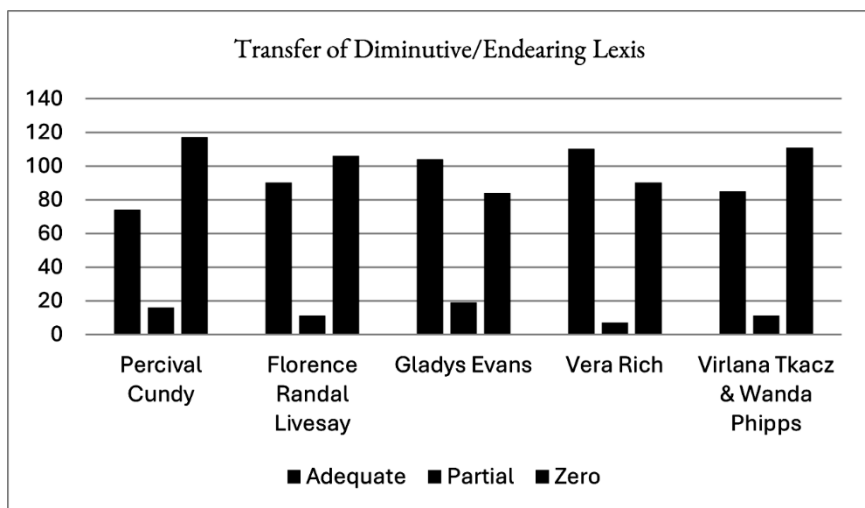
flora	житечко	the rye we love	2090	rye
flora	зіллячко	nice fresh herbs	2096	[...]
flora	квітонька	lovely flowers	2086	my flowers
flora	листочок	soft leaves	2190	her leaves
flora	моріжок	fresh grass	3003	fresh grave
flora	нивка	plot	2110	field
flora	нивка	strip	2002	field
flora	пучечок	a posy	2160	[...]
flora	пшениченька	wheat, little stars	2086	the rye
flora	травиця	soft grass	1127	[...]
nature	голівка	crestfallen heads	0026	heads
people	дитинка	dear child	1064	child
people	дитинка	my child	1037	child
people	дівонька	dear girl	2158	Girl
people	дівонька	missie	2101	girl
people	дівонька	my dear	1245	girl
people	дівонька	my young missie	2081	girl
people	дідусь	dear grandad	3018	grandfather
people	дідусь	grandad	1011	Old Gob
people	дідусь	grandad	1036	[...]
people	дідусь	grandad	1064	Grandfather
people	дітки	waifs	0006	children
people	донечка	dear daughter	3004	daughter
people	Килинка	Kylyna dear	2129	Kylyna
people	Килинка	Kylyna dear	2169	Kylyna
people	Килинка	our Kylyna	2166	Kylyna
people	мама	Mum	2004	Mother
people	мама	Mum	2234	Mother
people	мама	mum	3076	mother
people	мама	mum	3129	mother
people	матуся	mumsy	1068	mother
people	матуся	mumsy	1102	mother
people	молодичка	pretty young girl	2166	woman
people	невісточка	darling daughter-in-law	3056	a daughter-in-law like you
people	рибонька	my love	2098	[...]
people	Русалонька	dear Water Nymph	2180	Ondine
people	Русалонька	fair Field Nymph	2209	the Field Nymph

people	сестриця	dear sister	2087	sister
people	сестриця	dear sister of nine	1101	sister
people	сестриця	sister dear	2084	sister
people	сестронька	dear sister	2092	sister
people	сестронька	my true sister	1254	sister
people	синаш	my lad	2166	son
people	сирітка	poor orphan	2100	orphan

Summary of the transfer of diminutive/endearing content

In summary, the broad quantitative analysis set out in the table and chart below shows that there has been a positive historical progression:

<i>translators</i>	<i>adequate</i>	<i>partial</i>	<i>zero</i>	<i>total</i>
Percival Cundy	74	16	117	207
Florence Randal Livesay	90	11	106	207
Gladys Evans	104	19	84	207
Vera Rich	110	7	90	207
Virlana Tkacz/Wanda Phipps	85	11	111	207

The earliest translation, by Percival Cundy, exhibits the greatest number of cases where counterparts of Ukrainian diminutive/endearing lexis are simply omitted (117). The number of partial transfers is 16 and the number of adequate transfers 74 (the lowest). In the translation by Florence Randal Livesay, there are fewer omissions (106) and fewer partial counterparts (11); the number of counterparts perceived as adequate is greater (90). Gladys Evans's version shows a marked increase in translations classed as (at least) adequate (104). There are more partial transfers (19), but the number of omissions is markedly reduced (84). Vera Rich's version shows a slight further advance (110 adequate transfers and only 7 partial transfers). There are 90 omissions, slightly more than in the previous translation by Gladys Evans. However, it should be noted that many of Vera Rich's omissions are likely to be the result of shortcomings in the editorial process at the Ukrainian Review rather than of conscious decisions by the translator. This is suggested by Vera Rich's well-known attention to detail generally, as noted by Hanna Kosiv (Kociv 2011: 33)²⁰⁷ and by certain typesetting errors evident on the pages of the journal. The translation by Virlana Tkacz and Wanda Phipps must be viewed in the light of its *skopos*,²⁰⁸ which differs from all previous versions in that it is an adaptation for stage performance, with certain abridgements and simplifications to enhance speakability for actors and immediate comprehension by theatre audiences.²⁰⁹ This sets it apart from the previous editions, which are presumably intended as literary texts for reading rather than stage performance. It follows that

²⁰⁷ Як в оригінальній поезії, так і в перекладі Віра Річ постійно поєднує творчий порив і мистецький пошук з майже математичною точністю та порядком [As in her original poetry, so also in her translations, Vera Rich constantly combines her creative impulse and her quest for artistry with virtually mathematical precision and orderliness].

²⁰⁸ The *skopos* is the underlying purpose of a translation, bearing in mind such factors as the particular readership or audience for which it is intended.

²⁰⁹ As highlighted by Virlana Tkacz in her television interview <https://www.youtube.com/watch?v=iZpROckfqzU> 6.26-6.48

the quantitative comparison is valid in this case only as a reflection of the difference in approach, highlighting the strategy of simplification or directness for performance purposes, reflected in the significantly increased number of cases of omission (111) and partial transfers (11), which are deliberate choices rather than an oversight. The number of cases classed as adequate in the category of diminutives is 85.

CHAPTER 6

BOTANICAL TERMINOLOGY

Introduction

This chapter explores and compares counterparts of Ukrainian botanical terms in the five translations. Cases of omission, choice of synonyms and diminutive/endearing lexis, for example, may involve stylistic considerations (repetition, selection of popular or technical registers etc.), as well as reduction or expansion of denotative and connotative content (e.g. gratuitous generalisation or explicitation).

In *The Song of the Forest*, naturally, trees, plants and flowers are given their common names rather than their scientific (Latin) denotations. Whereas the Latin names are universal, enabling Ukrainian and English counterparts to be identified, the usage of common names may vary between, for example, Britain and North America. Cultural differences between English-speaking speech communities may lead to misapprehension of some Ukrainian terms, for instance *калина*, which has highly significant connotations in Ukrainian and other Slavonic folk cultures,²¹⁰ lost when translated as *cranberry*, carrying very different

²¹⁰ The entry under калина in Brockhaus and Efron's Encyclopedia (Брокгауз, Ефрон 1800, калина) reads: В народных представлениях славян и русских в частности Калина является обычным символом девства, красоты и любви. [...] С течением времени первоначальный символический смысл К. затемнился, и она

connotations in English, especially North American, culture. Olena Rusnak (Руснак 2009: 208) writes:

Consider the features of the translation of the three most important elements of national culture, namely Ukrainian realia, proper names and certain phrases. In fact, Ukrainian realia reflect the specific identity of our nation. The translation of such units does not always adequately convey their denotative and connotative components, conveying their function in the Ukrainian text. For example, in the translation of *The Song of the Forest* by Lesia Ukrainka, Percival Cundy translated viburnum as cranberry. This denotation does not adequately convey the concept, either on a lexical or a deeply pragmatic level, because in the world of Ukrainian folklore the word viburnum has a nationally relevant symbolic meaning; it is always associated with beauty, a young girl, her fate, her experiences and (often unhappy) love. On the other hand, the translation of the word viburnum by another English equivalent, for example, tree, would lead to a pragmatic inconsistency, as for the English-speaking reader this plant and its name is little known and has no relevant cultural connotations. [...] Works of Ukrainian folklore should be translated not only on a linguistic, lexical or stylistic level, but also at a deeply conceptual level, because the main task of translation in any form is to provide the reader with a full understanding of the original work.²¹¹

стала означати жінчину взагалі і всяку любов. [In folk beliefs of the Slavs [...] the guelder-rose is a familiar symbol of virginity, beauty and love. [...] In the course of time, the original symbolic meaning of the guelder-rose became obscure, acquiring associations of women and love generally.] This important Ukrainian (and Slavonic) cultural symbol is lost when калина is translated as cranberry, carrying very different connotations in anglophone, especially North American, culture. On a website of the University of Maine we read: "The highbush cranberry is actually not a cranberry at all, though its fruit, or 'drupes' as they are known taxonomically, strongly resemble cranberries in both appearance and taste. They also mature in the fall, as cranberries do. The two plants are quite different, however. Both are native to North America, but the highbush cranberry is a *Viburnum*, a member of the *Caprifoliaceae*, or Honeysuckle family, in contrast to the 'true,' or lowbush cranberry, which is a *Vaccinium*, a member of the *Ericaceae*—Heather or Heath—family."

<https://extension.umaine.edu/cranberries/highbush-cranberry/>

²¹¹ Original text: Розглянемо особливості перекладу трьох найбільш суттєвих національно забарвлених елементів, а саме власне українських реалій, власних назв та фразеологічних одиниць. Власне українські реалії відображають

Jiří Levý identified translation as a process occurring in three stages, namely apprehension, interpretation and re-stylisation (Levý 2011: 31). The focus in this chapter will be on the denotation of botanical species, as a sample of the translational processes of apprehension²¹² and

особливості самотності нашого народу. При перекладі таких одиниць не завжди можна адекватно передати денотативно-конотативну структуру їхнього значення, зберегти ту функцію, яку вони виконують в українському тексті. Так, наприклад, Персиваль Канді при перекладі «Лісової пісні» Лесі Українки передав реалію калина англійським словом *cranberry*. Підміна денотату не забезпечує адекватності перекладу ні на лексичному, ні на глибоко прагматичному рівні, адже в українському фольклорному світі слово калина має національно релевантне символічне значення, воно асоціюється завжди з вродою, молодістю дівчини, з її долею, переживаннями, найчастіше з нещасливим коханням. З іншого боку, переклад слова калина англійським відповідником цієї рослини, наприклад, словом *snowballtree*, призвів би до прагматичної невідповідності, адже для англомовного читача ця рослина та її назва є маловідомою і не має відповідних культурологічних конотацій. [...] Переклад українських фольклорних творів має відбуватися не лише на мовному, лексичному чи стилістичному рівні, але й на глибоко понятійному, адже основне завдання перекладу в будь-якому його вигляді – забезпечити найповніше розуміння читачем змісту оригінального твору.

²¹² It follows from what has been said about the perception process that the translator seeks to arrive at the sense of the work in three dimensions [...] The first dimension is apprehension of the text, i.e. understanding in linguistic and literary terms. [...] Errors can occur as a result of lexical polysemy and various false associations arising from the verbal material. It is not unknown for translators to confuse words which look or sound similar. [...] Apprehension of the ideo-aesthetic values of individual verbal means and partial motifs facilitates apprehension of artistic wholes, i.e. of the realities depicted in the work, such as the characters, the relationships between them, the setting in which the action takes place and the author's ideological intention. This level of apprehension of the text is the most demanding, since both the reader and the translator inevitably tend to apprehend the individual words and motifs atomistically; considerable powers of imagination are required if the reader is to apprehend the artistic reality of the work in its totality. [...] Two factors are at work in all cases of lack of understanding on the part of the translator: (a) the translator's inability to imagine the reality presented or the author's idea, and (b) invalid semantic associations

interpretation²¹³ performed by the respective translators of the drama. Other considerations are discussed elsewhere in the study. It can be noted at the outset, however, that trees and plants have symbolic significance in this drama on a mythological plane. Without exploring at length the dramatic intention of such mythological associations in the work under investigation, it may be assumed that inaccurate identification of a botanical term, or its omission, can have an impact on the ideo-aesthetic content that reaches beyond purely technical inaccuracy. Suffice it to note the observations of Evelina Boieva that:

traditional folklore symbols embodying aspects of the traditional Ukrainian world-view are combined by Lesia Ukrainka with her individual values superimposed on semantics of folk symbolism; certain botanical terms function as symbols in the drama, the basis of figurative speech, contributing to the characterisation and to the aesthetics of the dramatic work as a whole.²¹⁴

prompted by the language of the original, triggered either by coincidental linguistic similarities or by actual polysemy. The main difference between creative and mechanical translators is that en route from the original to the translation creative translators are able to imagine the realities they are expressing, reaching beyond the text to identify the characters, situations and ideas that lie behind it, whereas non-creative translators merely perceive the text mechanically and merely translate the words. (Levý 2011: 31-34)

²¹³ A further reason why apprehension of artistic reality is a pre-condition for an artistically valid translation outcome is that unless the verbal material of one language is commensurable with that of the other there cannot be a complete semantic correspondence between the source and the translation; consequently, a linguistically correct translation is inadequate and an interpretation is required. It is frequently the case that the target language does not have at its disposal an expression that is as semantically broad or ambivalent as an expression found in the original. The translator must then specify the meaning, selecting a narrower concept, and this demands knowledge of the reality behind the text. (Levý 2011: 38)

²¹⁴ Original text: Отже, традиційна фольклорна символіка – своєрідні лексичні константи, у яких зафіксований світогляд народу, активно використовується Лесею Українкою поряд з нетрадиційним, індивідуально-авторським значенням, яке нашаровується на народну символічну семантику. Досліджувані назви

The translations of the quite extensive preambles and stage directions found throughout the original text are as important an object of this investigation as are the lines of the drama itself in respect of the presentation of the natural setting and the dramatic purpose. The entire play is set in a Volhynian forest clearing during changing seasons of the year. Unsurprisingly, therefore, a wide range of botanical nomenclature occurs throughout the play. Some of these terms are prominent and meaningful in the drama not only because of their obvious presence in the forest environment, but also because of their mythological and folkloric connotations. The very first stage directions describe the natural setting, mentioning the great oak which has a central dramatic significance.

0001

Старезний, густий, предковичний ліс на Волині. Посеред лісу простора галява з плакучою березою і з великим прастарим дубом.

[An age-old dense primeval forest in Volhynia In its midst, an extensive clearing with a weeping birch and a massive, ancient oak.]

To the detriment of cognition of this vital symbol in the drama, at the outset, Florence Randal Livesay's translation mentions *ancient oaks* in the plural.

рослин посідають особливе місце у тканині „Лісової пісні”, перетворюються на символи, стаючи засобами образного мовлення, засобами характеротворення персонажів, беруть активну участь у створенні художнього цілого – драматичного твору. (Боева 2008: 274)

Botanical terminology in *The Song of the Forest*

The Ukrainian botanical terms found in Lesia Ukrainka's *The Song of the Forest* are shown in the table below, with their English counterparts as identified by the present author.²¹⁵

The respective frequency of occurrence of these terms in the text is also shown.

<i>Ukrainian keyword, Latin name</i> ²¹⁶	<i>Latin name, English common name</i> ²¹⁷	<i>Count</i>
барвінок, vinca, Vinca minor	vinca, periwinkle	1
береза, betula, Betula alba	betula, birch	29
березка	convolvulus, bindweed	1
березочка dim/end	dear birch	1
верба, salix	salix, willow, osier, sallow	32
вербиченка dim/end	dear willow	1
вербиця dim/end	a fair willow	1
вербовий adj	willow	5
вільха, alnus, Betula almus	alnus, alder	2
волошка, centaurea, centaurea cyanus	centaurea bluebottle, knapweed, star thistle centaurea cyanus, bachelor's buttons, cornflower, bluebottle	1
глід/глід, Crataegus, Crataegus Охуасantha	crataegus hawthorn, thorn apple	2
грабок, Carpinus, Carpinus Betulus	carpinus, hornbeam	1

²¹⁵ Based on comparison of data from Грінченко 1958 with data from Hyam and Pankhurst 1995.

²¹⁶ Latin scientific terms identifying the Ukrainian common names are confirmed by reference to Borys Hrinchenko's Dictionary of Ukrainian <http://hrinchenko.com/> (Грінченко 1958).

²¹⁷ The Latin scientific terms and their common names in English are taken from Hyam & Pankhurst 1995

деревій, achillea, Achilla Millefolium, Hypericum perforatum	achillea, yarrow, milfoil	1
дуб. quercus, Quercus robur	quercus, oak	17
дубовий adj	oak(en)	2
дубонько dim/end	dear old oak	1
жито, secale cereale	rye	9
житечко dim/end	the rye we love	1
калина, viburnum opulus	viburnum opulus, guelder-rose	7
калиновий adj	viburnum opulus, guelder-rose	2
клен, acer, Acer platanoides	acer, maple	1
коноплі cannabis, hemp	cannabis, from the Greek name for this plant, kannabis	3
кукіль, agrostemma	agrostemma, corncockle	1
латаття Nymphaeaceae, Nymphaea alba	Nymphaeaceae, The water-lily family	5
липовий adj. from липа, tilia, Filia parvifolia)	tilia, lime, linden, basswood	1
лілея, lilium	lilium, lily	2
мак, papaver	papaver, poppy	2
ожина, eubatus, Rubus fruticosus	bramble, rubus fruticosus, rubus ulmifolius	1
ожинівий adj. from ожина	bramble, rubus fruticosus, rubus ulmifolius	1
осика, populus tremula	populus tremula, aspen	4
осока, carex	carex, sedge	2
очерет, eragrostis, fragrites	reed(s), eragrostis, love grass	16
очеретяний adj from очерет)	eragrostis, love grass	1
проліска, scilla	scilla	1
пшениця, triticum	triticum, Classical Latin name for wheat	1
пшениченька dim/end	ear of wheat	1
рожа, дика	wild rose	6
рожевий adj	pink, rosy	2
рожевіти v	to turn pink, rosy	1
ромен (ромашка), matricaria	matricaria. "A genus of 5 species of weedy annual or perennial herbs allied to the genus	1

	Chrysanthemum. Matricaria chamomilla is known as camomile (US chamomile): a well-known medicinal plant species from the Asteraceae family often referred to as the ‘star among medicinal species.’” (https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3210003/)	
рутьяний adj from рута, ruta. (Ruta graveolens L.)	rue	1
ряска, lemna, lemna minor, triclea	lemna, duckweed, duckmeat, frog’s buttons	2
сікняг, cyperaceae	cyperaceae. The sedge family “Cyperaceae, sedge family of monocotyledonous flowering plants, a division of the order Poales. The Cyperaceae are grasslike herbaceous plants found especially in wet regions throughout the world.” https://www.britannica.com/plant/Cyperaceae)	1
смерек, pinus abies	pinus pine	1
сон-трава, pulsatilla patens Anemone, (genus Anemone)	pasque flower, pasqueflower or windflower. “The term pasqueflower (from Old French pasque, Easter) refers to such floral emblems of Easter as A. patens, A. pratensis, and A. pulsatilla.” https://www.britannica.com/plant/anemone#ref106009)	2
сосновий adj	pine	1
терен, prunus spinosa	blackthorn	2
терлич/тирлич) gentiana	gentiana, gentian	2
тернина	blackthorn	1
терновий adj	thorny	1
трава	grass	7
травиця dim/end	soft grass	1
хміль, humulus, Humulus lupulus L.)	humulus, hop	2

явір, acer pseudoplatanus	acer pseudoplatanus, sycamore, great maple, Scottish maple	1
ясень, Fraxinus, Fraxinus excelsior	ash, Fraxinus	5
		200

Denotation of botanical species and their treatment in the five translations

In the main—as presented in tabular form below—analysis of the treatment of botanical terms in the translation corpus shows considerable accuracy and consistency on a denotational level, but divergences are found in a number of cases. These variations can be classified under three types of translational tendency affecting their rendering in English, namely generalisation, omission and misapprehension or misinterpretation. These tendencies, as may be expected, vary in their foci and extent in the respective English versions. For the purposes of the present chapter, a comparison of the five translations will be drawn on the basis of these variations.

Generalisation involves the replacement of specific botanical terms by general lexis such as *tree* (or its parts—*trunk*, *branch*, *twig*²¹⁸), parts of bushes (*berries*), the generic term *grain* for a specific cereal crop (*rye*), *shoot*, *flowers*, *vegetation*, even *green* or simply the pronoun *it*. Regarding generalisation, Jiří Levý (Levý 2011: 107-108) writes:

Lexical impoverishment occurs very frequently in cases where a translator selects a more general word, which is less vivid and vibrant. According to the Czech writer Ivan Olbracht, the first rule is that a writer should not say a bird sat on a tree but a bunting sat on an alder [...]. The word *tree* evokes a very pale, vague notion—any long-lived tall wooden plant with a crown, but of indeterminate appearance, because we are familiar with trees of many different shapes. An alder, on the other hand, evokes a very clear notion; we can recall the shape of its leaves and its crown,

²¹⁸ The literary technique of representing something by one of its parts (synecdoche) is treated as a form of generalisation.

the colour of its bark, its typical height etc. There is a similar distinction between a bird and a bunting. The first sentence is therefore composed of more general vocabulary, i.e. more abstract words which are semantically and emotionally weaker and therefore usually have less artistic impact. On the other hand, the sentence a bird sat on a tree is composed of more familiar, more common words. The concept tree denotes many more actual objects than the concept alder, since alder is only one of many varieties of trees; therefore the word tree is more frequently used than the word alder, and it is more common and more familiar.

Omission of botanical terms may have been motivated by stylistic considerations such as the avoidance of repetition, but translators should beware of “improving” the source, where repetition may actually have important stylistic functions, requiring it to be preserved in translation. Jiří Levý (2011: 62) notes:

Charles Dickens was fond of frequently repeating syntactic patterns or emphatic words. Today, such mechanical repetition is considered a stylistic primitivism, but in Dickens it is also important for the emotive structure of the work, because excessive emphasis on certain impressions is closely connected with Dickens’s typical pathos and sentimentality. It is therefore necessary to preserve it, but in an aesthetically acceptable manner.²¹⁹

Ultimately, it is not possible to reliably explain particular cases of generalisation or omission even if one could make enquiries of the authors, whose recollections of translational decisions could well be hazy

²¹⁹ In a corpus linguistics based study, Keisuke Koguchi (2007: 25) finds that: in *The Tale of Two Cities*, Dickens deliberately exploits the technique of repetition with great artistry in order to individualize characters, to make creative use of conventional symbolic meanings, to prefigure future events, and to convey the main themes of the novel, such as fate, resurrection, and contrast, to the minds of the reader. The novelist’s use of repetition for the stylistic effects of emphasis and irony can also be found in his other novels. However, in *A Tale of Two Cities*, the repetitions of words and phrases are well organized and structurally used, and thus have the obvious function of creating a strong sense of unity in the structure of the novel. kkoguchi@jasuda-u.ac.jp

or non-existent; the features concerned may have resulted from the editing process as deliberate or accidental deletions, even, possibly, outside the control of the authors. Some omissions may have been unintentional, whereas the translation by Virlana Tkacz and Wanda Phipps was a deliberate adaptation for the purposes of a particular stage production. Cases of perceived misapprehension or misinterpretation may be considered the most significant for the cognition of the work, with the greatest resultant impact on cultural transfer; they will be discussed individually from these standpoints.

Whatever the cause of the tendencies mentioned, the purpose of the present descriptive analysis is essentially to observe and compare the texts empirically, rather than to explain or criticise them.

Generalisations of botanical terms

More frequently than any of the other translators, i.e. in a total of 22 cases, Percival Cundy substitutes general concepts or synecdoches for specific botanical terms found in the source text. The generic term *tree* stands for *береза* [birch], for *верба* [willow] and for *граб* [hornbeam]; *other field flowers* stands for *березка* [bindweed] and for *ромеш* [camomile]; *vegetation* stands for *рутьяний* [rue]; *water plants* for *сікняз* [sedge]; and *weeds* for *осока* [sedge]. Synecdoches are *twig* for *верба* [willow] and for *осика* [aspen], *branches* for *береза* [birch] and *trunk* for *дуб* [oak].

The translation by Florence Randal Livesay exhibits substantially fewer generalisations (9) than that by Percival Cundy (22 cases), the generic term *tree* representing *oak* or *willow* (6), the pronoun *it* referring to *oak* (1), *aquatic plants* standing for *duckweed* (1) and the synecdoche *trunk* standing for *a birch tree* (1).

The translation by Gladys Evans also exhibits 10 cases of generalisation. She translates the *willow* as simply *tree* or *trees* in three cases, the *oak* once by the pronoun *it*, the cereal crop *rye* once by the

generic term *grain*; guelder-rose berries are generalised in 2 occurrences, anonymously, as just *berries*.

Vera Rich avoids replacement of botanical terms by generalised lexis almost completely; the only occurrence is *branches* as a synecdoche of *oak*, where this translation is, given the context, a clarification or explicitation.

The number of generalisations of botanical terms in the version by Virlana Tkacz and Wanda Phipps rises again (17), though they are still fewer than in Percival Cundy's earlier translation (22). The generalisations *tree* and *berries* again feature in this version. The following tables list all cases of generalisation in the five translations.

Generalisations: Percival Cundy (22)

<i>keyword</i>	<i>English common name</i>	<i>Percival Cundy</i>	<i>id</i>
береза	birch	tree	1043
береза	birch	tree	1172
береза	birch	tree	1183
береза	weeping birch	their branches	1170
березка	bindweed	other field flowers	2083
верба	willow	tree	1232
верба	willow	tree	1232
верба	willow	tree	1235
верба	willow	tree	1242
верба	willow	tree	3140
верба	willow	tree	3144
верба	willow	tree	3147
верба	willow	tree	3149
верба	willow	twig	3082
граб	hornbeam	tree	2047
дуб	oak	the trunk	1151
калина	guelder-rose berries	nosegay	3039
осика	aspen	twig	1009
осока	sedge	weeds and reeds	0023
ромен	camomile	other field flowers	2083

рутьяний	of rue	vegetation	1001
сікняг	sedge	water plants	0033

Generalisations: Florence Randal Livesay (9)

<i>keyword</i>	<i>English common name</i>	<i>Florence Randal Livesay</i>	<i>id</i>
береза	birch	trunk	1171
верба	willow	tree	1232
верба	willow	tree	1235
верба	willow	tree	1242
верба	willow	tree	3146
дуб	oak	it	1016
дуб	oak	tree	1073
дуб	oak	tree	1151
ряска	duckweed	aquatic plants	0001

Generalisations: Gladys Evans (10)

<i>keyword</i>	<i>English common name</i>	<i>Gladys Evans</i>	<i>id</i>
верба	willow	tree	1103
верба	willow	trees	1235
вербиця	willow	tree	3188
вербовий	willow	shoot	3135
дуб	oak	it	1016
жито	rye	grain	2125
калина	guelder-rose berries	berries	3036
калина	guelder-rose berries	berries	3039
ожина	bramble	branches	3174
сікняг	sedge	weeds	0033

Generalisations: Vera Rich (1)

<i>keyword</i>	<i>English common name</i>	<i>Vera Rich</i>	<i>id</i>
дуб	oak	branches	0038

Generalisations: Viriana Tkacz and Wanda Phipps (17)

<i>keyword</i>	<i>English common name</i>	<i>Viriana Tkacz & Wanda Phipps</i>	<i>id</i>
береза	birch	tree	1043
верба	willow	tree	1234
верба	willow	tree	1235
верба	willow	tree	1235
верба	willow	tree	1235
верба	willow	twig	3082
верба	willow	tree	3133
вербовий	willow	shoot	3135
дуб	oak	tree	1016
дуб	oak	tree	3089
калина	guelder-rose berries	berries	3036
калина	guelder-rose berries	berries	3039
калиновий	guelder-rose berries	red berries	3002
рутьяний	rue	green	1001
сікняг	sedge	water weeds	0033
трава	grass	ground	2223
ясень	ash	tree	1083

Semantic/terminological shifts/variation

After generalisation, the next translational tendency observed across the five translations in differing degrees is that of lexical shifts. Some lexical variations represent cultural or botanical differences between Europe and North America, but sometimes apparently accidental slips occur, or there is even a sheer failure of apprehension or interpretation of the source in some cases; a prominent example of the failed cultural transfer which may result is the treatment of the highly symbolic *калина*, rendered as *cranberry*.

Percival Cundy translates *барвінок* [vinca, periwinkle]²²⁰ as *myrtles*, which is an alternative common name, sometimes met in the United States, otherwise *lesser periwinkle* or *dwarf periwinkle*, scientifically a different botanical sub-species (*vinca minor*). Percival Cundy's translation of *калина* is a case of failure of cultural transfer, misrepresenting *калина* [guelder-rose], culturally highly significant in Ukraine and the wider Slavonic world, as *cranberry* or *cranberry tree*. The source of this rendering is the term *highbush cranberry*, which is in fact not a cranberry. Distinct from the Ukrainian *калина*, (highbush cranberry), lowbush cranberries are cultivated mainly in North America and Chile. The cultural associations are very different; cranberry sauce is associated with Christmas dinner in the United Kingdom, and Christmas and Thanksgiving dinners in the United States and Canada.

The tree known in Ukrainian as *клен* (acer) is commonly called in English *maple*. Percival Cundy translates it as *plane*, the scientific term for which (in Latin) is *platanus*. He may have in mind a North American species of the plane tree called the *sycamore maple* (*Acer pseudoplatanus*). But note that Ukrainian *явір* [*acer pseudoplatanus*, sycamore], is translated by Percival Cundy as *maple*. *Ясень* [*fraxinus*, ash] is also rendered by Cundy as *maple*. There seems to be no scientific justification for the translation of Ukrainian *кукіль* [*agrostemma*, corncockle] as *daisies*. As its name suggests, it is a weed of cereals.²²¹ Ukrainian *ожина* [*eubatus*, bramble] is the *blackberry bush*, commonly called *bramble*. The connotations of the North American *dewberry*

²²⁰ Vinca (Latin: vincire “to bind, fetter”) is a genus of flowering plants in the family Apocynaceae, native to Europe, northwest Africa and southwest Asia. The English name periwinkle is shared with the related genus *Catharanthus* (and also with the common seashore mollusc, *Littorina littorea*).

²²¹ *Agrostemma* are upright annuals with narrow, opposite leaves and solitary, 5-petalled, open trumpet-shaped flowers with long calyx lobes showing between the petals. (<https://www.rhs.org.uk/plants/47005/Agrostemma-githago/Details>)

found in Percival Cundy's translation in two occurrences are incompatible with the context (they are identified in the original as *bramble bushes*).²²² Although dewberries are closely related to blackberries, they grow on small trailing (rather than upright or high-arching) brambles.²²³

Cases of denotational misapprehension by Percival Cundy are examples of his confusion of birch and willow and his mistranslation of *осока* [carex, sedge grass] as *aspens*, a misreading or confusion with *осика* [populus tremula, aspen].

Translation shifts of botanical terms: Florence Randal Livesay

The scientific name for *зпаб* is *carpinus*, i.e. *hornbeam*, a hardwood tree in the flowering plant genus *Carpinus* in the birch family *Betulaceae*.²²⁴

²²² (3171) Коли надходить ближче і спиняється біля ожинових кущів, що ростуть недалеко від пожарища, то випростується, і тоді видно її змарніле обличчя, подібне до Лукашевого. [As she comes closer and pauses by some bramble bushes growing near the scene of the fire, she straightens up and her emaciated face can be seen, a likeness of Lukash.] According to Evelina Boieva (Боева 2008: 272), in the botanical term *ожина* [bramble] through associations with pain, blood and fire, the dominant symbolic meaning is sadness.

²²³ Dewberry (*Rubus* species). Dewberry plants are low-growing perennials and are often heavily armed with prickles. The leaves are palmately compound, usually with three to five toothed leaflets, and are arranged alternately along the stem. Arching stems that touch the ground often sprout roots at the tip, allowing the plant to spread vegetatively. Unlike most other brambles, the plants are frequently dioecious, meaning individuals are either male or female. The flowers are usually white with five petals and feature numerous stamens or pistils, depending on the sex. The delicate fruit is not a true berry but rather an aggregate of drupelets and ripens to purple or black. (<https://www.britannica.com/plant/dewberry>)

²²⁴ Common hornbeam is a deciduous, broadleaf tree which has pale grey bark with vertical markings, and sometimes a short, twisted trunk which develops ridges with age. The twigs are brown-grey and slightly hairy and the leaf buds are similar to beech, only shorter and slightly curved at the tips. Mature trees can reach a height of 30m and live for more than 300 years. (<https://www.woodlandtrust.org.uk/trees-woods-and-wildlife/british-trees/a-z-of-british-trees/hornbeam/>)

The hornbeam is denoted by this translator as *elm* [ulmus],²²⁵ which is Ukrainian *в'яз*,²²⁶ perhaps because elm is more familiar to English-speaking readers.

Florence Randal Livesay appears to be unfamiliar with yarrow, or she wishes to use the Ukrainian word *дегевій*, perhaps in the belief that this is a plant identified particularly with Ukraine. In four occurrences, Florence Randal Livesay translates *калина* [viburnum opulus, guelder-rose], misleadingly, as *cranberry*, as does Percival Cundy (mentioned above). In five further cases, she adopts a foreignisation strategy, rendering the Ukrainian term in transliterated form (*kalina*). It may be noted that the powerful symbolic significance of the guelder-rose in Ukrainian culture is shared by other Slavonic cultures. Ukrainian *ожина* [eubatus, bramble] is the *blackberry bush*, commonly called the *bramble bush*. The North American *thimble-berry* found in Florence Randal Livesay's translation in two occurrences is incompatible with the original. The thimble-berry—its scientific name is *rubus parviflorus*—has no prickles, a characteristic which markedly distinguishes it from *ожина*, the *bramble bush*.²²⁷ *Aspen* is a species of poplar and this translator prefers the more generic term *poplar* over *aspen* as the counterpart of *осика* [populus tremula, aspen]. For *осока* [carex, sedge grass] she selects a term perhaps more familiar to the reader than sedge—*bulrushes*.²²⁸ She translates *ромен* [camomile] as *large daisies*—a

²²⁵ Elm, (genus *Ulmus*), genus of about 35 species of forest and ornamental shade trees of the family *Ulmaceae*, native primarily to north temperate areas.

(<https://www.britannica.com/plant/elm-tree>)

²²⁶ В'яз, Дерево вязь, *Ulmus*. (http://hrinchenko.com/slovar/znachenie-slova/8358-vjaz.html#show_point)

²²⁷ *Rubus parviflorus*. Common name: thimbleberry. Deciduous shrub, erect or scrambling, to 3-8 ft tall, “unarmed” (no prickles).

(<https://landscapeplants.oregonstate.edu/plants/rubus-parviflorus>)

²²⁸ Bulrush, Any of the annual or perennial grasslike plants constituting the genus *Scirpus*, especially *S. lacustris*, in the sedge family, that bear solitary or much-clustered spikelets. Bulrushes grow in wet locations, including ponds, marshes, and lakes.

(<https://www.britannica.com/plant/bulrush>)

common description of the plant known as *camomile*. For *ряска* [lemna, duckweed] the translator prefers the generic term *algae* to the specific and more expressive *duckweed*.²²⁹ *Crocus* (actually prairie crocus) is a less usual counterpart of *сон-трава* [pulsatilla patens, pasque flower], more commonly known as *pasque flower* or *anemone*.²³⁰ Instead of translating the Ukrainian term *мерлуц* [gentiana, gentian], Florence Randal Livesay again adopts a strategy of foreignisation, transliterating *мерлуц* as *terlych* and adding the obscure counterpart *catch-fly*. The rendering *bemp braid* for *хміль* [humulus, hop] seems to be caused by misapprehension. *Ясип* [sycamore] is translated as *maple*. Florence Randal Livesay mis-translates *на березі* as *on the shore* instead of *on the birch tree*. This is a case of failure to interpret correctly a homograph in context.

Translation shifts of botanical terms: Gladys Evans

There are two cases of confusion of *береза* [birch] and *верба* [willow]. As does Florence Randal Livesay, Gladys Evans renders *зпаб* [carpinus, hornbeam] as *elm*. Gladys Evans appears to misread *депевиї* [yarrow], confusing it with *депево* [wood]. For *ряска* [lemna, duckweed], both Florence Randal Livesay and Gladys Evans prefer the generic term *algae* to the specific and more expressive *duckweed*.²³¹ *Ясип* [sycamore] is translated as *maple*.

²²⁹ Lemna is a genus of free-floating aquatic plants from the duckweed family.

²³⁰ Pulsatilla patens is a species of flowering plant in the family Ranunculaceae, native to Europe, Russia, Mongolia, China, Canada and the United States. Common names include Eastern pasqueflower, prairie crocus, and cutleaf anemone.

²³¹ Lemna is a genus of free-floating aquatic plants from the duckweed family.

Translation shifts of botanical terms: Vera Rich

Vera Rich translates *калина* as *guelder-rose* or *guelder-rose berries*; it is unclear why she renders it in one case as *rowan*. The tree known in Ukrainian as *клен* (acer) is commonly known in English as *maple*. As does Percival Cundy, Vera Rich translates it as *plane*, the scientific term for which (in Latin) is *platanus*. They may have in mind a North American species of the plane tree called the *sycamore maple* (*Acer pseudoplatanus*). But note that Ukrainian *явір* [*acer pseudoplatanus*, *sycamore*], is translated by Vera Rich, as also by Percival Cundy and Gladys Evans, as *maple*:

There are some denotational errors, presumably unintentional: *осока* [sedge], apparently misread as *осука* [aspen] and two cases of confusion of *birch* and *willow*.

Translation shifts of botanical terms: Virlana Tkacz and Wanda Phipps

As does Percival Cundy, Virlana Tkacz and Wanda Phipps translate *барвінок* [vinca, periwinkle] as *myrtle*, which is an alternative common name, sometimes met in the United States, otherwise *lesser periwinkle* or *dwarf periwinkle*, scientifically a different botanical sub-species (vinca minor). As do Florence Randal Livesay and Gladys Evans, Virlana Tkacz and Wanda Phipps render *граб* as elm. In four occurrences, Virlana Tkacz and Wanda Phipps translate *калина* and *калиновий* as *berry bush* or *berry tree*. *Осока* [sedge] is translated once as *reeds*, which is in Ukrainian *очерет*, and once as *aspen*, by confusion with *осука*. The Ukrainian term *очерет* [reeds] is mistranslated, perhaps deliberately, for effect, as *marsh* or *swamp*: *Wheat* is confused with *rye*, and there is confusion of *birch* and *willow*.

The following tables list all cases of translation shifts of botanical terms in the five translations:

Shifts: Percival Cundy (21)

<i>keyword</i>	<i>English</i>	<i>Percival Cundy</i>	<i>id</i>
барвінок	periwinkle	myrtles	3027
береза, плакуча	weeping birch	willows	0001
верба	willow	birch	2178
калина	guelder-rose	cranberries	3036
калина	guelder-rose	cranberry	1101
калина	guelder-rose	cranberry	2200
калина	guelder-rose	cranberry tree	1075
калина	guelder-rose	cranberry tree	1214
калина	guelder-rose	cranberry tree	2203
калиновий	guelder-rose	cranberry	1006
калиновий	guelder-rose berries	cranberry	3002
клен	maple	plane	1101
коноплі	hemp	offal	3028
кукіль	corncockle	daisies	2083
ожина	bramble	dewberry	3174
ожиний	bramble	dewberry	3171
осока	sedge	aspens	1170
очерет	reeds	water	1232
трава	grass	ground	1156
явір	sycamore	maple	1101
ясень	ash	maple	2200

Shifts: Florence Randal Livesay (27)

<i>keyword</i>	<i>English</i>	<i>Florence Randal Livesay</i>	<i>id</i>
береза	birch	shore	2096
граб	hornbeam	elm	2047
деревій	yarrow	derevy	2096
калина	guelder-rose	cranberry	1075
калина	guelder-rose	cranberry bush	1101
калина	guelder-rose	cranberry bush	2203
калина	guelder-rose	kalina	1214
калина	guelder-rose	kalina	2200
калина	guelder-rose	Kalina	3036

калина	guelder-rose berries	Kalina	3039
калиновий	guelder-rose	cranberry	1006
калиновий	guelder-rose berries	Kalina	3002
ожина	bramble	thimble-berry	3174
ожиновий	bramble	thimble-berry	3171
осика	aspen	poplar	1009
осика	aspen	poplar	1016
осика	aspen	poplar	1101
осика	aspen	poplar	1170
осока	sedge	bulrushes	0023
осока	sedge	poplar	1170
ромен	camomile	large daisies	2083
ряска	duckweed	algae	0034
сон-трава	pasque flower	crocus	0003
терлич	gentian	terlych	1016
терлич	gentian	terlych, the catch-fly	1009
хміль	hop	hemp	2195
явір	sycamore	maple	1101

Shifts: Gladys Evans (10)

<i>keyword</i>	<i>English</i>	<i>Gladys Evans</i>	<i>id</i>
береза	birch	a golden willow	1073
береза	weeping birch	weeping willows	1170
граб	hornbeam	elm	2047
деревій	yarrow	wood	2096
кукіль	corncockle	pink roses	2083
ромен	camomile	white daisies	2083
ряска	duckweed	algae	0001
ряска	duckweed	algae	0034
терни-байраки	blackthorn	woodbines	3175
явір	sycamore	maple	1101

Shifts: Vera Rich (6)

<i>keyword</i>	<i>English</i>	<i>Vera Rich</i>	<i>id</i>
береза	birch	willows	1170
вербовий	willow	birch	3182
калина	guelder-rose	rowan	2203
клен	maple	plane	1101
осока	sedge	aspen	1170
явір	sycamore	maple	1101

Shifts: Virlana Tkacz and Wanda Phipps (16)

<i>keyword</i>	<i>English</i>	<i>Virlana Tkacz & Wanda Phipps</i>	<i>id</i>
барвінок	periwinkle	myrtle	3027
береза	weeping birch	weeping willows	1170
береза, плакуча	weeping birch	weeping willow	0001
граб	hornbeam	elm	2047
калина	guelder-rose	berry bush	1075
калина	guelder-rose	berry tree	1101
калина	guelder-rose	berry tree	2200
калиновий	guelder-rose	berry tree	1006
осока	sedge	aspen	1170
осока	sedge	reeds	0023
очерет	reeds	marsh	1070
очерет	reeds	marsh	1215
очерет	reeds	marsh	1215
очерет	reeds	swamp	1225
проліски	scilla	primrose	0003
пшениченьки	wheat (diminutive)	rye	2086

Omissions of botanical terms

After generalisation and semantic/terminological variation, a further translational tendency is sheer omission, deliberate or accidental, of botanical terms found in the source text. Such omissions by the respective translators are listed here:

Omissions: Percival Cundy (8)

<i>keyword</i>	<i>English common name</i>	<i>Percival Cundy</i>	<i>id</i>
верба	willow	[...]	1235
верба	willow	[...]	1235
волошка	cornflower	[...]	2083
осика	aspen	[...]	1016
терлич	gentian	[...]	1016
терновый	thorny	[...]	3013
трава	grass	[...]	2223
травия	grass (diminutive)	[...]	1127

Omissions: Florence Randal Livesay (16)

<i>keyword</i>	<i>English common name</i>	<i>Florence Randal Livesay</i>	<i>id</i>
береза	birch	[...]	1138
береза	birch	[...]	1170
береза	birch	[...]	1172
береза	birch	[...]	1183
верба	willow	[...]	1103
верба	willow	[...]	1232
верба	willow	[...]	1234
дуб	oak	[...]	1151
дуб	oak	[...]	1151
жито	rye	[...]	1118
жито	rye	[...]	2209
рожа, дика	wild rose	[...]	1020
терновый	thorny	[...]	3013

трава	grass	[...]	1156
трава	grass	[...]	1213
трава	grass	[...]	1213

Omissions: Gladys Evans (3)

<i>keyword</i>	<i>English common name</i>	<i>Gladys Evans</i>	<i>id</i>
житечко	rye (diminutive)	[...]	2090
жито	rye	[...]	2083
рутяний	of rue	[...]	1001

Omissions: Vera Rich (8)²³²

<i>keyword</i>	<i>English common name</i>	<i>Vera Rich</i>	<i>id</i>
береза	birch	[...]	2200
верба	willow	[...]	1235
верба	willow	[...]	2200
жито	rye	[...]	2108
калина	guelder-rose	[...]	1214
калина	guelder-rose	[...]	2200
роза, дика	wild rose	[...]	2200
ясень	ash	[...]	2200

Omissions: Virlana Tkacz and Wanda Phipps (22)²³³

<i>keyword</i>	<i>English common name</i>	<i>Virlana Tkacz & Wanda Phipps</i>	<i>id</i>
береза	birch	[...]	1184
березка	bindweed	[...]	2083

²³² There are just two specific cases of omission by Vera Rich of botanical terms from a phrase or sentence. Six of the eight examples are cases of omission of all or part of the given dialogue turn. The latter may have occurred, by accident or design, during the publisher's editorial procedures.

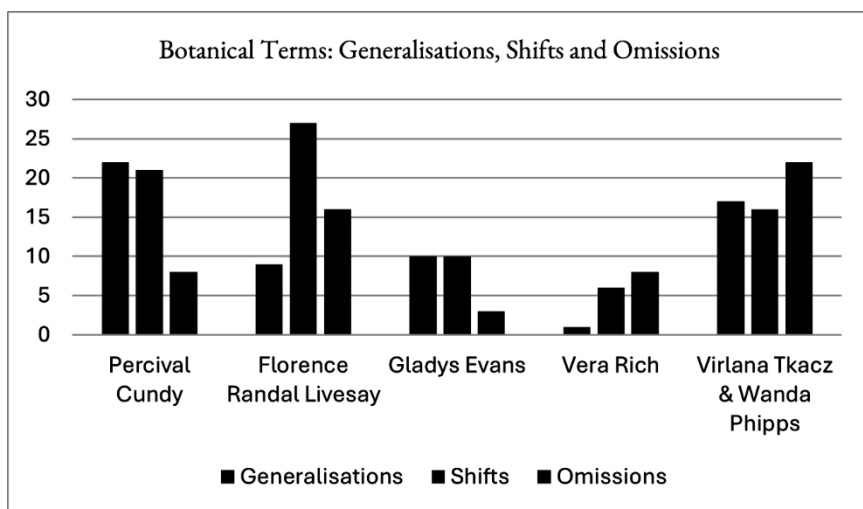
²³³ The substantial number of omissions in the version by Virlana Tkacz and Wanda Phipps is evidently an intentional feature of this translation as an adaptation by its authors for their stage performance.

верба	willow	[...]	3146
дуб	oak	[...]	1151
жито	rye	[...]	1118
жито	rye	[...]	2108
жито	rye	[...]	2209
калина	guelder-rose	[...]	1214
калина	guelder-rose	[...]	2203
коноплі	hemp	[...]	2082
кукіль	corncockle	[...]	2083
ожина	bramble	[...]	3174
очерет	reeds	[...]	1020
очерет	reeds	[...]	1232
очерет	reeds	[...]	2083
ромен	camomile	[...]	2083
ряска	duckweed	[...]	0001
терновий	thorny	[...]	3013
трава	grass	[...]	1070
трава	grass	[...]	1156
трава	grass	[...]	1213
травиця	grass (diminutive)	[...]	1127

Summary of the treatment of botanical terms

The translational tendencies observed in the treatment of botanical terms in the five translations are identified as generalisation of specific terms, semantic shifts (errors of apprehension, misinterpretation or significant alteration of meaning) and omissions. A summary statistical comparison of the features identified in detail above shows that the translations by Gladys Evans and Vera Rich are the least controversial in terms of apprehension and interpretation of botanical terminology:

<i>Translators</i>	<i>generalisations</i>	<i>shifts</i>	<i>omissions</i>	<i>%²³⁴</i>
Vera Rich	1	6	8	7.5
Gladys Evans	10	10	3	11.5
Percival Cundy	22	21	8	25.5
Florence Randal Livesay	9	27	16	26.0
Virlana Tkacz & Wanda Phipps	17	16	22	27.5

The summary shows a marked decline in generalisation tendencies between the first translation, by Percival Cundy, and the fourth, by Vera Rich. As noted elsewhere in this volume, the editorial process at the Ukrainian Review appears to be responsible for omissions from Vera Rich's published text. The abridgements by Virlana Tkacz and Wanda Phipps are a feature of their editing process for a particular stage production, but they are relevant to questions of the reception of the work by the reader and the theatre audience. The cases of semantic variation in the five translations are perhaps the most crucial in respect of issues of cultural transfer; these need to be seen in their respective contexts for closer assessment. A particularly prominent case is that of калина [guelder-rose], identified accurately only by Gladys Evans and

²³⁴ overall percentage loss in 200 occurrences of botanical terms

Vera Rich. The single case where Vera Rich translates this culturally significant term as *rowan* rather than *guelder-rose* as elsewhere is puzzling, however.

CONCLUSION: A COMPARATIVE SUMMARY OF FIVE TRANSLATIONS

In the main, the five translations investigated convey the ideo-aesthetic content of the original Ukrainian drama fully, though with varying stylistic approaches. However, certain translational tendencies departing from a perceived norm can be observed in the treatment of selected lexis (mythological names, colour terms, diminutive/endearment terms and botanical terminology). These tendencies involve loss of denotational or connotational content. Occasionally, complete omission of translation counterparts is also found.

The means used to convey the identities and roles of mythological characters in the drama are compared from a functional-stylistic standpoint. In this respect, the translations vary quite markedly. It is difficult, indeed perhaps undesirable, to attempt to quantify variations concerning this aspect of the work; instead, descriptive evaluations of the respective treatments are offered. The names of the mythological *dramatis personae* are treated in various ways, combining successful and less successful strategies. The stage directions introducing the characters on their first appearance may be more important than the adopted counterparts of their names.

In the case of colour terms, the translation counterparts are generally self-evident, but in some cases they do not fall within the range of expected equivalents. Considerations of folk-style connotations of

beauty conveyed by the achromatic terms *білий* (literally *white*) and *чорний* (literally *black*) in certain contexts do come into play. The respective translations vary in their treatment of such cases, principally where descriptions of the human body or its parts are involved. The examples are not numerous, and they have been discussed case by case in the chapter on colour terms. Errors of apprehension or interpretation are rare; more prevalent are cases of total or partial omission of semantic or functional-stylistic content. Ukrainian achromatic terms (*чорний* [black] and *білий* [white]) are, in certain contexts in this drama, linked to folklore-based connotations. The respective translations of colour terms differ in the extent to which they transfer such cultural messages; these variations are evaluated on a broadly quantitative basis, as follows: adequate/partial/zero transfer of denotation/connotation.

In the case of diminutive/endering terms, the discussion of individual cases and the summary quantitative comparisons show considerable variations in the translation strategies. The intention to express endearment or other emotive content through this functional-stylistic feature, prominent in *The Song of the Forest*, is not consistently conveyed in the translations. The extent to which endearing components of diminutive/endering lexis are conveyed by translation counterparts, or indeed omitted, has been broadly assessed and compared quantitatively in respect of the five versions. The summary quantitative comparison of diminutive/endering terms in the five translations shows that there has been a positive development over time. Percival Cundy tends to use highly formal terms, including the archaism *grandsire*, while Florence Randal Livesay seems not to fully understand the meaning and function of diminutive/endering lexis in this work, as she typically invokes the adjective *little* in inappropriate collocations such as *little grandfather*, *little auntie* etc. The more recent translations, by Gladys Evans and Vera Rich, pay closer attention to this aspect of the ideo-aesthetic content, with an evident closer understanding of its functions and its importance in the fairy drama genre.

The use of botanical terminology is mostly straightforward, but some (possibly unintentional) inaccuracies are found. Cases of generalisation occur, where specific botanical names are replaced by generic terms. The respective translations are, in this area also, evaluated in quantitative terms. A pattern of historical progression can be observed in the treatment of botanical terms, some of which have important mythological and folk style connotations. A summary quantitative assessment focuses on the extent to which this lexis is fully conveyed, partially conveyed, undergoes a translation shift altering the meaning, or is omitted. The versions by Gladys Evans and Vera Rich are again cognitively the most perceptive regarding botanical terminology. Overall, there is a welcome progressive decline in tendencies to generalisation and omission between the first translation, by Percival Cundy, and the fourth, by Vera Rich.

A broad assessment of the extent to which the respective translations convey the ideo-aesthetic content of the selected features of *Лісова пісня* [The Song of the Forest] finds, with isolated exceptions, general semantic accuracy on a denotational level in all versions. It is found, however, that there are many cases of omission of words or phrases, or omission of some of their denotational or connotational meanings. There are also cases where important connotational meanings are misrepresented, to the detriment of cultural transfer.

The question of omissions is a partially obscure one, as it may be suspected that at least some of them are the result of unintentional slips or of editorial intervention beyond the control of the translator. This is particularly noticeable in the case of Vera Rich's translation, in which some dialogue turns are entirely missing. On the evidence of her translation as a whole, which carefully follows the source text, it is unlikely that these omissions are deliberate; it is more likely that they are attributable to the editorial process at the *Ukrainian Review*, as the published text also contains a number of obvious misprints. The versions by Gladys Evans and Vera Rich can be seen to convey the ideo-

aesthetic content of the selected features more carefully than the previous translators.

The translation by Virlana Tkacz and Wanda Phipps cannot be directly compared with the previous versions, as it has its own particular *skopos*—purpose and strategy—as mentioned above. It stands apart, as a version carefully written for a stage production with its own clear criteria, demanding adaptations. Virlana Tkacz herself points out that everything must be “crystalline clear on stage,”²³⁵ which means that speakability and immediate comprehension of actors’ lines take precedence over stylistic and semantic considerations. To compare such a translation with the others, believed (as they contain no indication to the contrary) to be intended as literary works for reading in the first place, without particular regard for stage productions, would be to compare chalk with cheese. Nevertheless, the impact of the *skopos* of this version on the transfer of cultural values can be observed at the level of individual extracts from the text, focusing on the omission of certain ideo-aesthetic content.

²³⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=iZpROckfqzU> 6.26-6.48

References

- Bassnett, Susan & Peter Bush, eds. 2006. *The translator as writer*. London, Continuum.
- Bida, Constantine, ed. 1968. *Lesya Ukrainka: Life and work. Selected works, translated by Vera Rich*. Toronto, University of Toronto Press.
- Canadian Institute of Ukrainian Studies. Internet Encyclopedia of Ukraine. <http://www.encyclopediaofukraine.com/>
- Collins English Dictionary. HarperCollins Publishers. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/>
- Cundy, Percival. 1950. *Spirit of Flame. A collection of the works of Lesya Ukrainka. Translated by Percival Cundy*. Foreword by Clarence A. Manning. Westport, CT, Greenwood Press.
- Cundy, Percival. 1964. Marko Vovchok. Promin. 5.2 (February 1964): 17-18; 5.3 (March 1964): 17-18, illus.; 5.4 (April 1964): 18-19.
- Dante Alighieri. 1949. *The Comedy of Dante Alighieri. The Florentine. Cantica I: Hell (L'Inferno)*. Translated by Dorothy L Sayers. London, Penguin.
- Dingley, Jim. 2016. Vera Rich and Guy Picarda—the centipede’s dilemma. English text—January 2016. This paper was delivered at the Congress of the International Association of Belarusianists (Міжнародная асацыяцыя беларусістаў), held in Minsk in May 2015. <http://www.skaryna.org.uk/vera-rich-and-guy-picarda/>
- Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/>
- Francis Skaryna Belarusian Library and Museum, London. <https://skaryna.org/>
- Franko, Ivan. 1948. *Ivan Franko: the Poet of Western Ukraine. Selected poems*. Translated with a biographical introduction by Percival Cundy. Edited by Clarence A. Manning. New York, Philosophical Library.
- Franko, Ivan. 1973. *Moses and Other Poems*. From Ukrainian translated by Vera Rich (Moses) and Percival Cundy (other poems). New York, Shevchenko Scientific Society (Shevchenko Scientific Society. Ukrainian literature, v.13).
- Hodges, Jennifer. 2018. Email to Patrick John Corness dated 18 Oct 2018.
- Honczaruk, Zakhar, ed. 1982. *Anthology of Soviet Ukrainian Poetry*. Kyiv, Dnipro.

- Hyam, R., & Pankhurst, B. 1995. *Plants and their names: a concise dictionary*. New York, Oxford University Press.
- Kobylianska, Olha. 1964. *Nature*. Translated by Percival Cundy. In: Luchkovich, Michael, ed. 1964. *Their Land: an anthology of Ukrainian short stories*. Jersey City, N.J., Svoboda Press.
- Koguchi, Keisuke. 2007. Stylistic Use of Repetition in 'A Tale of Two Cities'. On-line Proceedings of the Annual Conference of the Poetics and Linguistics Association (PALA). [http://www.pala.ac.uk/Annual_conferences/proceedings/2007/koguchi2007.pdf]
- Levý, Jiří. 2011. *The Art of Translation*, Translated by Patrick Corness. Ed. Zuzana Jettmarová. Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins.
- Livesay, Florence Randal. 1916. *Songs of Ukraina, With Ruthenian Poems*. By Florence Randal Livesay, 1874-1953. London, Paris and Toronto: J. M. Dent and Sons, Ltd., New York: E. P. Dutton and Co., 1916. <https://digital.library.upenn.edu/women/livesay/ukraina/ukraina.html>
- Loeb, Louisa, ed. 1981. *Down Singing Centuries: Folk Literature of the Ukraine*. Winnipeg, Hyperion Press.
- Loeb, Louisa. 1976. *The Ukrainian translations and interests of Florence Randal Livesay*. A dissertation submitted to the Faculty of Philosophy Free Ukrainian University, Munich, Bavaria. In partial fulfilment of The Requirements for the Degree Doctor of Philosophy. May 1976.
- Matthews, William Kleesmann. 1965. *Russian Historical Grammar*. London, Athlone Press.
- Merriam-Webster Dictionary. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/>
- Nizhebores, Dmytrii [Нижеборец, Дмитрий]. *Ukraine in the nineteenth century: Political Developments in Russian-Ruled Ukraine at the Beginning of the 19th century*. https://www.academia.edu/8951653/SEMINAR_4_History_of_Ukraine
- Raffel, Burton. 1988. *The Art of Translating Poetry*. University Park and London, The Pennsylvania State University Press.
- Royal Horticultural Society website: <https://www.rhs.org.uk/>
- Shevchenko, Taras. 1977. *Selected Poetry*. Kyiv, Dnipro.
- Skomorokhova, Svetlana. 2012. *Arising from the Depths (Kupala): A Study of Belarusian Literature in English Translation* (unpublished doctoral thesis, University of Warwick). <http://go.warwick.ac.uk/wrap/57199>
- Skomorokhova, Svetlana. 2008. Poezja białoruska w przekładzie na angielski: Vera Rich [Belarusian poetry in English translation: Vera Rich]. In: Przekładaniec, 21, pp. 166-79. Available online at <https://www.ejournals.eu/Przekladaniec/2008/Numer-21/art/3034/>

- Stocking, George W. ed. 1996. *Volksgeist as Method and Ethic: Essays on Boasian Ethnography and the German anthropological tradition. Wilhelm von Humboldt and the Comparative Study of Languages*. Wisconsin, University of Wisconsin Press.
- Tarnawsky, Marta. *Ukrainian literature in English: an annotated bibliography*.
<http://sites.utoronto.ca/elul/English/ULE/>
- Tkacz, Virlana & Phipps, Wanda. 2020. Biographical summaries. (Sent by email by Virlana Tkacz to Patrick John Corness, 13 Sept 2020)
- Turbovsky, V., ed. 1981. *Come Out, Come Out, Sun-Beaming. Ukrainian folk songs for children*. Translated from the Ukrainian by Gladys Evans. Kyiv, Muzychna Ukraina.
- UATV interview with Virlana Tkacz on YouTube:
<https://www.youtube.com/watch?v=iZpROckfqzU> 6.26-6.48
- Ukrainian Literature: A Journal of Translations.
https://tarnawsky.artsci.utoronto.ca/elul/Ukr_Lit/
- Ukrainian Weekly Vol LV No. 121, 26th May 1947.
- Ukrainka, Lesia. 1950. *Forest Song*. Translated by Percival Cundy. In: Cundy, Percival, ed. & trans. 1950. *Spirit of Flame: A Collection of the Works of Lesya Ukrainka*. New York, Bookman Associates, 169-260.
- Ukrainka, Lesia. 1975. *Hope: Selected poetry*. Translated from the Ukrainian by Gladys Evans. Kyiv, Dnipro.
- Ukrainka, Lesia. 2008. *The Forest Song*. Translated by Virlana Tkacz and Wanda Phipps. In: *In a Different Light. A Bilingual Anthology of Ukrainian Literature*. Translated into English by Virlana Tkacz and Wanda Phipps, as performed by Yara Arts Group. 315-485. Lviv, Sribne Slovo Press.
- Ukrainka, Lesya. 1981. *Forest Song*. Translated by Florence Randal Livesay. In: Louisa Loeb, ed. 1981. *Down Singing Centuries: Folk Literature of the Ukraine*. Winnipeg, Hyperion Press.
- Ukrainka, Lesya. 1985. *Лісова ніччя / Forest Song: a faery drama in three acts*. Translated by Gladys Evans. Kyiv, Dnipro Publishers.
- Ukrainka, Lesia. 2018. *Forest Song. Fairy drama in Three Acts*. Translation [P. Cundy]. Foreword by S. Romanov & T. Danyluk-Tereshchuk. 2nd ed. Lutsk, Lesya Ukrainka Eastern European National University. ISBN 978-966-600-563-5
- Ukrainka, Lesia. 2021. *The Song of the Forest*. Edited and translated by Patrick John Corness. Toronto, CIUS Press.
- Ukrayinka, Lesya. 1994. *Forest Song*. Translated by Vera Rich. In: Ukrainian Review, 1994 41, No. 1, 66-73, No. 2, 33-58, No. 3, 40-60, No. 4, 48-64. München, Institut zur Erforschung der UdSSR.
<http://ounuis.info/library/journals/595/the-ukrainian-review.html>

- United States Government, National Center for Biotechnology Information website:
<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3210003/>
- Venuti, Lawrence. 2018. *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Third edition. New York, Routledge.
- Vidal-Hall, Judith. 2010. Obituary: Vera Rich. Index on Censorship.
<https://www.indexoncensorship.org/2010/01/obituary-vera-rich/>
- Wilde, Oscar. 1910. *The Happy Prince and Other Tales*. (Kindle e-book)
- Wójtowicz, Sylwia. 2008. *Dramatopisarstwo Łesi Ukrainki*: Horyzont aksjologiczny refleksji kulturowych [Lesia Ukrainka's dramas: the axiological horizon of cultural reflections]. Wrocław, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Wright, Chantal. 2016. *Literary translation*. London, Routledge.
- Zorivchak, Roksolana. 1986. Lesya Ukrainka in English translation. Ukrainian Canadian. 38.696 (190) (February 1986): 21-22.
- Zorivchak, Roksolana. 1998. The work of Vera Rich in the context of Ukrainian-British literary relations. The Ukrainian Review, Vol 45, No. 2: 43-54
- Zudová, Tereza. 2017. Tělesnost v lidové písni. Perspektiva etnolingvistiky a kognitivní poetiky [Physical attributes in folksongs. The perspective of ethnolinguistics and cognitive poetics]. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav české literatury a komparatistiky.
<https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/87095>

- Архів ОУН. Українська інформаційна служба, Лондон [Archive of the Ukrainian Information Service, London].
<http://ounuis.info/library/journals/595/the-ukrainian-review.html>
- Афанасьев, Александр Николаевич. 1868. *Поэтические воззрения славян на природу* [Afanasiev, Aleksandr Nikolaevich. *Poetic views of the Slavs on nature*] : В 3-х т.- Москва, 1868.-Т. 2.
https://biblio.imli.ru/images/abook/folklor/Afanasev_A.N._Poeticheskie_vozzreniya_slavyan_na_prirodu._T._I._1995.pdf
- Боева, Евеліна. 2008. Символіка рослинної номінації у драмі-феєрії Лесі Українки „Лісова пісня” [Boieva, Evelina. Symbolism of botanical terminology in Lesia Ukrainka's fairy drama The Song of the Forest]. *Леся Українка і сучасність*: 36. наук. пр. — Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. — Т. 4, кн. 2. — С. 266-275.
<http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/17947>
- Вайлд, Оскар. 2011. *Казки: Щасливий принц, Соловушка і троянда, Себелюбний велетень, Щирий друг, Диво-феєрверк* [Wilde, Oscar. *The Happy Prince, The Nightingale and the Rose, The Selfish Giant, The Devoted Friend, The Remarkable Rocket*]. In: Оскар Вайлд. 2011. *Зоряний хлопчик (Збірник)*

- [Oscar Wilde. *The Star-Child (An Anthology)*] Переклад Тетяни Некряч.
Київ, Країна мрій.
- Гнатюк, Володимир. 2000. *Нарис української міфології*. Львів: Ін-т народознавства НАН України [Hnatiuk, Volodymyr. An outline of Ukrainian Mythology].
Lviv, Ethnology Institute of Academy of Sciences of Ukraine.
- Грінченко, Борис. 1958. *Словарь української мови* [Hrinchenko, Borys. *Dictionary of the Ukrainian Language*] / Упор. з дод. влас. матеріалу Б. Грінченко : в 4-х т. — Ed. М.П.Бажан, О.І.Білецький, І.К.Білодід, Л.Л.Булаховський, В.С.Льїн, М.Т.Рильський. Київ, Вид-во Академії наук Української РСР. Словник Укрліт.org <http://ukrlit.org/slovyk> and <http://hrinchenko.com/>
- Дубенко, Олена Юріївна. 2019. До питання про різновиди аберацій при поетичному перекладі [Dubenko, Olena Iuriivna. On forms of aberration in the translation of poetry] Кафедра теорії та практики перекладу, Інститут філології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна [Paper received 16.01.19; Revised 19.01.19; Accepted for publication 22.01.19. Science and Education a New Dimension. Philology, VII(56), Issue: 190, 2019 Feb. www.seanewdim.com <https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2019-190VII56-02>
- Жарких. Микола. 2013. Англійський переклад «Лісової пісні» [Zharkykh, Mykola. An English translation of The Song of the Forest] In: Леся Українка: Енциклопедія життя і творчості. <https://www.l-ukrainka.name/uk/Studies/LisovaPisnja/EnglTranslForestSong.html>
- Зорівчак, Роксолана. 2008. Творчість Лесі Українки в англомовному світі [Zorivchak, Roksolana. Works of Lesia Ukrainka in the anglophone world]. In: Леся Українка і сучасність: 36. наук. пр. — Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. — Т. 4, кн. 2. — С. 48-62.
- Зорівчак, Роксолана. 2011. Книжка про Віру Річ—вагомий внесок до перекладознавства. [Zorivchak, Roksolana. A book about Vera Rich—a significant contribution to translation studies] In: Косів, Ганна. 2011. Віра Річ: Творчий портрет перекладача. Львів, Піраміда, сс. 7-11
- Іваніна, Тетяна Вікторівна. 2010. Особливості перекладу димінутивної лексики (на матеріалі українських художніх творів та їхніх перекладів англійською мовою). [Ivanina, Tetiana Viktorivna. Aspects of the translation of diminutive lexis (based on Ukrainian literary works and their translations into English)]. In: Матеріали конференції «Соціокультурні та етнолінгвістичні проблеми галузевого перекладу в парадигмі євроінтеграції» Київ, "Аграр Медіа Груп" <http://er.nau.edu.ua/handle/NAU/23013>

- Ісаєнко, Любов. 2008. Смыслові параметри кольорового універсуму «Лісової пісні» Лесі Українки» [Isaienko, Lubov. Semantic parameters of the colour spectrum in Lesia Ukrainka's The Song of the Forest]. Волинь філологічна. Текст і контекст, Том 5:19-29.
- Корунець Л. І. 1981. Категорія димінутивності в англійській та українській мовах [Korunets, L. I. The category of diminutives in English and Ukrainian]. Мовознавство. № 4: 81-85.
- Косів, Ганна. 2010. Перекладацький доробок Віри Річ: загальний огляд перекладів творів українських письменників. [Kosiv, Hanna. Translations by Vera Rich: A comprehensive survey of her translations of works by Ukrainian writers]. Іноземна філологія 2010. Вип. 122 С. 235-239, 2010. Issue 122. pp. 235–239
- Косів, Ганна. 2011. Віра Річ: *Творчий портрет перекладача*. [Kosiv, Hanna. *Vera Rich: A portrait of a creative translator*]. Львів, Піраміда
- Крупеньова, Тетяна Іванівна. 2002. Міфони́ми в драматичній поемі Лесі Українки Лісова пісня. [Krupeniova, Tetiana Ivanivna. Mythonyms in Lesia Ukrainka's dramatic poem The Song of the Forest]. In: Записки з ономастики: [збірник наукових праць] Одеса: Астропринт, 108-115,
- Кузякина, Наталья Борисовна. 1978. *Украинская драматургия начала XX века* [Kuziakina, Natalia Borisovna. *Early 20th century Ukrainian drama*]: Пути обновления.- Ленинград.
- Кузякина, Наталья Борисовна. 1980. Леся Українка й Александр Блок [Kuziakina, Natalia Borisovna. Lesia Ukrainka and Aleksandr Blok]: Лит.-крит. очерк.- К.
- Підпала Т. В. 2007. Скотарство та технологія виробництва молока і яловичини: Навч. посібник, — Миколаїв: Видавничий відділ МДАУ, 2007 [Pidpala T V. Livestock and milk and beef production technology: A manual for students. Mykolaiv, MDAU Press]. ISBN 978-966-8205-40-8 с.22-25
- Попов, Є Ф, Балла М І. 2006. *Великий українсько-англійський словник*. Київ, Чумацький Шлях. [Popov, E F, Balla, M I. 2006. *Great Ukrainian-English dictionary*. Kyiv, Chumatskii Shliakh.]
- Приходько, Вікторія. 2008. “Кольоропозначення в англomовному перекладі ‘Лісової пісні’ Лесі Українки.” [Prykhodko, Viktoria. Colour terms in an English translation of Lesia Ukrainka's The Song of the Forest]. Волинь філологічна: текст і контекст / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки [упорядкув.: Л.К. Оляндер]. - Луцьк, 2008. - Вип. 6 : Польська, українська, білоруська та російська літератури в європейському контексті [Polish, Ukrainian, Belarusian and Russian literatures in the European context] , Ч. 2. - С. 508-513.

- Рисак О.О. 1999. *Найперше - музика у Слові: Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі кінця XIX - початку XX ст.* [Rysak, O. O. *Firstly—music in literature: problems of the synthesis of the arts in Ukrainian literature of the late 19th and early 20th centuries*] - Луцьк, 1999.
- Руснак, Олена А. 2009. Проблема збереження етнічно-образних елементів українського фольклору при перекладі англійською мовою. In: Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: матеріали доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції 3 квітня 2009 р. за заг. ред. А.Г. Гудманяна, С.І. Сидоренка. К.: Аграр Медіа Груп: 208 - 214. [Rusnak, Olena A. The problem of preserving ethnic and figurative elements of Ukrainian folklore in English translation. In: Professional and artistic translation: theory, methodology and practice: materials of reports of the II International Scientific-Practical Conference, April 3, 2009. Ed. A G Gudmanian, S I Sidorenko. Kyiv, Agrar Media Group: 208 – 214]
- Савенець, Анатолій Миколайович. 2001. Лірика Лесі Українки в перекладах англійською Гледіс Еванс. [Savenets, Anatolii Mykolaiovych. Lyrics by Lesia Ukrainka in English translations by Gladys Evans]. ВІСНИК Житомирського державного університету імені Івана Франка (7). pp. 129-133.
<http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/698>
- Українка, Леся. 1911a. *Лісова пісня: Драма-фантазія*. 25.VII.1911. Чорновий автограф (переважно олівцем). ф2, № 788. Київ, Відділ рукописних фондів і текстології Інституту Літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України –Ф 5.— Од. зб. 46.— Арк.2. [Ukrainka, Lesia. 25.VII.1911. *The Song of the Forest: A fantasy-drama*. Manuscript draft (mainly in pencil). Classmark ф2, № 788. Ф 5.— Од. зб. 46.— Арк.2. Kyiv, Department of Manuscripts and Textology, T.G. Shevchenko Institute of Literature of the Academy of Sciences of Ukraine].
- Українка, Леся. 1911b. *Лісова пісня: драма-феєрія в 3 діях* [Ukrainka, Lesia. *The Song of the Forest: A Fairy Drama in 3 Acts*]. In: Енциклопедія життя і творчості Лесі Українки [Encyclopedia of the Life and Work of Lesia Ukrainka]:
[http:// www.l-ukrainka.name/uk/Dramas/LisovaPisnja.html](http://www.l-ukrainka.name/uk/Dramas/LisovaPisnja.html)
- Шимчишин, Марія Мирославівна. 1999. Англомовна критична рецепція творчості Лесі Українки. [Shymchyshyn, Maria Myroslavivna. Critical reception in English of the works of Lesia Ukrainka] In: Наукові записки. Том 17, Філологія / Національний університет "Києво-Могилянська академія": 74-78.

Acknowledgements

The assistance, advice and encouragement of the following, in Ukraine and abroad, is gratefully acknowledged:

- Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, T.G. Shevchenko Institute of Literature, Department of Manuscripts and Textology.
- British Council Ukraine, European Union Culture Bridges Programme.
- Olha Boiko, Director of the Lesia Ukrainka Museum, Kolodiazhne.
- Linda Eddy, Archives & Special Collections, University of Manitoba, Winnipeg, Canada.
- Vasyl Gabor, writer and publisher, Lviv.²³⁶
- Nina Horyk, Lecturer, Lutsk College of Education, and member of the National Writers' Association of Ukraine.
- Rita Lyons Kindlerová, Librarian, Slavonic Library—National Library of the Czech Republic, Prague; Ukrainian/Czech literary translator, Ukrainianist.
- James Kominowski, Archivist and Slavic Librarian, University of Manitoba, Winnipeg, Canada.
- Eugenia Kononenko, writer, literary translator, Kyiv.²³⁷
- Tetiana Nekriach, Professor, Department of English Philology, Translation and Philosophy of Language, Kyiv National Linguistic University, literary translator.
- Alla Pavliuk, Associate Professor, Faculty of Foreign Philology, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk.
- Tom Pinch, Editor, Mondrala Press.
- Slovanská knihovna [The Slavonic Library], a specialist Slavonic collection within the National Library of the Czech Republic.

²³⁶ I am grateful to Vasyl Gabor for sending me a copy of Hanna Kosiv's monograph on the work of translator Vera Rich—an exemplary, and apparently unique of its kind, in-depth analysis of Ukrainian-English literary translation (Kocib 2010).

²³⁷ I owe a particular debt of gratitude to Eugenia Kononenko for her encouragement and support. She has been a constant enthusiastic advisor in matters of Ukrainian language and culture. In 2018, she enabled me to undertake (thanks to funding by the British Council's Culture Bridges Programme supported by the EU) a research visit to Kyiv and key locations in the west of Ukraine relevant to work on my translation of *The Song of the Forest* and on the present comparative study.

- Oksana Rohach, Dean of the Faculty of Foreign Philology, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk.
- Ievgeniia Sakal, Yale University.
- Iryna Shchukina, Director of the Lesia Ukrainka Museum, Kyiv.
- Virlana Tkacz, Translator and Theatre Director, Yara Arts Group, New York City.

APPENDIX: Text of the drama Лісова пісня ²³⁸

Леся Українка
Драма-феєрія в 3 діях

Спис діячів «Лісової пісні»:

Пролог

«Той, що греблі рве»
Потерчата (двоє)
Русалка
Водяник

Дія 1

Дядько Лев
Лукаш
Русалка
Лісовик
Мавка
Перелесник
Пропасниця (без мови)
Потерчата.
Куць.

²³⁸ Ukrainian text and numerical sequence as published in Ukrainka 2021.

Дія 2

Мати Лукашева

Лукаш

Дядько Лев

Мавка

Русалка Польова

Килина

Русалка

«Той, що в скалі сидить»

Перелесник

Дія 3

Мавка

Лісовик

Куць

Злидні

Мати Лукашева

Килина

Хлопчик

Лукаш

Діти Килинині (без мови)

Доля

Перелесник

0000	Пролог
0001	<i>Старезний, густий, предковічний ліс на Волині. Посеред лісу простора галява з плакучою березою і з великим прастарим дубом. Галява скраю переходить в куп'я та очерети, а в одному місці в яро-зелену драговину – то береги лісового озера, що утворилося з лісового струмка.</i>

	<p><i>Струмок той вибігає з гущавини лісу, впадає в озеро, потім, по другім боці озера, знов витікає і губиться в хащах.</i></p> <p><i>Саме озеро – тиховоде, вкрите ряскою та лататтям, але з чистим плесом посередині.</i></p>
0002	<i>Містина вся дика, таємнича, але не понура, – повна ніжної задумливої поліської краси.</i>
0003	<p><i>Провесна. По узліссі і на галяві зеленів перший ряст і цвітуть проліски та сон-трава. Дерева ще безлисті, але вкриті бростю, що от-от має розкритись. На озері туман то лежить пеленою, то хвилює од вітру, то розривається, odkриваючи блідо-блакитну воду. В лісі щось загомоніло, струмок зашумував, забринів, і вкупі з його водами з лісу вибіг «Той, що греблі рве» – молодий, дуже білявий, синьоокий, з буйними і разом плавкими рухами; одержа на йому міниться барвами, від каламутно-жовтої до ясно-блакитної, і поблискує гострими злотистими іскрами. Кинувшись з потоку в озеро, він починає кружляти по плесі, хвилюючи його сонну воду; туман розбігається, вода синішає.</i></p>
0004	<p>«Той, що греблі рве»</p> <p>З гір на долину</p> <p>біжу, стрибаю, рину!</p> <p>Місточки збиваю,</p> <p>всі гребельки зриваю,</p> <p>всі гатки, всі запруды,</p> <p>що загатили люди, –</p> <p>бо весняна вода,</p> <p>як воля молода!</p>
0005	<i>(Хвилює воду ще більше, поринає і виринає, мов шукаючи щось у воді.)</i>
0006	<i>Потерчата (двоє маленьких, бліденьких діток у біленьких сорочечках виринають з-поміж латаття)</i>

0007	Перше Чого ти тута блудиш?
0008	Друге Чого зо сну нас будиш?
0009	Перше Нас матуся положила і м'якенько постелила, бо на ріння, на каміння настелила баговиння і лататтям повкривала, і тихенько заспівала: «Люлі-люлі-люлята, засніть, мої малята!»
0010	Друге Чого ж ти тут шугаєш?
0011	Перше Кого ти тут шукаєш?
0012	«Той, що греблі рве» Тую Русалку, що покохав я змалку, бо водяній царівні нема на світі рівні! Збігав я гори, доли, яри, ізвори, – милішої коханки нема від озерянки. Зіб'ю всю вашу воду, таки знайду ту вроду! (<i>Бурно мутить воду.</i>)
0013	Потерчата Ой леле! не нуртуй! Хатинки не руйнуй! Печера в нас маленька,

	<p>що збудувала ненька. Убога наша хатка, бо в нас немає татка... <i>(Чіпляються йому за руки, благаючи.)</i> Ми спустимось на дно, де темно, холодно, на дні лежить рибалка над ним сидить Русалка...</p>
0014	<p>«Той, що греблі рве» Нехай його покине! Нехай до мене зрине! Потерчата поринають в озеро. Виплинь же, мила!!</p>
0015	<p><i>Русалка випливає і знадливо всміхається, радісно складаючи долоні. На ній два вінки – один більший, зелений, другий маленький, як коронка, перловий, з-під нього спадає серпанок.</i></p>
0016	<p>Русалка Се ти, мій чарівниченьку?!</p>
0017	<p>«Той, що греблі рве» <i>(грізно)</i> Що ти робила?</p>
0018	<p>Русалка <i>(кидається немов до нього, але пропливає далі, минаючи його)</i> Я марила всю ніченьку про тебе, мій паниченьку! Ронила сльози дрібнії, збирала в кінви срібнії, без любої розмовоньки сповнила вщерть коновоньки... <i>(Сплескує руками, розкриває обійми, знов кидається до нього і знов минає.)</i> Ось кинь на дно червінця,</p>

	<p>поллються через вінця! <i>(Дзвінко сміється.)</i></p>
0019	<p>«Той, що греблі рве» <i>(з'їдливо)</i> То се й у вас в болоті кохаються у злоті? <i>Русалка наближається до нього, він круто відвертається від неї, виром закрутивши воду.</i> Найкраще для Русалки сидіти край рибалки, глядіти неборака від сома та від рака, щоб не відгризли чуба. Ото розмова любя!</p>
0020	<p>Русалка <i>(підпливає близьенько, хапає за руки, заглядає в вічі)</i> Вже й розгнівився? <i>(Лукаво.)</i> А я щось знаю, любчику, хороший душогубчику! <i>(Тихо сміється, він бентежиться.)</i> Де ти барився? Ти водяну царівну зміняв на мельниківну! Зимові -- довгі ночі, а в дівки гарні очі, – недарма паничі їй носять дукачі! <i>(Свариться пальцем на нього і дрібно сміється.)</i> Добре я бачу твою ледачу вдачу, та я тобі пробачу, бо я ж тебе люблю!</p>

	<p>(З жартівливим пафосом.)</p> <p>На цілу довгу мить тобі я буду вірна, хвилину буду я ласкава і покірна, а зраду потоплю!</p> <p>Вода ж не держить сліду від рана до обіду, так, як твоя люба, або моя журба!</p>
0021	<p>«Той, що греблі рве» (поривчасто простягає їй обидві руки)</p> <p>Ну, мир-миром! поплинем понад виром!</p>
0022	<p>Русалка (береться з ним за руки і прудко кружляє)</p> <p>На виру-вирочку, на жовтому пісочку, в перловому віночку зав'юся у таночку! Ух! Ух!</p>
0023	<p>Ухкають, бризкають, плещуть. Вода б'ється в береги, аж осока шумить, і пташки зграями зриваються з очеретів.</p>
0024	<p>Водяник (Виринає посеред озера. Він древній, сивий дід, довге волосся і довга біла борода всуміш з баговинням звисають аж по пояс. Шати на ньому – барви мулу, на голові корона із скоюк. Голос глухий, але дужий)</p> <p>Хто тут бентежить наші тихі води? Русалка з своєю парою спиняються і кидаються врозтіч. Стидайся, дочко! Водяній царівні танки заводити з чужинцем?! Сором!</p>
0025	<p>Русалка</p> <p>Він, батьку, не чужий. Ти не пізнав? Се ж «Той, що греблі рве»!</p>

0026	<p>Водяник</p> <p>Та знаю, знаю!</p> <p>Нерідний він, хоч водяного роду.</p> <p>Зрадлива і лукава в нього вдача.</p> <p>Навесні він нуртує, грає, рве,</p> <p>зриває з озера вінок розкішний,</p> <p>що цілий рік викохують русалки,</p> <p>лякає птицю мудру, сторожку,</p> <p>вербі-вдовиці корінь підриває</p> <p>і бідним сиротят-потерчатам</p> <p>каганчики водою заливає,</p> <p>псує мої рівенькі береги</p> <p>і старошам моїм спокій руйнує.</p> <p>А влітку де він? Де тоді гасає,</p> <p>коли жадібне сонце воду п'є</p> <p>із келиха мого, мов гриф неситий,</p> <p>коли від спраги никне очерет,</p> <p>зоставши на березі сухому,</p> <p>коли, вмираючи, лілеї клонять</p> <p>до теплої води голівки в'ялі?</p> <p>Де він тоді?</p>
0027	<p><i>Під час сеї мови «Той, що греблі рве» нишком киває</i></p> <p><i>Русалці, ваблячи її втекти з ним по лісовому струмку.</i></p>
0028	<p>«Той, що греблі рве»</p> <p>(з укритою насмішкою)</p> <p>Тоді я в морі, діду.</p> <p>Мене на поміч кличе Океан,</p> <p>щоб не спило і в нього чашу сонце.</p> <p>Як цар морський покличе – треба слухать.</p> <p>На те є служба, – сам здоровий знаєш.</p>
0029	<p>Водяник</p> <p>Еге ж, тоді ти в морі... А мені,</p> <p>якби не помагав мій друг одвічний,</p>

	мій щирий приятель осінній дощик, прийшлося би згинуть з парою!
0030	<i>«Той, що греблі рве» незаметно ховається в воду.</i>
0031	Русалка Татусю! не може пара згинуту, бо з пари знов зробиться вода.
0032	Водяник Яка ти мудра! Іди на дно! Доволі тут базікать!
0033	Русалка Та зараз, тату! Вже ж його немає. Я розчешу поплутаний сікняг. <i>(Виймає з-за пояса гребінку з мушлі, чеше прибережне зілля.)</i>
0034	Водяник Ну, розчеши, я сам люблю порядок. Чеши, чеши, я тута підожду, поки скінчиш роботу. Та поправ латаття, щоб рівненько розстелялось, та килим з ряски позшивай гарненько, що той порвав пройдисвіт.
0035	Русалка Добре, тату.
0036	<i>Водяник вигідно вкладається в очереті, очима слідкуючи роботу Русалчину; очі йому поволі заплющуються.</i>
0037	<i>«Той, що греблі рве» (виринувши, стиха до Русалки)</i> Сховайся за вербою! <i>Русалка ховається, оглядаючись на Водяника.</i> Поплинемо з тобою ген на розтоки, під бистрії лотоки,

	зірвемо греблю рівну, утопим мельниківну! <i>(Хапає Русалку за руку і швидко мчить з нею через озеро. Недалеко від другого берега Русалка спиняється і скрикує.)</i>
0038	Русалка Ой, зачепилася за дуб торішній!
0039	<i>Водяник прокидається, кидається навперейми і перехоплює Русалку.</i>
0040	Водяник То се ти так?!. Ти, клятий баламуте, ще знатимеш, як зводити русалок! Поскаржуся я матері твоїй, Метелиці Гірській, то начувайся!
0041	«Той, що греблі рве» <i>(з реготом)</i> Поки що буде, я ще нагуляюсь! Прощай, Русалонько, сповняй коновки! <i>(Кидається в лісовий струмок і зникає.)</i>
0042	Водяник <i>(до Русалки)</i> Іди на дно! Не смій мені зринати три ночі місячні поверх води!
0043	Русалка <i>(пручаючись)</i> З якого часу тут русалки стали невільницями в озері? Я – вільна! Я вільна, як вода!
0044	Водяник В моїй обладі вода повинна знати береги. Іди на дно!
0045	Русалка Не хочу!

0046	Водяник А, не хочеш? Віддай сюди вінець перловий!
0047	Русалка Ні! то дарував мені морський царенко.
0048	Водяник Тобі вінця не прийдеться носити, бо за непослух забере тебе «Той, що в скалі сидить».
0049	Русалка (з жахом) Ні, любий тату, я буду слухатись!
0050	Водяник То йди на дно.
0051	Русалка (поволі опускаючися в воду) Я йду, я йду... А бавитися можна з рибалкою?
0052	Водяник Та вже ж, про мене, бався. <i>Русалка спустилася в воду по плечі і, жалібно всміхаючись, дивиться вгору на батька.</i> Чудна ти, дочко! Я ж про тебе дбаю. Таж він тебе занапастив би тільки, потяг би по колючому ложиську струмочка лісового, біле тіло понівечив та й кинув би самотню десь на безвідді.
0053	Русалка Але ж він вродливий!
0054	Водяник

	Ти знов своєї?!
0055	Русалка Ні, ні, ні! Я йду! (Поринає.)
0056	Водяник (поглядаючи вгору) Уже весняне сонце припікає... Ху, душно як! Прохолодитись треба. (Поринає й собі.)
1000	Дія 1
1001	<i>Та сама містина, тільки весна далі поступила; узлісся наче повите ніжним зеленим серпанком, де-не-де вже й верховіття дерев поволочене зеленою барвою. Озеро стоїть повне, в зелених берегах, як у рутвянім вінку.</i>
1002	<i>З лісу на прогалину виходять: дядько Лев і небіж його Лукаш. Лев уже старий чоловік, поважний і дуже добрий з виду; по-поліському довге волосся білими хвилями спускається на плечі з-під сивої повстяної шапки-рогатки; убраний Лев у полотняну одягу і в ясно-сиву, майже білу свиту; на ногах постолі, в руках кловня (малий ятірець), коло пояса на ремінці ніжик, через плече виплетений з лика кошіль (торба) на широкому ремені. Лукаш – дуже молодий хлопець, гарний, чорнобровий, стрункий, в очах ще є щось дитяче; убраний так само в полотняну одягу, тільки з тоншого полотна; сорочка випущена, мережана біллю, з виложистим коміром, підперезана червоним поясом, коло коміра і на чохлах червоні застіжки: свити він не має; на голові бриль; на поясі ніжик і ківшик з лика на мотузку. Дійшовши до берега озера, Лукаш зупинився.</i>
1003	Лев Чого ж ти зупинився? Тут не можна

	зайти по рибу. Мулко вельми, грузько.
1004	Лукаш Та я хотів собі сопілку втяти, – хороший тут вельми очерет.
1005	Лев Та вже тих сопілок до лиха маєш!
1006	Лукаш Ну, скільки ж їх? – калинова, вербова та липова, – ото й усі. А треба ще й очеретяну собі зробити, – та лепсько грає!
1007	Лев Та вже бався, бався, на те бог свято дав. А взавтра прийдем, то будем хижку ставити. Вже час до лісу бидло виганяти. Бачиш, вже онде є трава помежи рястом.
1008	Лукаш Та як же будемо сидіти тут? Таж люди кажуть – тут непевне місце...
1009	Лев То як для кого. Я, небоже, знаю, як з чим і коло чого обійтися: де хрест покласти, де осику вбити, де просто тричі плюнути, та й годі. Посієм коло хижки мак-відюк, терлич посадимо коло порога, та й не приступиться ніяка сила... Ну, я піду, а ти собі як хочеш.
1010	<i>Розходяться. Лукаш іде до озера і зникає в очереті. Лев іде понад берегом, і його не стає видно за вербами.</i>
1011	Русалка (<i>впливає на берег і кричить</i>)

	Дідусю! Лісовий! біда! рятуйте!
1012	Лісовик <i>(малий, бородатий дідок, меткий рухами, поважний обличчям; у брунатному вбранні барви кори, у волохатій шапці з куніци)</i> Чого тобі? Чого кричиш?
1013	Русалка Там хлопець на дудки ріже очерет!
1014	Лісовик Овва! Коби всієї біди! Яка скупа. Ось тут мають хижку будувати, – я й то не бороню, аби не брали сирого дерева.
1015	Русалка Ой леле! хижу? То се тут люди будуть? Ой ті люди з-під стріх солом'яних! Я їх не зношу! Я не терплю солом'яного духу! Я їх топлю, щоб вимити водою той дух ненавидний. Залоскочу тих натрутнів, як прийдуть!
1016	Лісовик Стій! – не квапся. То ж дядько Лев сидітиме в тій хижі, а він нам приятель. То він на жарт осикою та терличем лякає. Люблю старого. Таж якби не він, давно б уже не стало сього дуба, що стільки бачив наших рад і танців, і лісових великих таємниць. Вже німці міряли його, навколо

	<p>втрюх постававши, обсягли руками – і ледве що стікло. Давали гроші, таляри биті, людям дуже милі, та дядько Лев залявся на життя, що дуба він повік не дасть рубати. Тоді ж і я на бороду залявся, що дядько Лев і вся його рідня повік безпечні будуть в сьому лісі.</p>
1017	<p>Русалка Овва! А батько мій їх всіх потопить!</p>
1018	<p>Лісовик Нехай не важиться! Бо заваляю все озеро гнилим торішнім листом!</p>
1019	<p>Русалка Ой лишечко, як страшно! Ха-ха-ха! (Зникає в озері.)</p>
1020	<p><i>Лісовик, щось воркочучи, закурює люльку, сівши на заваленому дереві. З очеретів чути голос сопілки [мелодії № 1,2,3,4], ніжний, кучерявий, і як він розвивається, так розвивається все в лісі. Спочатку на вербі та вільхах замайоріли сережки, потім береза листом залепетала. На озері розкрились лілеї білі і зазолотили квітки на лататті. Дика рожка проявляє ніжні пуп'янки.</i></p>
1021	<p><i>З-за стовбура старої розщепленої верби, півусохлої, виходить Мавка, в ясно-зеленій одежі з розпущеними чорними, з зеленим полиском, косами, розправляє руки і проводить долонею по очах.</i></p>
1022	<p>Мавка Ох, як я довго спала!</p>
1023	<p>Лісовик Довго, дочко! Вже й сон-трава перецвітати стала. От-от зозулька масличко сколотить,</p>

	<p>в червоні черевички убереться і людям одмірятиме літа. Вже з вирію поприлітали гості. Он жовтими пушинками вже плавлють на чистім плесі каченятка дикі.</p>
1024	<p>Мавка А хто мене збудив?</p>
1025	<p>Лісовик Либонь, весна.</p>
1026	<p>Мавка Весна ще так ніколи не співала, як отепер. Чи то мені так снилось? <i>Лукаш знов грає [мелодія № 5].</i> Ні... стій... Ба! чуєш?.. То весна співає? <i>Лукаш грає мелодію № 5, тільки ближче.</i></p>
1027	<p>Лісовик Та ні, то хлопець на сопілці грає.</p>
1028	<p>Мавка Який? Невже се «Той, що греблі рве»? От я не сподівалася від нього!</p>
1029	<p>Лісовик Ні, людський хлопець, дядька Лева небіж, Лукаш на ймення.</p>
1030	<p>Мавка Я його не знаю.</p>
1031	<p>Лісовик Бо він уперше тут. Він здалека, не з сих лісів, а з тих борів соснових, де наша баба любить зимувати; осиротів він з матір'ю-вдовою, то дядько Лев прийняв обох до себе...</p>
1032	<p>Мавка Хотіла б я побачити його.</p>

1033	Лісовик Та нащо він тобі?
1034	Мавка Він, певне, гарний!
1035	Лісовик Не задивляйся ти на хлопців людських. Се лісовим дівчатам небезпечно...
1036	Мавка Який-бо ти, дідусю, став суворий! Се ти мене отак держати будеш, як Водяник Русалку?
1037	Лісовик Ні, дитинко, я не держу тебе. То Водяник в драговині цупкій привик одвіку усе живе засмоктувати. Я звик волю шанувати. Грайся з вітром, жартуй із Перелесником, як хочеш, всю силу лісову і водяну, гірську й повітряну приваб до себе, але минай людські стежки, дитино, бо там не ходить воля, – там жура тягар свій носить. Обминай їх, доню: раз тільки ступиш – і пропала воля!
1038	Мавка (сміється) Ну, як-таки, щоб воля – та пропала? Се так колись і вітер пропаде!
1039	<i>Лісовик хоче щось відмовити, але виходить Лукаш із сопілкою.</i>
1040	<i>Лісовик і Мавка ховаються.</i>
1041	<i>Лукаш хоче надрізати ножем березу, щоб сточити сік, Мавка кидається і хапає його за руку.</i>

1042	Мавка Не руш! не руш! не ріж! не убивай!
1043	Лукаш Та що ти, дівчино? Чи я розбійник? Я тільки хотів собі вточити соку з берези.
1044	Мавка Не точи! Се кров її. Не пий же крові з сестроньки моєї!
1045	Лукаш Березу ти сестрою називаєш? Хто ж ти така?
1046	Мавка Я – Мавка лісова.
1047	Лукаш (не так здивовано, як уважно придивляється до неї) А, от ти хто! Я від старих людей про мавок чув не раз, але ще зроду не бачив сам.
1048	Мавка А бачити хотів?
1049	Лукаш Чому ж би ні?.. Що ж, – ти зовсім така, як дівчина... ба ні, хутчій як панна, бо й руки білі, і сама тоненька, і якимось так убрана не по-наськи... А чом же в тебе очі не зелені? (Придивляється.) Та ні, тепер зелені... а були, як небо, сині... О! тепер вже сиві, як тая хмара... ні, здається, чорні, чи, може, карі... ти таки дивна!
1050	Мавка

	(успіхаючись) Чи гарна ж я тобі?
1051	Лукаш (соромлячись) Хіба я знаю?
1052	Мавка (сміючись) А хто ж те знає?
1053	Лукаш (зовсім засоромлений) Ет, таке питаєш!..
1054	Мавка (широ дивуючись) Чому ж сього не можна запитати? Он бачиш, там питає дика рожа: «Чи я хороша?» А ясень їй киває в верховітті: «Найкраща в світі!»
1055	Лукаш А я й не знав, що в них така розмова. Я думав – дерево німе, та й годі.
1056	Мавка Німого в лісі в нас нема нічого.
1057	Лукаш Чи то ти все отак сидиш у лісі?
1058	Мавка Я зроду не виходила ще з нього.
1059	Лукаш А ти давно живеш на світі?
1060	Мавка Справді, ніколи я не думала про те... (Задумується.)

	Мені здається, що жила я завжди...
1061	Лукаш І все така була, як от тепер?
1062	Мавка Здається, все така...
1063	Лукаш А хто ж твій рід? Чи ти його зовсім не маєш?
1064	Мавка Маю. Є Лісовик, я зву його: «дідусю», а він мене: «дитинко» або «доню».
1065	Лукаш То хто ж він – дід чи батько?
1066	Мавка Я не знаю. Хіба не все одно?
1067	Лукаш (сміється) Ну, та й чудні ви отут у лісі! Хто ж тобі тут мати, чи баба, чи вже як у вас зовуть?
1068	Мавка Мені здається часом, що верба, ота стара, сухенька, то – матуся. Вона мене на зиму прийняла і порохном м'якеньким устелила для мене ложе.
1069	Лукаш Там ти й зимувала? А що ж ти там робила цілу зиму?
1070	Мавка

	<p>Нічого. Спала. Хто ж зимою робить? Спить озеро, спить ліс і очерет. Верба рипіла все: «Засни, засни...» І снилися мені все білі сні: на сріблі сяли ясні самоцвіти, стелилися неznані трави, квіти, блискучі, білі... Тихі, ніжні зорі спадали з неба – білі, непрозорі – і клалися в намети... Біло, чисто попід наметами. Ясне намисто з кришталю грає і ряхтить усюди... Я спала. Дихали так вільно груди. По білих снах рожевії гадки легенькі гаптували мережки, і мрії ткалися золото-блакитні, спокійні, тихі, не такі, як літні...</p>
1071	<p>Лукаш (заслухавшись) Як ти говориш...</p>
1072	<p>Мавка Чи тобі так добре? <i>Лукаш потакує головою.</i> Твоя сопілка має кращу мову. Заграй мені, а я поколишуся.</p>
1073	<p><i>Мавка сплітає довге віття на березі, сідає в нього й гойдається тихо, мов у колиці. Лукаш грає соло мелодії № 6, 7 і 8, прихилившись до дуба, і не зводить очей з Мавки. Лукаш грає веснянки. Мавка, слухаючи, мимоволі озивається тихесенько на голос мелодії № 8, і Лукаш їй приграє вдруге мелодію № 8. Спів і гра в унісон.</i></p>
1074	<p>Мавка Як солодко грає, як глибоко крає,</p>

	розтинає білі груди, серденько виймає!
1075	<i>На голос веснянки відкликається зозуля, потім соловейко, розцвітає яріше дика роза, біліє цвіт калини, глос соромливо рожевіє, навіть чорна безлиста тернина появляє ніжні квіти.</i>
1076	<i>Мавка, зачарована, тихо колишеться, усміхається, а в очах якась туга аж до сліз; Лукаш, завваживши те, перестає грати.</i>
1077	Лукаш Ти плачеш, дівчино?
1078	Мавка Хіба я плачу? (Проводить рукою по очах.) А справді... Ні-бо! то роса вечірня. Заходить сонце... Бач, уже встає на озері туман...
1079	Лукаш Та ні, ще рано!
1080	Мавка Ти б не хотів, щоб день уже скінчився? <i>Лукаш хитає головою, що не хотів би.</i>
1081	Мавка Чому?
1082	Лукаш Бо дядько до села покличуть.
1083	Мавка А ти зо мною хочеш бути? <i>Лукаш киває, потакуючи.</i> Бачиш, і ти немов той ясень розмовляєш.
1084	Лукаш (сміючись)

	Та треба по-тутешньому навчитись, бо маю ж тут літувати.
1085	Мавка (<i>радо</i>) Справді?
1086	Лукаш Ми взавтра й будуватися почнемо.
1087	Мавка Курінь поставите?
1088	Лукаш Ні, може, хижку, а може, й цілу хату.
1089	Мавка Ви – як птахи: клопочетесь, будете кубельця, щоб потім кинути.
1090	Лукаш Ні, ми будуєм навіки.
1091	Мавка Як навіки? Ти ж казав, що тільки літувати будеш тут.
1092	Лукаш (<i>ніяково</i>) Та я не знаю...дядько Лев казали, що тут мені дадуть ґрунтець і хату, бо восени хотять мене женити...
1093	Мавка (з <i>тривогою</i>) З ким?
1094	Лукаш Я не знаю. Дядько не казали,

	а може, ще й не напитали дівки.
1095	Мавка Хіба ти сам собі не знайдеш пари?
1096	Лукаш (поглядаючи на неї) Я, може б, і знайшов, та...
1097	Мавка Що?
1098	Лукаш Нічого... (Пограває у сопілку стиха щось дуже жалібноеньке [мелодія № 9], потім спускає руку з сопілкою і замислюється.)
1099	Мавка (помовчавши) Чи у людей паруються надовго?
1100	Лукаш Та вже ж навік!
1101	Мавка Се так, як голуби... Я часом заздрила на їх: так ніжно вони кохаються... А я не знаю нічого ніжного, окрім берези, за те ж її й сестрицею взиваю; але вона занадто вже смутна, така бліда, похила та журлива, – я часто плачу, дивлячись на неї. От вільхи не люблю – вона шорстка. Осика все мене чогось лякає; вона й сама боїться – все тремтить. Дуби поважні надто. Дика рожа задирлива, так само й глід, і терен. А ясень, клен і явір – гордовиті. Калина так хизується красою,

	<p>що байдуже їй до всього на світі. Така, здається, й я була торік, але тепер мені чомусь те прикро... Як добре зважити, то я у лісі зовсім самотня... (<i>Журливо задумується.</i>)</p>
1102	<p>Лукаш А твоя верба? Таж ти її матусею назвала.</p>
1103	<p>Мавка Верба?.. Та що ж... в їй добре зимувати, а літом... бач, вона така суха, і все рипить, все згадує про зиму... Ні, я таки зовсім, зовсім самотня...</p>
1104	<p>Лукаш У лісі ж не самії дерева, – таж тут багато різної є сили. (<i>Трохи ущипливо.</i>) Вже не прибіднюйся, бо й ми чували про ваші танці, жарти та зальоти!</p>
1105	<p>Мавка То все таке, як той раптовий вихор, – от налетить, закрутить та й покине. В нас так нема, як у людей, – навіки!</p>
1106	<p>Лукаш (<i>приступаючи ближче</i>) А ти б хотіла?..</p>
1107	<p><i>Раптом чутно голосне гукання дядька Лева.</i> Голос Гов, Лукашу, гов! го-го-го-го! А де ти?</p>
1108	<p>Лукаш (<i>відзивається</i>)</p>

	Ось я йду!
1109	Голос А йди хутчій!
1110	Лукаш Ото ще нетерплячка! (Відгукується.) Та йду вже, йду! (Подається йти.)
1111	Мавка А вернешся?
1112	Лукаш Не знаю. (Іде в прибережні хащі.)
1113	<i>З гущавини лісу вилітає Перелесник – гарний хлопець у червоній одежі, з червонястим, буйно розвіяним, як вітер, волоссям, чорними бровами з блискучими очима. Він хоче обняти Мавку, вона ухиляється.</i>
1114	Мавка Не руш мене!
1115	Перелесник А то чому?
1116	Мавка Іди, поглянь, чи в полі рунь зазеленіла.
1117	Перелесник Мені навіщо тая рунь?
1118	Мавка А там же твоя Русалка Польова, що в житі. Вона для тебе досі вже вінок зелено-ярий почала сплітати.
1119	Перелесник

	Я вже її забув.
1120	Мавка Забудь мене.
1121	Перелесник Ну, не глузуй! Ходи, полетимо! Я понесу тебе в зелені гори, – ти ж так хотіла бачити смереки.
1122	Мавка Тепер не хочу.
1123	Перелесник Так? А то чому?
1124	Мавка Бо відхотілося.
1125	Перелесник Якісь химери! Чом відхотілося?
1126	Мавка Нема охоти.
1127	Перелесник (услесливо в'ється коло неї) Линьмо, линьмо в гори! Там мої сестриці, там гірські русалки, вільні Літавиці, будуть танцювати коло по травиці, наче блискавиці! Ми тобі знайдемо з папороті квітку, зірвем з неба зірку, золоту лелітку, на снігу нагірнім вибілимо влітку чарівну намітку. Щоб тобі здобути лісову корону, ми Змію-Царицю скинемо із трону, і дамо крем'яні гори в оборону! Будь моя кохана! Звечора і зрана

	<p>самоцвітні шати буду приношати і віночок плести, і в таночок вести, і на крилах нести на моря багряні, де багате сонце золото ховає в таємну глибінь. Потім ми заглянем до зорі в віконце, зірка-пряжа вділить срібне волоконець, будем гаптувати оксамитну тінь. Потім, на світанні, як біляві хмари стануть покрай неба, мов ясні отари, що холодну воду п'ють на тихім броді, ми спочинем любо на квітчастім...</p>
1128	<p>Мавка <i>(нетерпляче)</i> Годі!</p>
1129	<p>Перелесник Як ти обірвала річ мою сердито! <i>(Смутно і разом лукаво.)</i> Ти хіба забула про торішнє літо?</p>
1130	<p>Мавка <i>(байдуже)</i> Ох, торішнє літо так давно минуло! Що тоді співало, те в зимі заснуло. Я вже й не згадаю!</p>
1131	<p>Перелесник <i>(таємниче нагадуючи)</i> А в дубовім гаю?..</p>
1132	<p>Мавка Що ж там? Я шукала ягідок, грибків...</p>
1133	<p>Перелесник А не приглядалась до моїх слідків?</p>

1134	Мавка В гаю я зривала кучерики з хмелю...
1135	Перелесник Щоб мені послати пишную постелю?
1136	Мавка Ні, щоб перевити се волосся чорне!
1137	Перелесник Сподівалась: може – миленький пригорне?
1138	Мавка Ні, мене береза ніжно колихала.
1139	Перелесник А проте... здається... ти когось кохала?
1140	Мавка Ха-ха-ха! Не знаю! Попитай у гаю. Я піду квітчати дрібним рястом коси... (<i>Подається до лісу.</i>)
1141	Перелесник Ой гляди! Ще змиють їх холодні роси!
1142	Мавка Вітерець повіє, сонечко пригріє, то й роса спаде! (<i>Зникає в лісі.</i>)
1143	Перелесник Постривай хвилину! Я без тебе гину! Де ти? Де ти? Де? <i>Біжить і собі в ліс. Поміж деревами якусь хвилину маячить його червона одіж і, мов луна, озивається: «Де ти? Де?...»</i>

1144	<i>По лісі грає червоний захід сонця, далі погасає. Над озером стає білий туман.</i>
1145	<i>Дядько Лев і Лукаш виходять на галяву.</i>
1146	<p>Лев <i>(сердито воркоче)</i> Той клятий Водяник! Бодай би всох! Я, наловивши риби, тільки виплив на плесо душогубкою, – хотів на той бік передатися, – а він вчепився цупко лапою за днище, та й ані руш! Ще трохи – затопив би! Ну й я ж не дурень, як засяг рукою за бороду, то й замотав, як мичку, та ножика з-за пояса, – бігме, так і відтяв би! Та проклята ж пара – штурхіць! – і перекинула човна! Я ледь що вибрався живий на берег. І рибу розгубив... А, щоб ти зслиз! <i>(До Лукаша.)</i> А тут іще ж тебе щось учепило, – кричу, гукаю, кличу – хоч ти згинь! І де ти диявся?</p>
1147	<p>Лукаш Та кажу ж – був тут, вирізував сопілку.</p>
1148	<p>Лев Щось довгенько вирізуєш, небоже, сопілки!</p>
1149	<p>Лукаш <i>(ніяково)</i> Або ж я, дядьку...</p>
1150	<p>Лев <i>(усміхнувся і подобрів)</i></p>

	<p>Ей! не вчись брехати, бо ще ти молодий! Язика шкода! От ліпше хмизу пошукай по лісі, та розпали вогонь, – хоч обсушуся, бо як його таким іти додому? Поки дійдем, ще й тая нападе – не тута споминаючи – цур-пек! – а потім буде душу витрясати... <i>Лукаш іде в ліс; чутно згодом, як він хрюскає сухим гіллям.</i></p>
1151	<p>Дядько Лев <i>(сідає під дубом на грубу коренину і пробує викресати вогню, щоб запалити люльку)</i> Аякже! викрешеш! і губка змокла... і трут згубився... А, нема на тебе лихої трясці!.. Чи не наросла на дубі свіжа? <i>(Обмацує дуба, шукаючи губки).</i></p>
1152	<p><i>З озера, в туману, виринає біла жіноча постать, більше подібна до смуги мли, ніж до людини; простягнені білі довгі руки загрибисто ворухать тонкими пальцями, коли вона наближається до Лева.</i></p>
1153	<p>Лев <i>(ужахнувшись)</i> Се що за мара? Ага! вже знаю. Добре, що побачив!.. <i>(Оговтавшись, виймає з кошеля якісь корінці та зілля і простягає назустріч марі, немов боронячись від неї. Вона трохи відступає. Він прочитує, замовляючи, дедалі все швидше.)</i> Шіпле-дівице, Пропаснице-Трясавице! Іди ти собі на куп'я, на болота, де люди не ходять, де кури не піють,</p>

	<p>де мій глас не заходить. Тут тобі не ходити, білого тіла не в'ялити, жовтої кості не млоїти, чорної крові не спивати, віку не вкорочати. Ось тобі полинь – згинь, маро, згинь! <i>Мара подається назад до озера і зливається з туманом.</i></p>
1154	<p><i>Надходить Лукаш з оберемком хмизу, кладе перед дядьком, виймає з-за пазухи кресало й губку і розпалює вогонь.</i></p>
1155	<p>Лукаш Ось нате, дядьку, грійтеся.</p>
1156	<p>Лев Спасибі. Ти догоджаєш дядькові старому. <i>(Розпалює коло вогню люльку.)</i> Тепер що іншого! <i>(Вкладається проти вогню на траві, поклавши кошеля під голову, пакає люльку і жмуриється на вогонь.)</i></p>
1157	<p>Лукаш Якби ви, дядьку, якої байки нагадали.</p>
1158	<p>Лев Бач! умалився!.. А ти б якої хтів? Про Оха-Чудотвора? Про Трьомсина?</p>
1159	<p>Лукаш Такі я чув! Ви вмієте інакших, що їх ніхто не вміє.</p>
1160	<p>Лев <i>(надумавшись)</i> Ну, то слухай:</p>

	<p>Я про Царівну-Хвилю розкажу. <i>(Починає спокійним, співучим, розмірним голосом.)</i> Якби нам хата тепла та люди добрі, казали б ми казку, баяли байку до самого світу. За темними борами, та за глибокими морями, та за високими горами, то єсть там дивний-предивний край, де панує Урай. Що в тому краю сонце не сідає, місяць не погасає, а ясні зорі по полю ходять, таночки водять. Отож у найкращої зорі та знайшовся син Білий Палянин. На личку білий, на вроду милий, золотий волос по вітру має, а срібна зброя в рученьках сяє...</p>
1161	<p>Лукаш Ви ж про Царівну мали.</p>
1162	<p>Лев Та зажди!.. От як став Білий Палянин до літ доходити, став він собі думати-гадати, про своє життя розважати: «З усіх я, каже, вродою вдався, а ще ж бо я долі не діждався. Порадь мене, Зірнице-мати, де мені пари шукати;</p>

	<p>чи межі боярством, преславним лицарством, чи межі князівством, чи межі простим поспільством? Що хіба яка царівна та була б мені рівна...» <i>(Починає дрімати.)</i> От і пішов він до синього моря, і розіклав на березі перлове намисто...</p>
1163	<p>Лукаш Відай, ви, дядьку, щось тут проминули.</p>
1164	<p>Лев Хіба?.. Та ти ж бо вже не заважай! ...От і розбіглася на морі супротивна хвиля, а з теї хвилі вилетіли коні, як жар червоні, у червону колясу запряжені... А на тій колясі... <i>(Змовкає, зможений сном.)</i></p>
1165	<p>Лукаш Та й хто ж на тій колясі був? Царівна?</p>
1166	<p>Лев <i>(крізь сон)</i> Га?.. Де?.. Яка Царівна?..</p>
1167	<p>Лукаш Вже й заснули!</p>
1168	<p><i>(Який час дивиться задумливо на вогонь, потім устає, відходить далі від огнища і походить по галяві, тихо-тихесенько, ледве чутно, пограваяючи у сопілку [мелодія № 10].</i></p>
1169	<p><i>В лісі поночіє, але темрява не густа, а прозора, як буває перед сходом місяця. Навколо вогнища блиски світла і звої</i></p>

	<i>тіні неначе водять химерний танок; близькі до вогню квіти то поблискують барвами, то гаснуть у пільмі.</i>
1170	<i>Покрай лісу таємниче біліють стовбури осик та берез. Весняний вітер нетерпляче зітхає, оббігаючи узлісся та розвіваючи гілля плакучій березі. Туман на озері білими хвилями прибиває до чорних хащів; очерет перешіптується з осокою, сховавшись у млі. З гущавини вибігає Мавка, біжить прудко, мов утікаючи; волосся їй розвіялось, одяга розмаялась. На галяві вона спиняється, оглядаючись, притуляє руки до серця, далі кидається до берези і ще раз зупиняється.</i>
1171	Мавка Дяка щирая тобі, ніченько-чарівниченько, що закрила ти моє личенько! І вам, стежечки, як мережечки, що вели мене до березочки! Ой, сховай мене, ти, сестриченько! (Ховається під березу, обіймаючи її стовбур.)
1172	Лукаш (підходить до берези, нишком) Ти, Мавко?
1173	Мавка (ще тихше) Я.
1174	Лукаш Ти бігла?
1175	Мавка Як білиця.
1176	Лукаш Втікала?
1177	Мавка Так!
1178	Лукаш

	Від кого?
1179	Мавка Від такого, як сам вогонь.
1180	Лукаш А де ж він?
1181	Мавка Цить!.. Бо знову прилетить. Мовчання.
1182	Лукаш Як ти тремтиш! Я чую, як береза стинається і листом шелестить.
1183	Мавка (відхиляється від берези) Ой лихо! Я боюся притулятись, а так не встою.
1184	Лукаш Притулись до мене. Я дужий, – здержу, ще й обороню. <i>Мавка прихиляється до нього. Вони стоять у парі. Місячне світло починає ходити по лісі, стелеться по галяві і закрадається під березу. В лісі озиваються співу солов'їні і всі голоси весняної ночі. Вітер поривчасто зітхає. З осяйного туману виходить Русалка і нишком підглядає молоду пару. Лукаш, тулячи до себе Мавку, все ближче нахиляється обличчям до неї і раптом цілує.</i>
1185	Мавка (скрикує з болем щастя) Ох!.. Зірка в серце впала!
1186	Русалка Ха-ха-ха! (З сміхом і плеском кидається в озеро.)
1187	Лукаш (ужахнувшись)

	Що се таке?
1188	Мавка Не бійся, то Русалка. Ми подруги, – вона нас не зачепить. Вона свавільна, любить глузувати, але мені дарма... Мені дарма про все на світі!
1189	Лукаш То й про мене?
1190	Мавка Ні, ти сам для мене світ, миліший, кращий, ніж той, що досі знала я, а й той покращав, відколи ми поєднались.
1191	Лукаш То ми вже поєднались?
1192	Мавка Ти не чуєш, як солов'ї весільним співом дзвонять?
1193	Лукаш Я чую... Се вони вже не щебечуть, не тьохкають, як завжди, а співають: «Цілуй! цілуй! цілуй!» (Цілує її довгим, ніжним, тремтячим поцілунком.) Я зацілую тебе на смерть! <i>Зривається вихор, білий цвіт метелицею в'ється по галяві.</i>
1194	Мавка Ні, я не можу вмерти... а шкода...
1195	Лукаш Що ти кажеш? Я не хочу! Навіщо я сказав?!

1196	Мавка Ні, се так добре – умерти, як летюча зірка...
1197	Лукаш Годі! <i>(Говорить, нестячи.)</i> Не хочу про таке! Не говори! Не говори нічого!.. Ні, кажи! Чудна у тебе мова, але якось так добре слухати... Що ж ти мовчиш? Розгнівалась?
1198	Мавка Я слухаю тебе... твого кохання... <i>(Бере в руки голову його, обертає проти місяця і пильно дивиться в вічі.)</i>
1199	Лукаш Нащо так? Аж страшно, як ти очима в душу зазираєш... Я так не можу! Говори, жартуй, питай мене, кажи, що любиш, смійся...
1200	Мавка У тебе голос чистий, як струмок, а очі – непрозорі.
1201	Лукаш Може, місяць неясно світить.
1202	Мавка Може... <i>(Схиляється головою йому до серця і замирає.)</i>
1203	Лукаш Ти зомліла?
1204	Мавка

	Цить! Хай говорить серце... Невиразно воно говорить, як весняна нічка.
1205	Лукаш Чого там прислухатися? Не треба!
1206	Мавка Не треба, кажеш? То не треба, милий! Не треба, любий! Я не буду, щастя, не буду прислухатися, хороший! Я буду пестити, моє кохання! Ти звук до пестоців?
1207	Лукаш Я не любився ні з ким ще зроду. Я того й не знав, що любові такі солодкі! <i>Мавка пристрасно пестить його, він скрикує з мукою втіхи.</i> Мавко! ти з мене душу виймеш!
1208	Мавка Вийму, вийму! Візьму собі твою співочу душу, а серденько словами зачарую... Я цілуватиму вустонька гожі, щоб загорілись, щоб зашарілись, наче ті квітоньки з дикої рожі! Я буду вабити очі блакитні, хай вони грають, хай вони сяють, хай розсипають вогні самоцвітні! (<i>Раптом сплескує руками.</i>) Та чим же я принаджу любі очі! Я ж досі не завітчана!

1209	Лукаш Дарма! ти й без квіток хороша.
1210	Мавка Ні, я хочу для тебе так завітчатися пишно, як лісова царівна! <i>(Біжить на другий кінець галяви, далеко від озера, до цвітучих кущів.)</i>
1211	Лукаш Почекай! Я сам тебе завітчаю. <i>(Іде до неї.)</i>
1212	Мавка <i>(смутно)</i> Не красні квіти вночі, тепер поснули барви...
1213	Лукаш Тут світляки в траві, я назбираю, вони світлитимуть у тебе в косах, то буде наче зоряний вінок. <i>(Кладе скільки світляків їй на волосся.)</i> Дай подивлюся... Ой, яка ж хороша! <i>(Не тямлячись від щастя, пориває її в обійми.)</i> Я ще набрати мушу. Я вберу тебе, мов королівну, в самоцвіти! <i>(Шукає в траві попід кущами світляків.)</i>
1214	Мавка А я з калини цвіту наламаю. Вона не спить, бо соловейко будить. <i>(Ламає білий цвіт і прикрашає собі одержу.)</i>
1215	Русалка

	<p>(знов виходить з туману. Шепоче, повернувшись до очеретів)</p> <p>Дитинчата-Потерчата, засвітіте каганчата!</p> <p><i>В очеретах заблимали два бродячі вогники. Далі виходять Потерчата, в руках мають каганчики, що блимають, то ясно спалахуючи, то зовсім погасаючи. Русалка притуляє їх до себе і шепоче, показуючи в далечінь на білу постать Лукашеву, що мріє в мороку поміж кущами.</i></p> <p>Дивіться, он отой, що там блукає, такий, як батько ваш, що вас покинув, що вашу ненечку занапастив. Йому не треба жити.</p>
1216	<p>Перше Потерча Утопи!</p>
1217	<p>Русалка Не смію. Лісовик заборонив.</p>
1218	<p>Друге Потерча А ми не здужаєм, бо ми маленькі.</p>
1219	<p>Русалка Ви маленькі, ви легенькі, в ручках вогники ясенські, ви як ласочки тихенькі, – ви підіть у чагарник, не почує Лісовик, а як стріне – вогник свіне – був і зник! Перекиньтесь блискавками над стежками. Спалахніть над купиною, поведіть драговиною, –</p>

	<p>де він стане, там і кане аж на саме дно болота... Далі – вже моя робота! Ну! блись-блись!</p>
1220	<p>Потерчата (<i>рушаючи одно до одного</i>) Ти сюдою, я тудюю, а зійдемося над водою!</p>
1221	<p>Русалка (<i>радо</i>) Подались! (<i>Надбігає до болота, бризкає водою з пальців позад себе через плечі. З-за купини вискакує Куць, молоденький чортик-паниччик.</i>) Куцю-Куцю, поцілуй у руцю! (<i>Свавільним рухом простягає йому руку, він цілує.</i>)</p>
1222	<p>Куць За що ж то, паняanko?</p>
1223	<p>Русалка Я тобі сніданко гарне виготую, тільки не прогав. (<i>Показує в далечінь на Лукаша.</i>) Бачиш? Що? Привик ти до таких потрав?</p>
1224	<p>Куць (<i>махнув рукою</i>) Поки не в болоті, – сухо в мене в роті!</p>
1225	<p>Русалка Буде хлопець твій, радість буде й бабі, й матінці твоїй!</p>

	<i>Куць стрибає за купину і зникає. Русалка в очереті зорить за Потерчатами, що миготять бігуницями, спалахують, блимають, снуються, перебігають.</i>
1226	Лукаш (шукаючи світляків, завважає возники) Які хороші світляки! летючі! Я ще таких не бачив! А великі! Я мушу їх піймати! (Ганяється то за одним, то за другим, вони непомітно надять його до драговини.)
1227	Мавка Не лови! Коханий, не лови! То Потерчата! Вони зведуть на безвість!
1228	<i>Лукаш не чує, захоплений гонитвою, і відбігає геть далеко від Мавки.</i>
1229	Лукаш (раптом скрикує) Пробі! Гину! В драговину попав! Ой смокче! тягне! <i>Мавка надбігає на його крик, але не може дістатися до нього, бо він загруз далеко від твердого берега. Вона кидає йому один кінець свого пояса, держачи за другий.</i>
1230	Мавка Лови! <i>Пояс не досягає руки Лукашевої.</i>
1231	Лукаш Ой, не сягає! Що ж се буде?
1232	Мавка (кидається до верби, що стоїть, похилившись над драговиною) Вербиченько-матусенько, рятуй!

	<p><i>(Швидко, як білиця, злазить на вербу, спускається по крайньому вітті, кидає знов пояса – він на сей раз досягає, – Лукаш хапається за кінець, Мавка притягає його до себе, потім подає руку і помагає злізти на вербу.)</i></p> <p><i>Русалка в очереті видає глухий стогін досади і зникає в тумані. Потерчата теж зникають.</i></p>
1233	<p>Дядько Лев</p> <p><i>(прокинувся від крику)</i></p> <p>Га?.. Що таке? Вже знов якась мара?</p> <p>Цур-пек! щезай!</p> <p><i>(Оглядається.)</i></p> <p>Лукашу, де ти? гов!</p>
1234	<p>Лукаш</p> <p><i>(озивається з верби)</i></p> <p>Я тута, дядьку!</p>
1235	<p>Лев</p> <p>А ти тут чого?</p> <p><i>(Підходить і заглядає на вербу.)</i></p> <p>Зліз на вербу, ще й з дівкою!</p> <p><i>Лукаш ізлізає з верби. Мавка там лишається.</i></p>
1236	<p>Лукаш</p> <p>Ой дядьку!</p> <p>Я тут було в драговині загруз,</p> <p>натрапив на вікно, та вже вона</p> <p><i>(показує на Мавку)</i></p> <p>порятувала якось.</p>
1237	<p>Лев</p> <p>А чого ж ти</p> <p>стикаєшся отут як потороча? –</p> <p>таж поночі!</p>
1238	<p>Лукаш</p> <p>Я світляки ловив...</p> <p><i>(Уриває.)</i></p>

1239	Лев (завважає світляки на Мавці) Ба! так би ти й казав, то я ж би знав! Тепер я бачу сам, чия то справа.
1240	Мавка Я ж, дядечку, його порятувала.
1241	Лев Дивись ти – «дядечку»! Знайшлась небога! А хто ж його призвів у пастку лізти? (Докірливо хитає головою.) Ей, кодло лісове! Така в вас правда!.. Ну, попаду ж і я Лісовика, то вже не вирветься, – в пеньок дубовий вщемлю те бородище-помелище, то буде відати! Бач, підсилає своїх дівок, а сам – і я не я!
1242	Мавка (швидко збігає з верби) Ні, він не винен! Хай Змія-Цариця мене скарає, якщо се неправда! І я не винна!
1243	Лев От, тепера вірю, бо знаю, се в вас присяга велика.
1244	Лукаш Вона мене порятувала, дядьку, от бігме згинув би тепер без неї!
1245	Лев Ну, дівонько, хоч ти душі не маєш, та серце добре в тебе. Пробачай, що я нагримав зопалу. (До Лукаша.) Чого ж ти

	по світляки погнався на болото? Хіба ж вони по купинах сидять?
1246	Лукаш Та то якісь буди такі летючі!
1247	Лев Еге! То знаю ж я! То Потерчата! Ну-ну, чекайте ж, приведу я взавтра щеньток-ярчуків, то ще побачим, хто тут заскавучить!
1248	Голоски Потерчат (озиваються жалібно, подібно до жаб'ячого кумкання) Ні, ні, дідуню! Ні, ми не винні! Ми в драговинні ягідки брали. Ми ж бо не знали, що тута гості, ми б не зринали із глибокості... Ой нене, сум! Нум плакати, нум!
1249	Лев Чи бач, як знітилась невірна пара, відьомський накоренок! Та нехай, я вже дійду, хто винен, хто не винен!.. (До Лукаша.) А що, небоже, чи не час додому? Ходім помалу. (До Мавки.) Будь здорова, дівко!
1250	Мавка Ви завтра прийдете? Я покажу, де є хороше дерево на хату.

1251	<p>Лев</p> <p>Я бачу, ти про все вже розпиталась.</p> <p>Метка! Та що ж, приходить, я з вами звик,</p> <p>та й вам до нас прийдеться привикати.</p> <p>Ходімо. Прощай!</p> <p>(Рушає.)</p>
1252	<p>Мавка</p> <p>(більш до Лукаша, ніж до Лева)</p> <p>Я буду ждати!</p>
1253	<p><i>Лукаш відстає від дядька, стискає мовчки обидві руки Мавці, безгучно її цілує і, догнавши дядька, іде з ним у ліс.</i></p>
1254	<p>Мавка</p> <p>(сама)</p> <p>Коли б ти, нічко, швидше минала!</p> <p>Вибач, кохана! Ще ж я не знала</p> <p>днини такої, щоб була щасна</p> <p>так, як ти, ніченько, так, як ти, ясна!</p> <p>Чом ти, березо, така журлива?</p> <p>Глянь, моя сестронько, таж я щаслива!</p> <p>Не рони, вербо, сліз над водою,</p> <p>буде ж, матусенько, милий зо мною!..</p> <p>Батьку мій рідний, темненький гаю,</p> <p>як же я ніченьку сюю прогаю?</p> <p>Нічка коротка – довга розлука...</p> <p>Що ж мені суджено – щастя чи мука?</p>
1255	<p><i>Місяць сховався за темну стіну лісу, темрява наплила на прогалину, чорна, мов оксамитна. Нічого не стало видно, тільки жевріє долі жар, позосталий від огнища, та по вінку із світляків знати, де ходить Мавка поміж деревами: вінок той ясніє то цілим сузір'ям, то окремими іскрами, далі тьма і його покриває. Глибока північна тиша, тільки часом легкий шелест чується в гаю, мов зітхання у сні.</i></p>

2000	Дія 2
2001	<i>Пізнє літо. На темнім матовім листі в гаю де-не-де видніє осіння прозолоть. Озеро змаліло, берегова габа поширилася, очерети сухо шелестять скупим листом.</i>
2002	<i>На галяві вже збудовано хату, засаджено городець. На одній нивці пшениця, на другій – жито. На озері плавають гуси. На березі сушиться хустя, на кущах стримлять горщики, гладиики. Трва на галяві чисто викошена, під дубом зложений стіжок. По лісі калатають клокічки – деь пасеться товар. Недалечко чутно сопілку, що грає якусь моторну, танцюристу мелодію [мелодії № 11, 12, 13].</i>
2003	Мати Лукашева (виходить з хати й гукає) Лукашу, гов! А де ти?
2004	Лукаш (виходить з лісу з сопілкою і мережаним кийком у руках) Тут я, мамо.
2005	Мати А чи не годі вже того грання? Все грай та грай, а ти, робото, стій!
2006	Лукаш Яка ж робота?
2007	Мати Як – яка робота? А хто ж обору мав загородити?
2008	Лукаш Та добре вже, загороджу, нехай-но.
2009	Мати Коли ж воно оте «нехай-но» буде? Тобі б усе ганяти по шурхах з приблудю, з накидачем отим!

2010	Лукаш Та хто ганяє? Бидло ж я пасу, а Мавка помагає.
2011	Мати Одчепися з такою поміччю!
2012	Лукаш Сами ж казали, що як вона глядить корів, то більше дають набілу.
2013	Мати Вже ж – відьомське кодло!
2014	Лукаш Немає відома, чим вам годити! Як хату ставили, то не носила вона нам дерева? А хто садив города з вами, нивку засівав? Так, як сей рік, хіба коли родило? А ще он як умаїла квітками попідвіконню – любо подивитись!
2015	Мати Потрібні ті квітки! Таж я не маю у себе в хаті дівки на виданню... Йому квітки та співи в голові! Лукаш знизує нетерпляче плечима і подається йти. Куди ти?
2016	Лукаш Таж обору городити! (Іде за хату, згодом чути цюкання сокирою.)
2017	<i>Мавка виходить з лісу пишно завітчана, з розпущеними косами.</i>
2018	Мати (непривітно) Чого тобі?

2019	Мавка Де, дядино, Лукаш?
2020	Мати Чого ти все за ним? Не випадає за парубком так дівці уганяти.
2021	Мавка Мені ніхто такого не казав.
2022	Мати Ну, то хоч раз послухай – не завадить. (<i>Прикро дивиться на Мавку.</i>) Чого ти все розпатлана така? Нема, щоб зачесатись чепурненько, – усе як відьма ходить. Нечепурно. І що се за манаття на тобі? Воно ж і неvigідне при роботі. Я маю дещо там з дочки-небіжки, піді вберися – там на жердці висить. А се, як хоч, у скриню поклади.
2023	Мавка Та добре, можу й переодягтися.
2024	(<i>Іде в хату. Звідти виходить дядько Лев .</i>)
2025	Мати Хоч би подякувала!
2026	Лев Що ти, сестро, так уїдаєш раз у раз на дівку? Чи то вона тобі чим завинила?
2027	Мати А ти, братуню, вже б не відзивався, коли не зачіпають! Ти б іще зібрав сюди усіх відьом із лісу.
2028	Лев Якби ж воно такеє говорило,

	що тямить, ну, то й слухав би, а то... «відьом із лісу!» – де ж є відьма в лісі? Відьми живуть по селах...
2029	Мати То вже ти на тому знаєшся... Та що ж, принаджуй ту погань лісову, то ще діждешся колись добра!
2030	Лев А що ж? Таки й діжду. Що лісове, то не погане, сестро, – усякі скарби з лісу йдуть..
2031	Мати (глузливо) Аякже!
2032	Лев З таких дівок бувають люди, от що!
2033	Мати Які з їх люди? Чи ти впився? Га?
2034	Лев Та що ти знаєш? От небіжчик дід казали: треба тільки слово знати, то й в лісовичку може уступити душа така саміська, як і наша.
2035	Мати Ну, а куди ж тоді відьомська пара подінеться?
2036	Лев Ти знов таки своєї?.. От ліпше заберуся до роботи, як маю тут жувати клоччя!
2037	Мати Йди!

	Або ж я бороню?
2038	<i>Лев іде за хату, сердито струснувши головою.</i>
2039	<i>Мавка виходить з хати перебрана: на їй сорочка з десятки, скупі пошита і латана на плечах, вузька спідничина з набиванки і полинялий фартух з димки, волосся гладко зачесане у дві коси і заложене навколо голови.</i>
2040	Мавка Вже й перебралась.
2041	Мати Отак що іншого. Ну, я піду – управлюся тим часом з дробиною. Хотіла я піти до конопель, так тут іще не скінчена робота, а ти до неї щось не вельми...
2042	Мавка Чом же? Що тільки вмію, рада допомогти.
2043	Мати Ото-то й ба, що неконечне вмієш: політниця з тебе абияка, тащити сіна – голова боліла... Як так і жати маєш...
2044	Мавка (з <i>острахом</i>) Як-то? Жати? Ви хочете, щоб я сьогодні жала?
2045	Мати Чому ж би ні? Хіба сьогодні свято? (<i>Бере за дверима в сінях серпа і подає Мавці.</i>) Ось на серпа – попробуй. Як управлюсь, то перейму тебе.

2046	<i>(Виходить за хату, узявши з сіней підситок із зерном. Незабаром чути, як вона кличе: «Ціпоньки! ціпоньки! тю-тю-тю! тю-тю-тю! Цір-р-р...»)</i>
2047	<i>Лукаш виходить із сокирою і підступає до молодого грабка, щоб його рубати.</i>
2048	Мавка Не руш, коханий, воно ж сире, ти ж бачиш.
2049	Лукаш Ай, дай спокій! Не маю часу! <i>Мавка смутно дивиться йому в вічі.</i> Ну, то дай сухого...
2050	Мавка <i>(швиденько виволікає з лісу чималу суху деревину)</i> Я ще знайду; тобі багато треба?
2051	Лукаш А що ж? Оцим одним загороджу?
2052	Мавка Чогось уже і ти став непривітний...
2053	Лукаш Та бачиш... мати все гризуть за тебе!..
2054	Мавка Чого їй треба? І яке їй діло?
2055	Лукаш Та як же? Я ж їм син...
2056	Мавка Ну, син, – то що?
2057	Лукаш Бач... їм така невістка не до мислі... Вони не люблять лісового роду... Тобі недобра з їх свекруха буде!

2058	Мавка У лісі в нас нема свекрух ніяких. Навіщо ті свекрухи, невістки – не розумію!
2059	Лукаш Їм невістки треба, бо треба допоміч – вони старі. Чужу все до роботи заставляти не випадає... Наймички – не дочки... Та правда, ти сього не зрозумієш... Щоб наші людські клопоти збагнути, то треба справді вирости не в лісі.
2060	Мавка (<i>щиро</i>) Ти розкажи мені, я зрозумію, бо я ж тебе люблю... Я ж пойняла усі пісні сопілоньки твоєї.
2061	Лукаш Пісні! То ще наука невелика!
2062	Мавка Не зневажай душі своєї цвіту, бо з нього виросло кохання наше! Той цвіт від папороті чарівніший – він скарби творить, а не відкриває. У мене мов зродилось друге серце, як я його пізнала. В ту хвилину огнисте диво сталося... (<i>Раптом уриває.</i>) Ти смієшся?
2063	Лукаш Та справді, якось наче смішно стало... Убрана по-буденному, а править таке, немов на свято орацію!

	(Сміється.)
2064	Мавка (шарпає на собі одежу) Спалю се все!
2065	Лукаш Щоб мати гірше гризли?
2066	Мавка Та що ж, як я тобі у цій одежі неначе одмінилась!
2067	Лукаш Так я й знав! Тепер уже почнеться дорікання...
2068	Мавка Ні, любий, я тобі не дорікаю, а тільки – смутно, що не можеш ти своїм життям до себе дорівнятись.
2069	Лукаш Я щось не розберу, що ти говориш.
2070	Мавка Бач, я тебе за те люблю найбільше, чого ти сам в собі не розумієш, хоча душа твоя про те співає виразно-щиро голосом сопілки...
2071	Лукаш А що ж воно таке?
2072	Мавка Воно ще краще, ніж вся твоя хороша, любя врода, та висловить його і я не можу... (Смутно-закохано дивиться на нього і мовчить хвилинку.) Заграй мені, коханий, у сопілку, нехай вона все лихо зачарує!

2073	Лукаш Ей, не пора мені тепера грати!
2074	Мавка То пригорни мене, щоб я забула ося розмову.
2075	Лукаш (оглядається) Цить! почують мати! Вони вже й так тебе все називають накидачем...
2076	Мавка (спалахнула) Так! хто не зріс між вами, не зрозуміє вас! Ну, що се значить «накинулась»? Що я тебе кохаю? Що перша се сказала? Чи ж то ганьба, що маю серце не скупе, що скарбів воно своїх не криє, тільки гойно коханого обдарувало ними, не дожидаючи вперед застави?
2077	Лукаш Була надія, що віддячусь потім.
2078	Мавка І знов чудне, незрозуміле слово – «віддячуся»... Ти дав мені дари, які хотів, такі були й мої – неміряні, нелічені...
2079	Лукаш То й добре, коли ніхто не завинив нікому. Ти се сама сказала – пам'ятай.
2080	Мавка Чому я маю сєє пам'ятати?
2081	Мати

	<p><i>(виходить із-за хати)</i></p> <p>Се так ти жнеш? А ти се так городиш? Лукаш поспішно поволік дерево за хату. Коли ти, дівонько, не хочеш жати, то я ж тебе не силую. Вже якось сама управлюся, а там на вісень, дасть біг, знайду собі невістку в поміч. Там є одна вдовиця – моторненька, – сама припитувалась через люди, то я сказала, що аби Лукаш був не від того... Ну, давай вже, любко, мені серпочка – другого ж немає.</p>
2082	<p>Мавка</p> <p>Я жатиму. Ідіть до конопель.</p>
2083	<p><i>Мати йде через галяву до озера і криється за очеретом. Мавка замахує серпом і нахиляється до жита. З жита раптом виринає Русалка Польова; зелена одіж на її просвічує де-не-де крізь плащ золотого волосся, що вкриває всю її невеличку постать; на голові синій вінок з волошок, у волосі заплутались рожеві квітки з куколю, ромен, березка.</i></p>
2084	<p>Русалка Польова</p> <p><i>(з благанням кидається до Мавки)</i></p> <p>Сестрице, пошануй! Краси моєї не руйнуй!</p>
2085	<p>Мавка</p> <p>Я мушу.</p>
2086	<p>Русалка Польова</p> <p>Уже ж мене пошарпано, всі квітоньки загарбано, всі квітоньки-зірниченьки геть вирвано з пшениченьки! Мак мій жаром червонів,</p>

	а тепер він почорнів, наче крівця пролилася, в борозенці запеклася...
2087	Мавка Сестрице, мушу я! Твоя краса на той рік ще буйніше запишає, а в мене щастя як тепер зов'яне, то вже не встане!
2088	Русалка Польова <i>(ламає руки і хитається від горя, як од вітру колос)</i> Ой горенько! косо моя! косо моя золотая! Ой лишенько! красо моя! красо моя молодая!..
2089	Мавка Твоїй красі вік довгий не судився, на те вона зроста, щоб полягати. Даремне ти благаеть так мене, – не я, то інший хто її зожне.
2090	Русалка Польова Глянь, моя сестро, ще хвиля гуляє з краю до краю. Дай нам зажити веселого раю, поки ще літечко сяє, поки ще житечко не полягло, – ще ж неминуче до нас не прийшло! Хвильку! Хвилиночку! Мить одну, рідная! Потім поникне краса моя бідная, ляже додолу сама... Сестро! не будь як зима, що не вблагати її, не вмовити!
2091	Мавка Рада б я волю вволити,

	тільки ж сама я не маю вже волі.
2092	<p>Русалка Польова <i>(шепче, схилившись Мавці до плеча)</i> Чи ж не трапляється часом на полі гострим серпочком поранити руку? Сестронеко! зглянься на муку! Крапельки крові було б для рятунку доволі. – Що ж? Хіба крові не варта краса?</p>
2093	<p>Мавка <i>(черкає себе серпом по руці, кров бризкає на золоті коси Русалки Польової)</i> Ось тобі, сестро, яса!</p>
2094	<i>Русалка Польова клониться низько перед Мавкою, дякуючи, і никне в житі.</i>
2095	<i>Від озера наближається мати, а з нею молода повновида молодиця, в червоній хустці з торочками, в бурячкової спідниці, дрібно та рівно зафалдованій; так само зафалдований і зелений фартух з нашитими на ньому білими, червоними та жовтими стяжками; сорочка густо натикана червоним та синім, намисто дзвонить дукачами на білій, пухкій шиї, міцна крайка тісно перетягає стан і від того круга, заживна постать здається ще розкішнішою. Молодиця йде замахистою ходою, аж стара ледве поспіває за нею.</i>
2096	<p>Мати <i>(до молодиці люб'язно)</i> Ходіть, Килинко, осьде край берези ще свіже зіллячко. Ось деревій, – ви ж гладишки попарити хотіли? – Він добрий, любонько, до молока.</p>
2097	<p>Килина Та в мене молока вже ніде й діти! Коб ярмарок хутчій – куплю начиння.</p>

	<p>Корова в мене турського заводу, – ще мій небіжчик десь придбав, – молочна, і господи яка! Оце вже якось я в полі обробилася, то треба роботі хатній дати лад. Ой тітко, вдовиці – хоч надвое розірвися!.. <i>(Прибіднюється, підобгавши губи.)</i></p>
2098	<p>Мати Ей рибонько, то ви вже обробились? Ну, ще то сказано, як хто робітний, та здужає... А в нас – маленька нивка, та й то бог спору не дає...</p>
2099	<p>Килина <i>(дивиться на ниву, де стоїть Мавка)</i> А хто ж то женцем у вас?</p>
2100	<p>Мати Та там одна сирітка... <i>(Нишком.)</i> Таке воно, простибіг, ні до чого...</p>
2101	<p>Килина <i>(надходить з матір'ю до Мавки)</i> Добридень, дівонько! Чи добре жнеться?</p>
2102	<p>Мати <i>(сплескує руками)</i> Ой лишенько! Іще не починала! Ой мій упадоньку! Що ж ти робила? Нездарисько! Нехтолице! Ледащо!</p>
2103	<p>Мавка <i>(глухо)</i> Я руку врізала...</p>
2104	<p>Мати Було при чому!</p>

2105	Килина А дай сюди серпа – нехай-но я.
2106	<i>Мавка ховає серпа за себе і вороже дивиться на Килину.</i>
2107	Мати Давай серпа, як кажуть! Таж не твій!
2108	<i>(Вириває серпа Мавці з рук і дає Килині, тая кидається на жито і жне, як вогнем палить, аж солома свище під серпом.)</i>
2109	Мати (втішна) Ото мені робота!
2110	Килина (не одриваючись од роботи) Якби хто перевесла крутив, то я б удох сю нивку вижала.
2111	Мати (гукає) А йди, Лукашу!
2112	Лукаш (виходить. До Килини) Магайбі.
2113	Килина (жнучи) Дякувати.
2114	Мати От, Лукашу, поможеш тут в'язати молодичці. Бо та «помічниця» вже скалічила. <i>Лукаш береться в'язати снопи.</i> Ну, жніте ж, дітоньки, а я піду, зварю вам киселиці на полудень.

2115	<i>(Іде в хату.)</i>
2116	<i>Мавка одійшла до берези, прихилилась до неї і крізь довге віття дивиться на женців.</i>
2117	<i>Килина який час так само завзято жне, потім розгинається, випростується, дивиться на похиленого над снопами Лукаша, всміхається, трьома широкими кроками прискакує до нього і пацає з виляском долонею по плечах.</i>
2118	Килина Ну ж, парубче, хутчій! Не лізь, як слимак! Ото ще верисько! <i>(Залягається сміхом.)</i>
2119	Лукаш <i>(і собі випростується)</i> Яка ти бистра! Ось ліпше не займай, бо поборю!
2120	Килина <i>(кидає серпа, береться в боки)</i> Ану ж, ану! Ще хто кого – побачим!
2121	<i>Лукаш кидається до неї, вона переймає його руки; вони «міряють силу», упершись долонями в долоні; який час сила їх стоїть нарівні, потім Килина трохи подалась назад, напружено сміючись і граючи очима; Лукаш, розпалившись, широко розхиляє її руки і хоче її поцілувати, але в той час, як його уста вже торкаються її уст, вона підбиває його ногою, він падає.</i>
2122	Килина <i>(стоїть над ним сміючись)</i> А що? Хто поборов? Не я тебе?
2123	Лукаш <i>(устає, важко дишучи)</i> Підбити – то не мація!
2124	Килина

	Чи ж пак?
2125	<i>У хаті стукнули двері. Килина знов кинулася жати, а Лукаш в'язати. Хутко загін затемнів стернею і вкрився снопами; скілька горсток жита на розложених перевеслах лежать, як подолані і ще не пов'язані бранці.</i>
2126	Мати (з сінешнього порога) Ходіте, женчики! вже є полудень.
2127	Килина Та я своє скінчила, он Лукаш ніяк не вправиться.
2128	Лукаш Мені не довго.
2129	Мати Ну, то кінчай; а ви ходіть, Килинко!
2130	<i>Килина йде в хату. Двері зачиняються. Мавка виходить з-під берези.</i>
2131	Лукаш (трохи змішався, побачивши її, але зараз оправився) Ага, то ти? Ось дов'яжи снопи, а я піду.
2132	Мавка В'язати я не можу.
2133	Лукаш Ну, то чого ж прийшла тут наглядати, коли не хочеш допомогти?
2134	(В'яже сам.)
2135	Мавка Лукашу, нехай ся жінка більше не приходить, – я не люблю її – вона лукава, як видра.
2136	Лукаш

	Ти її ніяк не знаєш.
2137	Мавка Ні, знаю! Чула сміх її і голос.
2138	Лукаш Сього ще мало.
2139	Мавка Ні, сього доволі. Ся жінка хижа, наче рись.
2140	Лукаш Іще що?
2141	Мавка Нехай вона до нас у ліс не ходить.
2142	Лукаш (<i>випростався</i>) А ти хіба вже лісова цариця, що так рядиш, хто має в ліс ходити, хто ні?
2143	Мавка (<i>сумно, з погрозою</i>) У лісі є такі провалля, заховані під хрустом та галуззям, – не бачить їх ні звір, ані людина, аж поки не впаде...
2144	Лукаш Іще говорить про хижість, про лукавство, – вже б мовчала! Я бачу, ще не знав натури твеї.
2145	Мавка Я, може, і сама її не знала...
2146	Лукаш Так, отже, слухай: якщо я тут маю тебе питати, хто до мене сміє

	<p>ходити, а хто ні, то ліпше сам я знов з лісу заберуся на село. Вже якось там не пропаду між людьми. Бо я не став отут сидіти в тебе, як лис у пастці.</p>
2147	<p>Мавка Я пасток на тебе не наставляла. Ти прийшов по волі.</p>
2148	<p>Лукаш По волі ж і піду, як тільки схочу, ніхто нічим мене тут не прив'яже!</p>
2149	<p>Мавка Чи я ж тебе коли в'язати хтіла?</p>
2150	<p>Лукаш Ну, то до чого ж ціла ся балачка?</p>
2151	<p><i>Дов'язав останнього снопа і, не дивлячись на Мавку, пішов до хати. Мавка сіла в борозні над стернею і похилилась у смутній задумі.</i></p>
2152	<p>Дядько Лев <i>(виходить із-за хати)</i> Чого се ти, небого, зажурилась?</p>
2153	<p>Мавка <i>(тихо, смутно)</i> Минає літо, дядечку...</p>
2154	<p>Лев Для тебе воно таки журба. Я міркував би, що вже б тобі не тра верби на зиму.</p>
2155	<p>Мавка А де ж я маю бути?</p>
2156	<p>Лев Як на мене,</p>

	<p>то не тісна була б з тобою хата...</p> <p>Коли ж сестра таку натуру має, що з нею й не зговориш. Я вже брався і так, і інако... Якби то я був тут господарем, то й не питався б; та вже ж я їм віддавав сей ґрунт і хату, то воля не моя. Я сам піду на зиму до села, до своєї доми...</p> <p>Якби ти на селі могла сидіти, то я б тебе прийняв.</p>
2157	<p>Мавка</p> <p>Ні, я не можу...</p> <p>якби могла, пішла б. Ви, дядьку, добрі.</p>
2158	<p>Лев</p> <p>Хліб добрий, дівонько, а не людина. Але, щоправда, я таки вподобав породу вашу лісову. Як буду вмирати, то прийду, як звір, до лісу, – отут під дубом хай і поховають...</p> <p>Гей, дубоньку, чи будеш ти стояти, як сива голова моя схитнеться?..</p> <p>Де-де! ще й не такі були дуби, та й тії постинали... Зелений же хоч до морозу, кучерявий друже, а там... чи дасть біг ще весни діждати?..</p>
2159	<i>(Стоїть, смутно похилившись на ціпок.)</i>
2160	<i>Мавка поволі вибирає напівзів'ялі квітки з пожатого жита і складає їх у пучечок. З хати виходять: мати, Килина і Лукаш.</i>
2161	<p>Мати</p> <p><i>(до Килини)</i></p> <p>Чого ви спішитесь? Та ще посидьте!</p>
2162	Килина

	Ей, ні вже, дядинусю, я піду. Дивіть, уже нерано, – я боюся.
2163	Мати Лукашу, ти провів би.
2164	Лукаш Чом же, можу.
2165	Килина (поглядає на нього) Та, май, робота є...
2166	Мати Яка робота увечері? Іди, синашу, йди, та надведи Килинку до дороги. Самій увечері в сій пущі сумно. Та ще така хороша молодичка, – коли б хто не напав!
2167	Килина Ой дядинусю, се ж ви мене тепер зовсім злякали! Лукашу, йдім, поки не звечоріло, а то й удвох боятимемось!
2168	Лукаш Я б то? боявся в лісі? Ого-го! помалу!
2169	Мати Та він у мене хлопець-молодець, ви вже, Килинко, честі не уймайте!
2170	Килина Ні, то я жартома... (Завважає Лева) Ов! Дядьку Леве! то ви-те вдома?
2171	Лев

	(удає, мов не дочув) Га? ідіть здорові!
2172	(<i>Йде собі в ліс.</i>)
2173	Килина Ну, будьте вже здоровенькі, тітусю!
2174	(<i>Хоче поцілувати стару в руку, тая не дає, обтирає собі рота фартухом і тричі «з церемонією» цілується з Килиною.</i>)
2175	Килина (<i>вже на ході</i>) Живі бувайте, нас не забувайте!
2176	Мати Веселі будьте, та до нас прибудьте!
2177	(<i>Йде в хату і засовує двері за собою.</i>)
2178	<i>Мавка підводиться і тихою, наче втомленою, походом іде до озера, сідає на похилену вербу, склоняє голову на руки і тихо плаче. Починає накрапати дрібний дощик, густою сіткою заволікає галяву, хату й гай.</i>
2179	Русалка (<i>підпливає до берега і заглядає до Мавки, здивована і цікава</i>) Ти плачеш, Мавко?
2180	Мавка Ти хіба ніколи не плакала, Русалонько?
2181	Русалка О, я! Як я заплачу на малу хвилинку, то мусить хтось сміятися до смерті!
2182	Мавка Русалко! ти ніколи не кохала...
2183	Русалка

	<p>Я не кохала? Ні, то ти забула, яке повинно бути кохання справжнє! Кохання – як вода, – плавке та бистре, рве, грає, пестить, затягає й топить. Де пал – воно кипить, а стріне холод – стає мов камінь. От моє кохання! А те твоє – солом'яного духу дитина квола. Хилиться од вітру, під ноги стелється. Зостріне іскру – згорить, не борючись, а потім з нього лишиться чорний згар та сивий попіл. Коли ж його зневажать, як покидьку, воно лежить і кисне, як солома, в воді холодній марної досади, під пізніми дощами каяття.</p>
2184	<p>Мавка (підводить голову) Ти кажеш – каяття? Спитай березу, чи кається вона за тії ночі, коли весняний вітер розплітав їй довгу косу?</p>
2185	<p>Русалка А чого ж сумує?</p>
2186	<p>Мавка Що милого не може обійняти, навіки пригорнути довгим віттям.</p>
2187	<p>Русалка Чому?</p>
2188	<p>Мавка Бо милий той – весняний вітер.</p>
2189	<p>Русалка Нащо ж було кохати їй такого?</p>
2190	<p>Мавка</p>

	<p>Бо він був ніжний, той весняний легіт, співаючи, їй розвивав листочки, милуючи, розмаяв їй віночка, і, пестячи, кропив росою косу... Так, так... він справжній був весняний вітер, та іншого вона б не покохала.</p>
2191	<p>Русалка Ну, то нехай тепер жалобу спустить аж до землі, бо вітра обійняти повік не зможе – він уже пролинув.</p>
2192	<i>(Тихо, без плеску, відпливає від берега і зникає в озері.)</i>
2193	<p><i>Мавка знов похилилась, довгі чорні коси упали до землі. Починається вітер і жене сиві хмари, а вкупі з ними чорні ключі пташині, що відлітають у вирій. Потім від сильнішого пориву вітру хмари дощові розходяться і видко ліс – уже в яскравому осінньому уборі на тлі густо-синього передзахідного неба.</i></p>
2194	<p>Мавка <i>(тихо, з глибокою журбою)</i> Так... він уже пролинув...</p>
2195	<p><i>Лісовик виходить з гущавини. Він у довгій киреї барви старого золота з темно-червоною габою внизу, навколо шапки обвита гілка достиглого хмелю.</i></p>
2196	<p>Лісовик Доню, доню, як тяжко ти караєшся за зраду!..</p>
2197	<p>Мавка <i>(підводить голову)</i> Кого я зрадила?</p>
2198	<p>Лісовик Саму себе. Покинула високе верховіття і низько на дрібні стежки спустилась.</p>

	<p>До кого ти подібна? До служебки, зарібниці, що працею гіркою окрайчик щастя хтіла заробити і не змогла, та ще останній сором їй не дає жебрачкою зробитись. Згадай, якою ти була в ту ніч, коли твоє кохання розцвілося: була ти наче лісова царівна у зорянім вінку на темних косах, – тоді жадібно руки простягало до тебе щастя і несло дари!</p>
2199	<p>Мавка</p> <p>Так що ж мені робить, коли всі зорі погасли і в вінку, і в серці в мене?</p>
2200	<p>Лісовик</p> <p>Не всі вінки погинули для тебе. Оглянься, подивись, яке тут свято! Вдяг ясень-князь кирею золоту, а дика рожа буйнії корали. Невинна біль змінилась в гордий пурпур на тій калині, що тебе квітчала, де соловей співав пісні весільні. Стара верба, смутна береза навіть у златоглави й кармазини вбрались на свято осені. А тільки ти жебрацькі шмати скинути не хочеш, бо ти забула, що ніяка туга краси перемагати не повинна.</p>
2201	<p>Мавка</p> <p><i>(поривчасто встає)</i></p> <p>То дай мені святкові шати, діду! Я буду знов, як лісова царівна, і щастя упаде мені до ніг,</p>

	благаючи моєї ласки!
2202	Лісовик Доню, давно готові шати для царівни, але вона десь бавилась, химерна, убравшись для жарту за жебрачку.
2203	<i>Розкриває свою кирю і дістає досі заховану під нею пишну, злотов гаптовану багрянницю і срібний серпанок; надіває багрянницю поверх убрання на Мавку; Мавка йде до калини, швидко ламає на ній червоні китиці ягід, звиває собі віночок, розпускає собі коси, квітчається вінком і склоняється перед Лісовиком, – він накидає їй срібний серпанок на голову.</i>
2204	Лісовик Тепер я вже за тебе не боюся.
2205	<i>(Поважно кивнувши їй головою, меткою походом йде в гущавину і зникає.)</i>
2206	<i>З лісу вибігає Перелесник.</i>
2207	Мавка Знов ти?
2208	<i>(Наміряється втікати.)</i>
2209	Перелесник <i>(зневажливо)</i> Не бійся, не до тебе. Хтів я одвідати Русалоньку, що в житі, та бачу, вже вона заснула. Шкода... А ти змарніла щось.
2210	Мавка <i>(гордо)</i> Тобі здається!
2211	Перелесник Здається, кажеш? Дай я придивлюся. <i>(Підходить до неї, Мавка відступає.)</i>

	Та ти чого жахаєшся? Я знаю, що ти заручена, – не зачеплю.
2212	Мавка Геть! Не глузуй!
2213	Перелесник Та ти не сердься, – що ж, коли я помилився... Слухай, Мавко, давай лиш побратаємось.
2214	Мавка З тобою?
2215	Перелесник А чом же ні? Тепер ми восени, тепер, бач, навіть сонце прохололо, і в нас простигла кров. Таж ми з тобою колись були товариші, а потім чи грались, чи кохались – трудно зважить, – тепер настав братерства час. Дай руку. <i>Мавка трохи нерішуче подає йому руку.</i> Дозволь покласти братній поцілунок на личенько твоє бліде. <i>(Мавка одхиляється, він все-таки її цілує.)</i> О, квіти на личеньку одразу зацвіли! – цнотливії, незапашні, осінні... <i>(Не випускаючи її руки, оглядається по галяві.)</i> Поглянь, як там літає павутиння, кружляє і вирує у повітрі... Отак і ми... <i>(Раптом пориває її в танець.)</i> Так от і ми кинемось, ринемось в коло сами! Зорі пречисті, іскри злотисті, ясні та красні вогні променисті,

	<p>все, що блискуче, – все те летюче, все безупинного руху жагуче! Так от і я... так от і я... Будь же мов іскра, кохана моя!</p>
2216	<i>Прудко вирує танець. Срібний серпанок на Мавці звився угору, мов блискуча гадючка, чорні коси розмаялись і змішалися з вогнистими кучерями Перелесника.</i>
2217	<p>Мавка Годі!.. ой, годі!..</p>
2218	<p>Перелесник В щирій загоді не зупиняйся, кохана, й на мить! Щастя – то зрада, будь тому рада, – тим воно й гарне, що вічно летить! <i>Танець робиться шаленим.</i> Звиймося! Злиймося! Вихром завиймося! Жиймо! зажиймо вогнистого раю!</p>
2219	<p>Мавка Годі!.. пусти мене... Млію... вмираю.</p>
2220	<i>(Голова її падає йому на плече, руки опускаються, він мчить її в танці омлілу.)</i>
2221	<i>Раптом з-під землі з'являється темне, широкє, страшне Марище.</i>
2222	<p>Марище Віддай мені моє. Пусти її.</p>
2223	Перелесник

	<p><i>(спиняється і випускає Мавку з рук, вона безвладно спускається на траву)</i></p> <p>Хто ти такий?</p>
2224	<p>Марище</p> <p>Чи ти мене не знаєш? –</p> <p>«Той, що в скалі сидить».</p>
2225	<p><i>Перелесник здригнувся, прудким рухом кинувся геть і зник у лісі. Мавка очутилась, звелася трохи, широко розкрила очі і з жахом дивиться на Мару, що простягає руки взяти її.</i></p>
2226	<p>Мавка</p> <p>Ні, я не хочу!</p> <p>Не хочу я до тебе! Я жива!</p>
2227	<p>«Той, що в скалі сидить»</p> <p>Я поведу тебе в далекий край, незнаний край, де тихі, темні води спокійно сплять, як мертві, тьмяні очі, мовчазні скелі там стоять над ними німими свідками подій, що вмерли. Спокійно там: ні дерево, ні зілля не шелестить, не навіває мрій, зрадливих мрій, що не дають заснути, і не заносить вітер жадних співів про недосяжну волю; не горить вогонь жерущий; гострі блискавиці ламаються об скелі і не можуть пробитися в твердиню тьми й спокою. Тебе візьму я. Ти туди належиш: ти бліднеш від вогню, від руху млієш, для тебе щастя – тінь, ти нежива.</p>
2228	<p>Мавка</p> <p><i>(встає)</i></p> <p>Ні! я жива! Я буду вічно жити!</p>

	Я в серці маю те, що не вмирає.
2229	Марище По чім ти знаєш те?
2230	Мавка По тім, що муку свою люблю і їй даю життя. Коли б могла я тільки захотіти її забути, я пішла б з тобою, але ніяка сила в цілім світі не дасть мені бажання забуття. В лісі чується шелест людської ходи. Ось той іде, що дав мені ту муку! Зникай, Маро! Іде моя надія!
2231	<i>«Той, що в скалі сидить» відступається в темні хащі і там притаюється.</i>
2232	<i>З лісу виходить Лукаш.</i>
2233	<i>Мавка йде назустріч Лукашеві. Обличчя її відбиває смертельною блідістю проти яскравої одежі, конуюча надія розширила її великі темні очі, рухи в неї поривчасті й зникаючі, наче щось у ній обривається.</i>
2234	Лукаш (побачивши її) Яка страшна! Чого ти з мене хочеш? (Поспішає до хати, стукає в двері, мати відчиняє, не виходячи. Лукаш до матері на порозі.) Готуйте, мамо, хліб для старостів, – я вввзвтра засилаюсь до Килини!
2235	<i>(Іде в хату, двері зачиняються.)</i>
2236	<i>«Той, що в скалі сидить» виходить і подається до Мавки.</i>
2237	Мавка (зриває з себе багрянницю) Бери мене! Я хочу забуття!

2238	<i>«Той, що в скалі сидить» торкається до Мавки; вона, крикнувши, падає йому на руки, він закидає на неї свою чорну кирею. Обоє западаються в землю.</i>
3000	Дія 3
3001	<i>Хмарна, вітряна осіння ніч. Останній жовтий відблиск місяця гасне в хаосі голого верховіття. Стогнуть пугачі, регочуть сови, уїдливо хававкають пущики. Раптом все покривається протяглим сумним вовчим виттям, що розлягається все дужче, дужче і враз обривається. Настає тиша.</i>
3002	<i>Починається хворе світання пізньої осені. Безлистий ліс ледве мріє проти попелястого неба чорною щетиною, а доли по узліссі снується розтріпаний морок. Лукашева хата починає біліти стінами; при одній стіні чорніє якась постать, що знеможена прихилилась до одвірка, в ній ледве можна пізнати Мавку; вона в чорній одежі, в сивому непрозорому серпанку, тільки на грудях красіє маленький калиновий пучечок.</i>
3003	<i>Коли розвидняється, на галяві стає видно великий пеньок, там, де стояв колись столітній дуб, а недалеко від нього недавно насипану, ще не порослу моріжком могилу. З лісу виходить Лісовик у сірій свиті і в шапці з вовчого хутра.</i>
3004	Лісовик (придивляючись до постаті під хатою) Ти, донечко?
3005	Мавка (трохи поступає до нього) Се я.
3006	Лісовик Невже пустив тебе назад «Той, що в скалі сидить»?
3007	Мавка

	Ти визволив мене своїм злочином.
3008	Лісовик Ту помсту ти злочином називаєш, ту справедливу помсту, що завдав я зрадливому коханцеві твоєму? Хіба ж то не по правді, що дізнав він самотнього несвітського одчаю, блукаючи в подобі вовчій лісом? Авжеж! Тепер він вовкулака дикий! Хай скавучить, нехай голосить, виє, хай прагне крові людської, – не вгасить своєї муки злої!
3009	Мавка Не радій, бо я його порятувала. В серці знайшла я тее слово чарівне, що й озвірилих в люди повертає.
3010	Лісовик <i>(тупає зо злості ногою і ламає з тріском свого цінка)</i> Не гідна ти дочкою лісу зватись! бо в тебе дух не вільний лісовий, а хатній рабський!
3011	Мавка О, коли б ти знав, коли б ти знав, як страшно то було... Я спала сном камінним у печері глибокій, чорній, вогкій та холодній, коли спотворений пробився голос крізь неприступні скелі, і виття протягле, дике сумно розіслалось по темних, мертвих водах і збудило між скелями луну давно померлу... І я прокинулась. Вогнем підземним

	<p>мій жаль палкий зірвав печерний склеп, і вирвалась я знов на світ. І слово уста мої німії оживило, і я вчинила диво... Я збагнула, що забуття не суджено мені.</p>
3012	<p>Лісовик</p> <p>Де ж він тепер? Чому він не з тобою? Чи то й його невдячність невмируща так, як твоє кохання?</p>
3013	<p>Мавка</p> <p>Ох, дідусю! якби ти бачив!.. Він в подобі людській упав мені до ніг, мов ясень втятий... І з долу вгору він до мене звів такий болючий погляд, повний туги і каяття палкого, без надії... Людина тільки може так дивитись!.. Я ще до мови не прийшла, як він схопивсь на рівні ноги, і від мене тремтячими руками заслонився, і кинувся, не мовлячи ні слова, в байрак терновий, там і зник з очей.</p>
3014	<p>Лісовик</p> <p>І що ж тепер ти думаєш робити?</p>
3015	<p>Мавка</p> <p>Не знаю... Я тепер, як тінь, блукаю край сеї хати. Я не маю сили покинути її... Я серцем чую – він вернеться сюди...</p>
3016	<p><i>Лісовик мовчки журливо хитає головою. Мавка знов прихиляється до стіни.</i></p>
3017	<p>Лісовик</p> <p>Дитино бідна,</p>

	<p>чого ти йшла від нас у край понурий? Невже нема спочинку в ріднім гаю? Дивись, он жде тебе твоя верба, вона давно вже ложе постелила і журиться, що ти десь забарилась. Іди, спочинь.</p>
3018	<p>Мавка <i>(тихо)</i> Не можу я, дідусю.</p>
3019	<p><i>Лісовик, шумно зітхнувши, помалу подався в ліс. З лісу чується навісний тупіт, наче хтось без ваги женеться конем, потім спиняється.</i></p>
3020	<p>Куць <i>(вискакує з-за хати, потираючи руки, і спиняється, побачивши Мавку)</i> Ти, Мавко, тут?</p>
3021	<p>Мавка А ти чого никаєш?</p>
3022	<p>Куць Я їм коня притяг за гичку в стайню. Гаразд мене поповозив востаннє, вже не возитиме нікого більше!</p>
3023	<p>Мавка Ненавидний! Ти оганьбив наш ліс! Се так держиш умову з дядьком Левом?</p>
3024	<p>Куць Умова наша вмерла вкупі з ним.</p>
3025	<p>Мавка Як? дядько Лев умер?</p>
3026	<p>Куць Он і могила. Під дубом поховали, а прийшлося коло пенька старому спочивати.</p>

3027	<p>Мавка</p> <p>Обоє полягли... Він пречував, що вже йому сей рік не зимувати... (<i>Надходить до могили.</i>)</p> <p>Ой, як же плаче серце по тобі, єдиний друже мій! Якби я мала живущі сльози, я б зросила землю, барвінок би зростила невмирущий на сій могилі. А тепер я вбога, мій жаль спадає, наче мертвий лист...</p>
3028	<p>Куць</p> <p>Жаль не пристав мені, а все ж я мушу признатися – таки старого шкода, бо він умів тримати з нами згоду. Було і цапа чорного держить при конях, щоб я мав на чому їздить. Я блискавкою мчу було на цупі, а коники стоять собі спокійно. От сі баби зовсім не вміють жити як слід із нами, – цапа продали, зрубали дуба. Зрушили умову. Ну, й я ж віддячив їм! Найкращі коні на смерть заїздив; куплять – знов заїжджу. Ще й відьму, що в чортиці бабувала, гарненько попросив, щоб їм корови геть-чисто попсувала. Хай же знають! Ще ж Водяник стіжка їм підмочив, а Потерчата збіжжя погноїли, Пропасниця їх досі б'є за те, що озеро коноплями згидили. Не буде їм добра тепер у лісі! Вже тут навколо хати й Злидні ходять.</p>
3029	Злидні

	<i>(малі, заморені істоти, в лахмітті, з вічним, гризьким голодом на обличчі, з'являються з-за кутка хатнього)</i> Ми тут! А хто нас кличе?
3030	Мавка <i>(кидається їм наперед до дверей)</i> Геть! Щезайте! Ніхто не кликав вас!
3031	Один Злидень Злетіло слово, – назад не вернеться.
3032	Злидні <i>(обсідають поріг)</i> Коли б там швидше нам двері відчинили, – ми голодні!
3033	Мавка Я не пущу туди!
3034	Злидні То дай нам їсти!
3035	Мавка <i>(з жахом)</i> Нічого я не маю...
3036	Злидні Дай калину оту, що носиш коло серця! Дай!
3037	Мавка Се кров моя!
3038	Злидні Дарма! Ми любим кров.
3039	<i>Один Злидень кидається їй на груди, смочче калину, інші сіпають його, щоб і собі покуштувати, гризуться межи собою і гарчать, як собаки.</i>
3040	Куць

	Ей, Злидні, залишіть – то не людина!
3041	<i>Злидні спиняються, цокотять зубами і свищуть від голоду.</i>
3042	Злидні (до Куця) Так дай нам їсти, бо й тебе з'їмо!
3043	<i>(Кидаються до Куця, той відскакує.)</i>
3044	Куць Ну-ну, помалу!
3045	Злидні Їсти! Ми голодні!!
3046	Куць Стривайте, зараз я збужу бабів, вам буде їжа, а мені забава.
3047	<i>(Бере грудку землі, кидає в вікно і розбиває шибку.)</i>
3048	Голос матері Лукашевої (в хаті) Ой! Що таке? Вже знов нечиста сила!
3049	Куць (до Злиднів пошепки) А бачите – прокинулась. Ось хутко покличе вас. Тепер посидьте тихо, а то ще заклене стара вас так, що й в землю ввійдете, – вона се вміє.
3050	<i>Злидні скулуються під порогом темною купою.</i>
3051	<i>З хати чутно крізь розбиту шибку рухи вставання матері, потім її голос, а згодом Килинин.</i>
3052	Голос материн О, вже й розвиднилось, а та все спить. Килино! Гей, Килино! Ну, та й спить же! Бодай навек заснула... Встань! А встань, бодай ти вже не встала!

3053	Голос Килини (заспано) Та чого там?
3054	Мати (уїдливо) Пора ж тобі коровицю здоїти, оту молочну, турського заводу, що ти ще за небіжчика придбала.
3055	Килина (вже прочулавшись) Я тії подою, що тут застала, та націджу три краплі молока – хунт масла буде...
3056	Мати Отже й не змовчить! Хто ж винен, що набілу в нас не стало? З такою господинею... ой горе! Ну вже й невісточка! І де взялася на нашу голову?
3057	Килина А хто ж велів до мене засилатися? Таж мали отут якусь задрипанку, – було вам прийняти та прибрати хорошенько, от і була б невісточка до мислі!
3058	Мати А що ж – гадаєш, ні? Таки й була б! Дурний Лукаш, що проміняв на тебе; бо то було таке покірне, добре, хоч прикладай до рани... Узиваєш її задрипанкою, а сама її зелену сукню перешила та й досі соваєш – немає встиду!

3059	<p>Килина</p> <p>Та вже ж, у вас находишся в новому!..</p> <p>Он чоловіка десь повітря носить,</p> <p>а ти бідуй з свекрушиськом проклятим, –</p> <p>ні жінка, ні вдова – якась покидька!</p>
3060	<p>Мати</p> <p>Який би чоловік з тобою всидів?</p> <p>Бідо напрасна! Що було – то з'їла</p> <p>з дітиськами своїми, – он, сидять! –</p> <p>бодай так вас самих посіли злидні!</p>
3061	<p>Килина</p> <p>Нехай того посядуть, хто їх кличе!</p> <p><i>На сих словах одчиняє двері з хати. Куць утікає в болото.</i></p> <p><i>Злидні схоплюються і забігають у сіни.</i></p>
3062	<p><i>Килина з відром у руках шпарко пробігає до лісового потоку, з гуркотом набирає відром воду і вертається назад уже трохи тихшою ходою. Завважає близько дверей Мавку, що стоїть при стіні знесилена, спустивши сивий серпанок на обличчя.</i></p>
3063	<p>Килина</p> <p>(спиняється і становить відро долі)</p> <p>А се ж яка?.. Гей, слухай, чи ти п'яна,</p> <p>чи, може, змерзла?</p> <p>(Термосить Мавку за плече.)</p>
3064	<p>Мавка</p> <p>(насилу, мов борючися з тяжкою зморю)</p> <p>Сон мене змагає...</p> <p>Зимовий сон...</p>
3065	<p>Килина</p> <p>(відслоняє їй обличчя і пізнає)</p> <p>Чого сюди прийшла?</p> <p>Тобі не заплатили за роботу?</p>
3066	<p>Мавка</p>

	(<i>як і перше</i>) Мені ніхто не може заплатити.
3067	Килина До кого ти прийшла? Його нема. Я знаю, ти до нього! Признавайся – він твій коханок?
3068	Мавка (<i>так само</i>) Колись був ранок ясний, веселий, не той, що тепер... він уже вмер...
3069	Килина Ти божевільна!
3070	Мавка (<i>так само</i>) Вільна я, вільна... Сунеться хмарка по небу повільна, йде безпричальна, сумна, безпривітна... Де ж блискавиця блакитна?
3071	Килина (<i>сіпає її за руку</i>) Геть! не мороч мене! Чого стоїш?
3072	Мавка (<i>притомніше, відступаючи од дверей</i>) Стою та дивлюся, які ви щасливі.
3073	Килина А щоб ти стояла у чуді та в диві!
3074	<i>Мавка змінюється раптом у вербу з сухим листом та плакучим гіллям.</i>
3075	Килина (<i>оговтавшись від здуміння, ворожо</i>) Чи ба! Я в добрий час тобі сказала! Ну-ну, тепер недовго настоїшся!..

3076	Хлопчик (<i>вибігає з хати. До Килини</i>) Ой мамо, де ви-те? Ми їсти хочем, а баба не дають!
3077	Килина Ей, одчепися! (<i>Нишком, нахилившись до нього.</i>) Я там під печею пиріг сховала, – як баба вийде до комори, – з'їжте.
3078	Хлопчик Ви-те суху вербу встромили тут? Та й нащо то?
3079	Килина Тобі до всього діло!
3080	Хлопчик Я з неї віржу дудочку.
3081	Килина Про мене!
3082	<i>Хлопчик вирізує гілку з верби і вертається в хату. З лісу виходить Лукаш, худий, з довгим волоссям, без свити, без шапки.</i>
3083	Килина (<i>скрикує радісно, вгледівши його, але зараз же досада тамує їй радість</i>) Таки явився! Де тебе носило так довго?
3084	Лукаш Не питай!
3085	Килина Ще й не питай! Тягався, волочився, лихо знає де, по яких світах, та й «не питай»! Ой любчику, не тра мені й питати...

	Вже десь ота корчма стоїть на світі, що в ній балює досі свита й шапка.
3086	Лукаш Не був я в корчмі...
3087	Килина Хто, дурний, повірить! (Заводить.) Втопила ж я головоньку навіки за сим п'яницею!
3088	Лукаш Мовчи! Не скигли!! <i>Килина спиняється, глянувши на нього з острахом.</i> Ось я тебе тепера попитаю! Де дядьків дуб, що он пеньок стримить?
3089	Килина (спочатку збилась, але хутко стямилась) А що ж ми мали тут – голод їсти? Прийшли купці, купили та й уже. Велике щастя – дуб!
3090	Лукаш Таж дядько Лев заклявся не рубати.
3091	Килина Дядька Лева нема на світі, – що з його закляття? Хіба ж то ти заклався або я? Та я б і цілий ліс продати рада або протеребити, – був би ґрунт, як у людей, не ся чортівська пуща. Таж тут, як вечір, – виткнутися страшно! І що нам з того лісу за добро? Стикаємось по нім, як вовкулаки, ще й справді вовкулаками завиєм!

3092	Лукаш Цить! цить! не говори! Мовчи! (<i>В голосі його чутно божевільний жак.</i>) Ти кажеш продати ліс... зрубати... а тоді вже не буде так... як ти казала?
3093	Килина Як? Що вовк...
3094	Лукаш (<i>затуляє їй рота</i>) Ні, не кажи!
3095	Килина (<i>визволившись від нього</i>) Та бійся бога! Ти впився, чи вдурів, чи хто наврочив? <i>Ходи до хати.</i>
3096	Лукаш Зараз... я піду... от тільки... тільки... ще води нап'юся.
3097	(<i>Стає навколішки і п'є з відра. Потім устає і дивиться задумливо поперед себе, не рушаючи з місця.</i>)
3098	Килина Ну? Що ж ти думаєш?
3099	Лукаш Я? Так... не знаю... (<i>Вагаючись.</i>) Чи тут ніхто не був без мене?
3100	Килина (<i>шорстко</i>) Хто ж би тут бути мав?
3101	Лукаш (<i>спустивши очі</i>)

	Не знаю...
3102	Килина (злісно посміхнувшись) Ти не знаєш, то, може, я що знаю.
3103	Лукаш (тривожно) Ти?
3104	Килина А що ж! Я відаю, кого ти дожидаєш, та тільки ба! – шкода твого ждання! Якщо й було, то вже в стовпець пішло...
3105	Лукаш Що ти говориш?
3106	Килина Те, що чуєш.
3107	Мати (вибігає з хати і кидається з обіймами до Лукаша. Він холодно приймає те вітання) Сину!.. Ой синоньку! О, що ж я набідилась з отею відьмою!
3108	Лукаш (здрігнувшись) З якою?
3109	Мати (показує на Килину) З тею ж!
3110	Лукаш (зневажливо всміхаючись) І та вже відьма? – Ба, то вже судилось відьомською свекрухою вам бути.

	Та хто ж вам винен? Ви ж її хотіли.
3111	Мати Якби ж я знала, що вона така нехлюя, некукібниця!..
3112	Килина (<i>впадає в річ</i>) Ой горе! Хто б говорив! Уже таких відьом, таких нехлюй, як ти, світ не видав! Ну вже ж і матінка, Лукашу, в тебе! – залізо – й те перегризе!
3113	Лукаш А ти, я бачу, десь міцніша від заліза.
3114	Килина Від тебе дочекаюсь оборони! Такої матері такий і син! Якого ж лиха брав мене? Щоб тута помітувано мною?
3115	Мати (<i>до Лукаша</i>) Та невже ж ти не скажеш їй стулити губу! Що ж то, чи я їй поштурховисько якесь?
3116	Лукаш Та дайте ви мені годину чисту! Ви хочете, щоб я не тільки з хати, а з світу геть зійшов? Бігме, зійду!
3117	Килина (<i>до матері</i>) А що? діждалась?
3118	Мати Щоб ти так діждала

	<p>від свого сина!</p> <p><i>(Розлючена йде до хати, на порозі стрічається з Килининим сином, що вибігає з сопілкою в руках.)</i></p> <p>Оступися, злидню!</p>
3119	<i>(Штурхає хлопця і заходить в хату, тряснувши дверима.)</i>
3120	Хлопчик Ви-те прийшли вже, тату?
3121	Лукаш Вже, мій сину.
3122	<i>(На слові «сину» кладе іронічний притиск.)</i>
3123	Килина <i>(вражена)</i> Ну, то скажи йому, як має звати, – уже ж не дядьком?
3124	Лукаш <i>(трохи присоромлений)</i> Та хіба ж я що? Ходи, ходи сюди, малий, не бійся. <i>(Гладить хлопця по білій голівці.)</i> Чи то ти сам зробив сопілку?
3125	Хлопчик Сам. Та я не вмію грати. Коб ви-те!
3126	<i>(Простягає Лукашеві сопілку.)</i>
3127	Лукаш Ей, хлопче, вже моє грання минулось!..
3128	<i>(Смутно задумується.)</i>
3129	Хлопчик <i>(пхикаючи)</i> І! то ви-те не хочете! Ну, мамо, чом тато не хочать мені заграти?

3130	Килина Іще чого! Потрібне те грання!
3131	Лукаш А дай сюди сопілочку. (<i>Бере сопілку</i>) Хороша. З верби зробив?
3132	Хлопчик А що ж, он з теї-о.
3133	(<i>Показує на вербу, що сталася з Мавки.</i>)
3134	Лукаш Щось наче я її не бачив тут. (<i>До Килини.</i>) Ти посадила?
3135	Килина Хто б її садив? Стирчав кілок вербовий та й розрісся. Тут як з води росте – таже дощі!
3136	Хлопчик (<i>вередливо</i>) Чому ви-те не граєте?
3137	Лукаш (<i>задумливо</i>) Заграти?..
3138	(<i>Починає грати [мелодія № 14] спершу тихенько, далі голосніше, зводить згодом на ту веснянку [мелодія № 8], що колись грав Мавці. Голос сопілки [при повторенні гри на сопілці мелодії № 8] починає промовляти словами.</i>)
3139	«Як солодко грає, як глибоко крає, розтинає мені груди, серденько виймає...»
3140	Лукаш

	<p>(випускає з рук сопілку)</p> <p>Ой! Що се за сопілка? Чари! Чари!</p> <p>Хлопчик, злякавшись крику, втік до хати.</p> <p>Кажи, чаклунко, що то за верба?</p>
3141	(Хапає Килина за плече.)
3142	<p>Килина</p> <p>Та відчепися, відки маю знати?</p> <p>Я з кодлом лісовим не накладаю</p> <p>так, як твій рід! Зрубай її, як хочеш,</p> <p>хіба я бороню? Ось на й сокиру.</p>
3143	(Витягає йому з сіней сокиру.)
3144	<p>Лукаш</p> <p>(узявши сокиру, підійшов до верби, ударив раз по стовбуру, вона стенулась і зашелестіла сухим листом. Він замахнувся удруге – і спустив руки)</p> <p>Ні, руки не здіймаються, не можу... чогось за серце стисло...</p>
3145	<p>Килина</p> <p>Дай-но я!</p>
3146	(Вихоплює від Лукаша сокиру і широко замахується на вербу.)
3147	<p>Всю мить з неба вогненним змієм-метеором злітає</p> <p>Перелесник і обіймає вербу.</p>
3148	<p>Перелесник</p> <p>Я визволю тебе, моя кохана!</p>
3149	<p>Верба раптом спалахує вогнем. Досягнувши верховіття, вогонь перекидається на хату, солом'яна стріха займається, пожежа швидко поймає хату. Мати Лукашева і Килиніні діти вибігають з хати з криком: «Горить! Горить! Рятуйте! Ой, пожежа!..» Мати з Килиною метушаться, вихоплюючи з вогню, що тільки можна вихопити, і на клунках та мішках виносять скулених Злиднів, що потім ховаються у ті мішки. Діти</p>

	<i>бігають з коновками до води, заливають вогонь, але він іще дужче розгоряється.</i>
3150	Мати (до Лукаша) Чого стоїш? Рятуй своє добро!
3151	Лукаш (вступивши очі в крокву, що вкрита кучерявим вогнем, як цвітом) Добро? А може, там згорить і лихо?..
3152	<i>Кроква з тряскотом рушиться, іскри стовпом прискають геть угору, стеля провалюється, і вся хата обертається в кострище. Надходить важка біла хмара, і починає йти сніг. Хутко крізь білий застил сніговий не стає нікого видко, тільки багряна мінлива пляма показує, де пожежа. Згодом багряна пляма гасне, і коли сніг рідшає, то видко чорну пожарину, що димує і сичить од вогкості. Матері Лукашевої і дітей Килининих та клунків з добром уже не видко. Крізь сніг мріє недопалений оборіг, віз та дещо з хліборобського начиння.</i>
3153	Килина (з останнім клунком у руках, сіпає Лукаша за рукав) Лукашу!.. Ані руш! Чи остовпів? Хоч би поміг мені носити клунки!
3154	Лукаш Та вже ж ви повиносили всі злидні.
3155	Килина Бийся по губі! Що се ти говориш?
3156	Лукаш (сміється тихим, дивним сміхом) Я, жінко, бачу те, що ти не бачиш... Тепер я мудрий став...
3157	Килина (злякана)

	Ой чоловіче, щось ти таке говориш... я боюся!
3158	Лукаш Чого боїшся? Дурня не боялась, а мудрого боїшся?
3159	Килина Лукашуню, ходімо на село!
3160	Лукаш Я не підю. Я з лісу не підю. Я в лісі буду.
3161	Килина То що ж ти тут робитимеш?
3162	Лукаш А треба все щось робити?
3163	Килина Як же маєм жити?
3164	Лукаш А треба жити?
3165	Килина Пробі, чоловіче, чи ти вже в голову зайшов, чи що? То так тобі з переляку зробилось. Ходімо на село, заличу бабу, – тра вилляти переполох!
3166	<i>(Тягне його за руку.)</i>
3167	Лукаш <i>(дивиться на неї з легковажною усмішкою)</i> А хто ж тут недогарків отих глядіти буде?
3168	<i>(Показує на віз і начиння.)</i>

3169	<p>Килина (господарно) Ой правда, правда, ще порозтягають! Аби довідалися, що горіло, то й набіжать з села людиська тії! То вже хіба постій тут, Лукашуню. Я побіжу, десь коней попрошу, – бо наші ж геть у стайні попеклися! – то зберемо на віз та й завеземо десь до родини твоєї, може, пустять... Ой горе! Якось треба рятуватись...</p>
3170	<p><i>Останні слова промовляє, вже біжучи до лісу. Лукаш проводжає її тихим сміхом. Незабаром її не стає видно.</i></p>
3171	<p><i>Від лісу наближається якась висока жіноча постать у білій додільній сорочці і в білій, зав'язаній по- старосвітському, намітці. Вона йде, хитаючись, наче од вітру валиться, часом спиняється і низько нахиляється, немов шукаючи чогось. Коли надходить ближче і спиняється біля ожинових кущів, що ростуть недалеко від пожарища, то випростується, і тоді видно її змарніле обличчя, подібне до Лукашевого.</i></p>
3172	<p>Лукаш Хто ти? Що ти тут робиш?</p>
3173	<p>Постать Я – загублена Доля. Завела мене в дебрі нерозумна сваволя. А тепер я блукаю наче морок по гаю, низько припадаю, стежечки шукаю до минулого раю. Ой уже ж тая стежка білим снігом припала...</p>

	Ой уже ж я в сих дебрях десь навіки пропала!..
3174	Лукаш Уломи ж, моя Доле, хоч отую ожину, щоб собі промести, по снігу провести хоч маленьку стежину!
3175	Доля Ой колись я навесні тут по гаю ходила, по стежках на признаку дивоцвіти садила. Ти стоптав дивоцвіти без ваги попід ноги... Скрізь терни-байраки, та й нема признаки, де шукати дороги.
3176	Лукаш Прогорни, моя Доле, хоч руками долинку, чи не знайдеш під снігом з дивоцвіту стеблинку.
3177	Доля Похололи вже руки, що й пучками не рушу... Ой тепер я плачу, бо вже чую й бачу, що загинути мушу.
3178	<i>(Застогнавши, рушає.)</i>
3179	Лукаш <i>(простягаючи руки до неї)</i> Ой скажи, дай пораду, як прожити без долі!
3180	Доля <i>(показує на землю в нього під ногами)</i>

	Як одрізана гілка, що валяється долі!
3181	<i>(Іде, хилиючись, і зникає в снігах.)</i>
3182	<i>Лукаш нахилиється до того місця, що показала Доля, знаходить вербову сопілку, що був кинув, бере її до рук і йде по білій галяві до берези. Сідає під посивілим від снігу довгим віттям і крутить в руках сопілочку, часом усміхаючись, як дитина. Легка, біла, прозора постать, що з обличчя нагадує Мавку, з'являється з-за берези і схиляється над Лукашем.</i>
3183	Постать Мавки Заграй, заграй, дай голос мому серцю! Воно ж одно лишилося від мене.
3184	Лукаш Се ти?.. Ти упирицею прийшла, щоб з мене пити кров? Спивай! Спивай! <i>(Розкриває груди.)</i> Живи моєю кров'ю! Так і треба, бо я тебе занапастив...
3185	Мавка Ні, милий, ти душу дав мені, як гострий ніж дає вербовій тихій гілці голос.
3186	Лукаш Я душу дав тобі? А тіло збавив! Бо що ж тепера з тебе? Тінь! Мара!
3187	<i>(З невимовною тугою дивиться на неї.)</i>
3188	Мавка О, не журися за тіло! Ясним вогнем засвітилось воно, чистим, палючим, як добре вино, вільними іскрами вгору злетіло. Легкий, пухкий попільць

	<p>ляже, вернувшись, в рідну землю, вкупі з водою там зростить вербицю, – стане початком тоді мій кінець. Будуть приходити люди, вбогі й багаті, веселі й сумні, радоші й тугу нестимуть мені, їм промовляти душа моя буде. Я обізвуся до них шелестом тихим вербової гілки, голосом ніжним тонкої сопілки, смутними росами з вітів моїх. Я їм тоді проспівую все, що колись ти для мене співав, ще як напровесні тут вигравав, мрії збираючи в гаю... Грай же, коханий, благаю!</p>
3189	<p><i>Лукаш починає грати. Спочатку [мелодії № 15 і 16] грає його сумна, як зимовий вітер, як жаль про щось загублене і незабутнє, але хутко переможний спів кохання [мелодія № 10, тільки звучить голосніше, жагливіше, ніж у першій дії] покриває тугу. Як міниться музика, так міниться зима навколо: береза шелестить кучерявим листом, весняні гуки озиваються в завітлім гаю, тьмяний зимовий день змінюється в ясну, місячну весняну ніч. Мавка спалахує раптом давньою красою у зорянім вінці. Лукаш кидається до неї з покликком щастя.</i></p>
3190	<p><i>Вітер збиває білий цвіт з дерев. Цвіт лине, лине і закриває закохану пару, далі переходить у густу сніговицю. Коли вона трохи ущухла, видно знов зимовий краєвид, з важким навісом снігу на вітах дерев. Лукаш сидить сам, прихилившись до берези, з сопілкою в руках, очі йому заплющені, на устах застиг щасливий усміх. Він</i></p>

	<i>сидить без руху. Сніг шапкою наліг йому на голову, запорошив усю постать і падає, падає без кінця...</i>
3191	[25.07.1911 р.]

Додаток: Народні волинські мелодії, які Леся Українка вибрала до «Лісової пісні»	Addendum: Volhynian folk tunes selected by Lesia Ukrainka for Лісова пісня [The Song of the Forest]²³⁹
Увага: Усі ці мелодії належить грати solo, без оркестрового супроводу і без штучного аранжування; коли трудно переходити від одної мелодії до другої в такому порядку, як тут поставлено, без довгих і штучних модуляцій, то краще нехай вони відділяються одна від одної просто паузами, як то звичайне буває при грі сільських музик, бо саме тут і слід доховати сільського стилю, без зайвих хитрощів. Тільки якщо для того інструмента, що має імітувати сопілку, которась	NB: All these tunes are to be played solo, without orchestral accompaniment and avoiding artificial arrangement. Where it proves difficult to achieve transition from one tune to another, as here indicated without lengthy, unnatural phrasing, it is preferable to simply insert pauses, as is the practice with village musicians, since the folk style ought to be maintained, avoiding artificial enhancements. However, if a tune is not compatible with an instrument emulating the

²³⁹ Below is the musical notation of Volhynian folk tunes played in the drama, referenced by the respective tune numbers in the stage directions throughout the play. Images courtesy Mykola Zharkych.

<p>мелодія не підходить по тону, то її може сам артист транспонувати вище або нижче, відповідно до того, як буде краще звучати і як буде легше переходити з мелодії на мелодію. Леся Українка</p>	<p><i>sopilka</i>, the performer may transpose it to a lower or higher key, whichever results in a better sound and better facilitates transition from one tune to another. Lesia Ukrainka</p>
---	--

Addendum:

Volhynian folk tunes selected by Lesia Ukrainka

1 *Andante*

Two staves of music in G major (one sharp) and 8/8 time. The melody is written on a treble clef staff. The first staff contains the first two measures, and the second staff contains the next two measures, ending with a double bar line. The tempo is marked 'Andante'.

2 *Andante*

Two staves of music in G major (one sharp) and 2/2 time. The melody is written on a treble clef staff. The first staff contains the first two measures, and the second staff contains the next two measures, ending with a double bar line. The tempo is marked 'Andante'.

3 *Allegro*

Three staves of music in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody is written on a treble clef staff. The first staff contains the first two measures, the second staff contains the next two measures, and the third staff contains the final two measures, ending with a double bar line. The tempo is marked 'Allegro'.

4 *Risoluto*

meno mosso

5 *Allegro*

6 *Andante*

7 *Andante*

più mosso

a tempo

8 *Andantino*

più mosso

rit. *a tempo*

più mosso

Allegretto

9

Andantino

10

Allegro moderato

11

Allegro

12

13 *Allegro*

14 *Andante*

15 *Andante*

16 *Andante*

INDEX

A

- abbreviation, 100
- aberrant form, 98
- aberration, 26
- abstract concept, 35, 105, 109, 185
- achromatic terms *білий* and *чорний*,
34, 105, 108, 334
- adaptation, 23, 178, 304, 316, 329,
336
- aesthetics, 45, 309
- Alexander II, Emperor, 14
- allusion, 24, 44, 82, 213
- analytical phrase, 139
- Anglo-American cultural and
publishing sphere, 70
- apprehension, 72, 73, 101, 306, 308,
309, 314, 316, 319, 321, 323, 330,
334
- appropriate in the context, 47
- archaism, 22, 23, 24, 45, 47, 50, 52,
53, 57, 90, 334
- archaism, inappropriate use, 90
- artefact, 34, 109, 192, 266, 268, 269,
273, 276, 278, 279, 282, 285, 286,
287, 289, 293, 294, 296, 297, 299,
300
- associations of women and love, 307
- associations regarding colour, 101
- associations with a different national
culture, 90
- associations with clear, calm, 121
- associations with hunting, 208
- associations with pain, blood, fire,
321
- associations with the forest, 81
- associations with tragic events, 105
- associations, ancient, 16
- associations, cognitively similar, 99
- associations, cultural, 320
- associations, false, 308
- associations, folkloric, 34
- associations, folkloric, of colour
black, 122
- associations, invalid semantic, 308
- associations, mythological, 87, 309
- Austrians, 16, 21
- Austro-Hungarian Empire, 14, 15
- authoritarian “parental” relationship
in mythology, 206
- authoritarian figure, 26
- awareness of cultural differences, 101
- awareness of Ukraine, 41
- awareness of Ukrainian culture in the
anglophone world, 16

B

ballad, 27, 28, 106
ballad motif, 108
Bassnett, Susan, 45
Batu Khan, 13
beauty, 74, 81, 82, 106, 107, 113, 117,
 121, 122, 127, 132, 134, 138, 143,
 182, 184, 249, 307
Belarusian and Ukrainian written
 languages, 13
Belarusian lands, 13
Belarusian language, history of, 13
Belarusian literature, 38, 48, 49, 56
Belarusian territories, 14
benign atmosphere, 238
benign being, 90, 92
benign role, 90
benign situation, 253
benign view, 254
Bida, Constantine, 40, 43, 45
black eyes, 106, 107, 108
Boieva, Evelina, 309, 321
Borysiuk, T, 82
botanical sub-species, 320, 324
botanical terms, 69, 77, 78, 132, 306,
 309, 311, 314, 315, 316, 317, 320,
 321, 323, 324, 328, 329, 330, 335
botanical terms, common names, 311
botanical terms, frequency of
 occurrence, 311
botanical terms, Latin scientific
 names, 311
bramble, symbolic meaning, 321
Bukovinian, 16

C

Carynnyk, Marco, 17
categorisation of counterparts of
 botanical terms, 314–16
categorisation of counterparts of
 colour terms, 143
categorisation of counterparts of
 diminutive/endearing lexis, 264–
 65
categorisation of translation
 counterparts, 78
characterisation, 74, 78, 81, 82, 87,
 90, 91, 93, 99, 110, 111, 121, 129,
 133, 134, 185, 191, 208, 210, 241,
 254, 260, 261, 309
clothing, 24, 34, 109, 139
cognition of colours, 101
cognition of ideo-aesthetic content,
 12
cognition of oak as symbol, 310
cognition of the work, 316
cognitive “advantage”, 87
cognitive aspect of Ukrainian folk
 style, 105
cognitive poetics, 106
cognitive values, 75, 190
cognitively comparable with the
 original, 83
cognitively perceptive, 335
collocation blue-eyed, 113
collocations involving abstract
 concepts, 109
colour concepts, 178

colour terms in the contexts of the
 drama, 78, 108, 109, 112, 128
 colour terms with reference to the
 human body, 105, 109, 117, 334
 comical effect, 255, 257
 connotational content, 333
 connotational meanings, 335
 connotations familiar to Ukrainians,
 81
 connotations in language, 101
 connotations in Slavonic folklore, 78
 connotations of beauty, 121, 122, 334
 connotations of beauty or innocence,
 107
 connotations of colour terms, 101,
 109
 connotations of devilry, 105
 connotations of feminine beauty,
 115, 121
 connotations of human negative
 emotions, 105
 connotations of original words, 57
 connotations of physical beauty, 117
 connotations of purity and
 innocence, 105
 connotations of regret, 108
 connotations of the terms *білий* and
 чорний, 105
 connotations of the *хата*, 238
 connotations of *білий*, 115
 connotations of *калина*, 23, 306, 307
 connotations, abstract, 105
 connotations, folkloric, of colour
 terms, 34
 connotations, folkloric, of plants,
 flowers and trees, 78
 connotations, German, 95
 connotations, mythological, 93
 connotations, mythological and folk
 style, 335
 connotations, positive, 106, 107
 consistency, 94, 307, 314
 context of botanical terminology, 34
 context of Mavka's encounter with
 Guardian of the Forest, 139
 context of poetic monologue, 129
 context of the drama, 133, 208
 context of the dramatic purpose, 134
 context of the original, 34
 context of Ukrainian folklore, 34
 context of Ukrainian-British literary
 relations, 48
 context of violence, 106, 108
 context, scientific, botanical, 34
 context-derived content, 187
 contexts of *bilyi*, 107
 contexts of *білий* and *чорний*, 334
 contexts of *чорний*, 105
 conventional epithet, 105
 cranberry, 23, 34, 132, 306, 307, 308,
 319, 320, 322, 325
 creative artistic symbols, 102
 creative impulse, 304
 creative translation, 35, 50, 51, 87,
 127, 131, 191, 309
 creative use of conventional symbolic
 meanings, 315

critique of Gladys Evans's translation
of Забута тінь, 36
critique of the five translations, 190
critique of translations of Ukrainian
literature, 17
critique of Vera Rich's translations,
48
cultural and educational life, 14
cultural aspirations, Ukrainian, 15
cultural cognition, 69
cultural concepts, 238
cultural connotations, 99, 106, 307
cultural context, 19
cultural detail, 239
cultural differences, 72, 101, 306
cultural factors in the formation of
the author's dramatic purpose, 78
cultural feature of Ukrainian, 255
cultural features of the source text,
71, 77
cultural genocide, 18
cultural heritage, 18
cultural history of Ukraine, 66
cultural information, 116
cultural intelligentsia, 18
cultural loss, 132
cultural messages, 334
cultural or botanical differences, 319
cultural other, 71
cultural revival, 16
cultural significance, 238, 320, 332
cultural significance of *калина*, 23
cultural symbol, 307
cultural tradition, 12, 117

cultural transfer, 69, 73, 82, 87, 143,
316, 319, 320, 331, 335
cultural values, 190, 336
Cundy, Percival, 20, 23, 24, 30, 68,
76, 83, 85, 86, 88, 89, 90, 93, 94,
95, 97, 98, 99, 110, 112, 115, 117,
118, 121, 122, 125, 127, 129, 130,
131, 132, 134, 137, 140, 143, 149,
178, 195, 198, 203, 213, 219, 221,
228, 238, 242, 243, 254, 265, 268,
303, 304, 307, 316, 317, 320, 321,
322, 324, 325, 328, 331, 334, 335
his life and work, 19–26
his works in Soviet times, 11
obituary, 20, 21
on Ivan Franko, 15, 16
Spirit of Flame, 19, 20
translation of Ivan Franko's *Spring
Song*, 26
translation of works by major
Ukrainian literary figures, 20
translations of Lesia Ukrainka's
poetry, 21

D

Dante Alighieri
aesthetics of *The Divine Comedy*,
45
Divine Comedy, 43
his genius, 36
his relationship with Beatrice, 36,
37
his wife Gemma, 36
Decree of Ems, 15

denotation, 105, 134, 215, 238, 307,
314, 321, 324, 335

denotation in context, 208, 209

denotation of botanical species, 308,
314

denotation, literal, 255

denotation, scientific, 306

denotation, semantic, 194

denotational content, 333

descriptive analysis, 316

descriptive counterpart, 139

descriptive names, 86

descriptive paraphrase, 84

desirability, 106, 107

dialect forms, 52

dialogue turn, 77, 84, 96, 122, 329,
335

Dickens, Charles, 315

dictionary definition, 24, 37, 105,
112, 123, 181, 238, 242

diminutive size, 180

diminutive/endearing lexis, 22, 34,
69, 77, 95, 98, 109, 180, 181, 186,
217, 258, 259, 334

diminutive/endearing lexis as a
stylistic feature, 185

diminutive/endearing lexis in contexts
of the drama, 191

diminutive/endearing variants of
adjectives, 194

Dingley, Jim, 46, 56, 57

direct word-for-word counterparts,
52

dissemination of Ukrainian culture,
17

domestic context, 238

domestication, 72, 265

dramatic composition, 105

dramatic purpose, 69, 74, 180, 232,
251, 310

dramatic role, 90, 91, 93

dramatic significance, 78, 133, 310

Dubenko, Olena

on Gladys Evans, 35–38

on Percival Cundy, 25–26

Dvořák, Antonín, 89

E

Eastern European cultural and
political affairs, 38

editorial intervention, 335

editorial process, 304, 331, 335

elements, 34, 109

elements of nature, 185, 226, 235,
266, 270, 274, 279, 282, 285, 287,
290, 294, 297, 301

elf, 83, 90, 93, 99

empirical comparison of texts, 316

empirical data, 77

empirical investigation, 70

endearing content, 180

English traditional tale, 86

eternal values, 254

ethnolinguistics, 106

etymology, 91

evaluation, descriptive, 333

evaluation, quantitative, 334

evaluation, transparent, 264

Evans, Gladys, 23, 30, 31, 32, 33, 35,
 37, 38, 68, 76, 83, 85, 87, 88, 89,
 90, 93, 95, 97, 98, 99, 110, 115,
 118, 121, 123, 125, 127, 129, 130,
 131, 134, 138, 139, 140, 157, 163,
 178, 195, 198, 203, 206, 213, 219,
 221, 228, 238, 242, 253, 254, 263,
 281, 285, 286, 303, 304, 316, 318,
 323, 324, 326, 329, 330, 331, 334,
 335

as a personality, 31

her approach to translation, 33

her life and work, 30–38

her skill as a translator, 33

her translation *Forest Song*, 33

her translation *Forest Song*,
 assessment by Roksolana
 Zorivchak, 35

her translation of *Забута тінь*
 [The Forgotten Shadow], 36

her translations of Ukrainian
 poetry, 32

her treatment of colour terms, 34

her treatment of
 diminutive/endearing lexis, 34

explicitation, 81, 93, 96, 99, 306, 317

F

fairy drama, 69, 101, 185, 190, 334

fairy drama, Kvapil, 89

fairy tale adventures, 222

fairy tale folk style, 217

fairy tale genre, 86

fairy tale, Undine, 88

fauna, 34, 109, 185, 266, 268, 270,
 274, 279, 283, 287, 290, 294, 297,
 301

feminine beauty, 105

Field Nymph, 94, 99

flora, 34, 109, 185, 267, 271, 274,
 277, 280, 283, 285, 288, 290, 293,
 295, 297, 299, 302

folk beliefs, 75, 229

folk contexts, 185

folk imagination, 75

folk saying, 213

folk song, 24, 28, 30, 31, 32, 61, 101,
 105, 106, 109, 117, 132, 185

folk style, 101, 117, 122, 212, 335

folk symbolism, 132

folk tale, 61, 105, 109, 113, 117, 127,
 185, 264

folklore, 57, 105

folklore of Western Ukraine, 81

folklore scholar Aleksandr Afanasiev,
 119

folklore symbols, 309

folklore, old Germanic, 83

folklore, Serbian, 92

folklore, Slavonic, 78

folklore, Ukrainian, 27, 34, 75, 90,
 105, 307

folklore-based connotations, 334

folkloric connotations of feminine
 beauty, 115

folkloric style, 125

folk-style tone, 34

folk-tale context, 210
 foreignisation, 92, 190, 264, 322, 323
 foreshadowing, 87
 form of address, 206, 208, 211, 214,
 215, 217, 230, 235, 241, 247, 251,
 253, 254, 255, 256, 257, 260
 Franko, Ivan, 15, 16, 20, 21, 26, 27,
 28, 39, 40, 42, 43, 50, 51
 functional identity, 58
 functional style, 190
 functional stylistics, 22, 77, 101, 180,
 185, 190, 192, 207, 217, 264, 333,
 334
 functions, semantic and stylistic, 180

G

Galicia, 14, 15, 16
 Galician, 16, 21
 Galician Ukrainians, 16
 Galician-Volhynian state, 14
 generalisation, 74, 306, 314, 315, 316,
 317, 318, 319, 328, 330, 331, 335
 generic term, 88, 89, 91, 314, 316,
 317, 322, 323, 335
 gnome, 83, 99, 210
 goblin, 83, 89, 90, 99, 300
 goblins and gnomes of Anglo-
 Germanic fairy tales, 99
 goodness, 81
 goodness, beauty and truth, 74
 great oak, 137, 254, 260, 310
 Great Ukraine, 15
 Grim Reaper, 87, 140, 259

guelder-rose, 23, 33, 34, 131, 132,
 138, 260, 307, 312, 317, 318, 319,
 320, 322, 324, 325, 326, 327, 329,
 330, 331, 332
 guelder-rose in context, 34

H

Harvard University, 17, 62, 63, 65
 Harvard University, Ukrainian
 Research Institute, 60
 historical progression in the five
 translations, 178, 303, 335
 Hodges, Jennifer, 25
 on Percival Cundy, 24–25
 homograph in context, 323
 Hrinchenko, Borys, Dictionary of
 Ukrainian, 311
 hromada movement, 15
 human protagonists, 98
 human society, corrupt, 81
 human society, negative traits, 81

I

Ibsen, Henrik, 45
 ideo-aesthetic content of a whole
 phrase, 195
 ideo-aesthetic content of botanical
 terms, 309
 ideo-aesthetic content of
 diminutive/endearing lexis, 264,
 334
 ideo-aesthetic content of *Лісова*
 пісня, 12, 55, 69, 77, 78, 190, 333,
 335, 336

ideo-aesthetic values, 73, 308
 inaccuracy, 309, 335
 inappropriate use of *little*, 217, 221,
 265, 334
 incommensurability between
 languages, 73
 incommensurability, cognitive, 82,
 87, 93, 95
 incommensurability, systemic, 72
 independence of Ukraine, 41, 42
 independence of Ukraine and
 Belarus, 14
 independent languages, 13
 Ingarden, Roman, Cognition of the
 Literary Work of Art, 72
 innocence, 106, 107, 129, 138, 144
 intellectualisation, 74
 International Association of
 Belarusianists (Міжнародная
 асацыяцыя беларусістаў, 46
 interpretation, 26, 72, 73, 75, 83, 85,
 101, 109, 113, 119, 123, 208, 213,
 228, 308, 309, 314, 316, 319, 330,
 334
 interpretation in context, 218, 221
 inter-relationships of sounds and
 colours, 102
 intimacy, 37, 38, 260
 Isaienko, Lubov, 102, 119, 142
 Iushchenko, V, 42
 Iuzefovych, M, 14
 Ivan Franko Literary Prize, 42
 Ivan Franko National University, 11,
 39, 49

Ivanina, Tetiana, 181

K

key expression in context, 77
 key features of the source text:, 77
 Kobylianska, Olha, 20
 Koguchi, Keisuke, 315
 Kononenko, Eugenia, 31, 32, 344
 Korunets, L I, 180
 Kosiv, Hanna, 12, 38, 43, 44, 49, 50,
 52, 54, 55, 56, 75, 304, 344
 on Vera Rich, 52–54
 Kotlyarevsky, Ivan, 42
 Krupeniova, Tetiana, 95
 Kuziakina, Natalia Borisovna, 142
 Kvapil, Jaroslav, 89, 92
 Kyiv, 13, 30, 31, 32, 49, 61, 65, 66,
 185, 344
 Kyiv principality, 14
 Kyivan Rus, 12, 14

L

Lesia Ukrainka
 her creative genius, 81
 her deep knowledge of folk tales
 and folk songs, 109
 her individual values combined
 with folk symbolism, 309
 her intimate moods, 22
 her lyrical intensity, 22
 her modernism, 22
 her poetics, 34
 her stage directions, 90

- symbols derived from her
 perception of natural
 surroundings, 102
- Lesya Ukrainka's *Лісова пісня* (*The Song of the Forest*), bilingual
 scholarly edition, 3
- Lesya Ukrainka Eastern European
 National University, 23, 68, 76
- Levý, Jiří, 73, 83, 309
 on foreshadowing, 87
 on functional identity, 58
 on generalisation, 314
 on intellectualisation, 74
 on interpretation, 73, 309
 on logicalisation, 74
 on principles of translation, 72
 on repetition, 74, 315
 on re-stylisation, 73, 308
 on Roman Ingarden, 72
 on translation of proper names,
 83, 88
 on translation of titles, 81
 on translation tendencies, 74
- literal translation, 85, 109, 117, 125
- Lithuania, 13, 14
- Lithuania, Grand Duchy, 13
- Lithuanian lands, 13
- Lithuanian-Ruthenian state, 13, 14
- Livesay, Dorothy, 30
- Livesay, Florence Randal, 23, 26, 27,
 29, 30, 68, 76, 83, 85, 86, 88, 89,
 91, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 110,
 111, 113, 116, 117, 118, 121, 122,
 123, 125, 127, 129, 130, 131, 132,
 134, 139, 141, 150, 155, 156, 178,
 195, 198, 203, 213, 215, 217, 219,
 220, 221, 222, 228, 239, 240, 241,
 242, 244, 247, 253, 254, 255, 257,
 265, 273, 276, 277, 303, 304, 310,
 316, 318, 321, 322, 323, 324, 325,
 328, 331, 334
 her life and work, 26–30
 her translations of Ukrainian
 literary works never published,
 27
- Livesay, J F B, 28
- Loeb, Louisa, 27, 28, 29, 30
- logicalisation, 74
- love song, 106
- Luckyj, George S N, 17
- ## M
- Manning, Clarence A, 15, 20, 21
- Matthews, W K, 13
- Mavka, a benign being, 91
- Mavka, personification of goodness,
 beauty and truth, 81
- methodology of the analysis, 74
- micro-contexts, 191
- Muscovy, 14
- mythological air spirit, 92
- mythological and folkloric
 connotations, 310
- mythological beings, 75, 81, 82, 86
- mythological characters, 98, 109, 113,
 192, 247
 description, 112
 identities and roles, 333

names, 333

mythological provenance, 93, 96
mythological role, traditional, 86
mythology, classical, 99, 261
mythology, classical English, 82
mythology, folk, 33, 75, 78, 81
mythology, Greek, 82
mythology, Slav folk, 82
mythology, Ukrainian, 94
mythology, Ukrainian folk, 85, 91
mythology, Ukrainian/Slavonic, 82

N

names of mythological characters, 77,
83, 84–97, 99
names of mythological characters,
summary, 99–100
natural surroundings, 110, 310
nature, 271, 275, 288, 295, 302
colours in, 105
fading, 132
features of, 82
goodness of, 254
phenomena of, 205
positive values of, 81
power of, 192
reality in, 105
re-awakening of, 85
superior forces of, 192
negative symbolism, 105
Nekriach, Tetiana, 185
neologism of Lesia Ukrainka, 230
neo-romantic fairy tale genre, 185
norm of literary English, 189

O

objective assessment, 264
objective of the monograph, 74
objective of translation, 71, 74, 190
objective results of the translational
decisions, 77
objective, transparent, evidence-based
comparison, 76
omission, 116, 130, 140, 178, 179,
213, 264, 304, 305, 306, 309, 314,
315, 316, 328, 329, 330, 331, 333,
334, 335, 336
Orest, Mikhail, 39

P

perceptions of Ukrainian readers, 75
personification of disaster, 97
personification of fate, 96
personification of fever, 97
personification of nature, 26, 35, 82,
85, 86, 109, 192, 226, 230, 235,
250
personification of the dams, 85
personification of the great oak, 137
phonetics, 98
poetic context, 114
poetism, 52
Polish-Lithuanian Commonwealth,
14
Ponomariov, P P, 91
Portinari, Beatrice, 36, 37
post-Soviet corrupt governments in
Ukraine, 18

pragmatic, 206, 210, 241, 255, 257,
307
principles of translation, Jiří Levý, 72
principles of translation, Vera Rich,
43
proper names, 35, 83, 88, 89, 92, 109,
307
Prykhodko, Viktoria
on colour terms, 101
on treatment of colour terms by
Gladys Evans, 34–35

Q

quantitative analysis, 78, 303
quantitative assessment, 335
quantitative categorisation, 264
quantitative characterisation, 192
quantitative comparison, 264, 305,
334
quantitative evaluation, 335

R

referent, 34, 108
relationship between forest and
humans, 208
relationship between Guardian of the
Forest and Mavka, 214
relationship between Lukash and the
boy, 261
relationship between Mavka and
Water Nymph, 258
relationship between mother and
Kylyna, 241, 251, 254

relationship with the natural world,
203
relationships between characters, 119,
185, 191, 308
relationships with trees and plants,
Mavka's, 215
relationships, inter-personal, 191
relationships, markers of intimate,
180, 216, 258, 260
relationships, romantic, 185
repetition, 74, 139, 306, 315
re-stylisation, 52, 72, 73, 101, 308
revival of Ukrainian language and
national awareness, 14
revival of Ukrainian life and culture,
15
Rich, Vera, 23, 33, 68, 76, 83, 84, 85,
87, 88, 89, 90, 93, 94, 95, 97, 98,
99, 110, 114, 115, 117, 118, 119,
121, 125, 127, 129, 130, 131, 139,
140, 164, 170, 178, 195, 198, 203,
213, 216, 219, 221, 222, 228, 230,
238, 240, 242, 254, 263, 288, 293,
303, 304, 317, 318, 324, 327, 329,
330, 331, 332, 334, 335, 344
her approach to translation, 43
her earliest translations of works
by Lesia Ukrainka, 40
her life and work, 12, 38–58
her published translations of
poems by Lesia Ukrainka, 40
her translation of *Лісова пісня*, 38,
42

her translations of dramas by Lesia
 Ukrainka, 41
 human rights activist, 42
 in Soviet times, 11, 48
 translator of Belarusian literature,
 49
 Rus, 14, 15
 Rusalka, 88, 89
 Rusin, 15
 Rusnak, Olena, 307
 Russian cultural and political
 domination, 14
 Russian Empire, 14, 15
 Russian intellectuals, 15
 Russian language, status, 13
 Russian patriots, 15
 Russian power and influence, 14
 Russians, 21
 Ruthenian, 14, 16, 21
 Ruthenian language, 14
 Rylskii, M, 43
 Rysak, Oleksandr, 102

S

Sapir, Edward, 70
 Sapir-Whorf hypothesis, 70
 Savenets, Anatolii, 33
 on Gladys Evans, 33–34
 Sayers, Dorothy, 43, 44, 45
 her translation of Dante's *Divine*
 Comedy, 44
 seasons of the year, 118, 310
 semantic accuracy, 335
 semantic component, 178
 semantic considerations, 336
 semantic content, 98, 195, 246, 264,
 334
 semantic function, 184
 semantic loss, 118, 139
 semantic shifts, 25, 330
 semantic variation in context, 331
 semantic/stylistic content, 191
 separate political, cultural and
 linguistic development of Eastern
 Slavs, 13
 Shevchenko Scientific Society, 15, 42
 Shevchenko, Taras, 20, 27, 28, 32, 39,
 40, 42, 43, 48, 51, 52, 53, 60, 62
 Shymchyshyn, Maria, 75
 Skomorokhova, Svetlana, 47, 49, 56,
 57, 58, 338
 on Vera Rich, 49, 56–58
 skopos, 304, 336
 Skrypnyk, Mary, 17
 snowball tree, 34, 307
 Soviet institutions, 18
 Soviet Literature journal, 32
 Soviet sphere of influence, 39
 Soviet Ukraine, 17
 Soviet Ukrainian Writers, 32
 Soviet Union of the 1970s and 1980s,
 30
 Soviet Union, collapse of, 14, 18
 speakability, 59, 304, 336
 spring songs, 33, 124, 262
 stage directions, 24, 77, 84, 87, 90, 91,
 95, 99, 109, 116, 117, 129, 140,

- 142, 193, 194, 210, 230, 238, 310, 333, 446
- stage production, 66, 179, 316, 331, 336
- Stocking, George W, 70, 339
- structural-stylistic features of Ukrainian, 77
- style, 25, 33, 49, 86, 101, 180
- style in English translations, 48
- style of Lesia Ukrainka, 53
- style of the drama, 105
- style of Ukrainian folklore, 34
- style, considerations of, 336
- style, fairy drama, 190
- style, fairy tale folk, 199
- style, folk, 333, 446
- style, lyrical, 185
- style, neutral, 195
- style, sympathetic, 86
- style, Vera Rich's, 46, 57, 58
- stylistic and dramatic role of diminutive/endearing lexis, 78
- stylistic approaches, 333
- stylistic category, 191
- stylistic choices, 112
- stylistic component, 24
- stylistic considerations, 306, 315
- stylistic content, 34
- stylistic device, 187, 195
- stylistic effect, 315
- stylistic effect of a Ukrainian diminutive/endearing adjective, 194
- stylistic enhancement, 114
- stylistic equivalent of Ukrainian diminutive/endearing lexis, 189
- stylistic feature of *The Song of the Forest*, 185
- stylistic feature of Ukrainian, 185
- stylistic function, 184, 213, 315
- stylistic function of diminutive/endearing lexis, 205
- stylistic impact of terms of endearment, 201
- stylistic impact of *conілючка*, 262
- stylistic importance of diminutive/endearing lexis, 228
- stylistic impoverishment, 74
- stylistic level, 307
- stylistic loss, 118, 243
- stylistic peculiarities, 71
- stylistic primitivism, 315
- stylistic significance, 238
- stylistic tone, 53, 117, 244
- stylistic values, 232
- stylistically attractive, 90
- stylistically endearing, 190
- stylistically expressive, 74
- stylistically justifiable, 139
- stylistically marked counterpart, 194
- stylistically neutral, 74, 186, 195, 205
- stylistically powerful feature, 36
- stylistically unmarked equivalents of diminutive/endearing lexis, 195
- stylistic-endearing content, 194
- subliminal connotations, 58
- superstitions, 75
- Swoboda, Viktor, 43

symbolism, 109
 symbolism of colour green, 110
 symbolism of colour white, 109, 142
 symbolism of colours, 106
 symbolism of goodness of nature, 254
 synecdoche, 314, 316, 317
 synthetic noun, 139

T

Tarnawsky, Marta, 17, 19, 31, 32, 38, 60
 Tarnawsky, Maxim, 17, 18
 theoretical underpinnings, 69
 Tkacz, Virlana, 100, 336
 Tkacz, Virlana & Wanda Phipps, 23, 66, 67, 68, 76, 81, 83, 85, 87, 88, 89, 90, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 110, 112, 115, 116, 117, 118, 119, 121, 123, 125, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 171, 175, 178, 195, 198, 203, 212, 213, 214, 219, 221, 228, 239, 241, 242, 244, 254, 263, 296, 299, 303, 304, 316, 317, 319, 324, 327, 329, 331, 336
 Tkacz, Virlana and Wanda Phipps, Portfolios, 58–67
 traditional approach in anglophone culture, 45
 traditional folkloric conceptions, 81
 traditional language of the King James Bible, Shakespeare and other poets, 52
 traditional long-sleeved outerwear, 149
 traditional realia and customs, 75
 traditional Ukrainian attire, 116
 traditional Ukrainian *sopilka*, 219
 traditional Ukrainian *sorochka*, 116
 traditional Ukrainian world-view, 309
 traditional wording, 81
 traditionalist approach to translation, Vera Rich's, 52
 tragic context, 106, 107
 transfer, 78, 143, 149, 150, 155, 156, 157, 163, 164, 170, 171, 175, 178, 265, 268, 273, 276, 277, 281, 285, 286, 288, 293, 296, 299
 transfer of cultural messages, 334
 transfer of cultural values, 336
 transfer of denotation/connotation, 334
 transfer of diminutive/endeoring content, 265, 303
 transfer of semantic/stylistic content, lack of, 191
 transfer of semantic/stylistic content, partial, 191
 transfer, adequate, 191, 304
 transfer, partial, 304, 305
 translation counterparts of Ukrainian diminutive/endeoring lexis, 192, 306
 translation in context, 194, 321
 translation process, 72, 101, 308
 translation shifts, 26, 37, 57, 74, 137, 319, 320, 321, 323, 324, 325, 326, 327, 331, 335

translation strategy, 71, 97, 99, 265,
333, 334
translation studies, 11, 46, 48, 49, 83
translation tendencies, 314, 316
translations of botanical terms, 306–
33
translations of colour terms, 101–79,
334
translations of names of human
characters, 98
translations of Ukrainian literature,
19
translator's cultural background, 33
translators' initials, 84, 110
translators' own historical and
cultural tradition, 26
transliteration, 91, 93, 95, 96, 97, 98,
99, 241
Tsarist regime, 15

U

Ukraine in Soviet times, 42
Ukraine, independent, 18
Ukrainian academic journals, 31
Ukrainian book publishing in
Austrian-ruled Galicia, 15
Ukrainian Canadian journal, 31, 32
Ukrainian community in Canada, 18
Ukrainian community in Great
Britain, 41
Ukrainian community in North
America, 18
Ukrainian cultural identity, 69
Ukrainian culture, 16, 18, 20, 27, 28,
66, 75, 88, 322
Ukrainian culture abroad, 49, 66
Ukrainian culture in Canada, 29
Ukrainian diaspora, 18, 20, 30, 31
Ukrainian ethnic identity, 18
Ukrainian folk mythology, 206
Ukrainian folk style, 109, 117
Ukrainian historical-cultural
tradition, 38
Ukrainian immigrants in Canada, 16,
21, 28
Ukrainian Institute in London
on Virlana Tkacz, 65
Ukrainian language
history, 13
Ukrainian literature
a classic masterpiece of, 12
achievements of, 21
anthology, 58
awareness of classics of, 31
bibliography, 19
development of, 15
Electronic Library at the
University of Toronto, 68
English-language translations of,
12
English-language translators of, 17
Florence Randal Livesay's love of,
29
literary giants of, 27
most-beloved works of, 25
oral, 30
popularisation of, 17

- promotion of awareness to
 - English-speaking readers, 30
 - Soviet, 32
 - translations into English, 17, 18
- Ukrainian literature and art
 - promotion by Vera Rich, 50
- Ukrainian literature and culture
 - awareness among Canadians, 27
 - dissemination of, 69
- Ukrainian literature in English,
 - bibliography, 31, 32
- Ukrainian Literature, a Journal of
 - Translations, 17, 18
- Ukrainian national aspirations, 15
- Ukrainian national culture, 307
- Ukrainian national identity, 11, 17, 18, 307
- Ukrainian national revival,
 - nineteenth century, 16
- Ukrainian national self-awareness, 16
- Ukrainian people, 15, 29
- Ukrainian Poetry, Soviet, Anthology, 31
- Ukrainian refugees in North
 - America, 17
- Ukrainian Review, 38, 40, 41, 42, 48, 68, 304, 331, 335
- Ukrainian socialists in Canada, 16
- Ukrainian stylistic forms, 191
- Ukrainian-English literary relations, 12
- Ukrainka, Lesia
 - assessment of English translations of her works, 75
 - critical investigations of her work, 75
 - English translations, 75
 - English-language critical writing on her works, 75
 - folk song lyrics she recorded, 24
 - her dramatic conception of *Лісовик* as lord of the forest, 83
 - her familiarity with Serbian folklore, 92
 - her maxims, 22
 - her works, in Soviet times, 11
 - interpretations of her works, 75
 - Mavka, her literary creation, 81, 82
 - reception of her works in the context of Ukrainian-English literary relations, 12
 - translations of *Лісова пісня*, 19
 - treatment of folk beliefs, 86
 - Ukrainian commentaries on English translations of *The Song of the Forest*, 76
 - Лісова пісня*, centenary edition, 23, 76
- Undine*, Friedrich de la Motte Fouqué, 88
- universal human values, 74
- University of Alberta, 17
- University of Toronto, Electronic Library of Ukrainian Literature, 17
- usage in the source text, 52
- usage of common botanical names, 306

usage of *thou, thee* and *-st*, 57
usage, current, 71
usage, divergence of, 109

V

Venuti, Lawrence, 70, 71
Vidal-Hall, Judith, 39
vila, Serbian, 92
Volhynia, 23
Volhynian folk tunes, 142, 446, 448
Volhynian forest, 33, 110, 310
Volhynian village, 35
von Humboldt, Wilhelm, 69, 70
Vovchok, Marko, 20, 337

W

water nymph, 89, 91
Water Nymph, 89, 99
Whorf, Benjamin Lee, 70
Wilde, Oscar, fairy tales, 185
Wood Nymph (Mavka), 99
Wright, Chantal, 72

Z

Zaitsev, P, 43
Zharkykh, Mykola, 24, 446
 on Percival Cundy, 22
Zhomnir, O, 48
Zorivchak, Roksolana
 her call for assessment of English
 translations, 75
 on five English translations of
 Lisova pisnia, 83
 on Gladys Evans, 35
 on Lesia Ukrainka's dramatic
 conception of *Лисовик*, 83
 on Percival Cundy, 21
 on the history of English
 translations of Lesia Ukrainka's
 works, 11
 on Vera Rich, 48, 49, 55–56
 on Virlana Tkacz and Wanda
 Phipps, 66
Zudová, Tereza, 106